

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ
НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМЕШ 2021 – 2027 г.

2021 г.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Съдържание

Увод.....	13
1. Целите, мястото и ролята на ПИРО Полски Тръмбеш в цялостната система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие.....	13
2. Законови норми, подхода и принципите, на които се основава документа	14
2.1. Законодателна рамка	14
2.2. Подходи и принципи при разработването на ПИРО Полски Тръмбеш. Структура.	19
3. Отговорностите на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО Полски Тръмбеш	21
4. Очакваните резултати от приемането на документа и използването му за целите на стратегическото регионално и пространствено планиране на общинско ниво.....	23
Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Полски Тръмбеш.....	24
1. Обща характеристика на община Полски Тръмбеш	24
1.1. Местоположение	24
1.2. Релеф и климатични особености	26
1.3. Природни ресурси.....	29
2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси.....	34
2.1. Административна структура.....	34
2.2. Население и демографски особености на община Полски Тръмбеш	34
2.2.1. Брой на населението, разпределение по пол и възраст	34
2.2.2. Естествен и механичен прираст на населението в община Полски Тръмбеш	39
2.2.3. Етническа структура на населението в община Полски Тръмбеш	45
2.3. Трудоспособност на населението, заетост, равнище на безработица.....	47
2.3.1. Трудоспособност на населението	47
2.3.2. Наети лица и коефициент на заетост.....	50
2.3.3. Заплащане на труда	51
2.3.4. Безработица и коефициент на икономическа активност.....	56
2.4. Здравна, социална, спортна, културна и образователна инфраструктура.....	59
2.4.1. Здравеопазване и здравна инфраструктура	59
2.4.2. Социални дейности, услуги и социално включване	66
2.4.3. Образование и образователна инфраструктура.....	73
2.4.4. Спорт и спортна инфраструктура	84

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

2.4.5. Културни дейности	87
3. Анализ на културно-историческото наследство.....	94
3.1. Обща информация	94
3.2. Исторически музей	97
3.3. Религиозни паметници	98
4. Състояние на местната икономика	100
4.1. Отраслова структура.....	100
4.1.1. Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	101
4.1.2. Селско, горско и рибно стопанство	102
4.1.3. Преработваща промишленост.....	112
4.1.4. Туризъм	115
4.2. Нетни приходи от продажби.....	119
4.3. Инвестиции.....	125
5. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията	130
5.1. Транспортна инфраструктура	130
5.1.1. Пътна инфраструктура.....	131
5.1.2. Автобусен транспорт	141
5.1.3. Железопътен транспорт.....	142
5.2. Енергийна система - източници, инфраструктура, потребление	144
5.2.1. Електроснабдяване.....	144
5.2.2. Газоснабдяване	145
5.2.3. Производство, доставка и потребление на енергия на територията на общината	146
5.2.4. Възможности за „зелена енергия“ произведена от ВЕИ и биогорива	149
5.3. Хидромелиорации.....	153
5.4. Съобщителна мрежа и телекомуникации, ИКТ	153
5.5. Водоснабдяване и канализация	155
6. Екологично състояние и рискове	168
6.1. Екологично състояние на водите на територията на община Полски Тръмбеш.....	168
6.2. Биоразнообразие и защитени територии	177
6.2.1. Обща характеристика.....	177
6.2.2. Мерки за опазване на биоразнообразието	180
6.3. Отпадъци.....	181

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

6.4.	Кръгова икономика.....	185
6.5.	Състояние на почвите и наличие на свлачища	188
6.6.	Състояние и качество на въздуха.	191
6.7.	Радиационни показатели и акустична характеристика	195
6.8.	Предотвратяване на бедствия и аварии	198
7.	Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО, както и необходимостта от укрепването му	200
7.1.	Организация и структура на общинска администрация Полски Тръмбеш.....	201
7.2.	Човешки ресурси.....	205
7.3.	Състояние на гражданския сектор	207
7.4.	Политики, програми и инициативи.....	208
8.	Анализ на състоянието на селищната мрежа, жилищния сектор и сградния фонд	210
8.1.	Състояние на селищната мрежа.	210
8.2.	Жилищен сектор и сграден фонд	212
9.	Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината.....	216
9.1.	Влияние на общините Велико Търново и Горна Оряховица.....	217
9.2.	Сътрудничество с община Павликени, област Велико Търново	217
9.3.	Сътрудничество с община Бяла, област Русе.....	218
9.4.	Сътрудничество с община Свищов, област Велико Търново.....	218
10.	Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на община Полски Тръмбеш	220
10.1.	Доизграждане на автомагистрала „Хемус“	220
10.2.	Изграждане на магистрала Русе – Велико Търново.....	220
10.3.	Преминаване на газопровод „Балкански поток“ през община Полски Тръмбеш	221
11.	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT-анализ)	221
12.	Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво, изготвен от „Национален център за териториално развитие“ ЕАД	235
Част II. Цели и приоритети за развитие на община Полски Тръмбеш за периода 2021-2027 г.		247

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност	251
Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини - приоритетни зони за въздействие.....	262
Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие	268
Описание на интегрирания подход за развитие и обосновка на целите, приоритетите и мерките.....	268
Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия	285
Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО	289
Част VIII. Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗРР.....	294

Списък на използваните съкращения

АД	Акционерно дружество
АИС	Автоматизирана информационна система
АИК	Адаптация към изменението на климата
АМ	Автомагистрала
АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АПИ	Агенция пътна инфраструктура
БВП	Брутен вътрешен продукт
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водно електрична централа
ВиК	Вода и канализация
ВН	Високо напрежение
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ГИС	Географска информационна система
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕС	Европейски съюз
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Закон за туризма
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИАОС	Изпълнителната агенция по околна среда
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КВЗ	Коефициент на възрастова зависимост
КИП	Програма „Конкурентоспособност и иновации“
МИГ	Местна инициативна група
МОН	Министерство на образованието и науката
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НКН	Недвижимо културно наследство
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НКРПР	Национална концепция за регионално и пространствено развитие
НКЦ	Недвижима културна ценност
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
НИРД	Научно изследователска и развойна дейност
НПО	Неправителствена организация
НПВУРБ	Национален план за възстановяване и устойчивост на Р. България
НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НЧ	Народно читалище
ОД	Областна дирекция
ООН	Организация на обединените нации
ПОС	Програма „Околна среда“
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ОПУ	Областно пътно управление
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРР	Програма за развитие на регионите
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПСПВ	Пречиствателна станция за питейни води
ПЧП	Публично-частно партньорство
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РОУКАВ	Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
РУО	Регионално управление на образованието

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

СЦР	Северен централен регион
СУ	Средно училище
ФПЧ	Фини прахови частици
ЦМСП	Център за спешна медицинска помощ
NUTS	Nomenclature des Unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)
SOAR	Strenghts, Opportunities, Aspirations and Results (Силни страни, Възможност, Стремeжи и резултати
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

Списък на използваните таблици

Таблица 1:	Баланс на територията
Таблица 2:	Характеристики на вятъра на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 3:	Земеделски площи по общини в област Велико Търново
Таблица 4:	Експлоатационни ресурси на минералните находища в общината
Таблица 5:	Населени места в община Полски Тръмбеш
Таблица 6:	Брой на населението по години и пол общо за община Полски Тръмбеш
Таблица 7:	Население по общини в област Велико Търново за периода 2013-2020г.
Таблица 8:	Население по пол и населени места за периода 2013-2020г.
Таблица 9:	Разпределение на населението в община Полски Тръмбеш към 31.12.2013г. и 31.12.2020г. по местоживееене и възраст.
Таблица 10:	Естествен прираст – разпределение по пол
Таблица 11:	Естествен прираст – коефициент
Таблица 12:	Механичен прираст – разпределение по пол и местоживееене
Таблица 13:	Етническа структура по населени места в община Полски Тръмбеш
Таблица 14:	Етническа структура – численост и дял в %, в община Полски Тръмбеш към 01.02.2011г
Таблица 15:	Население, под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.2020г. в община Полски Тръмбеш
Таблица 16:	Население, в трудоспособна възраст за периода 2016-2020г. в община Полски Тръмбеш, област Велико Търново и България.
Таблица 17:	Коефициент на възрастова зависимост за периода 2016-2020г. в община Полски Тръмбеш, област Велико Търново и България.
Таблица 18:	Средносписъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение
Таблица 19:	Коефициент на заетост
Таблица 20:	Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение
Таблица 21:	Среден списъчен брой на наетите лица и средна годишна заплата по трудово и служебно правоотношение за община Полски Тръмбеш
Таблица 22:	Равнище на безработица
Таблица 23:	Безработица и коефициента на безработица за населението на възраст между 15-64 г.
Таблица 24:	Коефициент на икономическа активност

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 25:	Вид, брой и капацитет на лечебни здравни заведения към 31.12 в периода 2014-2020г. в община Полски Тръмбеш
Таблица 26:	Брой на медиците в лечебните заведения от община Полски Тръмбеш
Таблица 27:	Население на един лекар за Северен централен район, област Велико Търново и община Полски Тръмбеш.
Таблица 28:	Население на един лекар по дентална медицина за Северен централен район, област Велико Търново и община Полски Тръмбеш
Таблица 29:	Справка за подпомагани лица и семейства в периода 2013-2019год
Таблица 30:	Детски градини по статистически райони, области и общини
Таблица 31:	Капацитет и брой деца в детските градини на община Полски Тръмбеш
Таблица 32:	Детски учители и педагогически персонал в община Полски Тръмбеш
Таблица 33:	Видове училища в Община Полски Тръмбеш
Таблица 34:	Брой паралелки и ученици в отделните училища и в Община Полски Тръмбеш
Таблица 35:	Учащи в общо образователните училища на територията на община Полски Тръмбеш по пол и класове
Таблица 36:	Учащи от I – VIII клас, напуснали общо образователните училища в Община Полски Тръмбеш
Таблица 37:	Брой учители в Община Полски Тръмбеш
Таблица 38:	Регистър на спортните клубове в община Полски Тръмбеш
Таблица 39:	Спортна инфраструктура в община Полски Тръмбеш
Таблица 40:	Регистър на читалищата в община Полски Тръмбеш
Таблица 41:	Списък на недвижимите паметници на културата от национално значение на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 42:	Брой и дял на нефинансовите предприятия по видове икономически дейности на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 43:	Регистрирани земеделски производители на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 44:	Земеделски култури по видове, площ и среден добив от декар на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 45:	Брой и размер на животновъдните стопанства
Таблица 46:	Брой селскостопански животни по видове
Таблица 47:	Регистър на язовирите общинска собственост - Полски Тръмбеш
Таблица 48:	Регистър на активните рибовъдни стопанства в община Полски Тръмбеш към 30.06.2021 г.
Таблица 49:	Групи предприятия за територия на община Полски Тръмбеш
Таблица 50:	Места за настаняване в община Полски Тръмбеш към 31.12.2020 г.
Таблица 51:	Реализирани нощувки в места за настаняване и средства за подслон
Таблица 52:	Питейни заведения и ресторанти към 31.12.2020 г.
Таблица 53:	Производителност на един нает за 2018 г.
Таблица 54:	Производителност на един нает
Таблица 55:	Нетни приходи на нефинансовите предприятия по икономически дейности
Таблица 56:	Нетни приходи и ДМА на нефинансовите предприятия
Таблица 57:	Разходи за придобиване на ДМА в нефинансовите предприятия по икономически дейности за община Полски Тръмбеш

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 58:	Чуждестранни преки инвестиции за община Полски Тръмбеш
Таблица 59:	Структура на пътната мрежа на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 60:	Списък и състояние на пътищата, обслужващи община Полски Тръмбеш
Таблица 61:	Преминаване на републиканската пътна мрежа през населените места
Таблица 62:	Средноденонощна годишна интензивност на автомобилното движение през 2015 и прогноза до 2035 г. (представена през 10 години)
Таблица 63:	Общински пътища на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 64:	Дължина на уличната мрежа по населени места в община Полски Тръмбеш
Таблица 65:	Количество на зелените площи в населените места от общината
Таблица 66:	Инсталирана мощност по населени места
Таблица 67:	Потребление на енергия произведена от горива
Таблица 68:	Потребление на електрическа енергия
Таблица 69:	Изразходвана електрическа енергия от улично осветление по населени места
Таблица 70:	Домакинства с широколентов достъп до интернет %
Таблица 71:	Постигнати нива за качество на ВиК услугите от ВиК операторите в Северен централен регион
Таблица 72:	Списък на водоизточниците, захранващи с вода населените места от община Полски Тръмбеш
Таблица 73:	Характеристики на водопроводната мрежа общо за територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 74:	Водопроводна мрежа по населени места в община Полски Тръмбеш
Таблица 75:	Информация за подадена, продадена вода, обхват и загуби за периода 2017-2019г. по населени места в община Полски Тръмбеш
Таблица 76:	Помпени станции на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 77:	Характеристики на сградните отклонения на селищата в общината
Таблица 78:	Мониторинговите пунктове и повърхностни водни тела на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 79:	Населени места в община Полски Тръмбеш, получаващи питейна вода със съдържание на нитрати над 35 мг/л
Таблица 80:	Средногодишна концентрация на нитрати в питейните води на населените места от община Полски Тръмбеш за периода 2013-2019г.
Таблица 81:	Количество на отпадъците по вид за периода 2016 - 2019 г.
Таблица 82:	Количество битов отпадък на човек за периода 2016 - 2019 г.
Таблица 83:	Б-Б кубове и количествата ПРЗ за 2019 г.
Таблица 84:	Нерегламентирани сметища на територията на община Полски Тръмбеш за 2019 г.
Таблица 85:	Ерозионни процеси на територията на община Полски Тръмбеш
Таблица 86:	Радиологичен мониторинг на необработваеми почви
Таблица 87:	Радиологичен мониторинг на повърхностни води
Таблица 88:	Райони със значителен риск от наводнения, съгласно чл.146г. от ЗВ в ЗБР
Таблица 89:	Постоянни комисии към Общински съвет на Община Полски Тръмбеш
Таблица 90:	Численост по структурни звена в Община Полски Тръмбеш към 01.01.2021г.
Таблица 91:	Реализирани проекти и инициативи на Община Полски Тръмбеш

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Таблица 92: Брой жилищни сгради и жилищна площ в м² на територията на община Полски Тръмбеш
- Таблица 93: Брой жилищни сгради по времеви период на построяване
- Таблица 94: Брой жилища по материал на външните стени на сградата

Списък на използваните графики

- Фиг. 1: Баланс на територията
- Фиг. 2: Средно месечни температури и валежи в община Полски Тръмбеш
- Фиг. 3: Скорост на вятъра в община Полски Тръмбеш:
- Фиг. 4: Облачни и слънчеви дни на територията на община Полски Тръмбеш:
- Фиг. 5: Брой население по пол и години
- Фиг. 6: Разпределени по възраст и местоживееене: сравнителен анализ между 2013 и 2020год.
- Фиг. 7: Естествен прираст на населението в община Полски Тръмбеш за периода 2013-2020 г.
- Фиг. 8: Естествен прираст - коефициент
- Фиг. 9: Механично движение на жителите в града и селата на община Полски Тръмбеш за периода 2013-2020г.
- Фиг. 10: Разпределение на населението в града и селата по възраст и пол, според трудоспособността
- Фиг. 11: Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Полски Тръмбеш за периода 2013-2018г
- Фиг. 12: Средна годишна заплата по трудово и служебно правоотношение в община Полски Тръмбеш за периода 2013-2018г
- Фиг. 13: Относителен дял на предприятията по икономически дейности на територията на община Полски Тръмбеш за 2018г.
- Фиг. 14: Динамика на броя предприятия по икономически дейности на територията на община Полски Тръмбеш за период 2013-2018г.
- Фиг. 15: Разпределение на земеделските земи на територията на община Полски Тръмбеш към 31.12.2020г.
- Фиг. 16: Динамика на средния добив от декар по видове култури за периода 2015-2020г.
- Фиг. 17: Динамика на средния добив от декар по видове култури за периода 2015-2020г.
- Фиг. 18: Динамика на броя животновъдни обекти по видове за периода 2015-2020г.
- Фиг. 19: Динамика на броя селскостопански животни по видове за периода 2015-2020г.
- Фиг. 20: Реализирани нощувки на територията на община Полски Тръмбеш за периода 2015-2020г
- Фиг. 21: Относителен дял на нетните приходи от продажби на нефинансовите предприятия на територията на община Полски Тръмбеш по видове икономически дейности за 2018г.
- Фиг. 22: Относителен дял на броя нефинансови предприятия и техните нетни приходи от продажби на територията на община Полски Тръмбеш по видове икономически дейности за 2018г.
- Фиг. 23: Производителност на един нает в хил. лева за периода 2015-2018г.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Фиг. 24: Концентрации на нитрати в мониторингови пунктове ШК ПС "Вързулица" при с. Вързулица и дренаж "Гравитачен" ПС "Козловец" при с. Козловец
- Фиг. 25: Структура на общинска администрация и дейностите към нея - Община Полски Тръмбеш
- Фиг. 26: Жилищни сгради, брой
- Фиг. 27: SWOT анализ на община Полски Тръмбеш
- Фиг. 28: Органограма на Стратегическата рамка от ПИРО Полски Тръмбеш
- Фиг. 29: Заинтересовани страни участвали във фокус групите за подготовка на ПИРО Полски Тръмбеш
- Фиг. 30: Органограма на управление и наблюдение на ПИРО 2021-2027г

Списък на приложенията, неразделна част от ПИРО Полски Тръмбеш 2021-2027г.

- Приложение 1: Мерки в програмата за реализация на ПИРО, формат Excel
- Приложение 1А: Индикативен списък на важни за общината проекти, формат Excel
- Приложение 2: Индикативна финансова таблица, формат Excel
- Приложение 3: Матрица на индикаторите, формат Excel
- Приложение 4: Проучване на нагласите, очакванията и намеренията на заинтересованите страни, имащи отношение към развитието на община Полски Тръмбеш, формат pdf.

Обяснителни бележки и дефиниции

Агломерационен ареал - активна част от територията на община или на група общини, в която се осъществяват интензивни функционални връзки между града-център и други населени места и обекти.

Агломерационно ядро – самостоятелен град-център или с пространствено приобщени към него съседни населени места и други обекти в обща непрекъсната система.

Адаптацията към изменението на климата е процес на адаптиране към действителните или очакваните неблагоприятни последици от изменението на климата и предприемане на подходящи действия за предотвратяване или свеждане до минимум на щетите, които те могат да причинят. В човешките системи адаптацията има за цел да намали или да избегне вредата или да използва полезните възможности. В някои природни системи човешката намеса може да улесни адаптирането към очаквания климат и неговите последици.

Брутен вътрешен продукт (БВП) - характеризира крайния резултат от икономическата дейност и се измерва с добавената стойност, създадена при производството на стоки и услуги от единиците, резиденти на икономическата територия на страната.

Глобалното затопляне се отнася до постепенното нарастване, наблюдавано или прогнозирано, на глобалната повърхностна температура, като една от последиците от засилването на радиацията, причинено от антропогенни емисии.

Екологично състояние на повърхностни води – състояние, определено от биологични, физико-химични и хидроморфологични елементи на качеството на водите.

Електронно управление (е-управление) - управление в електронна среда на нормативните взаимоотношения, административните процеси и обслужване и взаимодействието с потребителите с използване на информационни, статистически и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

математически модели и методи на обработка на данни, информация и знания, които осигуряват по-високо ниво на ефективност на управлението.

Изменението на климата - промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера, в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време.

Културен коридор - традиционно териториално направление в даден регион, по чието протежение циркулират културни ценности, идеи и иновации в един постоянен континуитет на връзки, влияния и взаимодействия.

Културен маршрут – традиционен път, материално детерминирано историческо трасе, съответства на определена историческа функция и цел, включва материални и нематериални културни феномени.

Местообитание - район със специфични абиотични и биотични фактори, в който определен растителен или животински вид се намира в някои от стадията на своя жизнен цикъл.

Оси на урбанистично развитие – (полицентрични зони), пространства с линеен характер, формирани при интегрирането на полюсите на развитие с транспортно-комуникационната мрежа на страната.

Производителност на труда – съставен икономически показател, който съпоставя постигнатия резултат (новосъздаден продукт) с вложения трудов фактор при осъществяването на определена икономическа активност на определена икономическа територия за определен период.

Пространствено планиране - процесът на създаване на териториална основа за координиране на секторните политики на национално, регионално и местно ниво чрез система от йерархично обвързани документи, които в съответствие с териториалния потенциал определят стратегията за интегрирано пространствено развитие.

Рискът е потенциалната възможност от последствия, при които в залог има нещо стойностно и резултатът е несигурен, като се отчита разнообразието на стойностите в залог. Рискът често се представя като вероятност за възникване на опасни събития или тенденции, умножени с въздействията, ако тези събития или тенденции се появят.

Смекчаване (на изменението на климата) е човешка намеса за намаляване на източниците или подобряване на поглъщането на парникови газове (ПГ).

Територии с особена териториално-устройствена защита - защитени територии за природозащита по Закона за защитените територии, за културно-историческа защита по Закона за културното наследство, други територии със специфична характеристика, чийто режим на устройство и контрол се уреждат в отделни закони (високопланинските и крайграничните територии, морското крайбрежие, територията на Столицата и други), свлачищните територии.

Трансевропейска транспортна мрежа (TEN-T) – обща транзитна транспортна система от автомобилни пътища, железопътни линии, водни пътища, пристанища и летища на Европейския съюз.

Транспортен коридор – територия с линеен характер, която може да включва автомагистрала, железопътна линия, плавателен канал или варианти за съчетаването им.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Уязвимост към изменението на климата е степента, до която всяка система е възприемчива и не може да се справи с негативните въздействия, които изменението на климата ѝ налага. Уязвимостта е функция на естеството, величината и степента на изменение на климата, на които е изложена системата и нейната чувствителност и адаптивен капацитет.

Устойчивостта е противоположна на уязвимостта и се определя като способността на социалната или екологичната система да абсорбира смущенията, като при това запазва същата основна структура и начини на функциониране, способност за само организация и способност да се адаптира към стреса и промяната.

Увод

1. Целите, мястото и ролята на ПИРО Полски Тръмбеш в цялостната система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие

Планът за интегрирано развитие на една община (ПИРО) е един от базисните документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие в България, регламентирани със Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане. Съгласно чл. 13 от ЗРР, ПИРО определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини, в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз, като включва и разпоредбите, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината. Освен това планът е в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС, особено в частта на политика 5 „Европа по-близо да гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Пространственият обхват на ПИРО Полски Тръмбеш се изработва за цялата територия на общината – включва землищата на всичките 15 населени места (един град и 14 села), като могат да се определят зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседните общини.

Дефинираните визия и приоритети за развитието на община Полски Тръмбеш и планираните мерки за постигането им са определени вследствие на направения анализ относно социално-икономическата среда и екологичното състояние, нуждите и потенциала за развитие на общината, природното и културно наследство, нагласите, очакванията и намеренията на местните заинтересовани страни, съществуващите проблеми и мястото на общината в областното, регионалното и националното пространство. При изработването и прилагането на ПИРО се използват интегрирани

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

подходи за териториално развитие, както и на местни инициативи, с които ще се постигнат националните цели и приоритети за регионалното и местно развитие.

Основната цел на ПИРО на Полски Тръмбеш е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие. ПИРО е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, при задължително съответствие с Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012–2022 г.), Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) 2013-2025 година и нейната актуализация (АНКПР), Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2 и действащия Общ устройствен план на Община Полски Тръмбеш.

Планът за интегрирано развитие на община Полски Тръмбеш е със средносрочно действие. Периодът за неговото изпълнение съвпада с програмния период на Европейския съюз до края на 2027 година.

2. Законови норми, подхода и принципите, на които се основава документа

2.1. Законодателна рамка

➤ Закон за регионалното развитие (ЗРР)

Изготвянето на планове за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие (ЗРР) съгласно последната редакция от март 2020 година, както и в правилника за неговото прилагане (ППЗРР). Съдържанието на ПИРО Полски Тръмбеш е в съответствие с разпоредбите на чл. 13, ал. 3 от ЗРР.

Йерархичната с подчиненост на документите е:

- ✓ Актуализирана Национална концепция за регионално и пространствено развитие (НКПР), която определя дългосрочните перспективи, цели и приоритети на държавната политика за намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия и съответствието ѝ с другите секторни и хоризонтални политики (чл.10 от ЗРР);
- ✓ Национална стратегия за регионално развитие на Република България, определяща дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране;
- ✓ Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион (СЦР) за планиране от ниво 2, която определя средносрочните цели, приоритети и перспективи за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на СЦР в съответствие с предвижданията на НКПР и другите секторни и хоризонтални политики, както и връзките му с други региони за планиране от ниво 2 в страната и в съседните държави в макрорегиона. (в съответствие с чл. 11 от ЗРР).
- ✓ План за интегрирано развитие на община Полски Тръмбеш, който очертава средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

с интегрираната териториална стратегия за развитие на СЦР и общия устройствен план на общината (в съответствие с чл. 13 от ЗРР).

➤ *Закон за туризма*

Предвидените в ПИРО мерки и дейности за развитието на туризма в община Полски Тръмбеш са съобразени с Общия устройствен план, Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и данните от извършения социално-икономически анализ. Следва да бъде отбелязано, че в периода на подготовка на ПИРО Полски Тръмбеш стратегия за развитие на туризма на област Велико Търново не е изготвяна и приета, както и няма изготвена и приета общинска стратегия за развитие на туризма. В програмата за изпълнение на ПИРО са заложили мерки за развитие на туризма на територията на общината, които са в съответствие с мероприятията изброени в чл.11 ал.2 от Закона за туризма. Данните показват, че за територията на община Полски Тръмбеш културно-историческото наследство наред с рехабилитационните и лечебно-възстановителни дейности показват сериозен потенциал за развитие на туризма. Тези направления могат да дадат висока добавена стойност. Това изисква подготовка на цялостна стратегия за развитие на туризма на територията на община Полски Тръмбеш, съгласно Закона за туризма.

➤ *Стратегически документи на национално и европейско ниво*

При разработването на ПИРО Полски Тръмбеш са взети предвид и целите и приоритетите, заложили в различни международни, национални и регионални програми. В тази връзка чрез прилагането на ПИРО на Полски Тръмбеш ще бъде допринесено за постигането на целите и приоритетите в съответните програмни документи като:

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030“

Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030“ надгражда действащата до сега Стратегия „Европа 2020“ като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. Всички страни от ЕС следва да включат посочените цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до планове за интегрирано общинско развитие. В тази връзка в България, като член на ЕС, националните програми са разработени в съответствие с целите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“. ПИРО Полски Тръмбеш е изготвен в съответствие с стратегическите документи на национално и регионално ниво, които от своя страна са изготвени в съответствие с целите на документа за размисъл до 2030год. Приоритетите и мерките, които са заложили в ПИРО допринасят за реализиране на основите на политиката за устойчиво бъдеще, заложили от ЕС, като:

- ✓ Устойчивост от фермата до трапезата - състоянието на селскостопанския сектор и селските райони са от решаващо значение за благосъстоянието на европейските граждани и целта е постигането на устойчива продоволствена система, основана на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

принципите на кръговата икономика и чрез превръщането на иновативно, здравословно, щадящо околната среда и съдържащо хуманно отношение към животните производство на разнообразна и питателна храна;

- ✓ От линейна към кръгова икономика – кръговата икономика намалява количеството на отпадъци и необходимостта от извличане на нови ресурси;
- ✓ Енергетика, сгради и мобилност, ориентирани към бъдещето, чиста енергия, енергийна ефективност, ВЕИ;
- ✓ Гарантиране на социално справедлив преход – насърчаване на социалните права и благосъстоянието на всички, осигуряване на база за достойни работни места, образование, обучение, учене през целия живот, добро здраве в чиста околна среда.

„Да преобразим света“ - Програма за устойчиво развитие до 2030 год., приета от Организацията на обединените нации (Програма 2030г.)

Програма 2030 год. представлява амбициозна рамка за постигане на устойчиво развитие, чиито цели са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които е изправен целия свят. Програмата „Да преобразим света“ включва 17 цели и 169 целеви показателя в областта на социално-икономическото развитие. ПИРО на Полски Тръмбеш на нивото, на което се прилага ще допринесе за постигането на заложените в Програма 2030 год. цели, които предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряване на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, да се преодолеят неравенствата в и между страните, да се изградят мирни и справедливи общества, които не изключват никого, да се насърчават правата на човека и равенството между половете, осигуряването на всеобщо и качествено образование, да се гарантира дълготрайното опазване на планетата и природните ѝ ресурси, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика, да се създадат условия за устойчив икономически растеж, споделен просперитет и достойна работа за всички и др. Програмата ще служи като план за действие на международната общност и националните правителства до 2030г.

Национална програма за развитие България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, който поставя рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптира политиката, заложена в документа за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Програмата определя 3 стратегически цели: Технологична трансформация, Демографски подем и Намаляване на неравенствата. В програмата са определени пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие:

- ✓ Иновативна и интелигентна България, за реализирането на която са определени три национални приоритета: образование и умения, наука и научна инфраструктура, интелигентна индустрия;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Зелена и устойчива България – също с три национални приоритета: кръгова и нисковъглеродна икономика, чист въздух и биоразнообразие, устойчиво селско стопанство;
- ✓ Свързана и интегрирана България – също с три национални приоритета: транспортна свързаност, цифрова свързаност и местно самоуправление;
- ✓ Отзивчива и справедлива България – реализирането ѝ ще бъде постигнато посредством два национални приоритета: институционална рамка и социално включване;
- ✓ Духовна и жизнена България – с два национални приоритета: здраве и спорт, култура, наследство и туризъм.

Голяма част от посочените приоритети оси на развитие имат своето отражение в приоритетите, целите и мерките, които са планирани за реализиране в ПИРО Полски Тръмбеш за период 2021-2027год., като по този начин ще допринесат за реализирането им и на национално ниво.

Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022г.

Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство. Посочените цели и приоритети са основа в стратегическата рамка на ПИРО Полски Тръмбеш.

Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025г.

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за Оперативна програма за развитие на регионите 2021-2027 г. Актуализираната НКПР отделя по-голямо внимание на районите от ниво 2, на по-високата степен на управляемост на развитието им чрез целенасочени интегрирани инвестиции, реагирайки в унисон с тенденциите за засилване на регионалното и териториалното измерение на европейските политики. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси, с които са взети предвид при разработването и планирането на средносрочните цели и мерки на ПИРО Полски Тръмбеш.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион 2021-2027г.

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион (ИТСР на СЦР) за планиране от ниво 2 е средносрочен стратегически планов документ,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

който определя политическата, икономическата, пространствената и тематичната рамка на развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027г. Разработена е в съответствие с Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013–2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на регионално ниво на секторните стратегии в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда. Предложените целенасочени действия са насочени към увеличаване на конкурентните предимства на региона и догонване или изравняване на средните показатели на региона с тези на национално ниво, преодоляване на вътрешнорегионалните различия в социалната, икономическата и техническата инфраструктура, преодоляване на негативните тенденции в демографското развитие.

Разработването на стратегическата рамка (целите, приоритетите и мерките) в ПИРО на Полски Тръмбеш е извършено в съответствие със заложените три основни стратегически цели в ИТСР на СЦР 2021-2027 г., а именно:

Стратегическа цел 1: Постигане на икономически подем чрез използване на регионалните потенциали и технологична трансформация – Ускоряването и поддържането на устойчив растеж в Северен централен регион е свързано със създаването на нови работни места в секторите и производствата с добавена стойност, иновации и технологии, без да се подценява потенциала на селското стопанство за модернизация, както и с поддържането на ефективен регионален и местен пазар на труда;

Стратегическа цел 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж – Постигането на специфичните цели в тази важна приоритетна област налага да се предвиди обновяване на инфраструктурата за образование, здравеопазване, социални услуги, спорт и култура, за да се гарантират качеството и сигурността на средата, в която ще се развива и реализира потенциала на нацията.

Стратегическа цел 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност – Транспортната и дигиталната инфраструктура са факторите, които спомагат за отключване на специфичните потенциали на регионите и увеличаване на конкурентните им предимства. Те ще подсилят свързаността между градските и селските райони, ще подпомогнат интегрираното и устойчиво развитие на териториите, ще укрепят полицентричната мрежа от селища в региона и ще създадат предпоставки за по-ефективно вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество.

При изготвянето на ПИРО на Полски Тръмбеш са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията и нейното финансиране. По-важните от тях са: Закон за административно-териториалното устройство на България, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за достъпа до обществена информация, Закон за общинските бюджети и др.

Освен посочените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори, от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук следва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на България, с които е

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

свързана работата в конкретен сектор, в т.ч. права на човека, културно наследство, опазване на околната среда и др.

2.2. Подходи и принципи при разработването на ПИРО Полски Тръмбеш. Структура.

Използваният подход, методите и принципите при разработването на План за интегрирано развитие на община Полски Тръмбеш е избран по начин, който гарантира в значителна степен, че стратегическия документ на общината ще бъде в съответствие с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България (Националната концепция за регионално и пространствено развитие, ИТСР на СЦР 2021-2027 г., и другите секторни и хоризонтални политики), както и със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината.

Планът за интегрирано развитие на община Полски Тръмбеш е съобразен с подходите, описани в Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 години, публикувани от МРРБ, и допълнителни подходи, извлечени от документите за приоритетите в регионалната и кохезионната политика на ЕС в периода след 2020г.

При разработването на ПИРО Полски Тръмбеш основната задача бе да се постигне задълбочено проучване на територията от страна, както на обективна информация за територията (статистика за основните икономически и социални параметри), така и от субективната информация от гледна точка на нагласите, очакванията и намеренията на местните лидери, имащи отношение към развитието на общината. По този начин от една страна дава възможност да се установят и анализират обективните данни и фактори по отношение на социално-икономическия потенциал за развитие на територията, а от друга прилагането на подхода „отдолу-нагоре“ дава представа за потребностите, намеренията и нагласите на местните жители. Това осигурява баланс между желаното и възможното, субективното и обективното.

За целите на изследването на територията е използван комбиниран подход, позволяващ да бъде направен **холистичен многофакторен анализ**, отчитащ различните и взаимосвързани аспекти на общностния живот, които оказват влияние върху икономическото и социално поведение на жителите и в крайна сметка определят качеството на живота на изследваната територия. В тази връзка бе използвана комбинацията от подходите:

✓ **Научно обоснован подход**, на който се основават всички анализи и прогнози за регионално и пространствено планиране, и който е приложен при анализа на социалното и икономическото развитие на община Полски Тръмбеш. При разработването на ПИРО Полски Тръмбеш са използвани информацията и данните, събрани и обработени за целите на Социално-икономическия анализ на районите на Р. България, актуализацията на НКПР, и ИТСР на СЦР 2021-2027г, които са допълнени с нови данни от различни

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

институционални източници (НСИ, РЗИ и др.), налични към момента на изпълнението.

✓ **Подход, основан на местните характеристики и потенциал** - подходът се прилага в изготвянето на анализи на територии със специфични характеристики, за да се открият конкурентните предимства на определени териториални единици, както и неизползваните потенциали. Той е възприеман като инструмент за решаване на съществуващи проблеми, свързани със заетост и безработица, жилищни условия, незадоволително ниво на публичните услуги, които ограничават икономическите възможности и са в основата на социалната изолация.

✓ **Интегриран подход**, който отчита предвижданията на регионално ниво (СЦР) на секторните стратегии в отделните сфери от социално-икономическия живот и екологичното състояние. Прилагането на интегриран подход за планиране на развитието на общината дава отговор на набелязаните нужди и потенциал за развитие, изисква целите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействие с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на Северен централен регион, мрежата от населени места и отделните сектори на икономиката.

✓ **Подход „отдолу – нагоре“**, който подпомага цялостния процес на вземане на решения, изпълнението им и прилагането на ПИРО въз основа на предложения, постъпващи от местните административни структури, бизнеса и неправителствените организации, посредством информиране и консултиране, провеждане на работни срещи, фокус групи и обществени обсъждания, проектни фишове, анкетно проучване и интервюта. Този подход се използва с цел да се постигне:

- Изграждане на консенсусен модел с всички заинтересовани страни - прилагането на подхода отдолу – нагоре и използването на механизми за широко партньорство и координация между органите и институциите, бизнеса и гражданското общество, както и на общи инструменти за финансово подпомагане постига по-значим ефект и ефикасност за реализация на целите на ПИРО;
- Намаляване на риска от недобра вътрешна и външна комуникация и получаване на достатъчно надеждна обратна информация от заинтересованите страни – прилагане на принципа за партньорство и сътрудничество, при който се идентифицират заинтересовани страни и участници в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие, като в същото време се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО. Това дава възможност голяма част от заинтересованите страни да се включат в разработването и приемането на ПИРО;
- Повишаване на информираността и знанието за същността и основните цели на ПИРО – Прилагането на подхода отдолу-нагоре дава възможност не само увеличаване в активно участие на местните лидери (местна администрация, бизнес, НПО и активни граждани), но и осигуряване на прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло. Във фазата на актуализиране на информацията и на публичните консултации позволява да се постигнат изискванията за информираност, публичност и прозрачност и да се идентифицират по-точно потребностите на местните общности, към които да се ориентират приоритетите и да се насочат публичните средства.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Структурата на плана за интегрирано развитие на община Полски Тръмбеш е съобразена с разпоредбите на чл. 13, ал. 3 от ЗРР и Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ.

Документът започва с представянето на резултатите от проведените социално-икономически и пространствени анализи на територията, както и информация посочена в отделните раздели синтезирана от данните, събрани при проведените анкетно проучване и фокус групи и интервюта. Тези резултати от обективните данни и субективния прочит на местните лидери, представят ситуацията в общината и очертават тенденциите в развитието ѝ до 2027 г., отразени в SWOT анализа. На тяхна база е формулирана визията на Община Полски Тръмбеш за следващия период 2021-2027, като е изготвена и стратегическата рамка от цели и приоритети, които ще бъдат постигнати от планираните мерки, дейности и проектни идеи. Определени са и зоните за въздействие и мерките за адаптация към изменението на климата, включени в Стратегическата рамка. Описана е програмата за изпълнение на ПИРО, като накрая са разписани основните инструменти за успешната реализация, включително наблюдението, индикаторите и оценката на плана. Неразделна част от документа са приложенията, изготвени в процеса на неговото разработване. Основните точки (съдържание на плана), са както следва:

- ✓ Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Полски Тръмбеш в т.ч. описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво, връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ и SWOT анализ;
- ✓ Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027г.;
- ✓ Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на публичност;
- ✓ Определяне на приоритетни зони за въздействие;
- ✓ Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;
- ✓ Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
- ✓ Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- ✓ Приложения.

3. Отговорностите на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО Полски Тръмбеш

➤ Подготовка, съгласуване и приемане на ПИРО

Съгласно Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане, основните структури в процеса на подготовка, съгласуване и приемане на ПИРО са кметът на общината и общинският съвет. Освен тях т.нар. местни лидери, а именно: кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

икономическите партньори, НПО, представителите на гражданското общество, както и физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината участват активно в процеса на подготовка, обсъждане и актуализация участват активно и заинтересованите страни и организации. В този процес се осигурява постоянен достъп до информация за процеса и възможност за даване на становища и предложения при изготвянето на ПИРО, а в следствие и при неговата реализация на всички заинтересовани страни при спазване на правилата за максимална публичност.

Процесът стартира със заповед на кмета на общината, посредством която се сформира работна група по подготовка, изготвяне и одобрение на ПИРО. В тази група се осигурява участие на възможно най-много представители на заинтересованите страни в общината.

Заинтересованите лица имат право да дават аргументирани предложения, както при изготвянето на ПИРО и проведеното обществено обсъждане, така и по време на прилагането му, както и да получават информация при поискването ѝ.

След изготвяне на ПИРО и извършване на екологична оценка по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изискана, документът се публикува за обществено обсъждане със заповед на кмета.

Общинския съвет по предложение на общинския кмет приема предложения План за интегрирано развитие на община Полски Тръмбеш след отразяване на предложенията от проведеното общественото обсъждане. В срок до три месеца от неговото приемане, одобреният план за интегрирано развитие на общината се представя от кмета пред областен съвет за развитие Велико Търново.

ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на електронната страница на общината, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

➤ **Наблюдение и оценка**

Изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО и осъществяването на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана на база на определените индикатори са предмет на наблюдение и оценка.

Община Полски Тръмбеш осъществява организацията на работата по наблюдение и оценка на ПИРО. В тази връзка се създава система за управление и наблюдение, която определя организационна структура, роли, отговорности и комуникационни канали, които ще осигурят нейното ефективно функциониране. В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, НПО, представителите на гражданското общество в общината.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО, съгласно чл. 72 от Правилника за прилагане на ЗРР.

За резултатите от наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината се разработва годишен доклад, който се изготвя по определен от кмета на общината ред и се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета. Докладът се

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

изготвя и внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет до 31 март на всяка следваща година. Този доклад е публичен и се оповестява на страницата на общината в интернет. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината съдържат информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на плана. Копие от тези доклади се изпраща на председателя на областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ПИРО се извършва последваща оценка не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие. Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

➤ Изменение и актуализация на ПИРО

В Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие (ППЗРР) са описани условията, при които се допуска изменение и актуализация на ПИРО.

Въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие периодично може да бъде извършвана актуализация на програмата за реализация на ПИРО. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Актуализацията на ПИРО Полски Тръмбеш се приема при условията и по реда за неговото изработване и приемане.

4. Очакваните резултати от приемането на документа и използването му за целите на стратегическото регионално и пространствено планиране на общинско ниво.

Основният резултат, който се очаква е създаването на план-програма за интегрирано развитие на общината, разработен на базата на специфичните за територията условия и възможности в социално-икономическо отношение, които са в интегрирана свързаност със същите на областно, регионално и национално ниво. Това е основният общински документ, инструмент за управление, който интегрира и регулира интересите на всички заинтересовани страни и цялата местна общност за устойчиво развитие през следващите 7 години и предлага мерки, дейности и конкретни проекти в основните направления на устойчивостта от социално-икономическа, екологическа, културна и управленска гледна точка. В тази връзка при реализирането на приоритетите и мерките заложи в стратегическата рамка на ПИРО Полски Тръмбеш се очаква те да допринесат за развитието на област Велико Търново, както и за изпълнението на стратегическите цели на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион 2021-2027г., а от там и на целите и приоритетите на стратегическите планове и програми на национално ниво за периода 2021-2027г., както и поетите ангажименти от България в международен план, като Програма 2030, Европейски зелен пакт и др.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Полски Тръмбеш

1. Обща характеристика на община Полски Тръмбеш

1.1. Местоположение

Община Полски Тръмбеш, като една от съставните общини на област Велико Търново, попада в обхвата на Северен централен район, на планиране (СЦР, NUTS 2).

Карта 1: Северен централен район
и съставните общини

СЦР се намира в централната северна част на България и посредством р. Дунав граничи с Република Румъния. Състои от общо 5 области: Габрово, Велико Търново, Русе, Разград и Силистра, като Велико Търново и Габрово заемат неговата югозападна част. В района има общо 36 общини. Площта на СЦР е 14 974 кв. км, което е 13.49 % от територията на страната. Гъстотата на населението е по-ниска от средната за страната.

На територията функционират 5 университета: два във гр. Велико Търново и по един в градовете Русе, Габрово и Свищов.

Област Велико Търново се състои от общо 10 общини. Територията на областта с общата си площ от 4662,6 km² заема 4,2% от територията на България. Областта има

Карта 2: Област Велико Търново
и съставните ѝ общини

благоприятно географско - транспортно разположение. Общините, в които са концентрирани преобладаващата част от икономическите дейности, обекти на образователната, здравната, социалната и техническата инфраструктура, като и основната част от квалифицираната работна сила са: Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов. Техните общински центрове според категоризацията на центровете в България, съгласно Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) са определени от трето ниво – центрове с регионално значение.

Община Полски Тръмбеш се намира в североизточната част на Област Велико Търново и заема 6 място по територия спрямо 10-те съставни общини. Общата площ на общината е 463,652 km² (по данни на Евростат към 31.12.2019г.) и представлява 9,94% от територията на областта.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Географското разположение на община Полски Тръмбеш е благоприятно от гледна точка на мястото ѝ в националната инфраструктура. През общината преминават 5 пътя от републиканската пътна мрежа, както и участък от жп линията Русе - Горна Оряховица - Стара Загора. Очаква се в рамките на прилагането на настоящия програмен документ да бъде окончателно завършена и АМ „Хемус“ – лот 6 за област Велико Търново, част от който ще премине именно през територията на община Полски Тръмбеш. Това дава много добра свързаност на общината не само със съседните за нея общини, но и с важните административно – търговски центрове в т.ч. и със столицата на страната.

Община Полски Тръмбеш граничи със следните общини:

- ✓ на изток с община Стражица, област Велико Търново;
- ✓ на югоизток с община Горна Оряховица, област Велико Търново;
- ✓ на север с община Ценово, област Русе;
- ✓ на североизток с община Бяла, област Русе
- ✓ на северозапад с община Свищов, област Велико Търново;
- ✓ на запад с община Павликени, област Велико Търново;
- ✓ на юг с община Велико Търново, област Велико Търново;

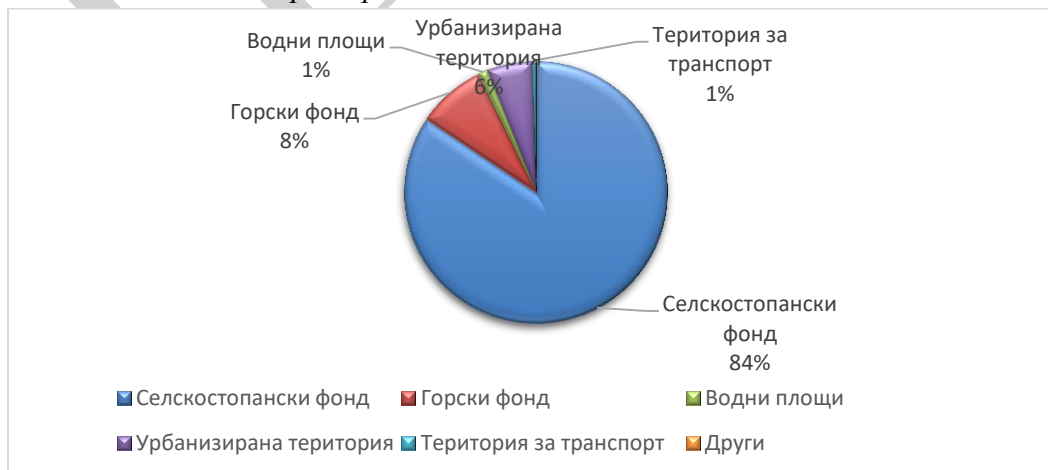
Таблица 1: Баланс на територията

Баланс на територията	Площ км2	%
Селскостопански фонд	391,4	84,42
Горски фонд	38,7	8,35
Водни площи	6	1,29
Урбанизирана територия	25,2	5,44
Територия за транспорт	2,3	0,50
Други	0,06	-
Обща площ	463,660	100,0

Източник: Общ устройствен план на община Полски Тръмбеш

Видно от таблицата по-горе е, че основната част от територията се използва за земеделски дейности 84,4%, като урбанизираната територия в т.ч. и усвоената за транспорт представляват е общо около 6% от цялата територия на общината.

Фиг. 1: Баланс на територията

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Според категоризацията на НКПР за област Велико Търново, общинския център Полски Тръмбеш заедно със Златарица, Сухиндол и Стражица са определени от ниво 5 – много малки градове и села, центрове на общини. Град Полски Тръмбеш е разположен по поречието на Елийска река, която е ляв приток на основната речна артерия в общината – река Янтра. Общинския център се намира на около 259 км. от София, на 72 км. от Русе, на 89 км. от Плевен, на 217 км. от Пловдив, на 221 км. от Варна и на 38 км. от В. Търново.

1.2. Релеф и климатични особености

Релефът на община Полски Тръмбеш е равнинен и слабо хълмист. Това се обуславя от факта, че територията на общината изцяло попада в Дунавската равнина. Най-високата точка от 369 м.н.в. се намира в източната част около с. Орловец, където са най-северните разклонения на ниските Драгановски височини. По-голямата част от територията попада в южните части на Средната Дунавска равнина, където е и най-ниската точка от 34 м.н.в. – около с. Каранци.

Карта 3 Географска карта на Община Полски Тръмбеш

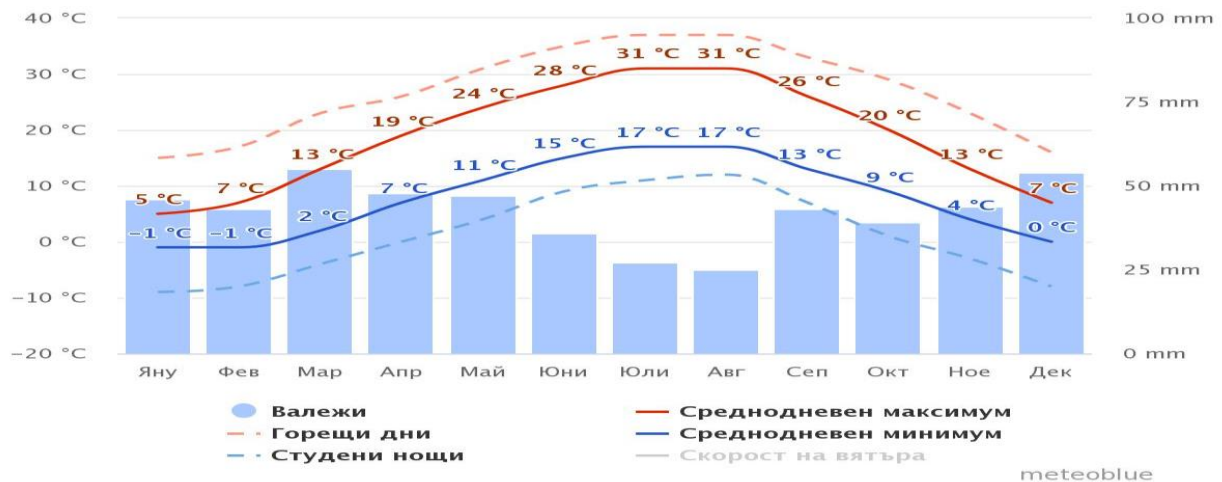
Според геоложкия си строеж територията на общината попада в източните части на Мизийската платформа. Районът е изграден от скалите на долната креда, неогена и кватернера, а тектонският стил на разглежданата част от платформата се характеризира с почти хоризонтални пластове. По характеристики районът на общината е лъсов, типичен за тази част от Дунавската равнина със среден наклон на склоновете около 5°.

Климатичните особености са обусловени от факта, че районът на община Полски Тръмбеш попада в умерено-континенталната климатична подобласт на европейско-континенталната климатична област. Съгласно климатичното райониране на Република България, общината попада в Средна Дунавска равнина, чийто район е с най-добре изразена континенталност на климата: студена зима, топло лято, голяма годишна температурна амплитуда, майско-юнски валежен максимум, чести температурни инверсии, сравнително по-къс безмразов период.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фиг. 2: Средно месечни температури и валежи в община Полски Тръмбеш

Източник: www.meteoblue.com/bg

Средномесечна минимална температура е $5,3^{\circ}\text{C}$, а абсолютната измерена през м. януари минимална е $-33,7^{\circ}\text{C}$. От септември до април абсолютните минимални температури варират от $-6,1^{\circ}\text{C}$ до $-28,6^{\circ}\text{C}$. Снежната покривка е с продължителност 50 дни, но често е нетрайна и обичайно височината ѝ не надхвърля девет сантиметра.

Средногодишната температура на въздуха в района е около $+11,5^{\circ}\text{C}$, като най-топли са юли и август, когато се наблюдава най-високата средномесечна температура $+17,5^{\circ}\text{C}$. Най-високата максимална температура, измерена в региона, е $41,8^{\circ}\text{C}$. През летните месеци (юни, юли и август) средно 80% от дните са с максимална температура над 25°C , като през 40% от дните е над 30°C .

Средногодишната сума на валежите е под средното за страната – дните без валежи са 68% за година. За района валежите са неравномерно разпределени в два валежни максимума – есен-зима, зима-пролет. Относителната влажност на въздуха е в рамките на нормалното и се характеризира със зимен максимум и летен минимум. Минимумът на влажността е през август и е 62-63%, когато средните месечни температури на въздуха са близки до максималните и се проявява добре изразено засушаване, което възпрепятства обогатяването на въздуха с влага. Средно годишната влажност на въздуха е 71%, като влажността е по-голяма през късната есен, зимата и ранната пролет от 75 до 83%. За нивото на влажност на въздуха съществена роля оказва и близостта на р. Янтра.

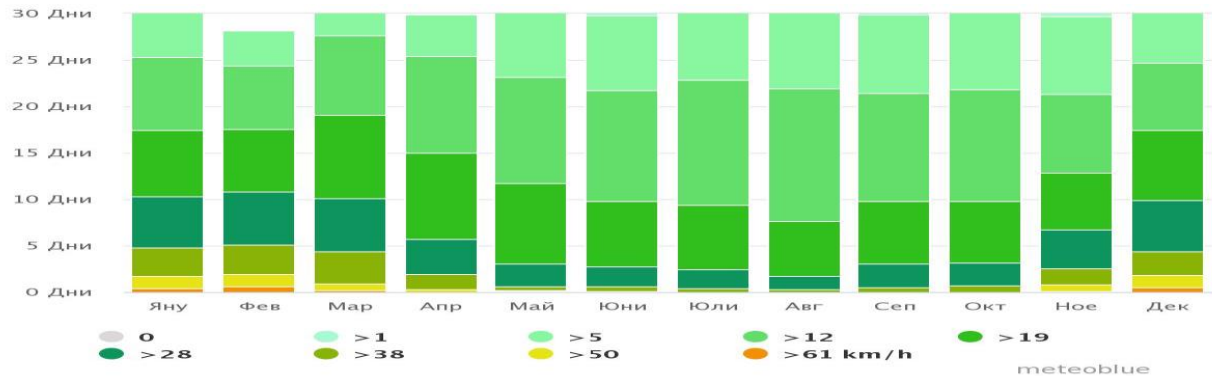
В последните години в късната пролет и началото на лятото е отчетено повишаване на валежите, които са придружени от краткотрайни бури и градушки. Тези явления оказват негативно влияние върху земеделието като в някои случаи нанасят и сериозни щети.

Скоростта на вятъра на територията е по-малка, в сравнение с другите части на равнината, през по-голямата част от времето е в рамките на от 3 до 5 m/s, като основно през зимните месеци се увеличава до 7-8 m/s. По-висока скорост на вятъра спорадично се наблюдава през пролетно-летните бури, когато за кратко може да достигне над 15 m/s.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фиг. 3: Скорост на вятъра в община Полски Тръмбеш:

Източник: www.meteobiue.com/bg

Преобладаващата посока на вятъра е север - североизток със средна честота 29,4% и запад - северозапад със средна честота 27,4%. Дните с тихо време (безветрие) са под 20%.

Таблица 2: Характеристики на вятъра на територията на община Полски Тръмбеш

посока	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
Скорост, m/s	2,6	3,3	3,3	2,6	2,4	3,3	3,9	4,1
Честота, %	17,9	11,5	12,8	8,6	12,2	9,6	15,6	11,8

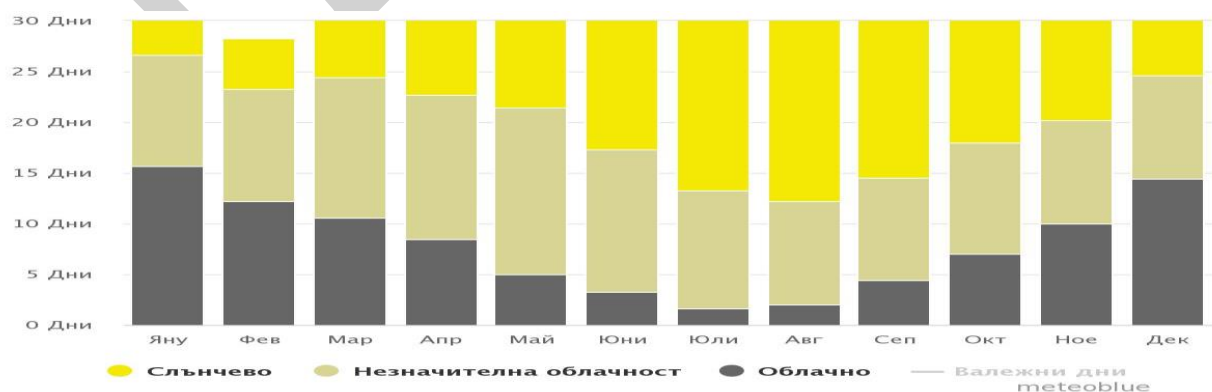
Източник: Община Полски Тръмбеш

Поради голямата откритост на Дунавската равнина през зимата именно северно-североизточните ветрове нахлуват безпрепятствено и студените северни континентални въздушни маси определят студената зима на територията.

Броят на дни с мъгли варира от 7 до 35 бала, като максимумът им е през зимните месеци. Поради особеностите на релефа мъглите не са често явление за района на общината, което не създава условия за високи приземни концентрации на замърсители.

През по-голямата част от годината преобладава слънчево и време с незначителна облачност. Облачното време очаквано е предимно през зимните месеци (декември-март).

Фиг. 4: Облачни и слънчеви дни на територията на община Полски Тръмбеш:

Източник: www.meteobiue.com/bg

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Географското положение обуславя сравнително равномерното разпределение на тъмните и светли часове през денонощието и относително голямата височина на Слънцето над хоризонта. Интензивността на сумарната слънчева радиация (образувана от пряката и разсеяната слънчева радиация) е в пряка зависимост от височината на слънцето над хоризонта и от прозрачността на атмосферата. Сумарната слънчева радиация има характерен дневен и годишен ход с максимум по обяд и през лятото при напълно ясно небе. Средногодишната слънчева радиация за Полски Тръмбеш е 1287 kWh/m² при хоризонтална повърхност и 1469 kWh/m² при оптимален наклон.

Както се видно **релефът и климатичните особености на общината благоприятстват развитието на селскостопанска дейност.**

1.3. Природни ресурси

➤ Полезни изкопаеми

На територията на община Полски Тръмбеш няма открити залежи от подземни природни богатства. В близост до общинския център гр. Полски Тръмбеш се намират единствен залежи на доброкачествена мергелна глина. Кариери за добив на строителен камък са разкрити в селата Каранци, Обединение и Полски Сеновец, които обаче не се експлоатират. Инертни материали - чакъл и пясък, които се използват в строителството могат да се добиват от речното корито на р. Янтра.

➤ Земи, почви и земеделски територии

Почвената покривка е разнообразна. За територията на община Полски Тръмбеш, най-често срещаните са ливадно черноземни, карбонатно-черноземни и типичен чернозем. За поречията на река Янтра и Елийска са типични алувиално-ливадни почви. По-рядко се срещат тъмно-сиви и горско-ливадни почви.

Почвите в община Полски Тръмбеш се характеризират с добро почвено плодородие и в зависимост от разнообразието на растителния свят почвата има кисела до слаба алкална реакция. Водопропускливостта и е относително добра и са в добро екологично състояние по отношение на запасеността им с биогенни елементи, което е от значение при евентуално замърсяващо въздействие. Почвата на територията има добър въздушен и топлинен режим и благоприятен състав на почвения разтвор.

Анализът на състоянието на почвите, който е извършен на територията на Северен централен район на планиране, в чийто предели се намира и община Полски Тръмбеш показва, че по отношение на процесите на засоляване и вкисляване почвите са в добро екологично състояние, като не са регистрирани наличия на тежки метали над пределно допустимите концентрации. Съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации. Няма регистрирана земя, замърсена с полициклични ароматни въглеводороди, полихлорирани бифенили и органохлорни пестициди. В заключение може да се каже, че почвите на територията са в добро екологично състояние, което е предпоставка за развитие на интензивно земеделие.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

На територията на община Полски Тръмбеш е обособен 1 постоянен пункт за почвен мониторинг, намиращ се в село Стефан Стамболово. Посредством данните от този пункт, съгласно Националната мониторинговата програма на МОСВ се извършва широкомащабен мониторинг от I – во ниво.

Основните замърсители на почвата на територията на общината са: изхвърлянето на отпадъци от бита, неправилната употреба на химични средства за растителна защита в селското стопанство и напояването със замърсени води.

Обработваемите земи са с най-голям дял от общата площ на община Полски Тръмбеш. Земеделските площи са значително по-висок дял от средния за страната (84,42% спрямо 57,40%) за сметка на горските територии (8,35% спрямо 33,40%). По данни МЗХГ, община Полски Тръмбеш е сред регионите в страната с най-висока използваемост на земите – 62 -77% и с най-висок относителен дял на обработваемата земя -70%.

Таблица 3: Земеделски площи по общини в област Велико Търново

община	Площ на земеделските земи	Баланс на земеделските земи по НТП			% съотношение на земеделските земи
		в т.ч. ниви	в т.ч. трайни насаждения, вкл. лозя	в т.ч. пасища	
Велико Търново	487757	395093	47847	75940	16,64
Горна Оряховица	210321	184942	4563	20816	7,18
Елена	260599	181034	5024	43832	8,89
Златарица	104155	88453	5653	10059	3,55
Лясковец	112193	99840	2115	10238	3,83
Павликени	479749	403206	17633	58910	16,37
Полски Тръмбеш	364584	307103	8335	49146	12,44
Свищов	481808	405021	17253	59531	16,44
Стражица	337903	253854	11972	47646	11,53
Сухиндол	92158	58280	9490	24389	3,14
за областта	2931227	2376826	129885	400507	100,00

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ – Велико Търново

Както е видно от таблицата по-горе, по количество на земеделските площи в община Полски Тръмбеш се нарежда на четвърто място в област Велико Търново след големите общини – Велико Търново, Свищов и Павликени, чиито територии са по-големи. По данни от ОД „Земеделие“ – Велико Търново за 2020 год. основните отглеждани културите в общината са: пшеница, ечемик, царевица за зърно, слънчоглед, зимна маслодайна рапица, картофи и дини.

Община Полски Тръмбеш попада в списъка на общините, чиито земи са застрашени от водна ерозия (Приложение 4 към чл. 14, ал.1 от Наредба №11/2009г.). За развитието на ерозията допринася вертикалното разчленение на релефа, интензивността на валежите и начина на ползване на земите. Интензитета на водоплощната ерозия за територията на общината е в границите от 5,01 – 10,0 t/ha/y.

На ветрова ерозия са подложени земите в равнинните и обезлесените площи на общината. Обикновено през няколко години, най-често през пролетта силни ветрове и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

суховеи отнасят стотици тонове почвени частици, което довежда до загуби на хумус, торове и засети култури. Интензитетът на ветровата ерозия се характеризира от слаб до умерен, и в интервала от 1,01 – 2,0 t/ha/y.

➤ Водни ресурси (подземни и надземни)

Управлението на водите на национално ниво община Полски Тръмбеш попада в Дунавски район с център Плевен.

Водните ресурси на община Полски Тръмбеш са ограничени и недостатъчни, като се състоят от повърхностно течащи и подпочвени води.

Повърхностните водни ресурси са с обща площ от 6 000 км² и са представени от реки, дерета и язовири. Най-голяма и имаща основно значение е р. Янтра, като левият ѝ приток р. Елийска също заема своето важно място в общината.

Река Янтра извира от северното подножие на връх Хаджи Димитър в Шипченска планина (Средна Стара планина) и се влива в р. Дунав източно от гр. Свищов при с. Кривина. Водосборният басейн на р. Янтра на територията на община Полски Тръмбеш е 86 км². Максимумът на оттока на реката е през пролетта, а минимумът е септември и октомври. В поречието Янтра има разположени 48 водни тела: категория реки - 43 и категория езеро/язовири – 5. На територията на община Полски Тръмбеш са разположени следните повърхностни водни тела: част от водно тяло на р. Янтра от вливане на р. Елийска при гр. Полски Тръмбеш до устие с код BG1YN130R1029; част от водно тяло BG1YN307R1027 на р. Янтра от вливане на р. Росица при Крушето до вливане на р. Елийска при гр. Полски Тръмбеш. В поречието на р. Янтра са разположени голям брой речни водохващания, водите на които се ползват за питейно-битово водоснабдяване /ПБВ/ и попадат в Защитена зона на води, предназначени за ПБВ. В ПУРБ 2016-2021 всички тези водни тела са обособени като самостоятелни водни тела в нови граници.

Река Янтра през землищата на селата от общината: Куцина, Петко Каравелово, Раданово, Каранци и гр. Полски Тръмбеш. По своя път образува живописни меандри, два от които при село Раданово и град Полски Тръмбеш. В резултат на коригиране на речното корито те са превърнати в рибарници. По този начин са избегнати големите наводнения, които нанасяли сериозни поражения на селското стопанство и горския фонд. Река Янтра има изключително важно значение за гр. Полски Тръмбеш, като оказва влияние върху микроклимата на града и е главен колектор за заустване на отпадъчните води.

Река Елийска (наричана още Патрешко дере и Елия) извира от с. Патреш, община Павликени и се влива в р. Янтра при общинския център. Дължината на реката е 32 км., дълбочината ѝ е около 1 м, а ширината е 2-3 м. Течението на реката е успоредно с пътната отсечка за Павликени. Река Елийска преминава през землищата на следните села от община Полски Тръмбеш: Обединение, Иванча и Климентово.

Основните фактори, които оказват влияние върху състоянието и количеството на реките са падналите валежи, заселеността и антропогенното влияние.

Освен двете реки значение за водния баланс на общината имат и малките по размер дерета, които прекосяват землищата на селата: Вързулица, Иванча, Обединение, Страхилово, Стефан Стамболово и Куцина.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

В общината има 8 микроязовира, които се отдават на концесия. Разположението на язовирите е следното: с. Павел, с. Вързулица – 2 язовира, с. Масларево, с.Иванча с. Обединение, с. Полски Сеновец, с. Орловец. Използват се основно за напояване, а някои от тях за рибовъдство и спортен риболов.

Подпочвените води съставляват голяма част от водния баланс на общината. Техният потенциал на територията на общината не се използва напълно, тъй като към момента липсва цялостно и задълбочено проучване. Подземните водните тела, които захранват територията на община Полски Тръмбеш са две. Характерно за района е, че по-голямата част от изворите са каптирани и се използват за местни водоснабдителни цели. Аналогично стои въпросът и с карстовите извори с по-значителни дебита.

Минералните води в общината са огромно неопенимо природно богатство. Плоският релеф и малката надморска височина са дали своето отражение върху слабото епейрогенно издигане, което приближава долните водоемни хоризонти към по-горните.

В общината има разкрити източници на дълбоко подпочвени минерални води: находище „Полски Тръмбеш“ – сондаж „Р-1хг“ и находище „Обединение“ – сондаж „Р-2хг“, които са прокарани от ГПП - Плевен. Находищата са с утвърдени експлоатационни ресурси със Заповед на Министъра на околната среда и водите: Заповед № РД-659/20.08.2012г. за находище „Полски Тръмбеш“ и Заповед № РД-300/09.04.2012г. за находище „Обединение“. С Решение № 90/09.03.2011г. и Решение № 91/09.03.2011г. на Министъра на околната среда и водите, находищата на минерална вода „Полски Тръмбеш“ и „Обединение“, които са изключителна държавна собственост са предоставени за безвъзмездно управление и ползване на Община Полски Тръмбеш за срок от 25 години. През август 2019г. в община Полски Тръмбеш са получени балнеоложки оценки за двата извора, с които Министерство на здравеопазването признава целебните свойства на минералната вода от двете находища.

През 1970 г. край Полски Тръмбеш в близост до Машиностроителния завод „Първи май“ са открити термо минерални води с хипертермален произход. Водоносният хоризонт започва от 750 м при дълбочина на сондата 1515 м. Температурата им се движи между 44°C и 47°C, а общата минерализация е 3.5÷5.7г./литър вода. Дебитът на минералната вода е 50-60 l/s, срещу 43 l/s в известните балнеолечебни курорти Хисаря, Кюстендил и Баня, взети заедно. По тези количествени показатели това е най-големият водолечебен комплекс в мизийската платформа на Централна Северна България. Химическият състав съперничи на най-прочутите термоминерални извори при Карлови Вари и Яхимов в Чешкия масив, Харгита в Карпатите, Бад Гащайн в Алпите, Виши в Централния френски масив, Будапеща и др. Алкалният характер на водата (pH-7,7) има престижен лечебно-профилактичен ефект и предимство за най-широко оползотворяване. През последните години на основата на минералната вода е открита и функционира Специализираната болница за продължително лечение и рехабилитация “Минерални бани” в гр. Полски Тръмбеш.

Една година по-късно през 1971 г. в с. Обединение на дълбочина 1250 м са открити топли минерални води, които достигат на 50 м от земната повърхност. С доброволен труд на селяните се отливат бетонни корита за водни процедури на открито. Тържественото

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

откриване на минералната баня е извършено през 1986 г., като басейните и днес се посвещават от жителите и гостите на общината. По данни от Регистъра на ресурсите на минералните води – изключителна държавна собственост по находища и водовземни съоръжения към Министерството на околната среда и водите тя е с температура от 44,1 градуса по Целзий и с утвърден експлоатационен ресурс на находището от 14,21 л/сек. Средният дебит е около 45 л/сек. Минерализацията ѝ е 4,44 г/л – хлоридно-сулфатна натриево-калциево-магнезиева и флуорна, съдържа сероводород. Притежава много добра минерализация и е предпочитана за редица заболявания на периферната нервна система, гинекологични увреждания, укрепване на имунната система и др.

Таблица 4: Експлоатационни ресурси на минералните находища в общината

Воден обект	Експлоатационни ресурси от минерална вода			Температура Т (°C)	Експлоатационни ресурси от хидротермална енергия		
	Q _{EP1} (l/s)	Q _{EP2} (l/s)	Q _{EP3} (l/s)		Q (l/s)	Δ T (°C)	G ^л _{екс} (kJ/s)
Находище на минерална вода "П. Тръмбеш" Р-1хг	16,2	21,6	16,2	44,5	37,8	29,5	4672,27
Находище на минерална вода "Обединение" Р-2хг	4,5	6	4,5	49	-	-	-

Източник: Програма за опазване на околната среда на Община Полски Тръмбеш 2015-2020г.

Наличието на минералните водоизточници е значителен и перспективен потенциал за развитието на общината и предпоставка за развитието на балнеоложкия туризъм в национален мащаб, както и за трансгранично сътрудничество.

Проучванията показват, че територията на област Велико Търново са установени не малко минерални находища голяма част, от които се намират в землищата съседните общини Свищов, Велико Търново и Павликени. През последните години са извършени балнеоложки оценки, които показват, че минералната вода не е подходяща за пиене, но може успешно да бъде използвана за лечение на различни заболявания. **Очевиден е фактът, че в четирите съседни общини са налице минерални находища със сериозен профилактичен и балнеолечебен потенциал, който в голямата си част до момента не е разработен и не се използва пълноценно, като е важно да се отбележи, че се полагат усилия в тази посока от всяка една община. В дългосрочен план това може да бъде предпоставка за добро сътрудничество между тях с цел разработване на единен туристически продукт, с който да бъде популяризирана територията като туристическа дестинация с цел лечение и профилактика както в България, така и в Европа.** Наличието на желание в тази насока от страна на община Полски Тръмбеш и община Свищов бе заявено на срещата на екипите, разработващи ПИРО в двете общини. На тази среща като част от идеите за сътрудничество в областта на телемедицината и здравната помощ бе заложено именно споделяне на опита на община Полски Тръмбеш

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

при развитието на лечебните спа-процедури и създаване на интегрирани спа-пакети със санаториума в с. Овча могила на територията на община Свищов. (Приложение № 4).

2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

2.1. Административна структура

В състава на община Полски Тръмбеш са включени общо 15 населени места. Разпределението от административна гледна точка е: 1 град - общинския център Полски Тръмбеш и 14 на села.

Таблица 5: Населени места в община Полски Тръмбеш

Наименование	ЕКАТТЕ	Наименование	ЕКАТТЕ
1. с. Вързулица	12869	9. с. Павел	55018
2. с. Иванча	32175	10. с. Петко Каравелово	65471
3. с. Каранци	36405	11. с. Полски Сеновец	57340
4. с. Климентово	41246	12. гр. Полски Тръмбеш	57354
5. с. Куцина	40782	13. с. Раданово	61279
6. с. Масларево	47439	14. с. Стефан Стамболово	17467
7. с. Обединение	53014	15. с. Страхилово	69732
8. с. Орловец	53905		

Съгласно разпоредбите за административно управление за мандата 2019 – 2023 год. , по данни от ЦИК 10 от селата се управляват от кметове, избирани от своите жители, а в селата Вързулица, Иванча, Каранци и Стефан Стамболово са назначени кметски наместници.

2.2. Население и демографски особености на община Полски Тръмбеш

Демографската характеристика на дадена територия е от съществено значение, тъй като е показател за способността ѝ за развитие. В същото време може да бъде маркер за наличие на проблеми и съществуване на заплахи в дадена посока за тази територия. Демографската характеристика включва в себе си данни за: общия брой на населението, разпределението по пол, обща и трудоспособна възраст, стойности на естествения и механичния прираст. Проследяването на движението на тези данни във времето между най-малко седем последователни години дава представа за посоката на развитие на тази територия, както и кои фактори могат да се превърнат в заплахи или могат да бъдат използвани като възможности за това развитие.

2.2.1. Брой на населението, разпределение по пол и възраст

При обработката на получените данни за разпределението на населението по населени места и пол от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>), се вижда, че за последните 8 години тенденцията на намаляване броя на населението, характерна за почти в цялата страна е на лице и при населените места от община Полски Тръмбеш. Добро впечатление прави фактът, че за разлика от някои други общини в страната (в т.ч. и такива с много повече жители) загубата на жители в община Полски Тръмбеш като цяло е сравнително

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

малко – общо с 1 361 души за посочения период от 8 години, което е средно 170,13 души на година.

Таблица 6: Брой на населението по години и пол общо за община Полски Тръмбеш

	Брой население по пол и по години							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Мъже	6722	6550	6492	6373	6232	6082	5960	6069
Жени	7002	6866	6803	6681	6555	6399	6240	6294
Общо	13724	13416	13295	13054	12787	12481	12200	12363
Ръст	-308		-241		-306		163	
	-1361							

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>) текуща демографска статистика

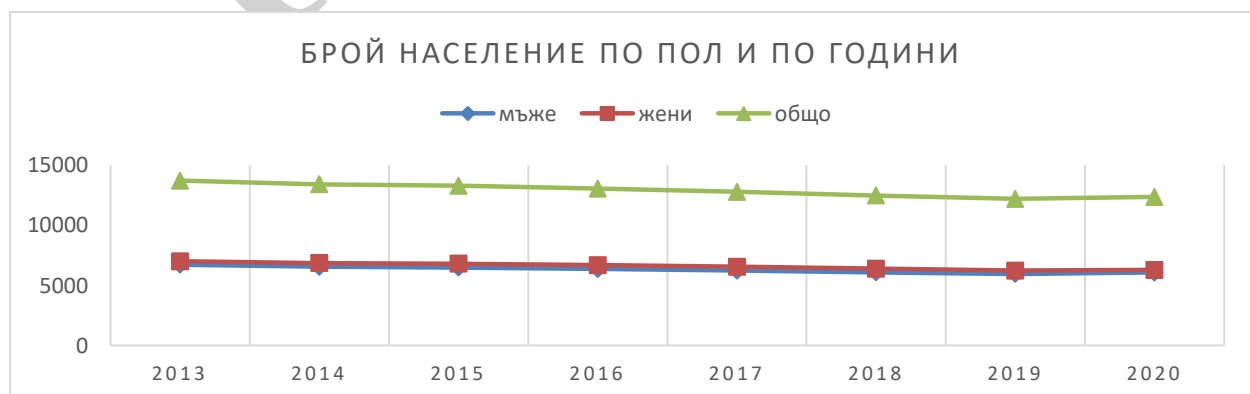
Данните от таблицата по-горе показват, че населението за последната приключила 2020 година спрямо предходната 2019г. населението бележи ръст от 163 души, като основната част от това увеличение се дължи на увеличени брой мъже – 109 души. На този етап е трудно да се определят конкретните причини, както и доколко световната пандемия от COVID-19 има влияние върху този факт. От една страна е установена миграция на една част от хората към по-малките общини, а от друга вследствие на здравната криза и наложените по-строги ограничения в европейските държави, поради икономически и/или социални причини една част от хората се върнаха по своите родни места.

При сравнението по пол за изследвания период данните показват, че е налице тенденция общия брой на жените макар и с малко да надвишава този на мъжете. Графиката по-долу показва, че намалението на двата пола през годините е равномерно и пропорционално на общия брой по съответния пол, което обуславя относително постоянната разлика между половете през отчетния период.

Анализът на населението в съставните общини на област Велико Търново показва, че %-то изменение на броя на жителите в община Полски Тръмбеш е с по-ниска отрицателна стойност спрямо някои от по-големите общини (Павликени и Свищов). Този резултат в голяма степен се дължи на отчетеното увеличение на населението през 2020год.

Като цяло обаче **община Полски Тръмбеш е една от общините с висок негативен процент на изменение на населението.**

Фиг. 5

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Данните в таблицата по-долу показват, че отрицателната стойност на процентното изменение е сравнително висока – 9,92% спрямо повечето общини от областта, въпреки че за тези 8 години намалението като брой жители е относително малко - 1 361 души.

Таблица 7: Население по общини в област Велико Търново за периода 2013-2020г.

Общини	Брой на населението към:								% изменение 2013/2020
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Велико Търново	88278	87771	87259	87181	87111	86833	86516	85484	-3,17
Горна Оряховица	44946	44334	43679	43123	42549	41966	41334	40751	-9,33
Елена	9116	8988	8878	8798	8615	8503	8389	8358	-8,32
Златарица	3882	3851	3841	3799	3742	3683	3641	3606	-7,11
Лясковец	12890	12664	12636	12419	12189	11975	11810	11811	-8,37
Павликени	22810	22464	22099	21744	21334	20926	20605	20428	-10,44
Полски Тръмбеш	13724	13416	13295	13054	12787	12481	12200	12363	-9,92
Свищов	40602	39574	38701	37761	36635	35369	34312	33321	-17,93
Стражица	12444	12331	12174	12006	11854	11717	11561	11427	-8,17
Сухиндол	2434	2389	2444	2374	2316	2255	2200	2169	-10,89

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ

Процентното изменение в броя жители на общината при сравнение между 2013г. и 2020 г. (-9,92%) е близко по стойност за същите години спрямо Северен централен район (-8,48%) и област Велико Търново (-8,52%) по данните от таблицата по-долу. Очевиден е фактът, че населението на община Полски Тръмбеш намалява с темпове, близки, както спрямо областта, така и спрямо статистическия район на планиране, към които принадлежи. Разпределението по пол показва, че и в трите административни райони (район на планиране, област, община) броят на жените е по-голям от този на мъжете.

Прегледът на разпределението на жителите по пол по отделните населени места в общината показва, че в някои от селата: Вързулица, Иванча, Каранци, Орловец, Раданово, Стефан Стамболово и Страхилово броя на мъжете превишава този на жените за разлика от останалите.

При подробния преглед по данни от НСИ (Инфостат – текуща демографска характеристика) по години, пол и населени места става ясно, че увеличението на броя на населението по населени места **между 2019 и 2020 год. е основно в селата:** Полски Сеновец (+68 души), Обединение (+57 души), Куцина (+58 души) и Иванча (+35 души). В други две като с. Петко Каравелово (+8 души) и с. Стефан Стамболово (+2 души) увеличението жителите е много по-малко. В останалите 9 населени места и през 2020 год. се запазва тенденцията за постепенно намаляване на населението.

Процентното изменение за целия период 2013-2020год. в отделните села е различно. С изключение на с. Стефан Стамболово (където е отчетен ръст с 7,33%) във всички

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

останали населени места от общината се отчита отрицателно изменение в т.ч. и в общинския център гр. Полски Тръмбеш. Най-високи са стойностите на отрицателното процентно изменение в селата: Вързулица, Масларево, Павел и Страхилово.

Таблица 8: Население по пол и населени места за периода 2013-2020г.

Административен район/ Населени места	Население към 31.12.2013 г.			Население към 31.12.2020 г.			% изменение 2013/2020
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	
Северен Централен Район	835813	407012	428801	764897	370714	394183	-8,48
Област Велико Търново	251126	121315	129811	229718	50874	54914	-8,52
Община Полски Тръмбеш	13724	6722	7002	12363	6069	6294	-9,92
с. Вързулица	126	67	59	90	48	42	-28,57
с. Иванча	444	218	226	377	194	183	-15,09
с. Каранци	280	140	140	242	123	119	-13,57
с. Климентово	707	339	368	630	301	329	-10,89
с. Куцина	653	326	327	638	313	325	-2,30
с. Масларево	555	255	300	415	187	228	-25,23
с. Обединение	642	291	351	601	278	323	-6,39
с. Орловец	419	207	212	406	209	197	-3,10
с. Павел	642	290	352	516	226	290	-19,63
с. Петко Каравелово	1 650	781	869	1 551	750	801	-6,00
с. Полски Сеновец	636	291	345	572	274	298	-10,06
гр. Полски Тръмбеш	4 190	2 104	2 086	3 810	1 895	1 915	-9,07
с. Раданово	1 723	877	846	1 631	818	813	-5,34
с. Стефан Стамболово	191	98	93	205	114	91	7,33
с. Страхилово	866	438	428	679	339	340	-21,59

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ– Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>) текуща демографска статистика

Добро впечатление прави фактът, за този 8-годишен период общинския център е загубил общо 380 от жителите си, което е средно по 47,5 души на година, което е сравнително малък брой спрямо други общини в страната. Това показва все още запазен антропогенен ресурс в общинския център.

Друга важна демографска характеристика за населението на една територия е разпределението по възрастови граници. То ни дава информация за наличието и степента на застаряване. Това е важен фактор, тъй като има отношение към трудоспособността на населението, а оттам и към потенциала за развитие на територията.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 9: Разпределение на населението в община Полски Тръмбеш към 31.12.2013г. и 31.12.2020г. по местоживее и възраст.

възраст	община Полски Тръмбеш, 2013г.			община Полски Тръмбеш, 2020г.			% изменение 2013/2020
	в града	в селата	общо	в града	в селата	общо	
0-4	194	370	564	154	319	473	-16,13
05-09	167	406	573	189	345	534	-6,81
10-14	209	465	674	172	400	572	-15,13
15-19	235	408	643	172	430	602	-6,38
20-24	225	412	637	180	431	611	-4,08
25-29	241	406	647	204	358	562	-13,14
30-34	221	435	656	224	391	615	-6,25
35-39	311	512	823	206	394	600	-27,10
40-44	304	464	768	244	530	774	0,78
45-49	285	484	769	306	539	845	9,88
50-54	305	481	786	287	510	797	1,40
55-59	311	647	958	274	539	813	-15,14
60-64	315	761	1 076	264	597	861	-19,98
65-69	317	937	1 254	295	690	985	-21,45
70-74	224	907	1 131	276	762	1 038	-8,22
75-79	162	647	809	188	663	851	5,19
80+	164	792	956	175	655	830	-13,18

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>) текуща демографска статистика

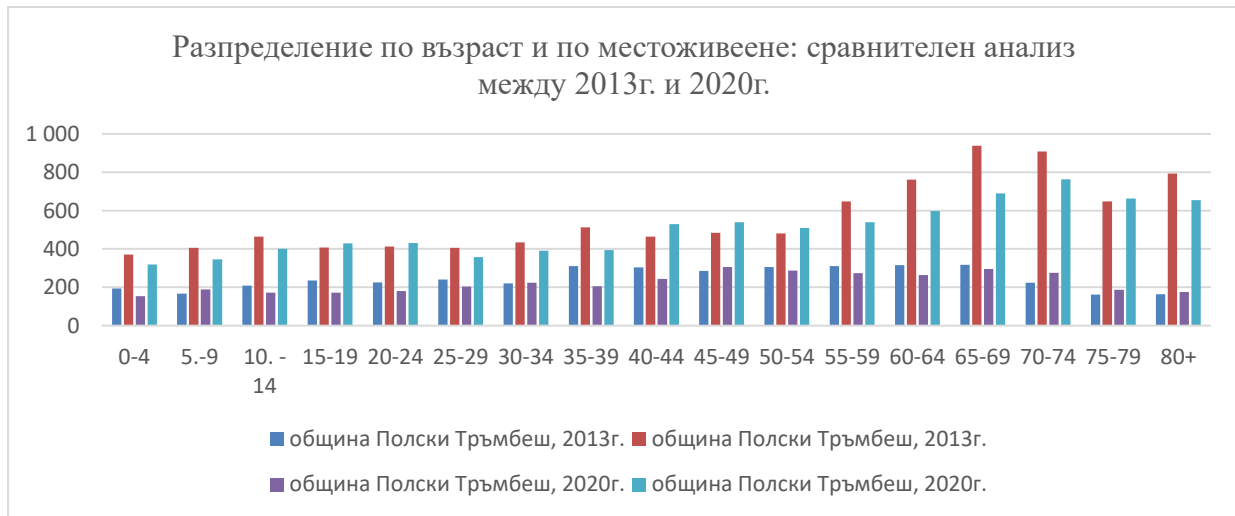
Данните от таблицата по-горе показват, че процентното изменение е негативно при основаната част от различните възрасти. Изключение **правят групите от 40г. до 54г., а това са голяма част от хората в трудоспособна възраст, където се отчитат положителни стойности. Именно на тази възрастова група се дължи основно констатираното нарастване на населението за 2020год.** Към положителното изменение за периода 2013-2020г. се включват и жителите в групата 75-79 години. В другата крайност е групата 35-39 год, при които се отчита отрицателно процентно изменение с най-голяма стойност.

Данните от таблицата по-горе показват, че населението в града е равномерно представено по различните възрасти. Не се наблюдават драстични разлики и превес на някоя от възрастовите групи над останалите. Това дава основание да се заключи, че **демографската картина в общински център е балансирана. Картината в селата показва, че жителите над 60-годишна възраст са почти двойно повече от малките деца до 14 години.** Това добре е илюстрирано на графиката по-долу.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фиг.6

Видно е, че в община Полски Тръмбеш не се наблюдава струпване на местното население в общинския център, тъй като общия брой на жителите на селата надвишава почти двойно това в града, дори и при най-малките. Очаквано изключение прави възрастовата група над 65 г., които живеят предимно в селата. Това дава основание да се заключи, че за разлика от тенденцията при голяма част от общините в страната (особено при по-големите) където се наблюдава поток на жителите от селата към общинския център, **в община Полски Тръмбеш демографската структура е равномерно разпределена по населени места и по възраст.**

Въпреки това установилата се тенденция на намаляване на населението е тревожен факт, който води до постепенно обезлюдяване на територията и предполага взимането на спешни мерки, чрез които да бъде спрян този процес. При добра политика в посока подобряване на условията на живот, както в икономически така и в социален план могат да бъдат възродени селата, както и да се спре постепенно обезлюдяване на общинския град. Това ще даде възможност отчетеното увеличение на броя на жителите за 2020 год. да не остане инцидентно, а да се запази и през следващите години.

2.2.2. Естествен и механичен прираст на населението в община Полски Тръмбеш

Естествения и механичния прираст на населението оказват комбинирано влияние върху неговият брой и върху промените, които настъпват през годините. Тези демографски процеси са резултат от комплексното влияние на редица фактори с икономически, социален и психологически характер. През последните две десетилетия в страната под влиянието на разнородни фактори се наблюдава неблагоприятна тенденция както при естествения, така и при механичния прираст на населението.

Естествения прираст на населението се формира от съотношението между раждаемостта и смъртността. **При направеното проучване на територията на община Полски Тръмбеш се вижда, че естествения прираст е с постоянни отрицателни стойности през последните 8 години (2013 – 2020г.).** Данните от таблицата по-долу показват предпоставка за лек оптимизъм поради факта, че през изследвания времеви

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

период стойността на естествения прираст, макар и отрицателна е в сравнително постоянни граници – не се наблюдават драстични повишения.

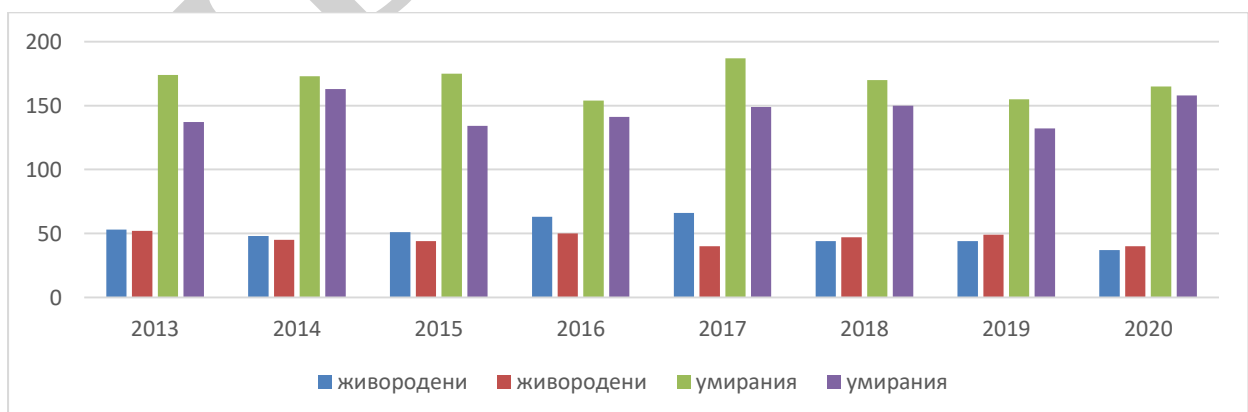
Таблица 10: Естествен прираст – разпределение по пол

	живородени			умирания			естествен прираст		
	общо	момчета	момичета	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
2013	105	53	52	311	174	137	-206	-121	-85
2014	93	48	45	336	173	163	-243	-125	-118
2015	95	51	44	309	175	134	-214	-124	-90
2016	113	63	50	295	154	141	-182	-91	-91
2017	106	66	40	336	187	149	-230	-121	-109
2018	91	44	47	320	170	150	-229	-126	-103
2019	93	44	49	287	155	132	-194	-111	-83
2020	77	37	40	323	165	158	-246	-128	-118
общо	773	406	367	2517	1353	1164	-1744	-947	-797

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>) текуща демографска статистика

Анализът показва, че броя на умиранията надвишава 3 пъти броя на живородените. Освен това от разпределението по пол става ясно, че отрицателния прираст при мъжете е с по-висока стойност от тази при жените през целия изследван период. Този резултат се обуславя от по-високата смъртност при мъжете спрямо тази при жените, като в същото време с изключение на 2016г. и 2017г. броя на живородените момчета е близък до броя живородени момичета. Това ясно личи от представената графика по-долу.

Фиг. 7 Естествен прираст на населението в община Полски Тръмбеш за периода 2013-2020 г.

Важна характеристика на населението е коефициентът на естествен прираст, който се измерва в промили (‰). Този коефициент показва промяната на броя на населението (за всеки 1000 души) в следствие на разликата в броя на новородените и починалите на дадена територия лица.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 11: Естествен прираст – коефициент

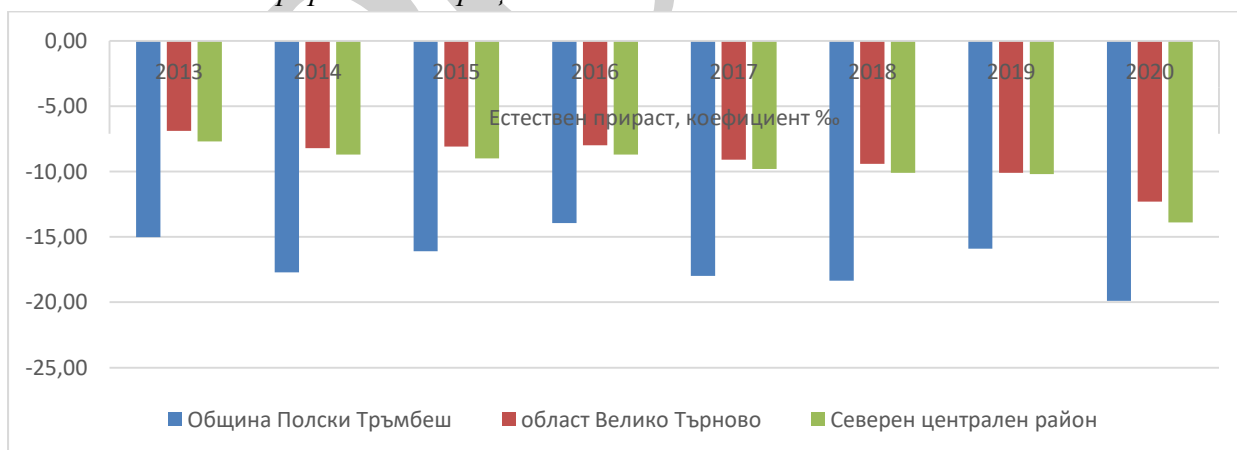
	Естествен прираст, коефициент %							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Община Полски Тръмбеш	-15,01	-17,71	-16,10	-13,94	-17,99	-18,35	-15,90	-19,90
област Велико Търново	-6,9	-8,2	-8,1	-8	-9,1	-9,4	-10,1	-12,3
Северен централен район	-7,7	-8,7	-9	-8,7	-9,8	-10,1	-10,2	-13,9

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ

Информацията представена в таблицата по-горе дава възможност да бъде извършен сравнителен анализ на коефициента на естествения прираст на териториите на община Полски Тръмбеш, областта и района, към които принадлежи. Този коефициент е отрицателен, и за трите изследвани територии. За СЦР и област Велико Търново стойностите на коефициентът на естествения прираст са близки и се отчита плавно нарастване, докато тези при община Полски Тръмбеш са променливи през изследваните години, като в повечето случаи са почти двойно по-големи от тези в областта и СЦР. Очевидно в общината се наблюдава двойно по-голяма негативна промяна на броя на населението на 1000 души вследствие на разликата в броя на новородените и починалите. Графика представена по-долу ясно илюстрира тези факти.

Данните показват, че общината губи население по линията на отрицателния естествен прираст почти двойно по-бързо през годините спрямо по-големите административни райони, към които принадлежи.

Фиг. 8 Естествен прираст - коефициент

За да се подобрят показателите на естествения прираст следва да се подобрят условията за живот като цяло (в т.ч. грижата за здравето на населението – профилактика и лечение). Това ще повлияе положително върху удължаването на живота и намаляването на смъртността. Върху ръста на смъртността въздействие оказват различни стресови фактори – социални, финансови, липса на работа, ниски доходи и др, които могат да доведат до влошаване на здравето. От друга по-добрите условия за живот на една територия е предпоставка и за увеличаване на раждаемостта. Тя се влияе от редица

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

фактори – психологически (проява на нежелание от страна на младите да имат повече от едно дете или отказ да имат деца) или финансови, както и социални, изразяващи се в търсене на възможности за развитие (младите хора в детеродна възраст напускат територията в търсене на работа в други населени места или в чужбина).

Механичният прираст е другата важна характеристика, която показва как се променя броя на населението на дадена територия. Той се формира от съотношението между броя на заселените и изселените се лица. Данните от таблицата по-долу показват, че механичният прираст за община Полски Тръмбеш с изключение на 2015 г. и 2020 г. е с отрицателна стойност. Интересен е фактът, че за тези две години положителната стойност на механичния прираст се определя основно от по-големия брой заселили се жители в селата на общината, от които по-голямата част са представителите на мъжкия пол.

Общата промяна на броя на жителите в следствие на механично движение за 8-годишния период показва дисбаланс между селата и общинския център. Поради високата положителна стойност на механичния прираст през 2015г. и 2020 г. за целия период **2013-2020 год.** в селата на общината се отчита прираст на броя на населението за разлика от града, където е отчетено намаление на жителите за същия период.

Трябва да се отбележи и фактът, че като цяло за периода **2013-2020г.** жителите на общината в следствие на положителен механичен прираст са се увеличили. Това се дължи на почти двойно по-високата стойност на увеличение на жителите на селата спрямо стойността на загуба на жителите в града.

Таблица 12: Механичен прираст – разпределение по пол и местоживееене

	години	заселени			изселени			механичен прираст		
		общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
в град Полски Тръмбеш	2013	37	18	19	66	30	36	-29	-12	-17
	2014	52	21	31	99	56	43	-47	-35	-12
	2015	67	33	34	74	33	41	-7	0	-7
	2016	54	21	33	76	33	43	-22	-12	-10
	2017	90	36	54	87	40	47	3	-4	7
	2018	63	27	36	104	40	64	-41	-13	-28
	2019	70	31	39	111	43	68	-41	-12	-29
	2020	105	50	55	74	37	37	31	13	18
промяна на населението в града общо в брой								-153	-75	-78
в селата от община Полски Тръмбеш	2013	139	59	80	176	80	96	-37	-21	-16
	2014	163	68	95	181	80	101	-18	-12	-6
	2015	251	137	114	151	71	80	100	66	34
	2016	154	67	87	191	83	108	-37	-16	-21
	2017	171	81	90	211	97	114	-40	-16	-24
	2018	135	61	74	171	72	99	-36	-11	-25
	2019	215	107	108	261	106	155	-46	1	-47

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

	2020	600	317	283	222	93	129	378	224	154
промяна на населението в селата общо в брой								264	215	49
община Полски Тръмбеш	2013	176	77	99	242	110	132	-66	-33	-33
	2014	215	89	126	280	136	144	-65	-47	-18
	2015	318	170	148	225	104	121	93	66	27
	2016	208	88	120	267	116	151	-59	-28	-31
	2017	261	117	144	298	137	161	-37	-20	-17
	2018	198	88	110	275	112	163	-77	-24	-53
	2019	285	138	147	372	149	223	-87	-11	-76
	2020	705	367	338	296	130	166	409	237	172
промяна на населението в общината общо в брой								111	140	-29

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>) текуща демографска статистика

За разлика от естествения прираст, където се отчита тенденция през годините на постоянна по-голяма загуба на представителите на мъжкия пол спрямо тези на женския (с изключение на 2016г.), то тук при механичния прираст се наблюдава обратния процес. **Общо за посочения период в следствие на механичното движение броят на мъжете се е увеличил, докато този на жените е намалял.**

Фиг. 9 Механично движение на жителите в града и селата на община Полски Тръмбеш за периода 2013-2020г.

Графиката по-горе ясно илюстрира много по-големия интензитет при **механичното движение на населението** в селата спрямо същия в града, както при мъжете, така и при жените. Очевидно са налице комплекс от фактори, които предизвикват част от жителите да предпочитат селата пред града, като място за живеене. Това особено ясно проличава през 2020 год., която беше белязана от пандемията от COVID19 и много хора предпочетоха малките населени места, където има по-малко жители. Това важи с по-

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

голяма сила при тези от тях, при които естеството на работа им позволява да я изпълняват без затруднения от собствените си домове.

Оптимизъм относно намеренията за миграция на населението дава информацията получена при проведеното анкетно проучване. По-голямата част (83%) от участвалите (общо 90 бр.) заявяват, че към датата на попълване на анкетната карта смятат да останат в населеното място, в което живеят. Сериозно намерение за миграция към друга област на страната са заявили само 5%, като 10% от анкетираните очевидно се колебаят, тъй като са посочили, че не могат да преценят на този етап от живота си. Разбира се тук трябва да се вземе предвид, че повече от половината респонденти (57%) са определили своята възраст в рамките 46-65 г., като не малка част от тях са и в диапазона 26-45г. (28%). Това са хора, които вече в голяма степен са се установили в социално-икономическия живот на общността: имат определена сфера на професионална дейност, семейства и деца (виж. Приложения 4) и идеята за миграция е в по-малка степен на дневен ред за тях.

От информацията за населението на община Полски Тръмбеш за периода 2013-2020год. могат да бъдат направени **следните изводи и заключения**:

- Като цяло е налице тенденция за постоянно намаление на броя на жителите в общината. Полски Тръмбеш е една от общините в област Велико Търново с висок негативен процент на изменение на населението. Основание за известен оптимизъм дава, от една страна фактът, че през тези години средната загуба на население е сравнително малка - 170,13 души на година, а от друга страна, че за разлика от предходните години през последната 2020 год. е отчетено увеличение на населението;
- Населението на община Полски Тръмбеш намалява с темпове, близки, както спрямо Северен централен район, така и спрямо област Велико Търново. Разпределението по пол показва, че и в трите административни райони (район на планиране, област, община) броят на жените е по-голям от този на мъжете.
- Общинския център губи средно по 47,5 души на година, което е сравнително малък брой спрямо други общини в страната. В същото време положителен е фактът, че в някои от селата от общината за последната година е отчетен ръст на броя на жителите. Това дава индикация за запазен антропогенен ресурс.
- Броят на жителите по населени места и по възраст показва, че в община Полски Тръмбеш демографската структура е равномерно разпределена. Демографската картина по различните възрастови групи в общински център е балансирана. Изключение прави възрастовата група над 65 г., от които по-голямата част живеят предимно в селата. Картината в селата показва, че жителите над 60-годишна възраст са почти двойно повече от тези до 14 години. Като цяло не се наблюдава концентрация на жителите в общинския център за сметка на селата.
- Процентното изменение на населението за 2020 спрямо 2013год. е негативно при основаната част от различните възрастови групи. Изключение правят групите от 40г. до 54г., където се отчитат положителни стойности, а това са голяма част от хората в трудоспособна възраст.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Естествения прираст на община Полски Тръмбеш е с постоянни отрицателни стойности през последните 8 години. Броя на умираанията надвишава 3 пъти броя на живородените, като отрицателния прираст при мъжете е с по-висока стойност от тази при жените през целия изследван период.
- Данните показват, че общината губи население по линията на отрицателния естествен прираст почти двойно по-бързо през годините спрямо по-големите административни райони, към които принадлежи – СЦР и област Велико Търново.
- Общата промяна на броя на жителите в следствие на механично движение за 8-годишния период е положителна поради факта, че като цяло местното население в следствие на положителен механичен прираст се е увеличило. Това се дължи на почти двойно по-високата стойност на увеличение на жителите в селата, спрямо стойността на загуба на жителите в града.
- За разлика от естествения прираст, в следствие на механичното движение броят на мъжете се е увеличил, докато този на жените е намалял.
- **В заключение общината губи жители основно поради отрицателен естествен прираст. Жените намаляват и по двете линии, докато мъжете в следствие на механичното движение са се увеличили. В дългосрочен план при условие, че тази тенденция се запази това ще доведе до нарушаване на баланса в структурата по пол на местното население, който съществува към момента.**
- **Жителите на град Полски Тръмбеш намаляват, както в следствие на естествения, така и на механичен прираст. Това е предпоставка за намаляване на антропогенния ресурс в общинския център. На лице е необходимост от реализиране на дейности, водещи до подобряване на условията на социално-икономическия живот в града, посредством което тази тенденция да бъде обърната или най-малкото забавена.**
- **В същото време в селата се отчита увеличение в следствие на механичния прираст. При условие, че установената тенденция се запази това е предпоставка за полицентрична структура за организиране на социално-икономическия живот в общината.**

2.2.3. Етническа структура на населението в община Полски Тръмбеш

На този етап официални данни за етническата структура на общината могат да се вземат от последното извършено преброяване през 2011 год.. Ново преброяване на населението на България е планирано да бъде извършено през септември – октомври 2021г..

Таблица 13: Етническа структура по населени места в община Полски Тръмбеш

	Общо	Българи	Турци	Роми	Други	Не се само определят	Не отговорили
община Полски Тръмбеш	14451	10485	1385	508	77	131	1865

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

гр. Полски Тръмбеш	4359	3479	282	43	28	15	512
с.Вързулица	146	145	-	-	-
с.Иванча	465	441	8	15
с.Каранци	302	190	8	17	-	-	87
с.Климентово	774	726	10	...	36
с.Куцина	693	483	19	190
с.Масларево	609	398	-	-	210
с.Обединение	697	627	3	10	56
с.Орловец	432	165	26	-	14	18	209
с.Павел	696	659	...	24	9
с.Петко Каравелово	1699	668	982	5	-	17	27
с.Полски Сеновец	719	686	15	...	13
с.Раданово	1746	829	52	367	3	16	479
с.Стефан Стамболово	194	174	10	7
с.Страхилово	920	815	...	37	...	50	15

Източник: НСИ, съгласно данни от “Етнически състав на населените места в България, според преброяването на населението през 2011г..”

„...“ Данните са анонимизирани в съответствие с чл. 25 от Закона за статистиката.

Информацията от таблицата по-горе показва, че в община Полски Тръмбеш живеят представители на различни етнически групи, като преобладаващата в почти всички населени места е българската. Изключение прави село Петко Каравелово, където турския етнос е представен от повече от половината жители на населеното място (57,80%).

Таблица 14: Етническа структура – численост и дял в %, в община Полски Тръмбеш към 01.02.2011г

Етнос	численост	Дял в %
Българи	10 485	72,56
Турци	1 385	9,58
Роми	508	3,52
други	77	0,53
Не се самоопределят	131	0,91
Не отговорили	1 865	12,91
Общо	14 451	100,00

Източник: НСИ, съгласно данни от “Етнически състав на населените места в България, според преброяването на населението през 2011г..”

От обобщените данни за цялата община се вижда, че най-много представители има от българската етническа група – 72,56%, следвана от турската – 9,58% и ромската – 3,52%. Местните жители самоопределили се от друга етническа общност са под 1%.

По неофициални данни и наблюдаване на различни индикатори към отделни публични институции (ДБТ, Дирекция Социално подпомагане, училища, детски градини и др. на територията на общината) реалният брой на ромското население в общината е по-голям.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Голяма е вероятността основаната част от жителите, които не са отговорили на въпроса за етническа принадлежност да са именно от ромски произход. Трябва да се има предвид, че една немалка част - общо 13,81% от участвалите в преброяването или не са се самоопределили или не са отговорили, поради което за тях няма официална информация към кой етнос принадлежат.

Актуалните данни за етническата структура на населението ще могат да бъдат проследени след оповестяване на окончателните данни от предвиденото национално преброяване през 2021год.

2.3. Трудоспособност на населението, заетост, равнище на безработица

2.3.1. Трудоспособност на населението

Една от важните характеристики, която определя способността на местното население да подобри качеството на живот на територията, която населява е разпределението по брой на жителите в три групи според трудоспособността на възрастовите категории, определени в българското законодателство за 2020 год.:

- под трудоспособна – от 0 до 15 год.;
- в трудоспособна възраст – от 16 до 61 год. за жените и до 64 год. за мъжете;
- над трудоспособна възраст – над 62 год. за жените и над 65 год. за мъжете.

Таблица 15: Население, под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.2020г. в община Полски Тръмбеш

Общини Възрастови категории	Общо			в т.ч. в градовете			в т.ч. в селата		
	всичко	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Полски Тръмбеш	12363	6069	6294	3810	1895	1915	8553	4174	4379
Под трудоспособна възраст	1677	872	805	546	282	264	1131	590	541
В трудоспособна възраст	6580	3636	2944	2218	1191	1027	4362	2445	1917
Над трудоспособна възраст	4106	1561	2545	1046	422	624	3060	1139	1921

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>)

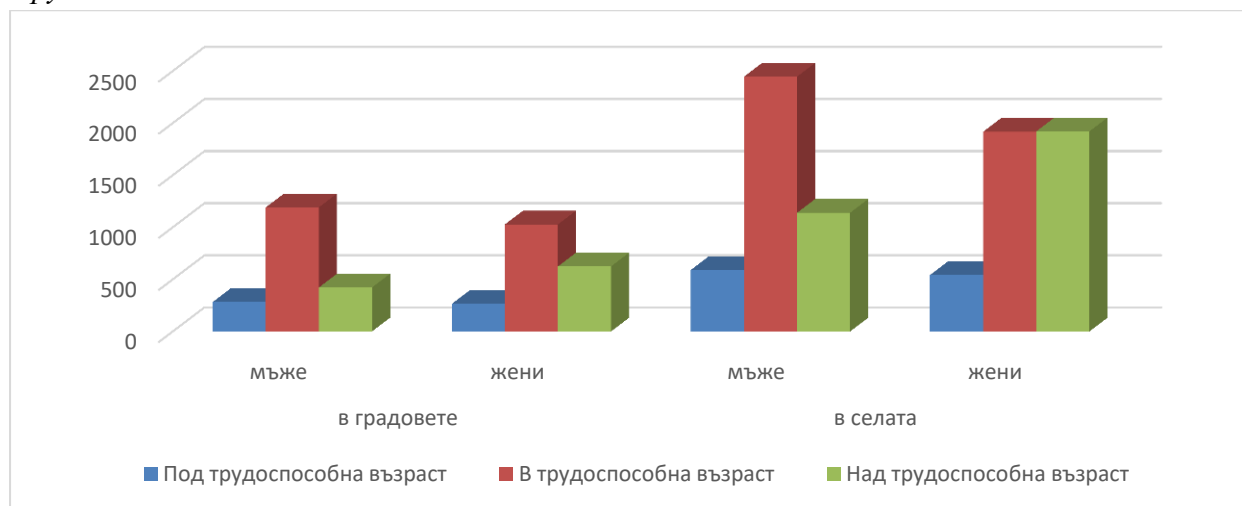
Анализа на данните от таблицата по-горе показват, че към 31.12.2020г. трудоспособното население в община Полски Тръмбеш е 53,22% от общия брой, докато най-малките жители под трудоспособна възраст са 13,56%, а възрастните пенсионери –

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

33,21%. Може да се заключи, че от гледна точка на групите по трудоспособна възраст в общината е налице относително балансирана структура, която е все още със запазена жизнеспособност.

Фиг. 10 Разпределение на населението в града и селата по възраст и пол, според трудоспособността

При преглед на информацията за разпределението по пол и местоживее при трите групи според трудоспособността ясно илюстриран от графиката се могат да се изведат няколко извода:

- При групата под трудоспособна възраст в града, както и в селата се наблюдава лек превес на представителите мъжкия пол спрямо женския. Освен това броят на децата до 15 год. са двойно повече в селата спрямо общинския център.
- Групата в трудоспособна възраст и при двата пола е по-голяма в селата спрямо тази в града, като се наблюдава превес на мъжете. Освен това при жените в селата са отчетени почти равни стойности в трудоспособна и над трудоспособна възраст.
- **В община Полски Тръмбеш както в повечето по-малки общини в страната е налице превес на броя на жителите от групата в над трудоспособна спрямо тази в под трудоспособна възраст и при двата пола, както в града така и в селата. Това в дългосрочен план е предпоставка за постепенно застаряване на населението.**

Населението на община Полски Тръмбеш за последните 5 години (2016 – 2020 г.) е намаляло с 5%, като хората в трудоспособна възраст са намалели с 3%. Това показват данните от НСИ, публикувани в таблицата по-долу. **Скоростта, с която броят на трудоспособните намалява е по-ниска, спрямо тази, с която намалява населението на общината като цяло. Едновременно с това се забелязва, че за същия период относителния дял на населението в трудоспособна възраст отбелязва плавно леко повишение.** Към края на 2020 г. относителният дял е 53,22%, докато през 2016 г. трудоспособните са били 51,81% от цялото население на общината. Това се обуславя от факта, че във възрастовия диапазон между 40 и 54 год. е отчетено увеличение на броя на жителите на територията, което увеличава именно групата в трудоспособна възраст.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 16: Население, в трудоспособна възраст за периода 2016-2020г. в община Полски Тръмбеш, област Велико Търново и България.

Показател	Години					Изменение в % 2016/ 2020
	2016	2017	2018	2019	2020	
Население на община Полски Тръмбеш, бр.	13054	12787	12481	12200	12363	-5%
Трудоспособно население за община Полски Тръмбеш, бр.	6763	6620	6489	6396	6580	-3%
Дял на трудоспособното население на община Полски Тръмбеш в %	51,81	51,77	51,99	52,43	53,22	
Трудоспособно население за област Велико Търново, бр.	144791	142207	139668	137422	135728	-6%
Дял на трудоспособното население на община Полски Тръмбеш спрямо това в областта в %	4,67	4,66	4,65	4,65	4,85	
Трудоспособно население за страната, бр.	4304436	4248503	4200909	4156198	4139056	-4%
Дял на трудоспособното население на община Полски Тръмбеш спрямо това в страната в %	0,16	0,16	0,15	0,15	0,16	

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>)

За изследвания период 2016-2020г. се наблюдава тенденция за нарастване на делът на трудоспособните в общината, както спрямо същите в област Велико Търново, така и като цяло спрямо страната. Това се обуславя и от факта, че темпа на намаляване на трудоспособното население в общината е по-малък в сравнение с отчетените темпове в областта и страната. Населението в трудоспособна възраст през последните 5 години (2016 – 2020 г.) в областта е намаляло с 6%, в страната с 4%, докато в общината е с 3%. **От данните е видно, че трудоспособните жители в община Полски Тръмбеш намаляват с по-ниска скорост спрямо тази в област Велико Търново и почти равна на скоростта в България.** Относителния дял на трудоспособното население на община Полски Тръмбеш спрямо областта и страната остава почти един и същ през отделните години, като за 2020 год. този дял спрямо областта отчита и леко повишение (4,85%).

Повишаването на относителния дял на трудоспособното население има своето отражение в стойността на коефициентът на възрастова зависимост (КВЗ). КВЗ показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

повече години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години) в края на съответната година.

Таблица 17: Коефициент на възрастова зависимост за периода 2016-2020г. в община Полски Тръмбеш, област Велико Търново и България.

	Коефициент на възрастова зависимост %*				
	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
За страната	64,99	65,94	66,63	66,63	67,10
Област Велико Търново	67,32	68,16	68,76	69	69,25
Община Полски Тръмбеш	93,02	93,16	92,34	90,74	87,89

Източник: Обработена информация, по данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>);

*За целите на ПИРО KB3 е изчислен на база данните от НСИ за разпределение на населението по трудоспособна възраст към 31.12 на съответната година.

Сравнителния анализ на данните от таблицата дават основание за следните заключения:

- ✓ Докато KB3 за страната и областта са близки по стойност то се вижда, че в община Полски Тръмбеш този коефициент е с много по-голяма стойност;
- ✓ Докато през годините за страната и областта се наблюдава тенденция на увеличение, то в общината се отчита положителна тенденция на постепенно намаляване, че съотношението между „зависимите“ възрасти на 100 лица от населението и „независимите“ постепенно намалява.

2.3.2. Наети лица и коефициент на заетост

От таблица 18 по-долу се вижда, че заедно с намаляването на трудоспособното население намалява и броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение. За периода 2015 год. – 2018 год. броят на наетите за всички дейности като цяло намалява (-13%). Това в някаква степен се дължи на намаляването на трудоспособното население, но освен това влияние може да оказва слабата икономическата активност, миграция и лошата конюнктура.

Таблица 18: Средносписъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение

Статистически райони/Области/Общи на Полски Тръмбеш	Години (брой)					Отклонение 2015/2018
	2015	2016	2017	2018	2019	
Северен централен район	222 411	222 962	223 501	220 538	218 545	-1%
Велико Търново	67 141	67 110	67 355	66 481	66 087	-1%
Община Полски Тръмбеш	1 585	1 515	1 442	1 376	-	-13%
Дял на Полски Тръмбеш от СЦР в %	1%	1%	1%	1%	-	
Дял на Полски Тръмбеш от областта (В.Т.) в %	2%	2%	2%	2%	-	
Габрово	38 935	39 050	39 260	38 854	38 470	-0,21%

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Разград	26 055	26 243	26 483	25 914	26 166	-1%
Русе	69 089	69 406	69 277	68 303	66 908	-1%
Силистра	21 191	21 153	21 126	20 986	20 914	-1%

Източник: по данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>); „-“Няма предоставени данни

Прави впечатление обаче, че за същия период (2015 – 2018 г.) наетите лица на трудово и служебно правоотношение за община Полски Тръмбеш намаляват 13 пъти по-бързо в сравнение с област Велико Търново и Северен централен район (СЦР). Това важи за останалите области в състава на СЦР, с изключение на област Габрово, където заетите намаляват само с 0,2%. Въпреки това относителния дял на средносписъчния брой на наетите лица в община Полски Тръмбеш от този за СЦР и областта е постоянен.

Коефициент на заетост

Коефициентът на заетост е аналитично изведен на база данни за наетите лица и населението на възраст 15-64 г. на община Полски Тръмбеш. За периода 2015 – 2019 г. коефициента на заетост за община Полски Тръмбеш е почти постоянен (19-20%). Това означава, че сравнително малка част от населението на общината участва във формирането на дохода на територията. Освен това намаляването на трудоспособното население (-3%) на община Полски Тръмбеш се дължи в голяма степен на намаляването на населението на възраст 15-64 г. (-8%).

Таблица 19: Коефициент на заетост

Показател	Години				
	2015	2016	2017	2018	2019
Население на възраст 15 - 64 г. (брой)	7 548	7 423	7 292	7 080	6 941
Наети лица (брой)	1 585	1 515	1 442	1 376	-
*Коефициент на заетост	21%	20%	20%	19%	-

Източник: данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>); „-“Няма предоставени данни,

*Аналитично изведен

2.3.3. Заплащане на труда

От таблицата по-долу се вижда, че средната годишна заплата за община Полски Тръмбеш в периода 2015 – 2018 г. се е увеличила с 30%, което е сравнително повече от това за област Велико Търново (28%) и е равно на увеличението за СЦР (30%).

Таблица 20: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение

Статистически райони/Области/Община Полски Тръмбеш	Години (в лева)					Отклонение 2015/2018
	2015	2016	2017	2018	2019	
Северен централен район	8 418	9 140	9 994	10 974	12 105	30%
Велико Търново	8 213	8 934	9 665	10 529	11 619	28%
община Полски Тръмбеш	6 718	7 324	7 881	8 731	-	30%

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Дял на Полски Тръмбеш от СЦР в %	80%	80%	79%	80%	-	
Дял на Полски Тръмбеш от областта (В.Т.) в %	82%	82%	82%	83%	-	

Източник: данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>); „-“ Няма предоставени данни

Размерът на средната годишна заплата в община Полски Тръмбеш за 2018 г. е 83% от този за област Велико Търново и 80% от размерът за СЦР.

От по-горе изложеното излиза, че броят на наетите за община Полски Тръмбеш намалява (-3%), а в същото време средната годишна заплата се увеличава (30%). Това означава, че годишният доход за един нает нараства, в сравнение с областта и СЦР. Едновременно с това сравнително малка част от населението на общината участва във формирането на дохода на територията. Причините за това могат да бъдат структурата на местната икономика, пазарната конюнктура, управлението на предприятията, качеството на живот, държавната и местната политика. Част от тези хипотези се потвърждават при преглед на данните за броя на наетите лица и средната годишна заплата по икономически дейности в община Полски Тръмбеш за периода 2013 – 2018 г.

От таблицата по-долу се вижда, че за 2018 г. 62% от наетите лица са заети в четири сектора на местната икономика: селско, горско и рибно стопанство (20%), преработваща промишленост (11%), търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети (16%) и образование (14%). Първите три от тях са стопански дейности, а образованието е по-скоро „нестопански“ сектор, за който са характерни специфичната държавна регулация, субсидиите от държавния и общинския бюджет.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 21: Среден списъчен брой на наетите лица и средна годишна заплата по трудово и служебно правоотношение за община Полски Тръмбеш

Икономически дейности (A21) по КИД-2008	Среден списъчен брой на наетите лица и средна годишна заплата по години												Отклонение 2013/2018		Отклонение 2015/2018	
	2013		2014		2015		2016		2017		2018					
	наети брой	заплата* лева	наети брой	заплата лева	наети брой	заплата лева	наети брой	заплата лева	наети брой	заплата лева	наети брой	заплата лева	наети %	заплата %	наети %	заплата %
Селско, горско и рибно стопанство	329	7 386	328	7 812	333	8 422	310	8 703	293	9 544	279	10 387	-15%	41%	-16%	23%
Дял на сектор А в %	19%	122%	21%	121%	21%	125%	20%	119%	20%	121%	20%	119%				
Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Преработваща промишленост	337	5 135	259	5 046	242	5 577	223	5 852	208	6 570	152	7 766	-55%	51%	-37%	39%
Дял на сектор С в %	19%	85%	16%	78%	15%	83%	15%	80%	14%	83%	11%	89%				
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	..	-	-	-				
Доставяне на води; Канализационни услуги, управление на отпадъците и възстановяване	48	7 277	51	7 734				
Строителство	52	5 059	35	8 414	55	6 540	68	7 625	59	5 008				
Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	216	4 953	209	5 308	218	5 321	199	6 018	208	6 120	223	7 109	3%	44%	2%	34%
Дял на сектор G в %	12%	82%	13%	82%	14%	79%	13%	82%	14%	78%	16%	81%				
Транспорт, складиране и пощи	131	6 232	122	6 051	94	6 930	100	7 321	91	7 507	96	7 990	-27%	28%	2%	15%
Дял на сектор H в %	7%	103%	8%	94%	6%	103%	7%	100%	6%	95%	7%	92%				
Хотелиерство и ресторантьорство	50	3 960	61	4 247	65	4 211	57	4 504	45	5 012	39	5 276	-22%	33%	-40%	25%
Дял на сектор I в %	3%	65%	4%	66%	4%	63%	4%	61%	3%	64%	3%	60%				
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Финансови и застрахователни дейности	-	-	2	2 246	-	-				

Източник: данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>), „..“ конфиденциални данни; „-“ Няма предоставени данни;

*Заплатата е в лева за човек на година

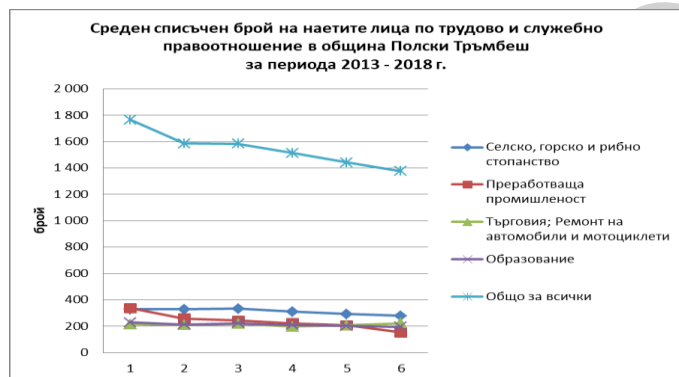
ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Икономически дейности (A21) по КИД-2008	Среден списъчен брой на наетите лица и средна годишна заплата по години												Отклонение 2013/2018		Отклонение 2015/2018	
	2013		2014		2015		2016		2017		2018		наети	заплата	наети	заплата
	наети брой	заплата* лева	наети брой	заплата лева	наети брой	заплата лева	наети брой	заплата лева	наети брой	заплата лева	наети брой	заплата лева				
Операции с недвижими имоти	-	-				
Професионални дейности и научни изследвания				
Административни и спомагателни дейности				
Държавно управление				
Образование	229	8 353	214	9 162	222	9 051	210	9 915	202	11 490	196	12 685	-14%	52%	-12%	40%
Дял на сектор Р в %	13%	138%	13%	142%	14%	135%	14%	135%	14%	146%	14%	145%				
Хуманно здравеопазване и социална работа	69	4 968	60	5 173	60	4 441	45	5 266	56	6 463	62	6 954	-10%	40%	3%	57%
Култура, спорт и развлечения	16	3 959	18	3 761	22	4 594	22	5 680	23	6 352	21	6 555	31%	66%	-5%	43%
Други дейности	40	4 649	37	4 824	36	5 253	35	5 663	35	5 305	36	6 174	-10%	33%	0%	18%
Общо	1 767		1 586		1 585		1 515		1 442		1 376		-22%		-13%	
Общо средна брутна заплата		6 071		6 471		6 718		7 324		7 881		8 731		44%		30%

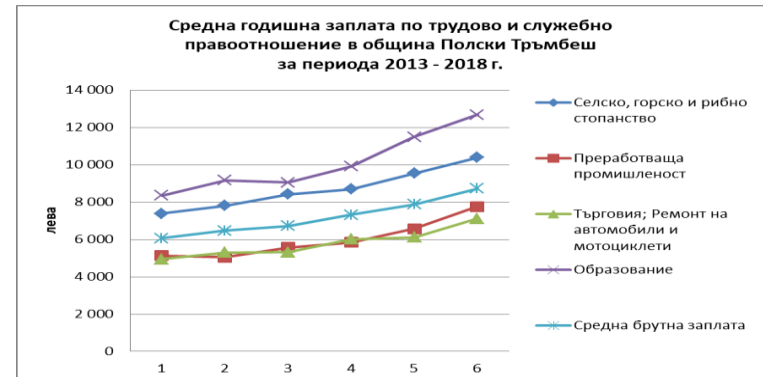
Източник: данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>), „..“ – конфиденциални данни; „-“ – Няма предоставени данни;

*Заплатата е в лева за човек на година

Фиг. 11

Фиг. 12

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

При преглед на данните за средната годишна заплата на един нает за периода 2013 – 2018 г. се вижда, че от финансова гледна точка е по-изгодно да работиш в областта на образованието, отколкото в селското, горското и рибното стопанство или преработващата промишленост. Образованието се финансира основно чрез субсидии, които осигуряват 14% от общия брой на наетите за 2018 г. За периода 2013 – 2018 г. броя на наетите в този сектор е намалял с 14%, но относителният им дял остава стабилен през годините. Заплатите в областта на образованието обаче за същия период бележи ръст с 52% (12 685 лв.). Подобна динамика се наблюдава и в други нестопански сектори като: хуманното здравеопазване и социалната работа, както и културата, спорта и развлеченията, които в по-голямата си част директно или индиректно, се финансират от държавата, общината, европейски фондове и други донори. Средната годишна работна заплата в хуманното здравеопазване и социалната работа остава значително по-ниска от тази във четирите основни сектора (А, С, G, Р). Това се дължи основно на националната политиката по доходите в тези сектори през последните години.

На второ място в класацията за най-голяма средна годишна заплата за 2018 г. е селското, горското и рибното стопанство (10 387 лв.). Този сектор осигурява най-голяма заетост - 20% от всички наети на територията на община Полски Тръмбеш. За периода 2013 – 2018 г. средната заплата се е повишила с 41%, а наетите в сектора са намалели с 15%. Можем да предположим, че този ръст се дължи основно на субсидиите от ДФЗ и Програмата за развитие на селските райони, които финансират селското стопанство пряко на декар, на глава добитък или целево, по дейности и във връзка с инвестициите в стопанствата. **Инвестициите в модернизация и технологично оборудване за производството на зърнени култури (традиционно за района) намалява трудоемкостта и необходимостта от работна ръка.**

Горското стопанство не е с голям мащаб, поради природните дадености на територията на община Полски Тръмбеш. За разлика от него обаче, има добри условия за развитие на рибовъдни стопанства. Проучването установи, че при наличието на 8 язовира общинска собственост само 1 от тях се използва по предназначение. При справка в ИАРА се установи, че към 30.06.2021 г. има само две разрешителни за упражняване на рибовъдна дейност на територията на община Полски Тръмбеш. От тук можем да предположим, че в рибното стопанство са заети сравнително малък брой хора.

За периода 2013 – 2018 г. наетите лица в преработващата промишленост устойчиво намаляват (-55%), а средната годишна заплата се увеличава (51%). Значително намалява и относителният дял на наетите на трудово и служебно правоотношение в сектора от 19% през 2013 г. до 11% за 2018 г. Най-вероятно това се дължи на **ниската предприемаческа активност, реструктуриране на дейността на големите работодатели, оттегляне на местни и чужди инвестиции от територията на община Полски Тръмбеш.** Въпреки увеличението на доходите на работещите в преработващата промишленост те остават по-ниски от доходите на заетите в образованието, селското, горското и рибното стопанство. **Заплащането на труда в сектора, който може да даде най-голяма добавена стойност е сравнително по-ниско от сфери, които се дотират по един или друг начин от държавата и еврофондовете.** Това донякъде обяснява, защо два пъти по-малко население в трудоспособна възраст участва във формирането на доходите на територията

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

на община Полски Тръмбеш в сравнение с област Велико Търново. Изглежда държавната политика по доходите за общини като Полски Тръмбеш може да оказва влияние върху нагласите на трудоспособното население, без да се подценява конюнктурата на пазара на труда и управлението в предприятията.

Влияние върху нагласите на трудоспособното население оказва и нивото на заплащане в търговията и услугите, тъй като 16% от всички наети на трудово и служебно правоотношение за 2018 г. са заети в тези дейности. Нивото на заплащане в търговията и услугите е на 5 място след образованието, селското стопанство, преработващата промишленост, транспорта, складирането и пощите. За периода 2013 – 2018 г. наетите в сектор G – търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети са се увеличили с 3%, а средната заплата е нараснала с 44%.

Сравнително ниските заплати в преработващата промишленост и търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети може да доведе до икономическа миграция на трудоспособно население в търсене на по-висок доход.

От проучването на нагласите, очакванията и намеренията на заинтересованите страни (Приложение 4) се вижда, че по-голямата част участниците в изследването, оценяват доходите на домакинствата в последните 7 години като задоволителни – нито добри, нито лоши към добри. **Тази оценка на доходите, в комбинация с преобладаващото негативното мнение относно възможностите за намиране на работа означава, че няма достатъчно икономически агенти на територията, които да развиват по-мощна дейност, да предложат алтернативни форми на доход и кариерно развитие.** В дългосрочен план, ако не се насърчи предприемачеството и повиши нивото на инвестиции в диверсификация на икономическите дейности това може да окаже сериозна предпоставка за бъдеща трудова миграция на млади и образовани хора.

2.3.4. Безработица и коефициент на икономическа активност

Равнището на безработица за 2020 г. в община Полски Тръмбеш е 12,4% по данни на Агенцията за заетост. Броя на регистрираните безработни лица в Бюрото по труда – Полски Тръмбеш са 550 души, което е с 22% повече за 2020 г., спрямо 2019 г. Причината за това най-вероятно е пандемията, причинена от вирусната инфекция COVID-19. Най-засегнатите стопански дейности са ресторантьорството и хотелиерството, които имат незначителен дял в местната икономика.

Таблица 22: Равнище на безработица

Равнище на безработица	Години (%)				
	2015	2016	2017	2018	2019
За страната	10	8	7,1	6,1	-
За община Полски Тръмбеш*	26,5	21	15,1	12	10,1

Източник: НСИ - Регионална статистика; *по данни от Агенцията за заетост, Бюро по труда в гр. Полски Тръмбеш

При преглед на данните за безработицата в община Полски Тръмбеш за периода 2015 – 2019 г. се вижда, че броя на безработните лица през годините устойчиво

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

намалява. Подобна тенденция се наблюдава и в коефициента на безработица, който от 15,6% през 2015 г. спада до 6,48% за 2019 г. Данните за безработните лица в община Полски Тръмбеш са сравнително по-лоши от тези за област Велико Търново, СЦР и страната. Относителният дял на броя безработни лица за 2019 г. на община Полски Тръмбеш, спрямо този за областта (В.Т.) е 18%, който е най-високия за разглеждания период. Този резултат показва, че местната икономика осигурява заетост на все по-малко хора, спрямо тази в областта, което подсказва за необходимост от повече инвестиции, разширяване на производството, диверсификация и създаване на алтернативни форми на заетост и доход.

Таблица 23: Безработица и коефициента на безработица за населението на възраст между 15-64 г.

България, СЦР, област, община	2015		2016		2017		2018		2019	
	Безработни лица - хил.	Коеф. на безработица - %	Безработни лица - хил.	Коеф. на безработица - %	Безработни лица - хил.	Коеф. на безработица - %	Безработни лица - хил.	Коеф. на безработица - %	Безработни лица - хил.	Коеф. на безработица - %
Общо за страната	302,5	9,2	245,3	7,7	204,1	6,2	170,8	5,3	140,1	4,3
Северен централен	38,6	10,7	33,3	9,4	24,6	7,0	23,5	6,8	18,7	5,2
Велико Търново	7,7	6,8	8,4	7,6	5,0	4,6	5,8	5,4	2,5	2,1
община Полски Тръмбеш*	1,18	15,6	0,93	12,5	0,67	9,19	0,53	7,49	0,45	6,48
Дял на броя безработни лица за община Полски Тръмбеш от тези за областта (В.Т.) в %	15%		11%		13%		9%		18%	

Източник: данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>), *броя безработни е даден от Агенцията за заетост, Бюро по труда в гр. Полски Тръмбеш. Коефициента за безработица е аналитично изведен на база безработните лица и населението на възраст 15 – 64 г.

Коефициент на икономическа активност

Коефициент на икономическа активност е аналитично изведен на база данни за наетите лица, безработните и населението на възраст 15-64 г. на община Полски Тръмбеш.

Коефициент на икономическа активност в периода 2015 – 2018 г за община Полски Тръмбеш намалява с почти 1/3.

Таблица 24: Коефициент на икономическа активност

Показател	Години				
	2015	2016	2017	2018	2019
Население на възраст 15 - 64 г. (брой)	7 548	7 423	7 292	7 080	6 941
Наети лица (брой)	1 585	1 515	1 442	1 376	-
Безработни лица (брой)	1 180	930	670	530	450
*Коефициент на икономическа активност	37%	33%	29%	27%	-

Източник: данни от НСИ (<https://www.nsi.bg/>), Бюро по труда, гр. Полски Тръмбеш;

*Коефициента на икономическа активност е изведен аналитично

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

За периода 2015 – 2018 г. икономическата активност на населението на община Полски Тръмбеш намалява, което най-вероятно се дължи на намаляване на наетите на трудово и служебно правоотношение (-13%). Това е довело до нарастване на безработицата, въпреки сравнително по-ниските нива на миграция и дори положителен баланс за 2020 г. Местната икономика е много тясно профилирана (в четири основни сектора) и възможностите за работа са ограничени. Това се потвърждава от изследването на нагласите и мненията на местните жители (Приложение 4), които в голямата си част (48% от анкетираните) определят „Възможностите за намиране на работа на територията на общината“, като лоши и много лоши. Една немалка част оценяват възможностите за работа като задоволителни (35%) – нито добри, нито лош и само 17% като добри.

От представените данни за демографските особености на територията на община Полски Тръмбеш могат да се изведат следните изводи:

- Скоростта, с която трудоспособните в община Полски Тръмбеш в периода 2016 – 2020 г. намаляват е **2 пъти по-малка**, спрямо тази в област Велико Търново и **1/4 по-малка**, в сравнение със скоростта за България;
- За периода 2015 – 2018 г. броят на наетите на трудово и служебно правоотношение за всички дейности като цяло намалява (-13%), което 13 пъти по-бързо в сравнение с област Велико Търново и Северен централен район (СЦР);
- Броят на наетите за община Полски Тръмбеш намалява (-3%), а в същото време средната годишна заплата се увеличава (30%). Това означава, че годишният доход за един нает нараства, в сравнение с областта и СЦР. Едновременно с това сравнително малка част от населението на общината участва във формирането на дохода на територията. Причините за това могат да бъдат структурата на местната икономика, пазарната конюнктура, управлението на предприятията, качеството на живот, държавната и местната политика;
- Повече от половината наетите лица (62%) за 2018 г. са заети в четири сектора на местната икономика: селско, горско и рибно стопанство (20%), преработваща промишленост (11%), търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети (16%) и образование (14%);
- Заплащането на труда в преработващата промишленост, който може да даде най-голяма добавена стойност е сравнително по-ниско от сфери, които се дотират по един или друг начин от държавата и еврофондовете;
- Няма достатъчно икономически агенти на територията, които да развият по-мощна дейност, да предложат алтернативни форми на доход и кариерно развитие. Местната икономика осигурява заетост на все по-малко хора, спрямо тази в областта, което подсказва за необходимост от повече инвестиции, разширяване на производството, диверсификация и създаване на алтернативни форми на заетост и доход. В дългосрочен план, ако не се насърчи предприемачеството и повиши нивото на инвестиции в диверсификация на икономическите дейности това може да окаже сериозна предпоставка за бъдеща трудова миграция на млади и образовани хора.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

2.4. Здравна, социална, спортна, културна и образователна инфраструктура

2.4.1. Здравеопазване и здравна инфраструктура

Системата за здравно обслужване на населението от община Полски Тръмбеш се осъществява чрез заведения за извънболнична и болнична помощ. Състоянието на здравната система и нейните проблеми продължават да са сред най-тежките за страната и това има своето отражение и на местна почва. Частичните реформи, извършени в системата на здравеопазването през последните години, се отразяват негативно върху качеството на здравното обслужване на населението и достъпът до него особено в малките населени места. Затрудненията са свързани основно с недостиг на финансови средства, осигуряване на кадрова обезпеченост с общопрактикуващи лекари по селата и специалисти в извънболнична и болнична помощ. Общините се затрудняват да решат тези проблеми, тъй като дори да бъде осигурена материалната база, чрез ремонти на общински сгради, помещения в т.ч. и закупуването на линейки, финансовата обезпеченост на здравната услуга (заплати за специалистите, месечните разходи за консумативи, медикаменти и др., режийни – ток, вода и др.) е проблем, който се решава на национално, а не на общинско ниво. Общините не разполагат с бюджет за обезпечаване на оперативната дейност на здравните заведения на територията си. Това е валидно и за здравната дейност в Община Полски Тръмбеш въпреки, че са положени не малко усилия от страна на общинска администрация за подобряването на качеството и достъпа до здравни услуги на местна почва. Както е видно от таблицата по-долу предоставянето на по-широк спектър от здравни услуги, надвишаващ дейността на общопрактикуващите лекари на територията на общината на практика започва след 2017 год..

Таблица 25: Вид, брой и капацитет на лечебни здравни заведения към 31.12 в периода 2014-2020г. в община Полски Тръмбеш

ВИДОВЕ	Години							
	капитет	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Лечебни заведения за болнична помощ - общо	заведения бр.	-	-	-	1	1	1	1
	легла	-	-	-	130	130	130	132
Многопрофилни болници	заведения бр.	-	-	-	-	-	-	-
	легла	-	-	-	-	-	-	-
Специализирани болници	заведения бр.	-	-	-	1	1	1	1
	легла	-	-	-	130	130	130	132
Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо	заведения бр.	1	-	1	1	3	3	3
Медицински центрове	заведения бр.	-	-	-	-	2	2	2

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Самостоятелни медико- диагностични и медико- технически лаборатории	заведения бр.	1	-	1	1	1	1	1
--	---------------	---	---	---	---	---	---	---

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>) текуща демографска статистика

По данни от НСИ към 31.12.2020год. на територията на община Полски Тръмбеш работят следните здравни заведения:

1. Лечебни заведения за болнична помощ – общо 1 бр. с леглова база от 132 легла, които са представени от Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация (СБПЛР) „Минерални бани“ – гр. Полски Тръмбеш.; <https://mb-polskitrambesh.com/>

Специализираната болница за продължително лечение и рехабилитация (СБПЛР) „Минерални бани“ – Полски Тръмбеш е високо технологична болница за физикална и рехабилитационна медицина, в която оборудването и техниката са на най-високо ниво. Тя разполага с две отделения – по физикална терапия и рехабилитация и второ за продължително лечение и рехабилитация. СБПЛР предлага лечение на лица, нуждаещи се от продължително възстановяване на здравето и лица с хронични заболявания, изискващи грижи и поддържане на задоволително телесно и психическо състояние, рехабилитация на лица, нуждаещи се от физикална терапия, моторна и психична рехабилитация, балнео- и климатолечение. Процедурите, които се извършват са: кинезотерапия, физиотерапия, електротерапия, интерферентен стимулатор, терапевтичен ултразвук, лазер терапия и др. В болницата е разработени и се прилагат новите технологии свързани с телемедицината. Това е медицинска практика, при която кардиолози наблюдават сърцето на пациента в реално време. При регистриране на критични състояния, се инициира процедура по спешност „КАРДИО СОТ“, с обаждания към пациента, неговите близки, ЦСМП и наблюдаващия лекар. Системата следи за здравословното състояние на наблюдавания в реално време, независимо къде се намира. GPS – модула в апарата осигурява възможност да бъдете локализиран в реално време и при възникване на критична ситуация към пациента да бъде насочен специализиран екип на ЦСМП.

Въпреки, че СБПЛР „Минерални бани“ – гр. Полски Тръмбеш стартира дейността си относително скоро (в края на 2016г. – началото на 2017г.) след извършен ремонт и закупено оборудване и обзавеждане в следствие на частна инвестиция за 1 млн. евро, от проведеното теренно изследване (работни срещи и интервюта) бе установено, че енергийните характеристики на сградата като цяло са незадоволителни, тъй като цялостен ремонт на самата сграда не е извършван. Местните здравни специалисти имат очаквания към общината за извършване на дейности по подобряване на енергийната ефективност на сградата на болницата (Приложение 4 към ПИРО). За подобряване на условията на труд СБПЛР „Минерални бани“ изпълнява проект BG05M9OP001- 1.069 „МИГ Павликени и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Полски Тръмбеш – По-добро здраве и работоспособност на заетите лица в предприятията на територията на общините Павликени и Полски Тръмбеш“.

2. Лечебни заведения за извънболнична помощ – общо 3 броя, от които:

➤ Медицински центрове – 2 броя, които не предлагат леглова база. Това са частни центрове, като част от дейностите се изпълняват и с направления по здравна каса. Това са:

а) МЦ „РЕХАХЕЛП – Полски Тръмбеш“ ЕООД, където работят специалисти по: физикална и рехабилитационна медицина, нервни и очни болести, акушерство и гинекология, кардиология, хирургия, психиатрия, образна диагностика, анестезиология и интензивно лечение, ендокринология, и детски болести;

б) МЦ „АМОН“ ООД, с. Раданово, където работят специалисти по: образна диагностика, вътрешни болести и обща медицина.

➤ Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории – 1 брой, представена от “Самостоятелна медико – техническа лаборатория – ГЕОДЕНТ“ ЕООД, която е специализирана в областта на денталната медицина.

Спешната медицинска помощ на територията на общината се осъществява от спешен център, работещ в гр. Полски Тръмбеш, който е филиал на Центъра по спешна медицинска помощ – Велико Търново.

Регистрираните кабинети за първична медицинска помощ по данни от РЗИ – Велико Търново към май 2021 год. (https://www.rzi-vt.bg/rcz/PR_26_PT.htm) са общо 13, от които 4 се намират в гр. Полски Тръмбеш, а останалите 9 са разпределени по един в селата основно в съответните здравни служби на: Раданово, Климентово, Страхилово, Павел, Петко Каравелово, Полски Сеновец, Масларево, Обединение и Орловец. Важно е също да се отбележи, че голяма част от кабинетите по селата се обслужват в определени дни, тъй като общопрактикуващите лекари са приходящи. По-голямата част от тях обслужват няколко села (в т.ч и в съседната община Павликени), като някои от тях идват от общинския център Полски Тръмбеш или градовете Горна Оряховица и Велико Търново, където е основната им практика. Това означава, че тези **медицински специалисти не са на постоянно разположение на местните жители в селата. Трябва да се има предвид, че в същото време спешните случаи в цялата община се обслужват само от една линейка, която е на разположение на филиала на ЦСМП-Велико Търново, който функционира в гр. Полски Тръмбеш.**

През годините Община Полски Тръмбеш е положила сериозни усилия да ремонтира и подобри материалната база в бившите здравни служби по селата, за да се създадат необходимите условия за предоставяне на здравна грижа за населението им. Въпреки това на практика в 6 бр. от населените места в общината няма осигурена първична медицинска помощ. Комбинацията между сравнително малкото на брой население (с изключение на с. Куцина останалите 5 села са с жители под 200 души), отдалечеността на някои от тях от общинския център и големите градове (напр. Вързулица, Стефан Стамболово и др.) и ниската транспортна свързаност, представена предимно от пътна мрежа, която не е в добро състояние и затруднява достъпността до тези населени места са основните причини поради, които липсват лекари, желаещи да работят в тези села. **На лице е проблем с**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

намирането и задържането на качествен медицински персонал. Както споделиха на работните срещи самите заети в сектора на здравеопазването кадровия недостиг е особено изразен в средните нива от специалисти, като това се отнася не само за селата, но и за общинския център (Приложение 4 към ПИРО).

В общината са регистрирани общо 10 дентални кабинета, от които 5 са разположени в селата – Климентово, Петко Каравелово, Масларево, Раданово и Полски Сеновец, а останалите 5 се намират в общинския център Полски Тръмбеш (*източник: РЗИ – Велико Търново* https://www.rzi-vt.bg/rcz/PR_26_PT.htm). Както се вижда от таблицата по-долу, съгласно данните от НСИ броят на денталните медици, регистрирани на територията през годините намалява като достига до общо 3-ма за 2020год.. Разликата в броя на денталните кабинети по данните от РЗИ и броя на лекарите по дентална медицина, съгласно НСИ в голяма степен се дължи на факта, че голяма част от кабинетите в община Полски Тръмбеш се обслужват в определени дни от специалисти, чиято основна практика е регистрирана в градовете Горна Оряховица и Велико Търново. Очевидно професията на лекар по дентална медицина, въпреки че е частна практика и дава възможност за самостоятелност не е сред привлекателните за местните жители и много малко от тях са положили усилия и време, за да я изучат и съответно да я практикуват на територията на общината. **Подобно на положението при лекарите и тук в предоставянето на дентална здравна помощ за населението е налице недостиг от специалисти.**

Таблица 26: Брой на медиците в лечебните заведения от община Полски Тръмбеш

	Години						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Лекари	19	19	19	22	22	21	21
Лекари по дентална медицина	5	5	5	3	4	3	3
Медицински специалисти по Здравни грижи	7	7	8	13	13	14	12

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>) текуща демографска статистика

Интересен е фактът, че за изследвания период броят на лекарите почти не се променя, докато след 2016г. е отчетен лек ръст в броя на медицинските специалисти по здравни грижи (медицински сестри, акушерки и рехабилитатори). Това основно се дължи на СБПЛР „Минерални бани“ – гр. Полски Тръмбеш, където именно рехабилитаторите и медицинските сестри за от голямо значение за предоставяне на специализираните здрави грижи. Тези данни, в корелация с намаляването на населението са предпоставка броят на населението в общината, обслужвано от един лекар да намалява за периода 2014-2020год., както се вижда от таблицата по-долу.

Въпреки това е видно, че натовареността на медиците на територията на общината е почти двойно по-голяма спрямо същата при лекарите в по-големите административни райони, към които принадлежи – област Велико Търново и СЦР.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Както ясно се вижда от данните и тук, както и в повечето малки общини от ранга на Полски Тръмбеш има недостиг на здравни специалисти.

Таблица 27: Население на един лекар за Северен централен район, област Велико Търново и община Полски Тръмбеш.

	Години						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Северен централен район	318	313	309	306	299	298	301
област Велико Търново	324	331	327	322	313	311	313
община Полски Тръмбеш	706	700	687	581	567	581	589

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>)

Ситуацията при лекарите по дентална медицина е още по-сериозна, тъй като натовареността на един дентален лекар е 4 - пъти по-голяма в общината спрямо областта и СЦР, както показват данните в таблицата по-долу.

Таблица 28: Население на един лекар по дентална медицина за Северен централен район, област Велико Търново и община Полски Тръмбеш

	ГОДИНИ						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Северен централен район	1367	1364	1291	1274	1294	1252	1279
област Велико Търново	1233	1250	1165	1144	1155	1124	1110
община Полски Тръмбеш	2683	2659	2611	4262	3120	4067	4121

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>)

Информацията от проведени национални здравни проучвания през последните години показва, че е налице по-висока склонност на населението и то от най-ранна детска възраст към дентални заболявания. В светлината на тези данни и установената **тенденция към увеличаване на броя на обслужваните местни жители от един дентален лекар може да се заключи, че е има предпоставка за постепенно влошаване на достъпа до този вид здравни услуги, а увеличената натовареност може да доведе и до влошаване на тяхното качество.**

В община Полски Тръмбеш функционират общо 3 бр. аптеки, една дрогерия и 1 оптика. Трите аптеки са разположени в гр. Полски Тръмбеш. Оптика има само в административния център. Нощна аптека липсва. Аптечната мрежа е представена от:

- ✓ Аптека за готови лекарствени форми – гр. Полски Тръмбеш – 3 бр.
- ✓ Дрогерии - с. Петко Каравелово 1 бр.
- ✓ Оптики – 1 бр. в гр. Полски Тръмбеш.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

От посочените данни е видно, че основна част от аптечната мрежа е съсредоточена в общинския център.

Проучванията показват, че основните причини за смъртността на територията на общината са заболяванията на сърдечно-съдовата система, по-конкретно хипертонична болест, мозъчно-съдовите болести, заболяванията на бъбреците и храносмилателната система, онкологичните заболявания, инфекциозните и паразитни болести, като основната причина за умиранията остават заболяванията на органите на кръвообращението. Заболеваемостта при социално слабите и малцинствените групи е по-силно изразена, като причините за това са основно липсата на изградени навици за здравословното и рационално хранене, неспазването на елементарни хигиенни правила, както и липсата на канализация в селата.

Поради затруднения в достъпа на пациентите до общо практикуващи лекари нараства търсенето на медицинска помощ в филиала на ЦСМП – Велико Търново, работещ в гр. Полски Тръмбеш. Това е особено изразено при жителите от отдалечените населени места. Системата на спешната помощ се оказва удобна, а в някои случаи и единствена алтернатива за получаване на медицинска помощ за сравнително голяма група жители. Това са хора с нарушени здравноосигурителни права, от етническите малцинства, социално-слаби и др. Това води до сериозно претоварване на специалистите, работещи в спешния център и те не винаги могат да обхванат всички случаи.

От представената информация могат да бъдат направени следните **изводи и заключения:**

- След 2017 год. е налице разширяване на обхвата на предоставяните медицински услуги, чрез разкриване на СБПЛР „Минерални бани“ – гр. Полски Тръмбеш и 2 броя медицински центрове за извън болнична помощ, където се предоставя специализирана здравна услуга;
- Въпреки това на този етап на територията на община Полски Тръмбеш все още има ограничен достъп до някои звена за специализирана медицинска помощ и хората са принудени да търсят услугата в по-големите градове като Бяла, Горна Оряховица, Русе и най-вече във Велико Търново,;
- Кабинети за първична медицинска помощ са разкрити и функционират в общинския център и общо 9 бр. от селата. Голяма част от лекарите са приходящи и обслужват населението в тези села в определени дни.
- Жителите на 6 бр. от селата нямат достъп до общопрактикуващ лекар в населеното си място. **Малкия брой жители, отдалечеността и най-вече ниската транспортна свързаност отказват желаещите медицински специалисти да предоставят здравна услуга в малките населени места.**
- На лице е сериозен кадрови проблем, тъй като намирането и задържането на качествени медицински специалисти е много трудно. Това се отнася, както за общопрактикуващите лекари, така и специалистите в различните медицински профили в т.ч. и в денталната медицина. Един от основните проблеми е най-вече **липсата на добра пътна свързаност с град Велико Търново.** Повечето от

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

медицинските специалисти предпочитат да пътуват, но не и да останат да живеят на територията на общината;

- Натовареността на лекарите на територията на общината е почти двойно по-голяма спрямо същата при лекарите в по-големите административни райони, към които принадлежи – област Велико Търново и Северен централен район, като при денталните лекари тази натовареност е 4 - пъти по-голяма спрямо областта и СЦР. Това създава условия и предпоставки за постепенно влошаване на качеството на здравната услуга и намаляване на достъпа до нея, като това е особено изразено в предоставянето на денталните здравни услуги;
- Филиала към Центъра за спешна медицинска помощ гр. Велико Търново, функциониращ в град Полски Тръмбеш разполага само с една линейка, която обслужва всички 15 населени места. Тя не е достатъчна, като това е особено силно усетено по време на здравната криза породена от COVID-19. **На лице е необходимост от закупуване на още един реаномобил.** При проведените работни срещи медицинските специалисти, работещи на територията смятат, че **изграждането на кризисен здравен център обслужващ по отдалечените населени места и създаването на мобилни парамедицински екипи**, действащи на територията ще подобри в пъти предоставяните здравни услуги.
- Недобрата транспортна свързаност и отдалечеността на някои населени места изключително затруднява хората от селата да провеждат годишните си профилактични прегледи и голяма част от тях не го правят.
- Ниската здравна култура на населението се определя от високия брой на хората, които не предприемат профилактични или превантивни грижи, а и дори не разполагат с личен лекар. Проучването показва, че има **необходимост и потенциал за местна кампания за промотиране на здравословния начин на живот и превантивната здравна грижа, както сред възрастните, така и сред младежите.** Това поставя на преден план и необходимостта от интегрални проекти в областта на образованието и здравеопазването, като информационни кампании в училищата по консултация и превенция, както и популяризирането на профилактични практики сред младите хора. Местните здравните институции смятат, че е важно да бъдат обединени усилията на общинската администрация, здравните специалисти и училищата за повишаване на физическото развитие на младежите и културата на хранене и хигиена при някои от тях, като е важно в процеса на възпитанието им да се обърне внимание и на чувството им за самосъхранение и начина, по който гледат на живота.
- От проведените работни срещи и фокус групи е установено, че местните здравни институции трайно се ангажират с профилактиката на масовото здраве. Лекарите констатирали, че **подрастващите са с намалена двигателна активност в резултат на дълъг престой пред компютър, нарушена комуникативност и поразена от това агресия. На фона на изградени лоши хигиенни и хранителни навици при голяма част от жителите, което се предава и на техните деца, продължителното обездвижване и ниската двигателна активност сред тях допълнително води до влошаване на здравето им.**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

С цел подобряване на здравната култура у населението, започвайки от най-младите жители в Програмата за закрила на детето, прилагана на територията на община Полски Тръмбеш за 2020г. общинската администрация е заложила дейности в Приоритет 1 „Гарантиране на майчиното и детското здраве и насърчаване на здравословния начин на живот и здравна култура“. В рамките на този приоритет се изпълняват дейности за реализиране на 3 цели: а) промотиране на здравословен начин на живот при децата и профилактика на болестите; б) осигуряване на превантивни мерки срещу рисков сексуално поведение, ранна бременност и употребата на психо активни вещества; в) подобряване на достъпа до здравни грижи на децата от рисковите групи. При изпълнението на тези дейности са обединени усилията, както на местната администрация, така и на здравните, социалните и образователните специалисти, организирайки различни кампании и мероприятия в детските градини и училищата. В някои от тези дейности са включени и здравни медиатори, както и служители на РУ ”Полиция” и Център за обществена подкрепа. Тези дейности, за да бъдат ефективни и ефикасни е важно да се превърнат в дългосрочна политика на общината.

Като цяло на този етап мнението на местните жители, видно от резултатите от анкетното проучване (приложение 4 към ПИРО) е, че качеството на предлаганите здравни услуги за 45,5% от участвалите е добро. Въпреки тази относително висока оценка на въпроса „Кои според Вас са 7-те най-важни приоритета за развитие на община Полски Тръмбеш?“ голям процент от анкетираните (45%), участвали в проведеното анкетно проучване са посочили именно подобряване на качеството на предлаганите здравни услуги, поставяйки го на трето място по значимост след икономическото развитие на територията и подобряване състоянието на междуселищната пътна инфраструктура на територията на общината. Другия важен приоритет свързан със здравето, а именно улесняването на достъпа до дейностите по съхранението и опазването му е посочен като важен приоритет за 34% от респондентите, независимо от факта, че достъпността до тези услуги се приема за добра от 51,11% от анкетираните. Тази сравнително добра оценка най-вероятно се дължи на факта, че по-голяма част от респондентите са жители на град Полски Тръмбеш и нямат затрудненията на селата в сферата на здравните услуги.

На този етап в национален мащаб фактът, че няма ясната визия за бъдещето на общинските болници е една от основните причини за проблемите и в местната болница. Финансовата стабилност на СБПЛР „Минерални бани“ – гр. Полски Тръмбеш и кадровата политика са извън правомощията на общинската администрация. Това се отнася в пълна степен и за доболничната и спешната помощ. Доколкото финансирането на здравния сектор е изключително в ръцете на НЗОК, Общината има ограничени възможности да подпомага здравната дейност на територията, което да допринесе за повишаване на ефективността и ефикасността на тази важна за общността сфера.

2.4.2. Социални дейности, услуги и социално включване

За развитието на една общност е важно не само икономическото развитие и условията за личностно развитие, култура, развлечение и отдих, но и начина, по който тази общност полага грижи за тези свои членове, които по различни причини не могат да се включат

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

пълноценно сами в социално-икономическия живот на общността. Освен това именно посредством осъществяването на дейностите по социалното подпомагане на тези уязвими групи се развива и укрепва обществената солидарност, което от своя страна изгражда цялостно тази общност.

Социалното подпомагане в община Полски Тръмбеш включва дейности по предоставяне на:

- социални помощи за лица и семейства;
- деца в риск и техните семейства;
- помощи за ветерани от войните и подкрепа на хората с трайни увреждания;
- възрастни хора, със специален фокус към самотно живеещите в невъзможност за самообслужване в селски райони.
- Деца, необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище.

Таблица 29: Справка за подпомагани лица и семейства в периода 2013-2019год

Основание	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	в община Полски Тръмбеш	в страната	в община Полски Тръмбеш	в страната	в община Полски Тръмбеш	в страната	в община Полски Тръмбеш	в страната	в община Полски Тръмбеш	в страната	в община Полски Тръмбеш	в страната	в община Полски Тръмбеш	в страната
чл. 9 ППЗСП	379		368		325		223	49179	183	46952	159	39691	118	34011
Чл. 16 ППЗСП	8		5		15		7	6056	1	6765	5	6973	5	7156
Наредба РД-07-05	886	251876	895	254998	858	237207	805	217635	704	204635	733	210234	801	252615
общо в брой	1273	251876	1268	254998	1198	237207	1035	272870	888	258352	897	256898	924	293782
процентно отношение, %	0,51		0,50		0,51		0,38		0,34		0,35		0,31	

Източник: Агенция за социално подпомагане (АСП), за периода 2013-2015, АСП не разполага с данни за подпомогнатите лица по чл. 9 и чл.16 от ППЗСП.

Както е видно от таблицата по-горе подпомаганите лица и семейства в община Полски Тръмбеш след 2015 год. не се променят в процентно отношение спрямо същите за страната, като варира през годините между 0,38% и 0,31%.

Социалните услуги в общината се определят като дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот, насочени към подкрепа на подпомаганите лица за осъществяване на ежедневните им дейности и постигане на социално включване. Те се предоставят съобразно желанието и личния избор на лицата, които се нуждаят от тях. В този процес съществена роля имат Дирекция “Социално подпомагане” към общинската администрация, в която е създаден и отдел “Закрила на детето”.

Дейностите в социалната сфера се изпълняват в съответствие с изработената Стратегия за развитие на социалните услуги в община Полски Тръмбеш 2015-2020 г. Тя е създадена в процес на партньорство между заинтересованите страни – общинска администрация, доставчици на социални услуги, представители на Дирекция „Социално

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

подпомагане”, представители на Дирекция „Бюро по труда”, представители на направление „Образование” и „Здравеопазване”.

Съгласно информацията за разпределение на социалните услуги, предоставени от Агенция по общини за област Велико Търново в община Полски Тръмбеш за 2018г. и 2019год. се извършват **два основни вида социални услуги: услуги в общността за деца и услуги в общността за пълнолетни лица**. Тези два вида групи социални услуги са представени от:

Домашен социален патронаж

Дейността ДСП е комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна; поддържане на лична хигиена и хигиена на жилищните помещения обитавани от ползвателя; комунално – битови услуги; осъществяване на социални контакти; медицинско наблюдение и др. През годините социалният патронаж се развивал, усъвършенствал и вече е заведение с доказани традиции и високо качество на предлаганите услуги. Капацитета на ДСП е 370 места. Обслужват се лица в пенсионна възраст, лица с увреждания. С предимство за прием се ползват самотните възрастни хора, ветераните от войните, военноинвалидите и лицата с трайно намалена работоспособност над 71%. За осигуряване на дейността на ДСП в програмите периоди 2007-2013г. и 2014-2020год. Община Полски Тръмбеш е реализирала поредица от проекти. Посредством един от тези проект към ДСП е създадено „Звено за услуги в домашна среда“ за предоставяне на услуги в домашна среда за хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация, хора с увреждания, възрастни и самотно живеещи от наети безработни лица на длъжност „Домашен санитар”.

За осигуряване на подкрепа на самотно живеещи лица и семейства, които не могат да се издържат чрез имуществото си и/ или трудът си и получават пенсии в минимални размери, живеещи на територията на общината е реализиран и проект „Топъл обяд“ по програма „Храни“. Посредством проекта е осигуряван топъл обяд за целевите групи, реализирана с ресурсите на Община Полски Тръмбеш с активното участие на дирекция „Социално подпомагане“, като приготвянето на храната е осъществявано от ДСП - град Полски Тръмбеш. До 31.12.2020 г. Община Полски Тръмбеш предоставя топъл обяд и съпътстващи мерки на 100 лица по проект „Целево подпомагане с топъл обяд в Община Полски Тръмбеш”, чрез Целева програма „Топъл обяд у дома в условията на извънредна ситуация 2020“, финансирана от националния бюджет, за справяне с последиците от възникналата епидемична обстановка от COVID-19. През 2021г. Общината успешно реализира и проект „Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19 в Община Полски Тръмбеш“ и продължава да изпълнява дейността по осигуряване на топъл обяд и съпътстващи мерки у дома, в условия на извънредна ситуация, на 100 лица от най-уязвимите социални групи. В него са обхванати лица от всички 15 населени места от общината и от всички целеви групи, допустими по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане 2014-2020.

Няколко проекта „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в Община Полски Тръмбеш“ са подготвяни и реализирани последователно в рамките на периода 2014-2020год.. Дейностите по тези проекти се допълват и надграждат, като по

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

този начин осигуряват непрекъснатост на социални услуги, предоставяни на целевите групи:

- Хора с увреждания и техните семейства;
- Възрастни хора над 65 г. с ограничения или в невъзможност за самообслужване.

Освен основните социални услуги, които се предоставят от ДСП, посредством част от тези проекти са реализирани дейности за предоставяне на интегрирани социално-здравни услуги за лицата с увреждания и лицата в риск, във връзка с ограничаване разпространението и преодоляване на последиците от COVID-19. Друга важна част от разширяване на социалните услуги предлагани на територията на общината е, че част от дейностите в проектите „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в Община Полски Тръмбеш“ е **осигуряване на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги в домовете на целевите групи**. Тези услуги се предоставят от медицински специалисти, психолог, социални асистенти, сътрудник социални дейности. Всички медицински специалисти и лицата, които са ангажирани с предоставянето на патронажна грижа преминават обучение по програма, разработена от Министерството на здравеопазването. За целите на проекта е използван транспорт, като по този начин се осигурява мобилност на специалистите, предоставящи здравно-социални услуги и по-бързо придвижване до домовете на потребителите. По този начин, чрез интегрираната услуга голяма част от хората, които имат затруднения за достъп до здравни услуги могат да ги получават в своя дом, наред със социалните такива. Последния проект към момента, включващ посочените дейности е „Патронажна грижа + в Община Полски Тръмбеш“, който ще се изпълнява до април 2022г.

Център за социална рехабилитация и интеграция

Център за социална рехабилитация и интеграция - потребители на социалната услуга в рамките на проекта са 50 лица в пенсионна възраст от гр. Полски Тръмбеш и общината. В Центъра се предоставят социални, юридически, психологически и медицински услуги, организирани са занимания по арт терапия и трудотерапия. Създава условия за социални контакти и възможност на възрастните хора на пенсионна възраст да се чувстват неразделна част от обществото. Осигурява подкрепа за пенсионираните и напуснали активния живот хора, да преодолеят изолираността и психологическата бариера, която ги кара да се чувстват ненужни. Създава условия за взаимопомощ сред хората в пенсионна възраст. Осигурява подкрепа на хората на пенсионна възраст да станат по-инициативни и организирани и да намерят своята значимост в обществото. Създава условия за обмяна на знания, умения и опит. За постигане целта на дейността е назначен екип от специалисти: медицински работник, социален работник, арт-терапевт, трудотерапевт, психолог, юрист и др. Центъра е създаден след реализиран от Общината проект „Център за социална рехабилитация и интеграция за пълнолетни лица“ в периода 2010-2012год., след което се превръща в делегирана от държавата дейност. Партньор на Община Полски Тръмбеш при реализиране на проектът е Сдружение „Център Мария“. За материалната обезпеченост и нормалната дейност Общината предоставя третия етаж от общинска сграда, която е ремонтирана, обзаведена и оборудвана за нуждите на Центъра. Сградата е оборудвана с асансьор, което осигурява и лесна достъпност за лицата с трудности в придвижването.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Център за обществена подкрепа

Център за обществена подкрепа в град Полски Тръмбеш е делегирана от държавата дейност с капацитет 35 лица. Той е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви, консултиране и подкрепа на деца с увреждания с цел недопускане на тяхната изолация в обществото. Съветване по отношение на специфичните проблеми и потребности на семейството при отглеждане на дете с увреждане. Предоставяните услуги се ползват от децата и техните родители от цялата община. Целта е семействата да изградят умения за търсене на специализирана помощ, преодоляване на негативната обществена нагласа към семействата в неравностойно положение, превенция на отпадането на децата от училище, работа с деца с противообществени прояви.

Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в домашна среда

Центъра е създаден посредством реализиран проект „Независим живот“ в Община Полски Тръмбеш“ с финансиран по ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020г. Реализираните дейности включват широк кръг от социални услуги за лична помощ, социална подкрепа и комунално – битови дейности за осигуряване на достоен живот и предоставяне на услуги в домашна среда за хора с увреждания и техните семейства и хора над 65 г. с ограничения или в невъзможност за самообслужване, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация, почасови услуги в домашна среда от домашни помощници и лични асистенти. В центъра работещите специалисти: социален консултант, психолог и медицински работник посещават ползвателите на място в техния дом и извършват консултации в сферата на своята дейност според индивидуалната потребност на ползвателите на услугата.

Дейностите по приключилия през 2017г. проект „Независим живот в община Полски Тръмбеш“, ОП „РЧР“ 2014-2020 г са надградени с изпълнението през 2020 г. на проекта „Социални иновации за активно социално включване в община Полски Тръмбеш“. За нуждите на проекта е обособен Център за социални дейности. Иновативният елемент на проекта е, че към интегрирания пакет от социални и здравни услуги, се добавя и консултиране за здравословен начин на живот и хранене, както и за възможностите и нуждата от медицинска рехабилитация на потребителите. Медицинският специалист назначен за целта разработва и предоставя на потребителите и материали за здравословен начин на живот и хранене.

Клуб на пенсионера и инвалида

Дейността е развита във всички населени места в общината. Целта на клубовете е да съдействат за поддържане на социалните контакти и да поддържат активно дълголетие на пенсионери и инвалиди. Клубовете организират и провеждат дейности и мероприятия със социален, здравен, културен и т.н. характер.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Услугите в общността за деца са в съответствие с приоритетите и целите в Програмата за закрила на детето, която се разработва и прилага на територията на община Полски Тръмбеш. Част от тези цели са:

- Интегриране в училищата и детски градини на децата със СОП, както и социална и образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Превенция на отпадането от училище;
- Развитие на достъпни социални услуги за подкрепа на децата и семействата и подкрепа за развитие на родителските умения;
- Ефективна защита от всички форми на насилие за всички деца, включително в семейната среда, в училището, в общността и в дигиталното пространство;

Услуга „Приемна грижа“

В периода 2011-2020 г. Община Полски Тръмбеш участва в качеството си на партньор на Агенция за социално подпомагане, която е конкретен бенефициент по проекти „И аз имам семейство“ (изпълнява се в периода 2011-2015г) и „Приеми ме 2015“ (изпълнява се в периода 2015-2020г) по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Приеми ме“. В хода на изпълнение на „И аз имам семейство“ двама социални работници, предоставящи услугата „Приемна грижа“ в община Полски Тръмбеш. В рамките на 26 месеца работят най-малко с 4 (четири) приемни семейства, които са преминавали всички дейности от проучване до утвърждаване и в тях има настанени деца. Дейностите по проекта осигуряват предоставянето на подкрепящи услуги (обучения, групи за самопомощ, семейно консултиране и семейна конференция) на приемните семейства и на семейства на близки и роднини, в които са настанени деца по време на проекта. Целта е да се подкрепи процеса на деинституционализация на деца като се създаде и реализира устойчив модел за развитие на заместваща семейна грижа за деца, настанени в специализирани институции и на деца, в риск от изоставяне. В последствие проект „Приеми ме 2015“ надгражда приключилият в края на декември 2015г. проект „И аз имам семейство“. Целта е да се усъвършенства и разшири обхвата на услугата „приемна грижа“ и затвърди нейното предоставяне на местно ниво, като алтернативна форма за отглеждане на деца в риск в семейна среда. Тези проекти са реализирани с цел да бъде предоставена необходимата грижа за децата в неравностойно положение при преминаването от институционални услуги към социални услуги предоставяни в общностите. В следствие на този процес институционалните услуги са за закрити, като за територията на община Полски Тръмбеш това е довело за затваряне на Домът за деца в с. Страхилово и е възникнала необходимост именно от реализирането на дейности по посочените по-горе проекти по схемата „Приеми ме“.

Изследването на усещанията и нагласите на местните жители показва, че по-голяма част от хората, участвали в анкетното проучване определят „Качеството и обхвата на предлаганите социални услуги“ като добро (52.22%) и много добро (35,56%), като неутралната позиция „нито добро, нито лошо“ заемат едва 8,89%. Предвид тези мнения не е случаен факта, че за само за ¼ от респондентите в анкетното проучване (30%) виждат необходимост подобряването на качеството и разширяване обхвата на предлаганите

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

социални услуги да бъде посочено като едно от 7-те най-важни приоритета за развитие на община Полски Тръмбеш. (Приложение 4 към ПИРО).

За нивото и качеството на социалните услуги предоставяни на територията на община Полски Тръмбеш могат да се направят **следните изводи и заключенията**:

- **Основните социални услуги са добре развити и се предлагат на високо качество.**
- През годините Общината е натрупала богат опит в реализирането на проекти в социалната сфера, финансирани по различни донорски програми, като по-голямата част са финансирани от ОП „Развитие на човешките ресурси“. Посредством изпълнението на тези проекти социалните услуги са обезпечени, материално и финансово до изпълнението на проекта, като в последствие част от тях се превръщат в делегирана държавна дейност.
- При някои от социалните дейности като ДСП периодично се реализират проекти с европейско финансиране, което от една страна осигурява непрекъснатост на тяхното предлагане за местните потребители на социалната услуга, а от друга страна дава възможност за надграждане и разширяване на предлаганата социална услуга за целевите групи;
- **Интегрирана социална и здравна услуга от мобилни екипи** - посредством някои от изпълнените проекти са създадени основи за предлагане на комбиниран и интегриран пакет от здравна и социална услуги за възрастните и самотно живеещи местни жители и лицата с уреждания, които се предлагат в домашна среда от мобилни екипи. Важно е тази **интегрирана мобилна услуга да не остане само в рамките на изпълнените проекти**. Това е особено ползотворно за тези от тях, които живеят в селата, от които една голяма част нямат достъп до социален живот и здравни услуги. Предлагането на тази интегрирана услуга е добре да бъде развита и разширена. Това ще компенсира липсата на достъп до общопрактикуващ лекар, ще облекчи дейността на спешната здравна помощ, а в същото време ще улесни предоставянето на социални услуги като “Домашен помощник” и „Личен асистент“ и специализирана психологическа и социална помощ при възрастното население в малките и по отдалечени населени места в общината, както и при хората с увреждания. Тази интегрирана дейност за предлагане едновременно на социална и здравна услуги може да бъде извършена в сътрудничество между общинската администрация, социалните работници, здравните в т.ч. число и ЦСМП – Велико Търново, който има филиал на територията на гр. Полски Тръмбеш. По този начин услугата може да бъде подсигурана по отношение на обучения за парамедици и осигуряване на тяхното последващо заплащане, за да не бъде спорадична, а постоянна.
- На територията има **необходимост от разширяване на обхвата на социалните услуги насочени към децата в неравностойно положение. Предоставянето на социални услуги за деца, особено от малцинствата е ключово за интеграцията на младите хора в общината**. Проучването показва, че необходимост от дневни центрове за работа с деца. Местните специалисти в сферата на социалните услуги

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

смятат, че някои от пустеещите сгради на затворените училища могат да се трансформират в центрове за социални услуги. Като пример за това е посочена училищната сграда в с.Каранци, където е възможно да бъде реализирана стара идея за създаване на център за деца с увредено зрение.

- **Кадрова криза в областта на социалните услуги** – по мнението на местните специалисти в сферата на социалните дейности изразено на проведените срещи се очертава необходимост от допълнителни програми за квалификация на персонала. Нужен е разширен достъп до преквалификационните курсове и увеличаване на повече млади хора в сектора на социалните услуги, както и насърчаване на желаещите да се включат с доброволен труд и да подпомагат предлаганите социални услуги.

2.4.3. Образование и образователна инфраструктура

Образователната инфраструктура в община Полски Тръмбеш е представена от предучилищно обучение в детски градини и основно и средно обучение в общообразователни училища.

✓ Предучилищно обучение

През периода между учебните 2013/2014г. и 2019/2020г. общия брой на детските градини на територията на община Полски Тръмбеш е 3бр., намиращи се в гр. Полски Тръмбеш и селата Петко Каравелово и Раданово, които имат филиали в част от другите села от община Полски Тръмбеш.

Таблица 30: Детски градини по статистически райони, области и общини

Административен район		учебни години						
		2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020
BG32	Северен централен	249	235	241	224	206	204	203
VTR	Велико Търново	79	78	78	75	74	74	72
VTR26	Полски Тръмбеш	3	3	3	3	3	3	3

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>)

Върху броя на децата посещаващи детските градини оказват влияние редица фактори. Вероятните причини са: а) отрицателната демографска характеристика на територията, вследствие на намаляване на броя на ражданията и емиграцията, каквато тенденция е характерна за по-голяма част от общините в страната; б) липсата на мотивация при голяма част от родителите да осигуряват посещението на малките си деца в тези предучилищни заведения, поради различни причини: финансови, културни, психологически и др..

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 31: Капацитет и брой деца в детските градини на община Полски Тръмбеш

Учебно заведение	учебни години													
	2013/2014г.		20154/2015г.		2015/2016г.		2016/2017г.		2017/2018г.		2018/2019г.		2019/2020г.	
	групи , бр.	деца , бр.	групи , бр.	деца , бр.	групи , бр.	деца , бр.	групи , бр.	деца , бр.	групи , бр.	деца , бр.	групи , бр.	деца , бр.	групи , бр.	деца , бр.
ЦДГ "Детски Свят", гр. Полски Тръмбеш	6	155	6	155	6	154	6	145	5	132	5	136	5	120
ЦДГ "Незабравка", с. П. Каравелово, с филиали	3	68	3	65	3	61	3	56	3	56	3	63	3	71
ЦДГ "Първи юни", с. Раданово, с филиали	4	76	4	84	4	82	3	54	3	56	3	53	3	47
общо	13	299	13	304	13	297	12	255	11	244	11	252	11	238

Източник: по данни от отдел „Образование“ – Полски Тръмбеш;

През 2009 год. е закрыта детската градина в с. Масларево. През 2010год. голяма част от детските градини в някои села са преобразувани във филиали към тези в гр. Полски Тръмбеш и селата Петко Каравелово и Раданово. (източник РИО – Велико Търново, списък закрити или преобразувани институции, <http://riovt.org/>). Това са:

- ✓ Детските градини в селата Обединение, Иванча и Климентово са преобразувани като филиали към ЦДГ „Детски свят“, гр. Полски Тръмбеш;
- ✓ Детската градина в с. Куцина е преобразувана като филиал към ЦДГ „Незабравка“, с. Петко Каравелово;
- ✓ Детските градини в селата Павел и Страхилово са преобразувани като филиали към ЦДГ „Първи юни“, с. Раданово.

През последните учебни 7 години е видно, че броя на детските градини се запазва постоянен, като те са разположени в три населени места. При броят на децата, посещаващи детските градини видно от таблицата по-горе се отчита тенденция за постепенно намаляване, общо за целия изследван период с 61бр., което е средно по - 8 деца на година. Трябва да се отбележи, че в ЦДГ „Незабравка“ в с. Петко Каравелово за последните две учебни години (2018/2019 и 2019/2020) има обрат, тъй като има нарастване на броя на децата. В следствие на промяната на броя на децата при детските градини в общинския център Полски Тръмбеш и с. Раданово има намаление на броя на групите с по една, докато детската градина в с. Петко Каравелово запазва броя на групите си. Въпреки това може да се заключи, че като цяло няма драстични разлики в общия брой на децата в ДГ през годините. По съществено намаление с общо 42 бр. деца се забелязва само между учебните години 2015/2016 и 2016/2017.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

В корелация с намаления брой на децата се наблюдава и намаление през годините на учителите и педагогическия персонал с общо 10 броя (видно от таблицата по-долу).

Таблица 32: Детски учители и педагогически персонал в община Полски Тръмбеш

персонал	учебни години						
	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020
детски учители	28	28	28	26	24	25	23
педагогически персонал	31	31	31	29	27	28	26
общо	59	59	59	55	51	53	49

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>)

Детските градини на територията са общински и разчитат основно на финансиране от държавния и общинския бюджети. През годините Община Полски Тръмбеш в сътрудничество с управата на съответното детско образователно заведение е изпълнила няколко проекта за подобряване на средата за учене на малките жители на територията, както и материалната база (ремонт, енергийна ефективност и др.):

- ✓ Проект „Внедряване на мерки за енергийна ефективност в ЦДГ „Детски свят“, гр. Полски Тръмбеш“, реализиран с финансовата подкрепа на Националния доверителен екофонд, посредством което в периода 2012-2014 г. са извършени пакет от енерго спестяващи мерки, в т.ч и цялостно саниране на сградата на детското образователно заведение;
- ✓ Проект „Соларна инсталация в ЦДГ "Детски свят", Полски Тръмбеш“, реализиран през 2018год., благодарение на който е изградена соларна инсталация за битово горещо водоснабдяване на детската градина;
- ✓ Проект „Екологична среда за децата в детската градина", ЦДГ "Незабравка", с. Петко Каравелово“, реализиран с финансовата подкрепа на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), благодарение на който през 2014г. е създадена екологична среда в детската градина;

Детската градина "Детски свят" в общинския център, разполага с добра материална база, помещенията са добре оборудвани и обзаведени, има и достатъчен набор от детски учители и педагогически персонал в т.ч. и две медицински сестри и един учител - логопед. Детското заведение разполага и със собствен физкултурен салон. **Пространството около детската градина – тротоарните плочки на детската площадка и около самата сграда се нуждаят от подмяна, като е нужна и хидроизолация с цел недопускане на влага в приземния етаж.** Заведението разполага със свой сайт (<http://dg-pt.trambesh.eu/>), посредством който популяризира дейността си и улеснява своите потребители за връзка. През 2015г. ЦДГ „Детски свят“, гр. Полски Тръмбеш“ печели проект към Национална програма „Оптимизация на училищната среда, модул „Оптимизиране на вътрешната структура в училищата и детските градини“. Ръководството на детската градина постепенно придобива опит в подготовката и реализирането на различни проекти с цел приобщаване в системата на предучилищното

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

образование и осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места, както и се стреми да прилага все повече иновации в практиката заимствани от други европейски страни. Сигурността на децата и персонала се осигурява от видеонаблюдение, обхващащо цялата сграда и СОТ. За подпомагане на образователната дейност има и Wi-Fi връзка. Поддържането и обновяването на материалната база в детското заведение се осъществява чрез съвместната дейност на общинската администрация и ръководството на детската градина, а при осъществяване на образователни проекти и програми се стремят да включат активно и родителите на децата. Дейностите са в съответствие с разработената и прилагана Стратегия за развитие ба ДГ „Детски Свят“ 2020-2024г.. Детската градина развива и допълнителна дейност, чрез подготовителни групи за 5 и 6 годишни по изучаването на английски език, изобразително изкуство и шах.

През последните години ЦДГ „Незабравка“, с. Петко Каравелово“, започва придобиването на опит в разработването и реализирането на проекти, като участва в два проекта с цел подобряване на предучилищното образование. От май месец 2019г. реализира дейности по проект на МОН „Активно приобщаване в системата на образованието“, който е с продължителност 30 месеца. По този проект се работи, както с децата, така и техните родители с акцент към уязвимите групи с цел приобщаването им към предучилищното образование, чрез обучение по български език, предоставяне на психологическа, педагогическа и социална подкрепа, като една от основните цели е изграждане на положителни обществени нагласи към предучилищното образование и недопускане на дискриминация. Тези дейности са допълнително развити, разширени и надградени в спечеления проект "Осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места и в трудно достъпните райони" по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" 2014-2020, от Стратегията за ВОМР на МИГ Павликени - Полски Тръмбеш. Дейностите по проектите са в съответствие с целите на изпълняваната стратегия за развитие на ДГ „Незабравка“ 2016-2020 г. Детската градина разполага със собствен сайт: <https://dg-karavelovo.com/>. Материалната база на ЦДГ "Незабравка", с. Петко Каравелово като цяло е добра: на лице е достатъчен сграден фонд, специално проектиран и построен за детска градина, където има и обособени здравен с назначена медицинска сестра и методически кабинети. Осигурено видеонаблюдение на обекта и охрана чрез СОТ. Сградата на детското заведение обаче е остаряла и с ниска енергийна ефективност и се нуждае от дейности за нейното подобряване в т.ч. и цялостно саниране. Отоплението в детското заведение се извършва чрез котел, работещ на нефта, което е с ниска ефективност, като в същото време замърсява околната среда. Необходима е реконструкция на котелна и отоплителна инсталация в сградата. Достъпът до детската градина е затруднен, тъй като улицата не е асфалтирана. Необходимо е асфалтирането ѝ и поставяне на съответните пътни знаци с цел осигуряване на безопасността на децата, родителите и персонала.

Детската градина "Първи юни" в с. Раданово като цяло има добра материална база. Сградата е функционална и удобна, помещенията са оборудвани и обзаведени, има и достатъчен набор от педагогически персонал с необходимата професионална

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

квалификация. Една медицинска сестра се грижи за здравето на децата в т.ч. и във филиала в с. Павел. **Обособени са площадки за игра за отделните групи, като е важно да бъде извършен ремонт и обновяването на двора и съоръженията за игра.** Във филиала в с. Павел сградата не е нефункционална за нуждите на детското заведение. Освен това липсва физкултурен салон и в двете сгради. Постепенното намаляване и съответно недостиг на деца е наложило затваряне на филиала в с.Страхилово. Зачестилите противообществени прояви в района на детската градина в с.Раданово е създадо необходимост от включване на СОТ, паник-бутон и поставяне на видеонаблюдение. **Отоплението се извършва на дърва и въглища, което е не особено ефективно и трудоемко за персонала, като води и до повишаване на емисиите от CO₂.** Налице е необходимост от изграждане на съвременна и модерна отоплителна инсталация.

Както е видно и от стратегиите на за развитие на детските градини в селата един от сериозните проблеми за разрешаване е не знаенето на български език в голяма част от децата при постъпване в детската градина, което е важна част за приобщаване към системата на образованието. Освен това е установена необходимост от повишаване на квалификацията и обучения на персонала за работа в мултикултурна среда.

✓ Основно и средно образование

През годините подобно на голяма част от по-малките общини в страната се е наложило постепенно затваряне на училищата в намаляващите по населени села. Полски Тръмбеш не е изключение. Както е видно от таблицата по-долу в периода от 2013г. до 2020г. училищата на територията намаляват от 5 през учебната 2013/2014 до 3 през 2019/2020г..

Таблица 33: Видове училища в Община Полски Тръмбеш

Училища по вид	Учебни години						
	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020
общо образователни училища	5	5	5	4	3	3	3
професионални училища	-	-	-	-	-	-	-
общо	5	5	5	4	3	3	3

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>)

На територията на община Полски Тръмбеш образованието се предлага до ниво основно и средно, предоставяно от общообразователни училища, като професионални не функционират в общината. Специализирано образование се предлага в отделни профилирани паралелки в средното училище, намиращо се в гр. Полски Тръмбеш, които се променят през годините в зависимост от потребностите.

Както е видно от таблицата по-долу НУ "Христо Ботев", с.Орловец е закрито през учебната 2016/2017г., като през следващата учебна година е закрито и ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с.Страхилово.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 34: Брой паралелки и ученици в отделните училища и в Община Полски Тръмбеш

№	Учебно заведение	учебни години													
		2013/2014г.		2014/2015г.		2015/2016г.		2016/2017г.		2017/2018г.		2018/2019г.		2019/2020г.	
		паралелки бр.	ученици бр.	паралелки бр.	ученици бр.	паралелки бр.	ученици бр.	паралелки бр.	ученици бр.	паралелки бр.	ученици бр.	паралелки бр.	ученици бр.	паралелки бр.	ученици бр.
1	СУ "Цанко Церковски", гр. Полски Тръмбеш в т.ч.	37	906	37	869	37	756	32	759	37	794	36	738	38	758
	професионални паралелки "Земеделец"	4	81	4	76	4	72	4	77	5	105	5	94	5	90
	професион. паралелка "Офис секретар"													1	20
	профил технологичен: "Предприемачество и бизнес"									4	88	10	207		
	профил: природни науки									1	20				
	профил: предприемачески									1	26				
	подготвителна група 6 годишни	1	23	1	25	1	25	1	23	1	29	2	42	2	28
2	ОУ "Васил Левски", с. Петко Каравелово	8	155	8	154	8	144	8	138	7	117	7	108	7	103
3	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с.Раданово в т.ч.	9	185	9	179	9	169	8	185	8	153	7	129	8	139
	подготвителна група 6 годишни	1	21	1	18	1	14	1	22	1	21	1	15	1	12
4	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с.Страхилово	4	69	4	45	4	38	4	36	-	-	-	-	-	-
5	НУ "Христо Ботев", с. Орловец	2	22	2	22	2	14	-	-	-	-	-	-	-	-
общо		60	1337	60	1269	60	1121	52	1118	52	1064	50	975	53	1000

Източник: по данни от дел „Образование“ – Община Полски Тръмбеш;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Предвид спецификата на територията и фактът, че основните икономически дейности са именно свързаните със селското стопанство не е изненада, че именно професионалната паралелка „Земеделец“ не само е устойчива във времето, но и броят ѝ от 4 е нарастнал на 5 през последните години.

Както е видно общия брой на паралелките за изследвания период е намалял от 60 на 53, а общия брой на учениците е намалял общо с 337 ученици. Подобно на ситуацията при детските градини, очаквано и тук е налице тенденция за намаляване на броя на учащите в основното и средното образование в общината. Причините са комплексни:

- в резултат от отрицателна демографска характеристика на територията и напускането на повече млади хора, част от които взимат със себе си и своите деца;
- ранно отпадане на една част от учениците поради комплекс от причини като: ниски финансови възможности при родителите да осигурят обучението на децата си, ниска образованост и липса на мотивация при родителите, децата им да посещават училище, основно сред представителите на ромската етническа общност;
- остаряла материална база и ниска степен на иновативни методи и практики в част от училищата.

Таблица 35: Учащи в общообразователните училища на територията на община Полски Тръмбеш по пол и класове

видове класове	по пол	Учебни години						
		2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020
I - IV клас	мъже	245	226	202	207	192	200	189
	жени	215	208	200	193	184	182	184
V - VIII клас	мъже	270	252	248	239	х	х	х
	жени	245	217	204	199	х	х	х
V - VII клас	мъже	х	х	х	х	177	161	149
	жени	х	х	х	х	143	140	149
IX - XIII клас	мъже	63	69	72	77	х	х	х
	жени	90	95	93	91	х	х	х
VIII - XII клас	мъже	х	х	х	х	104	90	79
	жени	х	х	х	х	117	122	99

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>);

х - поради естеството на данните не може да има случай

Както е видно от таблицата по-горе може да се каже, че почти половината от учениците след завършване на основното си образование не продължават образованието си в средното училище в гр. Полски Тръмбеш. Очаквано една част от тях заминават в по-големите градове, основно във Велико Търново в специализираните гимназии и техникуми, но има и една част, която прекъсват своето образование. Предизвикателство пред специалистите в сферата на образованието на местна почва са и учениците, които напускат местните училища преди да завършат основното си образование, тъй като това допълнително намалява общия брой на учениците в училищата. Една част от тях не просто се преместват в други училища, а отпадат от системата на образованието поради

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

различни социални, финансови и културни причини. Данните от таблицата по-долу дават основание да се заключи, че след пикът през учебната 2017/2018г. има положителна тенденция на намаляване на бройката на напусналите общообразователните училища в общината ученици, като за 2019/2020г. те намаляват до 24 бр.. Именно в посока да бъдат върнати отново към образователния процес

Таблица 36: Учащи от I – VIII клас, напуснали общообразователните училища в Община Полски Тръмбеш

	учебни години						
	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020
Брой ученици	20	33	31	33	39	38	24

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>)

Интересен е фактът, че като цяло броя на учителите не се променя много, варирайки в рамките на 2-ма до 3-ма учителя. Изключение прави последната учебна 2019/2020г., когато се наблюдава намаление от 6 бр. образователни специалисти, което се дължи основно на намаляване на учителите, преподаващи в горните класове от VIII - XII клас.

Таблица 37: Брой учители в Община Полски Тръмбеш

по отделни групи	Учебни години						
	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020
I - IV клас	25	24	25	36	36	34	33
V - VIII клас	33	33	30	34	х	х	х
V - VII клас	х	х	х	х	32	32	32
IX - XII клас	22	22	23	21	х	х	х
VIII - XII клас	х	х	х	х	21	21	16
общо	80	79	78	91	89	87	81

Източник: по данни от НСИ – Инфостат (<https://infostat.nsi.bg>)

х - поради естеството на данните не може да има случай

Подобно на детските градини и местните училища са общински и разчитат основно на финансиране от държавния и общинския бюджети.

През 2016г. и 2017 г. Община Полски Тръмбеш в сътрудничество с управата СУ "Ц. Церковски" гр. Полски Тръмбеш е изпълнила два проекта за подобряване на средата за учене с финансовата подкрепа на Национална програма „Оптимизация на училищната мрежа“ към МОН: а) Ремонт СУ "Ц. Церковски" гр. Полски Тръмбеш, посредством, който са изпълнени ремонтни дейности в учебните зали, стола и ПДГ, извършени са отводнителни мероприятия около сградата, закупено е оборудване и обзавеждане, като е

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

изгражда и система за видеонаблюдение; б) Строително-ремонтни работи на открити спортни площадки в СУ "Ц. Церковски", благодарение на които са подобрили условията за спорт сред учениците в училището.

Освен това в периода 2014-2018г. в средното училище в общинския център по програма Национална Схема за Зелени Инвестиции, НДЕФ са реализирани мерки за подобряване на енергийната ефективност включващи: външна топлоизолация стени; изолация таван, под; повишаване ефективността на котелната инсталация.

Като цяло материално-техническата база в средното училище е добра. Професионалната паралелка „Земеделец“ в СУ "Ц. Церковски" е създава своите традиции предвид значимостта за местната икономика и видимият интерес на учениците. За да бъде качествен обучителния процес в тази паралелка и учениците да имат необходимия опит след завършването си е необходимо да бъде осигурена и специализирана селскостопанска техника (закупуването на трактор за учебни цели).

Посредством реализирани проекти с финансовата подкрепа на ПУДООС, през 2014г. е изградена детска спортна площадка в ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с. Раданово, а през 2015г. и детската площадка в ОУ „Васил Левски“ с.Петко Каравелово. Дейности с цел подобряване на енергийната ефективност на основното училище в село Петко Каравелово по програмата Национална Схема за Зелени Инвестиции, НДЕФ в периода 2014-2018г., включващи: външна топлоизолация на стени, смяна на дограма, изолация на таван и под; изграждане на котелна и отоплителна инсталация – гориво пелети.

По отношение на материално-техническата база в основните училища в общината има необходимост от:

- подобряване на енергийните характеристики и саниране на сградата на ОУ "Св. Св. Кирил и Методи" в с.Раданово, *(което е заложено и в Програма за енергийна ефективност на Община Полски Тръмбеш за периода 2021 -2023 г.),* както и ремонт на спортните площадки (преасфалтирането им) в двора на училището;
- изграждане на физкултурен салон в ОУ „Васил Левски“ в село Петко Каравелово, тъй като към момента основното училище не разполага с такъв. Освен това настилка на спортната площадка е в лошо състояние и се нуждае от подобряване.

През годините ръководствата на трите училища са изпълнявали няколко проекта за подобряване образователния процес:

- Проект „Успех” - „Да направим училището привлекателно за младите хора”, 2014-2015, с финансовата подкрепа на ОПРЧР 2014-2020г.:
 - ОУ „Васил Левски”, с. Петко Каравелово – през 2014 г. и 2015 посредством дейностите по проекта в училището са работили общо за двете години 10 групи за извънкласна и извънучилищна дейност с общо 116 ученика;
 - ОУ „Св.св. Кирил и Методий”, с. Раданово - през 2014 г. и 2015 посредством дейностите по проекта в училището са работили общо за двете години 14 групи за извънкласна и извънучилищна дейност с общо 160 ученика;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- **Проект „Твоя час“** с финансовата подкрепа на ОПНОИР, в периода 2016-2017г. и в трите училища на територията са изпълнени дейности: развитие на уменията за учене; преодоляване на образователните дефицити на учениците, които срещат затруднения в подготовката си по задължителните дейности; включване на по-голям брой ученици в извънкласни дейности.
- **Проект „Твоя час“** с финансовата подкрепа на ОПНОИР, в периода 2017-2018г. – при реализиране на проекта са формирани различни групи по интереси, като за: СУ „Ц. Церковски“, гр. П. Тръмбеш - 12 групи с 140 ученика; ОУ „Васил Левски“, с. П. Каравелово - 8 групи с 86 ученика, а ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Раданово - 10 групи с 140 ученика.
- **Проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“** с финансовата подкрепа на ОПНОИР, в периода 2016-2017г. При реализирането на проекта в СУ „Ц. Церковски“, гр. П. Тръмбеш са извършени дейности с цел изграждане на образователна среда за разгръщането на потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация;
- **Проект „С грижа за всеки ученик“, НП „С грижа за всеки ученик“, към МОН,** в периода 2018-2019г. в СУ „Ц. Церковски“ е извършено допълнително обучение в по математика (общо 30 ученици) и български език и литература (общо 63 ученици), а в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Раданово е предоставено допълнително обучение по български език и литература на 10 ученика;
- **Проект „Развитие на системата на предучилищното образование“, към МОН,** в периода 2018-2019г. в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Раданово допълнително обучение по български език и литература са получили 7 ученика.
- **Проект „Подкрепа за успех“,** с финансовата подкрепа на ОПНОИР, в периода 2019-2020 г:
 - в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Раданово - За учебната 2019/2020 г. са създадени 14 групи за занимания с децата по математика и български език за различните класове /от първи до шести клас/;
 - в ОУ „Васил Левски“, с. Петко Каравелово - За учебната 2019/2020 г. са сформирани 7 групи по български език и математика за 45 ученика.

Всяко едно от училищата разполага със собствен сайт, посредством който може да бъде осъществена връзка, както и да се получи информация при необходимост за коректното училище: СУ "Цанко Церковски", гр. Полски Тръмбеш - <https://www.sou-pt.com/index.html> ; ОУ „Васил Левски“, с. Петко Каравелово - <https://29705.usite.pro/> ; ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Раданово - <https://ou-radanovo.idwebbg.com/> .

Изводи и заключения

Основните приоритети на общинската политика в областта на образованието, за постигането на които работят всички участници в образователния процес и заинтересованите страни са: осигуряване на равен достъп до качествено образование за всяко дете; пълен обхват на децата и учениците в задължителна възраст за получаване на образование и намаляване на отпадащите от образователната система; повишаване на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

компетентностите на ученици и учители, релевантни на динамичните промени в актуалната ни реалност и с визия за бъдещето; гъвкавост и отвореност на образователната система и образователните институции; осъвременяване на материално - техническата база в детски градини и училища.

През последните години Община Полски Тръмбеш инвестира в общинската образователна инфраструктура, както се стреми да подпомогне образователния процес в рамките на законовите си правомощия.

Като цяло за състоянието на образователната структура в общината могат да бъдат направени следните **изводи и заключения**:

- На този етап екипът от педагогически и непедагогически персонал отговаря на нуждите на образователния процес като брой и образователен ценз. Разбира се в духът на принципа „Учене през целия живот“ е важно педагозите и възпитателите в училищата и детските градини постоянно да надграждат своите умения и знания относно новите съвременни методи и принципи за обучение на младите представители на обществото
- Ръководствата на детските градини и училищата постепенно придобиват опит в подготовката и реализирането на различни проекти с цел подобряване на образователния процес, повишаване на знанията и уменията на своите възпитаници, както и се стремят да създадат условия за по-добра интеграция на децата от малцинствените групи и децата с особени потребности. Необходимо е този процес да се надгражда и развива през следващия програмен период, като за целта се в подготовката и реализирането на подобни проекти се включват и учителите, които към момента нямат опит.
- В публикуваните стратегии на основните училища се отчита като слаба страна „недостатъчно познаване на нормативната уредба от страна на част от педагогическия персонал“. Освен това е установена необходимост от повишаване на квалификацията и обучения на персонала за работа в мултикултурна среда.
- В детските градини в селата един от сериозните проблеми за разрешаване е неумението за общуване на български език у голяма част от децата при постъпване в детската градина, което е важна част за приобщаване към системата на образованието.
- Проблем пред училищата (видно от техните стратегии за развитие и съответния SWOT анализ), особено изразен в селата е намаляването на броя на учениците. Освен това са отчетени проблеми с намаляване на мотивацията за учене сред учениците, незаинтересованост на част от родителите към образованието на децата им, както и наличие на формални и неизчерпателни практики на комуникация между педагози и родители.
- Като цяло материално-техническата база е в добро състояние, но са необходими различни допълнителни дейности по нейното подобряването, според нуждите на конкретното учебно заведение (детска градина или училище).

При извършеното теренно изследване (анкетно проучване) е установено, че за местните жители качеството и обхвата на предлаганите образователни услуги на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

територията за общо 85,39% от анкетираните е в рамките на „много добро“ (25,84%) и „добро“ (59,55%). Очевидно според анкетираните предлаганото образование на територията на общината е на необходимото ниво, като са $\frac{1}{4}$ от тях – 23,60% виждат необходимост „Подобряване на качеството и разширяване обхвата на предлаганите образователни услуги“ да бъде сред 7-те основни приоритета за развитие на територията. (Приложение 4). Проведените срещи и работни групи с различни специалисти в областта на образованието показаха необходимост от:

- Необходимо е подобряването на наличната материална база;
- Дейности по осъществяване на интеграцията (образователна и социална) на малцинствените общности особено в селата на територията.
- Подобряване на връзката между образователните институции, бизнеса с цел осигуряване на реализацията на завършилите средното си образование ученици, тъй като младежите или емигрират или изостават в социалното и кариерното си развитие;
- Създаване на общински център за личностно развитие на образователните кадри, на който се гледа като добра възможност за вътрешна интеграция на това ключово за общината съсловие;

2.4.4. Спорт и спортна инфраструктура

Важна част от местната политика е създаване на условия за развитие на масовия спорт чрез подобряване на съществуващата и изграждане на нова спортна материална база, подпомагане на дейността на спортни организации и сдружения, популяризиране на постигнати успехи и стимулиране на изявилите се спортисти и треньори.

Спортните клубове в общината са общо 11, които практикуват и развиват различни спортове като: футбол, баскетбол, бадминтон, плуване, тенис на маса, бойни спортове, петанк и др.

Таблица 38: Регистър на спортните клубове в община Полски Тръмбеш

№	ИМЕ НА КЛУБА	ВИД СПОРТ	АДРЕС
1.	"ЯНТРА-94" гр. Полски Тръмбеш	Бадминтон	гр. Полски Тръмбеш, ул. "Ал. Стамболийски" №14
2.	"ЯНТРА-48" гр. Полски Тръмбеш	Баскетбол	гр. Полски Тръмбеш, ул. "Яворова" № 38
3.	ФК "ЯНТРА" гр. Полски Тръмбеш	Футбол	гр. Полски Тръмбеш, ул. "Христо Ботев" № 36
4.	ФК "ВИХЪР" с. Раданово	Футбол	с.Раданово
5.	ФК "УСТРЕМ" с. Масларево	Футбол	с. Масларево
6.	ФК „Челси“, с. Вързулица	футбол	С. Вързулица
7.	Спортен клуб по плуване	Плуване	гр. Полски Тръмбеш, ул. "Търговска" № 57, ет.2
8.	Спортен клуб по тенис на маса	Тенис на маса	гр. Полски Тръмбеш, ул. "Търговска" № 86

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

9.	Спортен клуб "ОРЛОВЕЦ"	Бойни спортове	гр. Полски Тръмбеш, ул. "Търговска" № 41
10.	Клуб на спортисти и туристи ветерани "ЯНТРА 2011"	Спорт и туризъм	гр. Полски Тръмбеш, ул. "Търговска" № 41
11.	Сдружение "Петанк клуб - Делта"	Петанк	гр. Полски Тръмбеш, ул. "Черно море" № 4

Източник: Община Полски Тръмбеш

Спортният фонд в общината се състои от: открити спортни площадки; стадиони за футбол; Спортна база „Физкултурен салон“, към СУ „Цанко Церковски“, гр. Полски Тръмбеш; Плувен комплекс „Добри Динев“ с полузакрит и открит плувен басейн и детски басейн (изграден със собствени средства през 2017г.), като в последствие със собствени средства с изградена и соларна инсталация за топла вода.

Таблица 39: Спортна инфраструктура в община Полски Тръмбеш

№	Населено място	Спортен обект
1	с. Раданово	Стадион, Училищна спортна база
2	с. Петко Каравелово	Стадион, Училищна спортна база
3	с. Страхилово	Стадион, Училищна спортна база
4	с. Орловец	Стадион, Училищна спортна база
5	с. Полски Сеновец	Стадион
6	с. Павел	Физкултурен комплекс
7	с. Обединение	Открит плувен басейн, Спортен терен
8	с. Масларево	Спортен стадион, Училищна спортна база
9	с. Каранци	Спортно игрище, Стадион
10	с. Климентово	Стадион
11	с. Иванча	Спортен стадион
12	с. Вързулица	Спортно игрище
13	гр. Полски Тръмбеш	Спортно игрище - 3 бр. Стадион, Училищна спортна база Спортна зала Плувен комплекс
14	с. Куцина	Училищна спортна база

Източник: Общинска администрация Полски Тръмбеш, Общ устройствен план (ОУП)

В периода 2019-2020г. в село Раданово, чрез реализиран проект с финансовата подкрепа на ПРСР 2014-2020г. е изградена спортна площадка – футболно игрище на малко поле. Спортната площадка е с размери 44,50/22,50м., с настилка от изкуствена трева, като е оградена с висока предпазна ограда.

С финансовата подкрепа на ПУДООС през 2017год. е реализиран проект „Възстановяване на зона за отдих и спорт в Полски Тръмбеш“, посредством който са възстановени стъпалата и пейките за сядане в зоната на зрителите на стадиона, осъществено е също и залесяване и почистване на площи.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

През 2018г. Общината със собствени средства изгражда водопровод за топла минерална вода с цел присъединяването на летните къпални към минерален извор находище „Полски Тръмбеш - Сондаж №Р-1хг“. По този начин е стимулирано местното население, включително и гостите на общинския център да практикуват плуването като спорт, като в същото време се използват и лечебните свойства на минералната вода в общината.

През 2019 г. Общината изпълни проект: Преустройство на търговски обект в УПИ I, кв. 58 по ПУП на гр. Полски Тръмбеш в „Спортна зала за тенис на маса“ с финансовата подкрепа на Министерство на младежта и спорта. Извършен е ремонт на сградата, посредством който тя е пригодена за спортна дейност: обособени са 6 зони за игра оборудвани с необходимите тенис маси, в южната част е разположена мобилна трибуна за 30 зрители, изградени за съблекални, тоалетни и душеве, а самата зала е климатизирана. Извършени са дейности за подобряване на енергийната ефективност на сградата.

През същата година Общината със свои средства изгражда и I-етап от спортния сектор с детски площадки в село Петко Каравелово. Изградени са и два от основните алеини подхода към него, както и прилежащите към него настилки. Оформени са настилките и оградите на спортния комплекс.

С помощта на общинската администрация през 2020год. кметствата в селата Обединение и Полски Сеновец печелят проекти за възстановяване на зоните за игра на деца от 3 до 12 години, като в с. Обединение е създадена зона за спорт на открито оборудвана с фитнес уреди.

Спортния календар на общината включва състезания по: футбол, шах, бадминтон, плуване, тенис на маса, баскетбол и др. в т.ч. и спортен риболов за деца.

Изводи и заключения

- Добре развито е упражняването на спортове като плуване, футбол, бадминтон, волейбол, баскетбол и тенис на маса. Ежегодно се провеждат състезания, което позволява провеждане на политика за масовизиране на спортните дейности;
- Спортната инфраструктура е на добро ниво, като достъпа до нея от желаещите да се възползват е осигурен в повечето населени места на територията на общината;
- В селата спортните площадки са основно част от училищата, като са в лошо състояние. Там където има спортни съоръжения извън футболните игрища са амортизирани и остарели. В някои от селата имат нужда от подобряване на спортните терени, за да могат да бъдат използвани по предназначение. Например в с. Вързулица местния спортен клуб не разполага с необходимия футболен стадион, за да тренира и да се провеждат състезания, в с. Климентово липсва място за отдих и спорт на открито, клубът по петанк в общинския център се затруднява при своите тренировки и организирането на състезания – необходими са им закрити терени, а зелените площи на територията на спортен комплекс "Добри Динев" в Полски Тръмбеш могат да се превърнат в зони за отдих и спорт на открито;
- Не са използвани достатъчно възможностите за т. нар. „фитнес съоръжения на открито“, които ще улеснят повече млади хора да спортуват;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Съществуващата връзка между младежките спортни дейности и туризма е добре да бъде развита и надградена. Това може да бъде област на сътрудничество между Полски Тръмбеш и съседните му общини.
- Важно е да се подобри физическата култура у местните младежи, като чрез сътрудничество между спортните клубове, образователните, здравни и социални институции и общинската администрация се провеждат периодични кампании за развитие на масовия спорт и здравословния начин на живот. По този начин от една страна ще се увеличи желанието на младежите да спортуват, а от друга ще се повишат и познанията за здравословното хранене напр., както и ще се засилят социалните контакти между местните жители.

От извършеното анкетно проучване, бе установено, че по-голяма част от анкетираните (общо 71,91%) смятат, че наличието и достъпа до спортна инфраструктура е между много добро и добро, като 16,85% от респондентите имат неутрално отношение, тъй като смятат, че спортната инфраструктура не е нито добра, нито лоша. Както е видно според субективното мнение на участвалите в проучването жители на територията като цяло има добре изградена спортна база. Едва 13,48% от анкетираните смятат, че подобряване на спортната инфраструктура и улесняване на достъпа до нея трябва да бъде един от приоритетите на Общината (*Приложение 4 към ПИРО*).

2.4.5. Културни дейности

От Възраждането до сега, основния културен стълб в българския град или село си остава читалището. В община Полски Тръмбеш има едно градско читалище и тринадесет в отделните населени места. Няма данни единствено за дейността на читалище Пробуда в най-малкото село в общината – с.Вързулица. Всички читалища са действащи и активно изпълняват функциите си. Активно участват в организирането на различни чествания и празници свързани с местния бит, традиции и култура, които са част от културния календар на общината. Библиотечният фонд в читалищните библиотеки е богат, добре съхранен. Към читалищата функционират художествени колективи, които поддържат творческия дух на населението.

Таблица 40: Регистър на читалищата в община Полски Тръмбеш

№	Име	Адрес	Дейност	Материално-техническа база
1	НЧ „Отец Паисий 1905”	гр. Полски Тръмбеш, ул. „Търговска” №94	Детска музикална школа, Детска танцова школа, Фолклорен клуб, ФФ „Полянци”, Детски театрален състав, ВГ „Сияние”, ВГ "Вдъхновение	Добра. Читалището разполага с две сгради: Читалище и читалищна библиотека, на които е извършен основен ремонт. През 2020 г. е извършен частичен ремонт със средства от Общината на залата на ФФ „Полянци”.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

2	НЧ „Светлина 1883”	с. Раданово, ул. „Първа” 1	Група за народни песни, група за автентичен фолклор, обичаи и песни, Театрален състав, ТГ „Цвете”, вокални изпълнители, развитие на доброволничество, работа с ентически малцинства предимно - роми; не се работи с хора с увреждания поради липса на условия	Библиотеката находяща се на 2 етаж в южната част на корпус- б състоящ се от 3 помещения с обща полезна площ съответно- 65-71 кв.м.; 13.67кв.м. и 7.94кв.м., две гримьорни, 2 тоалетни и коридор находящ се на 1 етаж в северната част.
3	НЧ „Постоянс тво 1926”	с. Петко Каравелово, ул. „Пета” 30	КНТ „Мизийци”, Група за народни песни	Читалището е старо. Извършени са ремонтни дейности на библиотеката, прилежащия към нея салон, също така е ремонтиран и санитарния възел към салона.
4	НЧ „Нравстве ност 1904”	с. Куцина	Група за народни песни. Група за стари градски песни „Люляка”, Вокална група „Пирин пее”, Състав за художествено слово, Клубове по интереси - лятна работа с деца, Клуб „Приатели на книгата”	Добра материално-техническа база. Читалищната сграда е предоставена за безвъзмездно ползване/публична общинска собственост.
5	НЧ „Надежда 1883”	с. Полски Сеновец, Площад - център 1	Смесена фолклора група „Настроение”, женска фолклорна група за народни песни, Група за хумор, Клуб по интереси, лятна работа с деца.	Застроена площ 1100кв.м, зали 5 броя, салон 1 брой, 445 места, гримьорни 4 броя. През 2020г. са сменени 4 от дървените прозорци с ПВЦ дограма на гримьорните и на салона и 1 в хранилището на библиотеката.
6	НЧ „Самообр азование 1986”	с. Стефан Стамболово , пл. "Център" 1	Група за стари градски песни, разговори и литературно четене с хора от етнически малцинства, почистване на паркът и засаждане на нови дръвчета	Състоянието на МТБ е много добро. Разполага с необходимото обзавеждане в т.ч. и картини, пожарогасител, мивка с малък проточен бойлер, компютър.
7	НЧ „Мита Стойчева 1900”	с. Обединени, ул. „Първа” 44	Етно кът, ФГ „Славей”, Група за автентичен фолклор, Детски театрален състав, Танцов състав, Група за стари градски песни, Група за музикално поетични композиции, Детска група за художествено слово, Организиране на дневен детски лагер	добро
8	НЧ „Просвета 1896”	с. Иванча, сграда № 557	Група за народни песни „Росна китка”, Клуб „Сръчни ръце”, Мъжка група „Сиромашка радост” и Временно действащ детски	Сграда предоставена за безвъзмездно ползване, която има необходимост от ремонт.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

			състав, организиране на различни местни културни събития	
9	НЧ „Съединение 1885”	с. Климентово ул. „Иван Аврамов” 27	Клубове по интереси - изобразително и приложно изкуство, Етнографска сбирка, Детска група за автентичен фолклор, ВГ „Пролет”, Група за руски песни, Група за автентичен фолклор с танцов състав, Художествено слово, Онлайн обучения. Национален форум 2020, Фондация „Възраждане”, БЦНП	Застроено дворно място 780 кв.м, читалищна сграда 664 кв.м., 1 етаж, масивна сграда, салон, 3 гримьорни, фоае, библиотека, фондохранилище, клуб, мазе, санитарен възел
10	НЧ „Пробуда 1897”	с. Каранци, сграда 243	Кръжок по приложно изкуство с деца, Клуб за народни танци „Веселина”-9 участника, Женска фолклорна група-11 участника, Група за стари градски песни "Хризантеми"-7 участника и Група за руски песни-11 участника, Работи с всички възрастови групи и етнически малцинства.	Сграда с обща площ-421,86 кв.м.-2 етажа. Салон с 243 места, балкон с 48 места, читалня и библиотека.
11	НЧ „Просвета 1898-Страхилов о”	с. Страхилово, ул. „Пет” 4	Етнографска сбирка, Женска фолклорна група, Група за стари градски песни, Група за народни обичаи - 1 за възрастни и 1 за деца, танцова група, Клубове по интереси - изобразително изкуство, лятна работа с деца, Клуб „Приатели на книгата”, Клуб „Компютърен свят”.	Сградата е предоставена за безвъзмездно ползване от община Полски Тръмбеш - нуждае се от ремонт
12	НЧ „Паисий Хилендарски 1902”	с. Масларево	Клуб по шахмат, Клуб по краезнание, Певческа група „Зорница”, Детска група „Слънце”, Приобщаване на заселилите се в селото жители от Западно Европейски държави към българските обичаи и култура	Ремонтирана сграда, все още изискваща някои довършителни работи и обновяване на вътрешното обзавеждане.
13	НЧ „Възпитател 1915”	с. Орловец	Група за народно пеене „Росна китка”, клуб „Веселие”, Детска танцова група „Изгрев”	Читалището няма собствена сграда. Има само един салон в сградата на училището, а библиотеката и канцеларията на читалището се помещават в част от сградата на кооперацията.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

14	НЧ „Изгрев- 1900”	с. Павел, „Осемнадес ета” 13	ГАФ „Павелски баби”, танцов състав „Павелски мераклии”, група за обичаи - деца	Читалищната сграда е построена и открита през 1963 год. и е добра, но има нужда от някои ремонтни дейности. Фоаето на читалището не е боядисвано от 2000 год. В края на есента на 2017г. е извършен ремонт на част от сградата на читалището. На 1.11.2018г. официално открит обновеният "малък" салон - място където се провеждат празници, събрания, избори и други събития свързани с живота на селото.
----	-------------------------	------------------------------------	---	--

Източник: Министерство на културата читалищата- <https://chitalishta.com/?act=regions>

Читалищата са институции, чиято работа се обезпечава основно от държавни субсидии и дарения. През последните няколко години бяха извършени законови промени, които дават право на читалищните настоятелства да разработват проекти, за чието финансиране могат самостоятелно да кандидатстват по различни Европейски програми. Това им дава възможност не само да генерират разходи, а и самостоятелно да привличат средства за разнообразяване на дейността си. Разбира се предвид липсата им на опит в подготовката и реализирането на подобни проекти читалищата се нуждаят, както от експертна, така и от финансова подкрепа (изискването на програмите на ЕС – планираните дейности и разходите по конкретния проект да бъдат реално извършени, за да бъдат получено финансирането). Поради тези причини за дейности, изискващи сериозен финансов ресурс, като напр. строително-ремонтните и свързаните с енергийната ефективност, читалищата могат да ги реализират единствено с подкрепата на Общината.

През годините обновяване и ремонт на сградния фонд е периодично извършван при част от читалищата на територията. В периода 2014-2019г. за тази цел са подготвени и изпълнени проектите:

➤ **Реконструкция на НЧ "Постоянство 1926" с. Петко Каравелово** – с финансовата подкрепа на Публична инвестиционна програма "Растеж и устойчиво развитие на регионите" през 2014 год. са извършени: основен ремонт на покрива, вътрешен ремонт на помещенията, вътрешна топлоизолация на стените, подмяна на дограмата, боядисване на фасади, осигурено е външно захранване с вода и аварийно осветление, изградена е рампа за хора с увреждания;

➤ **Основен ремонт на читалище "Отец Паисий-1905", гр. Полски Тръмбеш** – в периода 2015-2017г. чрез средства осигурени от НДЕФ (85%) и от Община Полски Тръмбеш (15%), е реализирано: смяна на дограмата, топлинно изолиране на външните стени, пода и покрива на сградата, повишаване на ефективността на системата за отопление и вентилация, изграждане на нова котелна централа и отоплителна инсталация на сградата – гориво пелети, както и електро спестяващи мерки по осветителна система;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

➤ **Основен ремонт на покрив на сграда на Народно читалище „Отец Паисий 1905“, гр. Полски Тръмбеш** – през 2018г. със собствени средства са извършени ремонт на скатни /и плоски покриви;

➤ **Основен ремонт на библиотека към НЧ "Постоянство 1926", с. Петко Каравелово** – през 2015г. със собствени средства Общината извършва вътрешни ремонти, саниране на сграда, топлинно изолиране на външни стени, покрив, под, изграждане на котелна и отоплителна инсталация, смяна на дограмата, ЕСМ по осветителна уредба, ремонт покрива;

➤ **Ремонт на читалищна сграда „Мита Стойчева 1900“, с. Обединение** – през 2016 год. е извършен външен и вътрешен ремонт на сградата в т.ч. и мерки за енергийна ефективност, като смяна на дограмата и др. с 51% собствени средства на Община Полски Тръмбеш и 49% от Проект „Красива България“;

➤ **Ремонт на Народно читалище "Паисий Хилендарски - 1902", с. Масларево** – през 2017год. е извършен външен и вътрешен ремонт на сградата (смяна дограма, предстенна облицовка с акустичен гипсокартон и мин. вата по стените на зрителната зала и сцената, окачен таван от модулни пана и мин. вата на зрителната зала и сцената) с 51% собствени средства на Община Полски Тръмбеш и 49% от Проект „Красива България“;

➤ **Ремонт на Народно читалище „Съединение 1885“, с. Климентово** – през 2018 год. е извършен външен и вътрешен ремонт на сградата в т.ч. и мерки за енергийна ефективност (смяна дограма, смяна осветителни тела с енергоспестяващи) с 51% собствени средства на Община Полски Тръмбеш и 49% от Проект „Красива България“;

➤ **Ремонт на Народно читалище „Пробуда-Каранци 1897“, с. Каранци** – през 2019г. е извършен вътрешен ремонт, смяна на дограмата, вътрешна изолация на зрителната зала и сцената и тавана, смяна на осветителни тела с енергоспестяващи с 51% собствени средства на Община Полски Тръмбеш и 49% от Проект „Красива България“.

Както е видно една голяма част от читалищните сгради са извършени цялостни ремонтни дейности по сградния фонд. На този етап читалището в с. Климентово се нуждае от осигуряване на отоплението, а сградата на „НЧ Надежда 1883“, с. Полски Сеновец има нужда от обновяване на осветлението на сцената, както и ремонтни дейности по сградата с цел подобряване на нейната енергийната ефективност.

НЧ „Възпитател – 1915“, с. Орловец няма собствена сграда. Помещава се само в един салон в сградата на училището, а библиотеката и канцеларията на читалището се помещават в част от сградата на местната кооперация. На лице е необходимост от осигуряване на подходяща сграда, която да даде възможност читалището да функционира ползотворно според своето предназначение.

За развитието и обогатяването на културата и съхранението на традициите и обичаите материалната база е от съществено значение. С ремонта и обновяването на сградите на читалищата ще се даде възможност за разрастване и разширяване на дейностите и осигуряване на устойчивост на предлаганите продукти и услуги: адаптиране на читалището към културните и икономическите условия, работа с деца и младежи, запазване на народните традиции и фолклор, на музикалните и танцови изкуства, осъвременяване и поддържане работата на самодейните състави и приобщаването им към националния културен календар.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Културен календар и културни събития

Културният календар на общината е наситен с различни годишнини и чествания. Освен традиционните национални празници – светски и религиозни, се празнуват и местни фолклорни традиции и обичаи, което позволява и тяхното съхранение и предаването им на по-младото поколение.

„ВИНОТО“ – на 14 февруари историческия музей съвместно с Община Полски Тръмбеш организират изложба и конкурс за най-добро домашно вино.

СЕДМИЦА НА ДЕТСКАТА КНИГА – в средата на месец април в следствие на усилията Община Полски Тръмбеш, местните читалища и училища се провеждат презентации за творчеството на писатели на детски книги, както и марафон по четене.

НАЦИОНАЛЕН СЪБОР - НАДПЯВАНЕ „АВЛИГА ПЕЕ“ – провежда се през месец май всяка година в с. Обединение. Организатори са Община Полски Тръмбеш, Кметство, с. Обединение, НЧ “Просвета”, с.Обединение. Над 1500 изпълнители от цялата страна вземат участие.

„СРЕБРО В КОСИТЕ – МЛАДОСТ ЗА ДУШИТЕ“ - събитието представлява областен преглед на пенсионерската художествена самодейност, в който участват самодейни колективи към клубовете на пенсионера от Великотърновска област. Организатори са Община Полски Тръмбеш, Клуб на пенсионера „Ехо от младостта” и НЧ „Отец Паисий 1905” Полски Тръмбеш.

РОКЕРСКИ СЪБОР в гр. Полски Тръмбеш – провежда се през месец юли и се утвърждава като традиционен събор. Мотористи от цялата страна се събират на мото среща на открития плувен басейн в Полски Тръмбеш. Организатори са мотоклуб „Лястовица 33 – България“, които в сътрудничество с Областната дирекция на МВР целят да привлекат общественото внимание към произшествията на пътя. Съборът продължава четири дни, в които има различни забавления – огнено шоу, надсвирване с гайди, водни игри, атрактивно каране на мотор и награди. Музикалната атмосфера на рокерската сбирка се подсигурава от рок - групите и др.

Фестивал на доматите, чушките и традиционните Български храни, наречен „Павел фест“ – провежда се в с. Павел в края на месец август. Организатори на празника са инициативен комитет от бивши учителки и общественички, съвместно с Община Полски Тръмбеш, Кметство на с.Павел и местното НЧ ”Изгрев-1900”. Една от основните атракции е конкурсът „Царица лютеница“. В програмата на фестивала са включени още кулинарна изложба, фолклорни песни и танци, състезание за най-добре изглеждащи градински щандове с местна продукция и др.

Национален конкурс за млади изпълнители на забавна песен „ПОЛСКИТЕ ЩУРЧЕТА“ – провежда се в края на месец август. Организира се от Община Полски Тръмбеш, Сдружение „Полските щурчета” и Народно читалище „Отец Паисий 1905” - гр. Полски Тръмбеш. Конкурсът е за млади изпълнители на забавна песен с участието на индивидуални изпълнители и има за цел участниците в него да представят своя талант, култура и традиции, както и да се допринесе създаването на една приятелска атмосфера на хората от Полски Тръмбеш и участниците.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фолклорно надиграване „РИТМИ КРАЙ ЯНТРА” - провежда се в началото на месец септември. Организира се посредством съвместните усилия на Община Полски Тръмбеш, НЧ „Отец Паисий 1905” и Фолклорен клуб „Луди Млади”. Целта на Фестивала е да събере любителите на българското хоро, като им дава възможност да обменят опит, да се създадат приятелски взаимоотношения между хора на различна възраст и с различни професии, обичащи българския фолклор. Фестивалът няма конкурсен характер.

СЕДМИЦА НА КУЛТУРАТА, посветена на празника на град Полски Тръмбеш – „Рождество Богородично”, провеждана от 1 до 8 септември всяка година. Организира се от Община Полски Тръмбеш и НЧ „Отец Паисий”.

Събор на плодородието „ЗЛАТНА ЕСЕН” – в продължение на повече от 10 години по време на изявите за празника на града 8 септември всяко село от община Полски Тръмбеш показва своите кулинарни умения и това, което е отгледано през лятото на организираната кулинарна изложба и на селскостопанска продукция.

„НИКОЙ НЕ Е ПО-ГОЛЯМ ОТ ХЛЯБА” - кулинарен конкурс, организиран от кметство с.Куцина и НЧ „Нравственост 1904”, който представлява кулинарна изложба по повод Световния ден на хляба. Провежда се в средата на октомври, като е последван в края на месеца и от кулинарен конкурс „Тиквени изкушения”.

Към културния календар на Общината са включени и чествания на кръгли годишни:

- а) от рождението на бележители личности, като: Мита Стойчева – народна певица;
- б) от значими за общината събития, като: от освобождението на град Полски Тръмбеш от османско владичество, от създаването на хорови и танцови състави към народните читалища, като напр.: ФГ „Северняшка китка”, създаването на ФФ „Полянци” и др., както и на самите читалища в отделните населени места, детските градини и училища и др.

Всяко селище отбелязва общоселищния си празник по специфичен начин, съобразно религиозните и народни традиции. През последните години в дните, предшествващи празника, се провеждат разнообразни културни инициативи: концерти, землячески срещи, срещи на родове, площадни увеселения.

Изводи и заключения:

Видно е, че културата във всичките ѝ форми има съществена роля в социално-икономическия живот на територията на община Полски Тръмбеш.

- Във всяко едно населено място се развива читалищна дейност, културния календар - празници, фестивали и събори е разнообразен;
- Обновяването и модернизирването на сградния и материален фонд, както и натрупването на опит в реализирането на проекти по различни донорски програми ще даде възможност читалищата да излязат от традиционната си роля и да се превърнат в иновативни и модерни центрове за социално и културно развитие;
- Културата и местния бит е едно от средствата за интегриране и създаване на мостове между различните етноси на територията на общината. Перспективите за

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

развитие са свързани с провеждането на съвместни инициативи на читалищата с училищата за привличане на млади участници, които да съхраняват местните дух и традиции. В тази посока може да бъде създадена лятна академия с цел интегриране на малцинствата в реални условия, чрез насърчаване и стимулиране в сферата на народна музика и традиции;

- Културния календар е разнообразен. Всеки месец се провеждат по няколко различни събития, като в същото време са налице възможности и за неговото разширяване и надграждане;
- Културният календар на общината може да бъде обогатен с активното участие на местния музей и създаването на цикли от разнообразни образователни и културни събития, нови празнични и фестивални формати, привличащи не само хора от територията, но и от региона и страната като цяло. Има необходимост от популяризирането и презентирането на регионалния фолклор пред външни гости (от страната и чужбина);
- Културните и творчески събития, както и местните традиции и обичаи са една от предпоставките за развитие на туристически дейности, които обаче към момента са слабо популяризирани. В съвременния свят туризмът е сфера, която не може да се развива пълноценно без сериозното широко популяризиране. В сферата на културния туризъм са извършени срещи за сътрудничество с община Свищов, което ще включва: дигитализация на културното наследство на територията на двете общини, създаване на общи културни формати за привличане на туристи в двете общини, промотиране на общи културни инициативи;
- На лице са възможности да бъде създаден комплексен пакет от туристически услуги, който включва възможностите за рехабилитация и лечение на основата на минералните извори в гр. Полски Тръмбеш и с. Обединение и разнообразните културни прояви и фолклорни събития на територията на общината.

3. Анализ на културно-историческото наследство

3.1. Обща информация

Културното богатство на община Полски Тръмбеш се е формирало от векове. Сведения за дългата история получаваме от намиращите се по тези земи паметници на културата, съхранили през вековете безценна съкровищница от произведения на изкуството, писмеността, архитектурата, бита и поминъка на местното население. Географското разположение и благоприятните природни условия са позволили землищата, попадащи в територията на днешната община Полски Тръмбеш да бъдат заселвани от дълбока древност (от неолита) до наши дни. По археологически път са установени 206 недвижими археологически паметника. Локализирани са три селищни могили, осем открити праисторически селища, 109 надгробни могили, 58 селища от Античността и 28 от Средновековието.

Към момента официално регистрирани са общо 54бр. (като 1бр. от тях към момента е със свален статут) паметници на културата, от които 13бр. са с категория от национално

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

значение, 8 нямат категория, а останалите 32 бр. са от местно значение. По вид регистрираните недвижими културни ценности на територията се разделят в следните групи: археологически (37 бр.), художествени (5 бр.) и исторически (10бр), (чл. 47 от ЗКН). Праисторическото селище в м. "Блатото", 2 км. източно от с. Петко Каравелово е със статут на архитектурно-строителен от Античността и Средновековието паметник на културата (чл. 50 от ЗКН).

Според собствеността недвижимите културни ценности на територията на общината са: 38бр. - държавна, 5бр. - частна, 5бр. - религиозна, 5бр. - неизяснена.

Таблица 41: Списък на недвижимите паметници на културата от национално значение на територията на община Полски Тръмбеш

№	Населено място	ОБЕКТ /адрес, локализация/	Обявен в: ДВ бр. /год./ протокол на НСОПК	Вид	Категория
1	с. Масларево	Надгробна могила, 3 км. югозападно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално
2	с. Масларево	Надгробна могила, 800 м. източно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално
3	с. Орловец	Две надгробни могили, м. "Лозята"	РМС №1711 от 1962г.		национално
4	с. Орловец	Рашкова могила, м. "Чемардтета"	РМС №1711 от 1962г.		национално
5	с. Орловец	Надгробна могила, м. "Конакчанак"	РМС №1711 от 1962г.		национално
6	с. Орловец	Неолитно селище, м. "Ада кузу", североизточно от селото	по смисъла чл.12, ал.1 от ЗПКМ Протокол от 05.03.2008г. - граници и режими	археологически	национално
7	с. Страхилово	Разкопана надгробна могила, източно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално
8	с. Страхилово	Надгробна могила, северно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

9	с. Страхилово	Надгробна могила, Хаджи Корсу, южно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално
10	с. Страхилово	Надгробна могила, м. "Кочавски път", източно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално
11	с. Страхилово	Надгробна могила, м. "Червенка", югоизточно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално
12	с. Страхилово	Надгробна могила, м. "Дюзикан", южно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално
13	с. Страхилово	Надгробна могила, м. "Чаталджа", югозападно от селото	РМС №1711 от 1962г.	археологически	национално

Източник: по данни от „Регистър на недвижимите културни ценности“ Община Полски Тръмбеш

Голяма част от археологическите недвижими ценности не са докрай проучени, като социализацията на културните обекти е ниска, а тези обекти имат сериозен туристически потенциал. По-значимите недвижимите културни ценности с местно значение на този етап, намиращи се в землищата на населените места са:

- ✓ **гр. Полски Тръмбеш:** Ранносредновековно селище и Праисторическо селище, м. „Хисарлък“;
- ✓ **в с. Петко Каравелово:** Праисторическо селище, м. „Блатото“, Антично селище, м. „Мечи дол“;
- ✓ **в с. Каранци:** Праисторическо, тракийско и антично селище в местностите „Глава“ и „Юртлук“;
- ✓ **в с. Обединение:** Светилище на Артемида-Бендида, Крепост „Голямо градище“, Късноантична крепост „Малко градище“;
- ✓ **в с. Раданово:** Крепост „Градище“, Крепост „Кутра“;
- ✓ **в с. Вързулица:** Късноантична крепост „Асара“;
- ✓ **в с. Стефан Стамболово:** Антична крепост, м. „Джигра“, Антично и ранносредновековно селище, м. „Ашаръбунар“, Тракийско селище, м. „Кучаклък“;
- ✓ **в с. Иванча:** Антично и средновековно селище, м. „Селище“, Антично селище, м. „Бели локви“, Антично селище, м. „Плачковец“, Антично и средновековно селище, м. „Кошара“;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ **в с. Климентово:** Антично, късноантично и средновековно селище, м. „Червенка“ или „Юртлук“;
- ✓ **в с. Куцина:** Антично селище, м. „Баневец“, Антично и средновековно селище, м. „Пчелин“;
- ✓ **в с. Страхилово:** Антично селище с некропол, м. „Попски гроб“.

По данни на Община Полски Тръмбеш на територията на общината има 18 възпоменателни знака, издигнати по повод участието на България във войните от 1877-1878г., 1912-1913г., 1914-1918г. и 1944-1945г., които представляват исторически недвижими културни ценности. Военните паметници са символ на хилядите знайни и незнайни гробове на българските воители. Тези възпоменателни знаци имат отношение към значими събития от българската история. Характеризират се със съхранена автентичност, историческа документалност и художествена стойност. Те са важна част от културното наследство на България. На територията на общината военни паметници са изградени в: с.Иванча, с.Каранци, с.Климентово, с.Куцина, с.Масларево, с.Обединение, с.Орловец, с.Павел, с.Петко Каравелово, с.Полски Сеновец, с.Раданово, с.Страхилово. Основната част от тях са в добро състояние (отлично - 2бр., 13бр. - добро), като 2 бр. са в лошо състояние.

3.2. Исторически музей

Историческия музей, намиращ се в гр. Полски Тръмбеш се помещава в сграда, която е построена през 1923год.. Преди това в сграда е функционирало училище в продължение на 60 години. Музеят е открит на 8 септември 2007г. в резултат на събирателска и проучвателна дейност от страна на специалисти от Регионален исторически музей - Велико Търново и активната помощ на читалищните секретари от цялата община. До тогава в града и общината е имало музейни сбирки, намиращи се в читалищата и училищата. Днес музеят съдържа около 2500 движими културни ценности.

В музея са обособени зали, където на самостоятелна площ са разположени и оформени по хронология и дисциплини следните експозиционни отдела: „Археология“, „История (Възраждане, Нова и най-нова история)“, „Етнография“, „Лапидариум“, „Изкуство“ и „Антропологически отдел“. Периодично в музеят са правят и значими изложби. През септември 2020г. музеят отбелязва 13-тия си рожден ден с експозиция, наречена „Говорещата и музикална кутия“, с която с подкрепата на БНР се чества и 85-годишнината от създаването на Българското национално радио.

- ✓ **Отдел „Археология“** илюстрира историята от края на VI хилядолетие пр.н.е. до края на 14 век. Представени са материали от неолита до края на Второто българско царство. Включени са шест теми – „Неолит“, „Енеолит“, „Бронзова епоха“, „Желязна епоха“, „Римска епоха“ и „Българско средновековие“. Представени са артефакти, открити на територията на съвременната община Полски Тръмбеш. Представената информация позволява на зрителя да оформи за себе си сравнително пълен разказ за праисторическия, античния и средновековния период върху територията на общината.
- ✓ **Зала „Възраждане, нова и най-нова история“** – разглежда цялостното развитие на територията от Възраждането насам. Представени са документи и артефакти

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

илюстриращи развитието на общината засягащи целия спектър на социално-икономическия живот: стопанските дейности (селското стопанство – растениевъдство и животновъдство; банковото дело; предприятия в областта на хранително-вкусовата промишленост, образованието и др.) и участието на местните жители в културните, както и политическите събития, касаещи двете световни войни, както и междусъюзническите войни, водени от страната ни.

- ✓ **Отдел „Антропология“** – тук могат да бъдат разгледани експонати на антропологични възстановки по черепи на действителни исторически личности. Те са научно и творческо дело на член-кор.проф.д.м.н. Йордан Йорданов, който е почетен гражданин на град Полски Тръмбеш;
- ✓ **Зала „Етнография“** – в залата са представени експонати, описващи и даващи представа за развитието през годините на местния бит, култура, традиции и народни облекла. Тази зала е уникална не само за територията на общината, но и в национален план, тъй като историческия музей в гр. Полски Тръмбеш е единствения музей в България, който има експозиция от такъв характер.
- ✓ **Изложбена зала** – в тази зала се представят различни значими тематични изложби.

Материално-техническата база на музеят е в добро състояние. През 2019 г. е извършен ремонт в сградата със собствени средства на Общината, който включва: обособяване на две изложбени зали – подмяна на дограма, шпакловка и боядисване по стени, направа на окачен таван, направа на настилка от ламиниран паркет, ремонт на ел. инсталация, монтаж на нови осветителни тела.

Като слаба страна може да се посочи почти липсващото присъствие в дигиталното пространство на сериозната и уникална за територията културно-историческа информация събрана в историческия музей. Музеят на този етап не разполага със собствен сайт и потребителите от други части на страната (в т.ч. и част от местните жители) нямат възможност да се запознаят с дейността на музея. Налице е сериозна необходимост от въвеждане на новите технологии – дигитализиране на културно-историческото наследство по начин, който да предизвика сериозен интерес не само у българските граждани, но и на чуждестранните любители на историята и културата да дойдат на място и да се запознаят на живо с артефактите, които олицетворяват това наследство. От голямо значение е да бъде създаден собствен сайт на историческия музей, където тази информация може да бъде качена за директен достъп до потребителите и потенциалните гости на територията.

3.3. Религиозни паметници

Религиозните храмове на община Полски Тръмбеш са от такъв характер, че освен като религиозни могат да бъдат причислени към културните паметници и следва да бъдат възприемат като част от културно-историческото наследство на територията. Тези религиозни паметници са:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Църква „Св. Димитър“ в село Каранци - художествен паметник на културата от I-ва група
- ✓ Църква „Св. Георги“ в село Обединение – художествен паметник на културата от III-та група;
- ✓ Църква „Св. Троица“ в село Орловец - художествен паметник на културата от III-та група;
- ✓ Църква „Св. Троица“ в село Павел - художествен паметник на културата от II-ра група;
- ✓ Църква „Св. Теодор Стратилат“ в село Полски Сеновец - художествен паметник на културата от III-та група;
- ✓ Църква „Св. Йоан Рилски“ в село Стефан Стамболово – археологически паметник от местно значение.

В периода 2014-2015год. с финансовата подкрепа на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020год. са извършени ремонтни дейности в 6 бр. от църковните храмове на територията на общината, където това е било най-наложително. Това са:

- ✓ Храм - църква „Рождество Богородично“ с. Куцина - ремонт и реконструкция и подобряване на прилежащите и пространства;
- ✓ Храм - църква „Св. Теодор Стратилат“ с. Полски Сеновец - ремонт и реконструкция и подобряване на прилежащите и пространства;
- ✓ Храм - църква „Св. Йоан Рилски“ с. Петко Каравелово - ремонт и реконструкция и подобряване на прилежащите и пространства;
- ✓ Храм - църква „Рождество Богородично“ в гр. Полски Тръмбеш - ремонт и реконструкция и подобряване на прилежащите и пространства;
- ✓ Храм - църква „Св. Параскева“ с. Обединение - ремонт и реконструкция и подобряване на прилежащите и пространства;
- ✓ Храм - църква „Възнесение Господне“ с. Климентово - ремонт и реконструкция и подобряване на прилежащите и пространства.

Изводи и заключения

- Територията на община Полски Тръмбеш притежава богато културно-историческо наследство - исторически обекти, паметници и развити традиции и обичаи.
- Част от културно-историческите паметници са добре запазени. Някои от тях обаче са застрашени от физическа разруха причинена от природни и антропогенни фактори.
- Реставрационно-консервационни дейности не се извършват. На практика една част от археологическите ценности на общинска територия не са добре проучени.
- На практика туристическия потенциал на богатото културно-историческо наследство, с което разполага община Полски Тръмбеш е неизползвано до момента. Слабата социализация на голяма част от археологическите обекти и почти липсващата информация за тях в дигиталното пространство ги правят известни само на определен кръг от хора, които са пряко ангажирани в тази сфера.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Информацията за местната история и култура може да се намери в местния исторически музей, но поради факта, че той не разполага със собствен сайт, а и почти липсват публикации в медиите, както и реклами за дейността на музея, уникалните сбирки остават неизвестни за масовият любител на култура и история.
- Добра основа в посока популяризирането на музея е създадената виртуална разходка, която обаче е част от сайта на Община Полски Тръмбеш. Ще бъде от голяма полза тази идея да бъде развита и имплантирана в самостоятелен сайт на музея, като едновременно с това се наблегне и на кампании по популяризирането на културно-историческото наследство на община Полски Тръмбеш. Това богато наследство може да придобие нов смисъл тогава когато достигне до възможно най-голям кръг от хора при това не само от страната, но и от чужбина. Не лице е неизползван туристически потенциал.

4. Състояние на местната икономика

4.1. Отраслова структура

Отрасловата структура, според броя на предприятията по икономически дейности е относително равномерна през годините, без резки отклонения в стойностите.

При по детайлен преглед на данните предоставени от НСИ в таблицата по-долу се вижда, че чувствително отклонение в стойностите има само в три сектора, които имат голямо значение за местната икономика: търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети; селското, горското и рибното стопанство; преработващата промишленост.

Фиг. 13

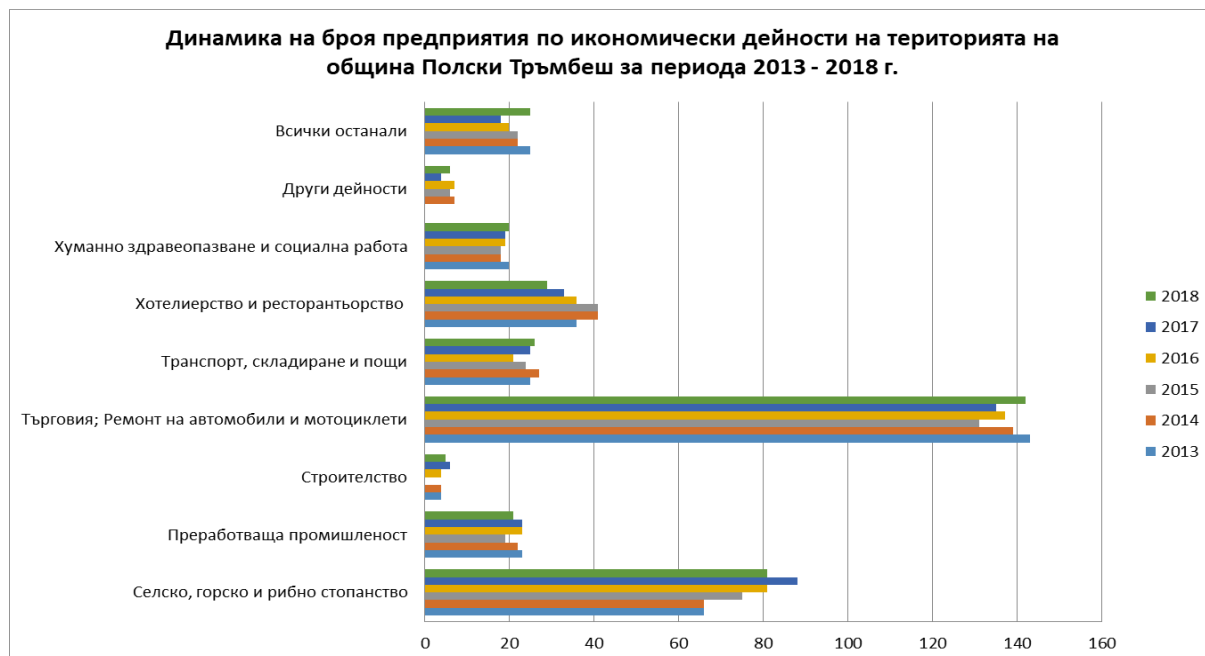

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Движението в броя на предприятията от своя страна, дава представа за икономическата активност в отрасъла, където е регистрирано. Това илюстрира диаграмата по-долу.

Фиг.14

4.1.1. Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети

Ясно се вижда, че най-икономически активни са агентите в областта на *търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети (сектор G)*. От диаграмата по-долу се вижда, че за периода 2015 – 2018 г. в сектора оперират над 130 икономически агенти. Не случайно **относителният дял на броя предприятия в сектор G през последните години е малко над 40% от всички предприятия, работещи на територията на община Полски Тръмбеш.**

Търговията, ремонтът на автомобили и мотоциклети се характеризират с висока ликвидност, гъвкавост и динамика, несигурност и слаба устойчивост на бизнеса, изискващи търговски нюх, специални умения, а в търговията много често и оборотен капитал. Икономическите агенти са физически лица и микро фирми (до 9 човека персонал), в повечето случаи семейни. Това обяснява, защо през последните 3 години между 13 - 16% от наетите лица по трудови и служебни правоотношения се занимават с *търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети*. През тях се реализира „вътрешен за общината оборот“, тъй като потенциални клиенти и потребители на стоките и услугите са местните хора и бизнесът зависи изцяло от вътрешното за община Полски Тръмбеш потребление. Една голяма част от доходите на населението от заплати и други източници се реализира през вътрешното потребление на стоки и услуги. Така обаче, не може да се формира висока добавена стойност. Може би това е причината средната годишна заплата в сектор G да е на 5-то място в класацията за най-голяма заплата (виж по-горе „доходи“).

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

4.1.2. Селско, горско и рибно стопанство

В областта на селското, горското и рибното стопанство се забелязва устойчива тенденция за увеличаване на предприемаческата активност. По данни на НСИ от 66 регистрирани в сектора предприятия през 2013 г., броят им към края на 2018 година достига 81, което е с над 23% повече (виж таблицата по-долу). Едновременно с това нараства и относителният дял на сектор А - от 19,3% през 2013 на 23,21 % през 2018 г. Това се дължи основно на селското стопанство, където чрез ДФЗ и Програмата за развитие на селските райони Държавата и ЕС водят целенасочена политика за повишаване на конкурентоспособността на предприятията, заетостта и доходите в бранша. Най-вероятно високата икономическа активност в земеделието е причина в сектор А да работят около 20% от наетите лица на трудово и служебно правоотношение, а средногодишната заплата за периода 2013 – 2018 г. да нарасне с 41%.

Таблица 42: Брой и дял на нефинансовите предприятия по видове икономически дейности на територията на община Полски Тръмбеш

Код	Икономически дейности (A21) по КИД-2008	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
		Пред-тия	Дял	Пред-тия	Дял	Пред-тия	Дял	Пред-тия	Дял	Пред-тия	Дял	Пред-тия	Дял
	Наименование	брой	%		%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
A	Селско, горско и рибно стопанство	66	19,3	66	19,47	75	22,73	81	23,75	88	25,36	81	23,21
B	Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C	Преработваща промишленост	23	6,73	22	6,49	19	5,76	23	6,74	23	6,63	21	6,02
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	3	0,88	3	0,88
E	Доставяне на води; Канализационни услуги, управление на отпадъците и възстановяване	-	-	-	-	-	-
F	Строителство	4	1,17	4	1,18	4	1,17	6	1,73	5	1,43
G	Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	143	41,81	139	41,00	131	39,70	137	40,18	135	38,90	142	40,69
H	Транспорт, складиране и пощи	25	7,31	27	7,96	24	7,27	21	6,16	25	7,20	26	7,45
I	Хотелиерство и ресторантьорство	36	10,53	41	12,09	41	12,42	36	10,56	33	9,51	29	8,31
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	-	-	-	-	-	-
L	Операции с недвижими имоти	7	2,05	5	1,47	7	2,01
M	Професионални дейности и научни изследвания	4	1,17	3	0,91
N	Административни и спомагателни дейности	3	0,877
P	Образование	-	-	-	-
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа	20	5,85	18	5,31	18	5,45	19	5,57	19	5,48	20	5,73
R	Култура, спорт и развлечения	-	-	-	-	-	-	-	-
S	Други дейности	7	2,06	6	1,82	7	2,05	4	1,15	6	1,72
	Общо (с изключение на сектори К, О, Т и U)	342		339		330		341		347		349	

Източник: НСИ; „..“ Конфиденциални данни; „-“ Няма случай

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

➤ Селско стопанство

По данни на Областната дирекция „Земеделие“ – Велико Търново към 31.12.2020 г. на територията на община Полски Тръмбеш са регистрирани 304 земеделски стопани.

Таблица 43: Регистрирани земеделски производители на територията на община Полски Тръмбеш

община Полски Тръмбеш	Години (брой)						Отклонение 2015/2020
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Земеделски производители	345	370	357	372	324	304	-12%

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Велико Търново

От таблицата по-горе се вижда, че за периода 2015 – 2020 г. броят на земеделските производители намалява с 12%, въпреки че през годините се наблюдава една динамика към увеличаване за 2016 - 2018 г. и намаляване през 2019 – 2020 г. Това противоречи на данните, подадени от НСИ по-горе, в сектор А на местната икономика. Една от причините за това разминаване е, че повечето земеделци са физически лица, които не съставят годишни финансови отчети и не се водят в регистъра на НСИ. Освен това в сектор А по-горе участват, освен селското, така и горското и рибното стопанство. Характерно за земеделието е, че има отделни регистри и се води на отчет в областните и общинските служби по земеделие към Министерството на земеделието, храните и горите. Това прави данните предоставени от Областна дирекция „Земеделие“ - Велико Търново по-представителни за сектора.

✓ Растениевъдството

Земеделските земи са 38 886 ха. (по данни от 2019 г.), които представляват 84% от цялата територия на община Полски Тръмбеш (46 366 ха.). От тях 36 458,4 ха. (94%) се стопанисват. Това показва, че земята се ползва сравнително ефективно. Нивите заемат малко над 84 % от земята, която се стопанисва. Трайните насаждения са създадени върху малко над 2 % от земята, а естествените ливади и пасища са почти 14 % от земеделските земи, които се използват.

Преобладаващата част от земеделските производители са растениевъди, отглеждащи предимно зърнени култури - слънчоглед, царевица, пшеница, рапица, ечемик и др. Тези култури заемат около 90 % от обработваемите земеделски територии. Освен традиционните култури, се отглеждат: овес, картофи, фасул – полски, леща, дини, пъпеши и др.

Производството на плодове и зеленчуци за продажба и преработка е незначително, поради условията, културата на местното население, необходимостта от значителни инвестиции и пазарната конюнктура. Не случайно малко над 2% от обработваемите земеделски земи са засети с трайни насаждения – лозя, овощни градини и др. Това са семейни стопанства, предимно за собствени нужди, като една немалка част от тях не са регистрирани като земеделски производители.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фиг. 15

Източник: Баланс на земеделските земи по НТП за община Полски Тръмбеш

В таблицата по-долу са показани произведените земеделски култури по видове, използвана площ и среден добив от декар. От представените в нея данни се вижда, че средният добив от декар от традиционните за община Полски Тръмбеш зърнени култури за периода 2015 – 2020 г. по-скоро нараства.

Най-голям ръст в добива има при ечемика (29%) и пшеницата (29%). При царевичата за зърно се забелязва един пик през 2018 г., , но и последващ спад през следващите 2019 г. и 2020 г. Въпреки това средния добив от декар при царевичата за зърно е 8% за 2020 г., спрямо базисната 2015 г. Същевременно най-много засети площи с пшеница, ечемик и царевича има през 2020 г.

За разлика от царевичата, при рапицата, за същия период намаляването на добивите от декар изглежда необратимо (-31%). Подобна е тенденцията и при слънчогледа, но при тази култура спада е по-малък (-7%). Освен това за периода на 2016 – 2020 г. се забелязва трайна тенденция за намаляване на засетите площи с рапица (-87%) и слънчоглед (-59%). Това може да е свързано с намаляване на търсенето и реализация на готовата продукция.

Изглежда отглеждането на зърнени култури е сравнително по-атрактивно и най-вероятно по-доходоносно за земеделските стопани. Причините за това са подходящите климатични условия и почви, както и значително по-високата механизация на производството, което изисква все по-малко работна ръка. Голяма част от произведените зърнените култури (пшеница, ечемик, царевича) се използват за изхранване и отглеждане на животни, а добива на слънчоглед и рапица най-вероятно се преработва от местния преработвател „Олива“ АД. Тук можем да предположим, че намаляването на добива и засетите площи със слънчоглед и рапица се дължи на редуциране на производството в „Олива“ АД.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Както бе споменато по-горе **зеленчукопроизводството не е добре развито на територията на община Полски Тръмбеш**. Това се вижда от данните за периода 2015 – 2020 г. Добивът на картофи се е увеличил с 18%, но за сметка на това засетите площи са намалели наполовина. При полския фасул и лещата добивите намаляват с 100%, докато през 2020 г. направо изчезват. При дините добива значително нараства, но засетите площи драстично намаляват. Може да се каже, **че към момента отглеждането на зеленчуци и плодове (картофи, фасул, леща, дини и пъпеши) на територията на община Полски Тръмбеш е неатрактивно за земеделските производители, а при някои култури нерентабилно, въпреки че има условия и потенциал за развитие.**

Проучването успя да идентифицира един преработвател („ИВ АГРО ПЛОД“ ООД, с.Раданово) на плодове и зеленчуци на територията на община Полски Тръмбеш, което обяснява в някаква степен **слабия интерес от страна на икономическите агенти и постигнатите резултати в производството на плодове и зеленчуци**. Въпреки това от Приложение 4 – Проучване на нагласите, очакванията и намеренията на заинтересованите страни, имащи отношение към развитието на община Полски Тръмбеш се вижда, че от страна на бизнеса са предложени 3 проекта за създаване на трайни насаждения и преработка на плодове и зеленчуци. Това означава, че активност в това направление все пак има и тя трябва да бъде подкрепена.

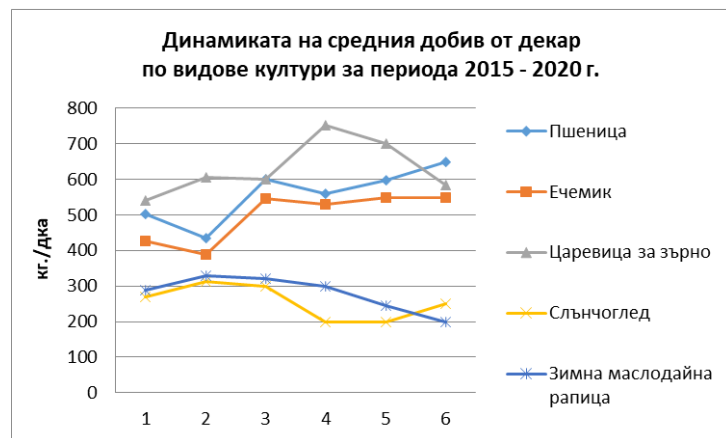
ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 44: Земеделски култури по видове, площ и среден добив от декар на територията на община Полски Тръмбеш

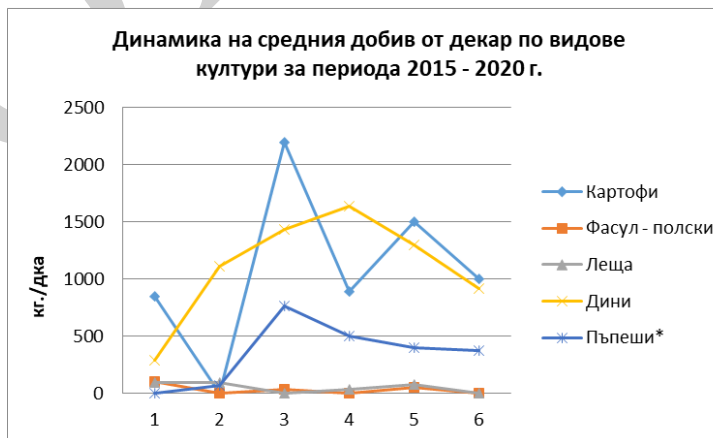
Земеделска култура	2015		2016		2017		2018		2019		2020		Отклонение в ср.добив от дека 2015/2020
	площ в дека	среден добив кг./дека	площ в дека	среден добив кг./дека	площ в дека	среден добив кг./дека	площ в дека	среден добив кг./дека	площ в дека	среден добив кг./дека	площ в дека	среден добив кг./дека	
Пшеница	93550	504	105740	434	93755	600	106015	560	101225	599	106420	650	29%
Ечемик	18670	428	15701	390	10304	545	7468	530	16075	550	21090	550	29%
Царевица за зърно	70710	540	54119	606	66125	600	89026	751	104517	700	120385	585	8%
Слънчоглед	60740	269	74808	312	61405	300	49569	200	44650	200	31039	250	-7%
Зимна маслодайна рапица	19922	289	25536	330	24576	320	199940	300	9930	246	3276	200	-31%
Овес	540	185	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-100%
Картофи	60	850	0	0	62	2200	39	897	32	1500	30	1000	18%
Фасул - полски	151	105	0	0	127	39	0	0	31	50	0	0	-100%
Леща	15	100	15	100	129	0	410	37	102	80	0	0	-100%
Дини	52	288	315	1111	174	1437	55	1636	84	1298	35	914	217%
Пъпеши*	0	0	14	71	13	769	12	500	6,1	400	0	375	428%

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Велико Търново

Фиг. 16

Фиг. 17

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

✓ Животновъдство

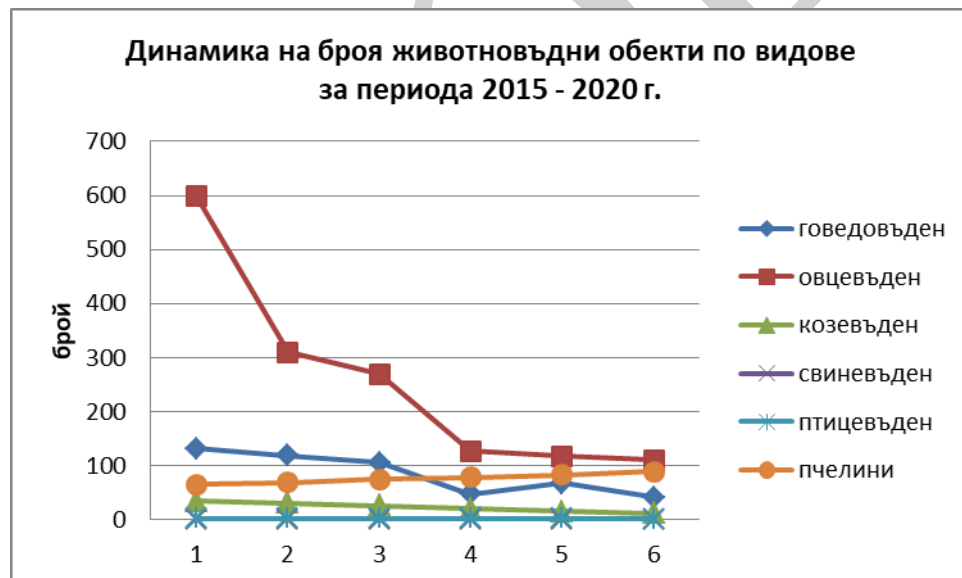
По-голямата част от земеделските производители на територията на община Полски Тръмбеш са едновременно растениевъди и животновъди. Това обяснява, защо за периода 2015 – 2020 г. животновъдните обекти в пъти надхвърлят броя на регистрираните земеделски стопани. Една част от тези обекти са микро стопанства, които не са регистрирани като земеделски производители и са тип „домашно стопанство“. Другата част са ферми, които се занимават с интензивно земеделие и промишлено животновъдство. Това са големи земеделски производители, които отглеждат говеда, овце и птици, посочени в таблицата по-долу.

Таблица 45: Брой и размер на животновъдните стопанства

Брой и размер на животновъдните стопанства на територията на община Полски Тръмбеш							Отклонение 2015/2020
Вид животновъден обект	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
говедовъден	132	119	106	48	68	42	-68%
овцевъден	600	310	270	127	118	110	-82%
козевъден	35	31	26	20	16	12	-66%
свиневъден	0	0	0	0	0	0	
птицевъден	2	2	2	2	2	1	-50%
пчелини	65	69	75	78	83	89	37%
Общо	834	531	479	275	287	254	-70%

Източник: Общинска служба „Земеделие“ в гр. Полски Тръмбеш

Фиг. 18

За периода 2015 – 2020 г. животновъдните обекти на територията на община Полски Тръмбеш като цяло значително са намалели (-70%). Най-много са намалели обектите, в които се отглеждат овце (-82%). На второ място са намалели говедовъдните обекти (-68%), следвани от козевъдните (-66%) и птицевъдните (-50%). За разлика от всички останали пчелините значително нарастват (37%). Прави впечатление, че тези отклонения никак не са малки. За да може да направим анализ и хипотези е необходимо да се проследи броя на отглежданите животни, представен в таблицата по-долу.

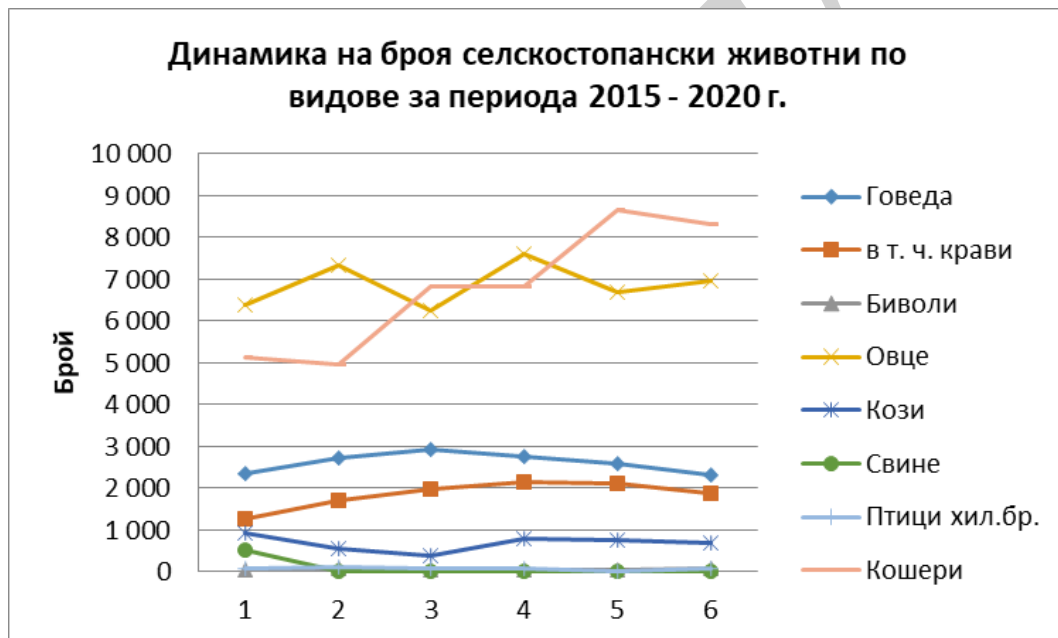
ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 46: Брой селскостопански животни по видове

Брой селскостопански животни по видове, отглеждани на територията на община Полски Тръмбеш							Отклонение 2015/2020
Видове животни	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Говеда	2 335	2 734	2 915	2 748	2 600	2 325	-0,4%
в т. ч. крави	1 276	1 713	1 970	2 150	2 100	1865	46,2%
Биволи	46	64	51	61	54	72	56,5%
Овце	6 381	7 324	6 245	7 590	6 700	6 956	9,0%
Кози	920	553	380	778	750	685	-25,5%
Свине	520	0	0	0	0	0	
Птици хил. бр.	90	98	70	70,5	0	72,5	-19,4%
Кошери	5 126	4 964	6 829	6 830	8 666	8 304	62,0%

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Велико Търново

Фиг. 19

Най-голяма динамика на развитие се наблюдава при пчеларите. За периода 2015 – 2020 г. се вижда, че броя на кошерите нарастват с 62%. Това може да се обясни с повишената инвестиционна активност на пчеларите – 15 от 19 проекта финансирани от ПРСР 2014 – 2020 г. на територията на община Полски Тръмбеш са в областта на пчеларството.

При говедата за същия референтен период се наблюдава относителна стабилност, но пък в тази част броя на кравите бележи ръст от 46,2%. Нарастването на кравите води до увеличаване производството на мляко. Повишения интерес на местните животновъди към млекопроизводството може би се дължи на специфичната конюнктура на пазара в региона и на по-високите субсидии за глава добитък от ПРСР 2014 – 2020 г.

За разлика от кошерите и говедата, при овцете се наблюдава по-висока степен на динамика с най-голям спад за 2017 г., пик през 2018 г. и ръст от 9% за 2020 г., спрямо

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

2015 г. Една от причините за това най-вероятно се дължи на местни инвестиции в преработка на овче мляко по ПРСР 2014 – 2020 г. - „КИТКА – 2017“ ООД, с.Куцина.

Отглеждането на кози се характеризира с резки отклонения през годините, но със устойчива тенденция към намаляване на техния брой – от 920 за 2015 г. броя на отглежданите животни рязко намаляват на 380 през 2017 г., след което следва двойно покачване за следващите 2 години и реализиран спад от 25,5% за 2020 г., спрямо 2015 г.

От таблицата по-горе става ясно, че отглеждането на свине не е атрактивно за местните животновъди. Причините за това най-вероятно са в географското положение и специфичния климат, а през последните години и последиците от африканската чума по свинете.

При птиците се наблюдава трайна тенденция към намаляване на броя животни с 19,4% за референтния период (2015 – 2020 г.).

➤ **Рибно стопанство**

Данни за сектор **„Рибно стопанство“** няма. Причината за това е, че от една страна НСИ не разполага с данни за подсектор **„Сладководен риболов“**, а от друга данните за подсектор **„Развъждане и отглеждане на риба и други водни организми в сладководни басейни“** са конфиденциални.

За да се придобие представа за състоянието на подсектор **„Развъждане и отглеждане на риба и други водни организми в сладководни басейни“** се събраха допълнително данни за язовирите/водоемите и техните ползватели, както и броя на регистрираните рибовъдни стопанства.

От регистъра на язовирите общинска собственост на територията на община Полски Тръмбеш се вижда, че те са 8 на брой, изградени предимно през 60-те години на миналия век. Прави впечатление, че само за 3 от тях има издадени права за водоползване. Това частично се потвърждава и от Регистъра на активните рибовъдни стопанства към 30.06.2021 г. на Изпълнителната агенция за рибарство и аквакултури (ИАРА). Според този регистър на територията на община Полски Тръмбеш само 2 стопанства имат валиден (не прекратен) лиценз от ИАРА:

- РС Масларево с оператор „Фишери – 2009“ ООД - язовир „Масларево“, в землището на с. Масларево;
- РС Обединение с оператор ЕТ „Мери-Йордан Йорданов“ - имот № 000283, с. Обединение.

Изглежда, че РС Обединение разположен в имот № 000283 не попада в регистъра на язовирите общинска собственост, което означава, че този водоем е частен. От тук става следва, че само в един от язовирите собственост на общината се развъжда риба от оператор с валиден (не прекратен) лиценз от ИАРА.

От направена към 17.08.2021 г. справка в ИСУН за осъществени и финансирани проекти в областта на рибарството и аквакултурите се вижда, че няма данни за такива за територията на община Полски Тръмбеш.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 47: Регистър на язовирите общинска собственост - Полски Тръмбеш

№	наименование	Населено място Кадастър №	Акт за собственост	Наемател/ концесионер	Водополз- ване	Площ/ дка	Година изграждане
1	Вързулица - 1	ЕКАТТЕ 12869 с. Вързулица кад.№000060	АОС№44/ 17.02.1998г.	ЕТ „Ерато- Светла Николова“ с.Масларево- 10.09.2014 г.		24,621	
2	Вързулица-2	ЕКАТТЕ 12869 с. Вързулица кад.№000062	АОС№45/ 17.02.1998г.	ЕТ „Ерато- Светла Николова“ с.Масларево- 10.09.2014 г.		65,491	
3	Павел-2	ЕКАТТЕ 55018 с.Павел Кад№000220	АОС№2372/ 03.12.2006г.	„ЕРАТО-АГРО“ ООД с.Масларево 08.02.2016г.		240,80	1961
4	Масларево	ЕКАТТЕ 47439 с.Масларево Кад№000233	АОС№13/ 14.10.1997г.	„Фишери 2009“ ООД 02.07.2015г.	№1/ 10.03.2011 г.	218,5	1959
5	Орловец - Акема	ЕКАТТЕ 53905 с.Орловец Кад№000221	АОС№25/ 17.12.1997г.	„Агроком“ ЕООД 04.01.2016г.	№3/ 30.09.2011г.	16,671	1959
6	Полски Сеновец	ЕКАТТЕ 57340 с.П.Сеновец Кад№000239	АОС№64/ 04.11.1998г.			13,575	1960
7	Иванча	ЕКАТТЕ 32175 с.Иванча Кад№000178	АОС№54/ 01.04.1998г.				1959
8	Обединение- Гората	ЕКАТТЕ 53014 с.Обединение Кад№000427	АОС№65/ 04.11.1998г.	„Теди-Цвет“ ЕООД 03.09.2014г		44,981	1959

Източник: Община Полски Тръмбеш

От изложеното по-горе се вижда, че икономическата активност в рибното стопанство е доста слаба, имайки предвид ресурсите, които територията предлага.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 48: Регистър на активните рибовъдни стопанства в община Полски Тръмбеш към 30.06.2021 г.

№	Номер по УРОРР	Изх.№	Дата на издаване	Титуляр/Име	Стопанство/Име	Стопанство/Местонахождение	Състояние	Дата
1	4400003	48	8.5.2002	ЕТ "Петър Никодимов"	РС - с. Климентово	с. Климентово общ.Полски Тръмбеш	Прекратено	19.8.2005
2	4400004	49	8.5.2002	ЗКПУ "ТЕНЧА"	РС - с. Обединение	с. Обединение, общ.Полски Тръмбеш	Прекратено	5.10.2005
3	4400008	65	11.6.2002	ЕТ "Мери - Йордан Йорданов"	РС с.Обединение	общ.Полски Тръмбеш,с.Обединение,м.Първо Поле	Прекратено	5.10.2005
4	4400011	62	11.6.2002	"Ави - Александър Илиев - 42" ЕООД	язовир - с.Масларево,общ.Полски Тръмбеш	с.Масларево,общ.Полски Тръмбеш	Прекратено	13.12.2005
5	4400021	89	23.8.2002	ЕТ "Сашо - Александър Иванов"	яз. в землището на с.Полски Сеновец, общ.Полски Тръмбеш	с.Полски Сеновец, общ.Полски Тръмбеш	Прекратено	13.12.2005
6	4400030	108	17.10.2002	ЕТ "Хемета - Христо Маринов"	Рибни клетки, с.Иванча	с.Иванча, общ.Полски Тръмбеш	Прекратено	5.10.2005
7	4400031	109	17.10.2002	ЕТ "Росен Асенов"	язовир с.Павел	общ. Полски Тръмбеш, с.Павел	Прекратено	25.1.2006
8	4400059	259	19.5.2005	ЕТ "Мери - Йордан Йорданов"	РС с.Обединение	общ.Полски Тръмбеш,с.Обединение,м.Първо Поле	Прекратено	19.10.2009
9	4400060	266	13.9.2005	ЕТ "Петър Никодимов"	Рибни клетки - с. Климентово	с. Климентово, общ.Полски Тръмбеш	Прекратено	9.6.2009
10	4400061	268	15.9.2005	ЕТ "Хемета - Христо Маринов"	Рибни клетки, с.Иванча	с.Иванча, общ.Полски Тръмбеш	Прекратено	8.5.2009
11	4400063	300	5.10.2006	ЕТ "Тодор Бенов"	РС - с.Обединение	водоем, северно от с. Обединение, изграден на дере, ляв приток на р.Елийска - кадастрален №000138 по картата за възстановената собственост на с. Обединение, община Полски Тръмбеш, област Велико Търново - общинска собственост - АОС №246/25.06.2001 г., ЕКАТТЕ 53014	Прекратено	23.4.2009
12	4400067	446	15.6.2009	ЕТ "Тодор Бенов"	РС - Обединение	водоем, северно от с. Обединение, изграден на дере, ляв приток на р.Елийска - кадастрален №000138 по картата за възстановената собственост на с. Обединение, община Полски Тръмбеш, област Велико Търново - общинска собственост - АОС №246/25.06.2001 г., ЕКАТТЕ 53014	Прекратено	14.3.2019
13	4400077	551	18.4.2011	"Фишери - 2009" ООД	РС "Масларево"	язовир "Масларево", в землището на с. Масларево - имот №000233, община Полски Тръмбеш, област Велико Търново, с площ 218.496 дка, ЕКАТТЕ 47439	Непрекратено	
14	4400082	580	12.10.2011	ЕТ "Маген - Мария Стаматова"	РС "Павел"	Язовир в имот № 0000867, в землището на с.Павел, общ. Полски Тръмбеш, обл. В.Търново, ЕКАТТЕ 55018	Прекратено	25.1.2013
15	4400094	1003	12.6.2015	ЕТ "Мери-Йордан Йорданов"	РС "Обединение"	находящо се в землището на с. Обединение, общ. Полски Тръмбеш, обл. Велико Търново, имот № 000283, ЕКАТТЕ 53014	Непрекратено	

Източник: ИАРА (http://iara.government.bg/?page_id=8)

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

➤ Горско стопанство

Територията на община Полски Тръмбеш попада в обхвата на ДГС „Болярка”, което е териториално поделение на „Северноцентрално Държавно Предприятие“ със седалище гр. Габрово (ДГС Болярка | СЦДП - "Северноцентрално Държавно Предприятие" ДП (scdp.bg)). ДГС „Болярка” обхваща 45 350 ха горски територии на общините Велико Търново, Сухиндол, Павликени и Полски Тръмбеш, като контролира и недържавните гори до 20 декара. В района на стопанството попадат 78 населени места, от които 7 града и 39 села и 61 махали. Залесената площ е 43 453 ха, което е 95.8% от общата площ. Горските култури са с площ 5075 ха или 11,7 % от залесената площ. Голата незалесена площ е 369 ха, като най-много са поляните – 617 ха.

За добър контрол и по-лесно стопанисване районът на ДГС „Болярка” е разделен на 4 горскостопански участъка: ГСУ – Вонеща вода, ГСУ – Капиново, ГСУ – Полски Тръмбеш, ГСУ – Павликени.

Дървесината, добита от горския фонд се използва за промишлени цели и дърва за огрев. Добивът се осъществява от частни фирми, които по заявка обслужват местните физически и юридически лица.

Районът предлага добри условия за развитие на ловното стопанство. Големите и малки комплекси гора, изпъстрени с поляни и долини, наличието на горски плодни дървета, създават подходящи условия за изхранване и укриване на дивеча.

4.1.3. Преработваща промишленост

Преработвателната промишлеността в община Полски Тръмбеш е представена от предприятия на хранително-вкусовата промишленост, предприятия за технологично оборудване в селското стопанство, цехове за производство на дограма и електроуреди. Перспективите за развитие на промишлеността са свързани с модернизирание и разширяване на съществуващите производства към по-висока добавена стойност.

Броят на предприятията в преработващата промишленост за периода 2013 – 2018 г. е относително стабилен през годините с лек спад в края на 2018 г. Този сектор е един от четирите отрасли, които имат най-голям принос в нетните приходи от продажби и създаването на устойчива заетост. По-голямата част от предприятията в преработващата промишленост са регистрирани и работят в гр. Полски Тръмбеш, което създава териториален дисбаланс на икономическите дейности между общинския център и селата. Водещи предприятия в сектора са:

- „Мелница Росица“ ООД – предприятието се намира в с.Климентово. Произвеждаме брашна тип 500, тип 1150, пълнозърнесто брашно в разфасовки по 1 кг. ,25 кг. и 50 кг., трици насипни в чували по 30 кг. Разполагат със собствен транспорт и доставят стока в цялата страна. Съхранение и изкупуване на пшеница;
- „Диси-М“ЕООД, гр. Полски Тръмбеш – производство на тестени и сладкарски изделия, дистрибуция на сладоледи „Дени“ - В. Търново, замразени зеленчуци;
- Земеделска Кооперация „Земя“, гр. Полски Тръмбеш - извършва редица услуги свързани със земеделието и селското стопанство: производство на земеделски и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

животински продукти, преработка на животинска продукция, агрохимически услуги
строителни услуги транспортни услуги търговски услуги и др.;

- **„КИТКА – 2017“ ООД, с.Куцина** – производство на млечни продукти. През 2019 г. предприятието кандидатства за финансиране с проект „Изграждане на модулна мандра за овче мляко и закупуване на специализирани транспортни средства“ от ПРСР 2014 – 2020 г. Предвидено е модулно изграждане на обект с капацитет 2000 литра мляко дневно. Обекта ще е разположен в землището на с.Куцина. Ще се преработва овче мляко собствена суровина и произвеждат следните продукти: сирена кашкавал и кисело мляко;
- **„ИВ АГРО ПЛОД“ ООД, с.Раданово** - производство, съхранение, преработка и търговия на земеделска продукция; покупка на стоки или други вещи с цел да ги препродаде в първоначален, преработен или обработен вид и др.;
- **„Олива“ АД, гр. Полски Тръмбеш** – предприятие за производство на растителни масла от слънчоглед и рапица: сурово дегумирано рапично и слънчогледово масло; слънчогледов шрот; рапичен шрот – насипно; пелетирана люспа (насипно); отсевки; белени слънчогледови ядки (Олива | НАЧАЛО (oliva.bg));
- **„ГРЕМИЕРА“ ЕООД, с.Куцина, община Полски Тръмбеш** – цех за оползотворяване на отпадъчни маслени утайки от предприятия за производство на растителни масла;
- **„Подем“ ЕООД** - производство на нестандартно селскостопанско оборудване, както и уреди за бита. За целта разполага със съвременна оборудвана база в с.Полски Сеновец. Фирмата е със 100% общинско участие и предлага работа на над 25 души с висока квалификация и дългогодишен опит в работата с метали и производство на машини и ел. уреди (Подем ЕООД (podem-eood.com));
- **„Първи май“ АД, гр. Полски Тръмбеш** - произвежда над 70 вида изделия – машини и съоръжения за технологично оборудване на животновъдни ферми, машини и резервни части за растениевъдството. Дружеството е обособено като самостоятелна производствена единица, разполагаща с оборудване за извършване на почти всички видове технологични обработки ("Първи май" АД - (pm-dad.com));
- **„Делтаком Електроникс“ ООД, гр. София, база Полски Тръмбеш** – производствен комплекс за сателитни приемници (Делтаком Електроникс ООД (dce.bg));
- **„СИКОТЕРМ ИНДЪСТРИ“ АД, гр. Полски Тръмбеш** – произвежда по немска технология прозорци и врати от дърво със стъклопакет. Дружеството разполага с модерен завод в гр. Полски Тръмбеш, оборудван с високотехнологични дървообработващи машини на Michael Weinig, Hess, Federhenn;
- **„Юнигаз - ВТ“ ООД, гр. Полски Тръмбеш** – предлага алтернативни горивни системи за конвертиране на автомобили, оборудвани с двигатели с искрово запалване, за работа с газообразни горива - газови инжекционни, метанови уредби, традиционни газови уредби, LPG, CNG компоненти. В периода 2014 – 2020 г. предприятието инвестира в нови управленски процеси, чрез услуги по използването на софтуер за управленски системи. Проекта е финансиран от ОПИК;

По-голямата част от посочените по-горе предприятия са потенциални бенефициенти по операции на ОПИК и ПРЧР 2014 – 2020 г., както и в бъдеще по КИП и ПРЧР за

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

периода 2021 – 2027 г. Предприятия като „Мелница Росица“ ООД, Земеделска Кооперация „Земя“, „КИТКА – 2017“ ООД и „ИВ АГРО ПЛОД“ ООД могат да бъдат подпомогнати по мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ от ПРСР 2014 – 2020 г. или по интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони в България за периода 2021 – 2027 г.

Над 90% от предприятията на територията на община Полски Тръмбеш са микропредприятия, според броя на заетите лица в тях, разпределени по години, както следва:

Таблица 49: Групи предприятия за територия на община Полски Тръмбеш

Групи предприятия според заетите в тях лица	Брой предприятия по години					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Микро до 9 заети	311	309	299	310	317	324
Малки от 10 до 49	31	31	30	25
Средни от 50 до 249	-	-	-	-
Големи 250+	-	-	-	-	-	-
Общо	342	339	330	341	347	349

Източник: НСИ, „...“ Конфиденциални данни

От таблицата по-горе се вижда, че броя на предприятията със статут малки е относително стабилен през годините с изключение на последната 2018 г., през която е регистрирано чувствително намаление – от 30 на 25 бр. Данните за броя на средните и големите предприятия са конфиденциални или въобще липсват. Излиза, че от 2015 година насам на територията на община Полски Тръмбеш няма нито едно предприятие със статут средно и голямо. Ето защо в рамките на настоящото проучване бяха идентифицирани част от онези 25 малки предприятия отчетени в 2018 г. По-големите от тях са посочени и описани по-горе. Проучването установи, че тези предприятия оказват голямо влияние върху пазара на труда, заетостта и доходите. От проведените анкети и фокус групи за подготовка на ПИРО (Приложение 4 към ПИРО) става ясно, че от една страна икономическото развитие на община Полски Тръмбеш е по-скоро добро, но от друга, възможностите за намиране на работа, според участниците в проучването са незадоволителни и лоши. Едновременно с това доходите на домакинствата се оценяват като задоволителни и добри. Очевидно има нужда от по-висока икономическа активност, подпомагане на предприемачеството, което да разкрива нови работни места и възможности за кариерно развитие. Голям потенциал в това отношение има селското стопанство чрез диверсификация на дейностите и инвестиции в преработка на земеделска продукция. Освен това предвид географското положение и строителството на два пътни възела на АМ „Хемус“ на територията на община Полски Тръмбеш има потенциал за развитие на логистични центрове и услуги, които да обслужват бъдещия трафик.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

4.1.4. Туризм

Броя на икономическите агенти в сектор I – хотелиерство и ресторантьорство и техният относителен дял в местната икономика за периода 2015 – 2018 г. устойчиво намаляват – от 41 бр. (12.42%) за 2015 г. на 29 бр. (8.31%) през 2018 г.

Към края на 2020 г. на територията на община Полски Тръмбеш са регистрирани и работят 5 обекта за настаняване на туристи, от които 1 хотел, 2 къщи за гости и 2 обекта, предлагащи стаи за гости, посочени в таблицата по-долу. Всички те предлагат общо 50 помещения за настаняване с капацитет от 118 легла, което прави средно по 2 легла на стая. Хотелът и едната къщата за гости са регистрирани и се предлагат за територията на гр. Полски Тръмбеш, а другите три обекта за настаняване функционират в три от селата на общината.

Таблица 50: Места за настаняване в община Полски Тръмбеш към 31.12.2020 г.

№	Наименование	Населено място/местност	Брой помещения	Брой легла
1	Стаи за гости	с. Стефан Стамболово	4	9
2	Стаи за гости	с. Обединение	3	7
3	Къща за гости „Дар“	гр. Полски Тръмбеш	10	31
4	Хотел „Есперанто“	гр. Полски Тръмбеш	30	60
5	Къща за гости „Куцина“	с. Куцина	3	11
Общо			50	118

Източник: Община Полски Тръмбеш

Възможностите за настаняване се характеризират не само с ограничения избор, но и с по-ниската категория на обектите. В община Полски Тръмбеш категоризираните средства за подслон и места за настаняване към 31.12.2020 г. са от 1 до 3 звезди.

На 01.06.2021 г. отвори най-новия туристически обект „Парадайс парк“ в гр. Полски Тръмбеш. Инвестицията е на стойност 1 млн. лева и представлява комплекс от къщи за гости с ресторант до градския плувен басейн. В момента функционира едната къща за гости с капацитет от 18 помещения и 36 легла. По информация на инвеститорите в медиите (Вдигат райски комплекс за почивка до басейните в Полски Тръмбеш за 1 млн. лв. | Вестник Борба - областен всекидневник, Велико Търново (borbabg.com)) за следващата година се планира отварянето на още една къща за гости и ресторант, който да обслужва гостите и жителите на гр. Полски Тръмбеш.

Броя на реализираните нощувки на територията на община Полски Тръмбеш за периода 2015 – 2020 г. се отличава с висока степен на динамика.

Таблица 51: Реализирани нощувки в места за настаняване и средства за подслон

Община Полски Тръмбеш	Години					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Нощувки (брой)	9 202	3 317	5 245	3 392	5 267	5 497

Източник: Община Полски Тръмбеш

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Диаграмата по-долу илюстрира рязък спад на броя нощувки за 2016 г., спрямо 2015 г., след което следва възстановяване и после отново падане през 2018 г. През последните 2 години обаче броя на реализираните нощувки се стабилизира и дори леко покачва. Това показва, че пандемията от COVID-19 не влияе върху реализираните нощувки, но най-вероятно се отразява на ресторантьорството, тъй като по време на първата и втората вълна заведенията и ресторантите бяха затворени.

Фиг. 20

Туристите и гостите на града се посрещат и обслужват от 29 заведения, барове и ресторанти с капацитет от 1 624 места, като над 50% от тях работят на територията на гр. Полски Тръмбеш. Градът е позната дестинация повече сред хората, които посещават Специализираната болница за продължително лечение и рехабилитация (СБПЛР) „Минерални бани“ – Полски Тръмбеш - СБПЛР Минерални бани Полски Тръмбеш (mb-polskitrambesh.com), а не толкова сред туристите. Поради тази причина се предлагат стандартни хотелиерски и ресторантьорски услуги, които съвсем не са достатъчни да привличат повече посетители с цел отдих.

Таблица 52: Питейни заведения и ресторанти към 31.12.2020 г.

№	Наименование	Населено място	Брой места
1	Кафе-аперитив	с. Полски Сеновец	46
2	Ресторант „Ашкъм“	с. Раданово	150
3	Механа „Валентино“	гр. Полски Тръмбеш	50
4	Кафе-аперитив „Шенай“	с. Петко Каравелово	20
5	Снек-бар „Венеция“	гр. Полски Тръмбеш	135
6	Кафе-сладкарница „Вики“	с. Раданово	30
7	Кафе-аперитив „Наздраве“	гр. Полски Тръмбеш	50
8	Ресторант „Кълъч“	с. Куцина	50
9	Кафе-аперитив „Синия банан“	с. Масларево	20
10	Кафе-аперитив „Лилия“	гр. Полски Тръмбеш	20
11	Ресторант „Империял“	гр. Полски Тръмбеш	150
12	Гостилница „Лабиринт“	гр. Полски Тръмбеш	50

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

13	Бистро	гр. Полски Тръмбеш	50
14	Кафе-аперитив „The klub“	гр. Полски Тръмбеш	30
15	Кафе-клуб „Жар“	с. Масларево	20
16	Ресторант „Чочката“	с. Раданово	50
17	Кафе-аперитив „Найс“	гр. Полски Тръмбеш	20
18	Кафе-аперитив „Добреви“	гр. Полски Тръмбеш	98
19	Кафе-аперитив	гр. Полски Тръмбеш	30
20	Кафе-аперитив	с. Страхилово	50
21	Кафе-аперитив	с. Орловец	50
22	Снек-бар	с. Куцина	50
23	Снек-бар „Старата къща“	с. Обединение	50
24	Снек-бар „Славей“	гр. Полски Тръмбеш	75
25	Бар-клуб „Трафик“	гр. Полски Тръмбеш	150
26	Кафе-аперитив „Теди“	с. Климентово	20
27	Кафе-аперитив „Еврофутбол“	гр. Полски Тръмбеш	50
28	Кафе-аперитив „Оазис 2“	гр. Полски Тръмбеш	40
29	Кафе-аперитив „Алекс“	с. Павел	20
Общо			1 624

Източник: Община Полски Тръмбеш

Заетостта на туристическите обекти се осигурява най-вече от преминаващи и идващи по работа в община Полски Тръмбеш хора. Посещенията с цел рехабилитация и ползване на лечебните минерални извори в града стават планирано, по предписание на лекар или здравна пътека, а тези с цел отдых се реализират предимно през почивните и празничните дни, когато има организирани културни мероприятия и събори.

Програма за развитие на туризма в община Полски Тръмбеш 2018 – 2020 г.

Програмата за развитие на туризма в Община Полски Тръмбеш е разработена на основание чл. 11 и чл.12, т.1 от Закона за туризма и Националната стратегия и е в съответствие с Общинския план за развитие на Община Полски Тръмбеш за периода 2014-2020 година. Тя е оперативен документ за реализация на основните приоритети и цели за развитието на Община Полски Тръмбеш и развитие на съществуващите местни туристически ресурси и потребности.

Основните цели на Програмата за развитие на туризма в Община Полски Тръмбеш са:

- Превръщането на Община Полски Тръмбеш в привлекателно място за посещение от туристи, чрез пълноценно и функционално използване на природните и антропогенните дадености на региона;
- Повишаване привлекателността на Община Полски Тръмбеш, чрез благоустрояване на инфраструктурата, обслужваща туризма, чрез развитие на туристическите атракции, опазване и съхраняване на чистотата на околната среда на района, подобряване състоянието и експониране на културно-историческото наследство;
- Повишаване броя на организирани групови и индивидуални туристи в общината, както и увеличаване на престоя им.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

В програмата за развитие на туризма за периода 2018 – 2020 г. се посочва, че Община Полски Тръмбеш притежава потенциал за развитие преимуществено на алтернативен туризъм - селски, екологичен, приключенски, културен, събитие (спортен, фестивален), като алтернативна форма на предлагания масов туристически продукт. Акцентира се върху наличието на извори с минерална вода, покрай които може да се развие СПА туризъм, който да осигури постоянен поток от туристи.

Според анализа, представен в програмата, основни проблеми и пречки за развитието на туристическо предлагане в община Полски Тръмбеш са:

- Човешките ресурси - както по отношение на демографския профил в общината, така и по отношение на квалификацията на работната ръка. Налице е и негативна тенденция. Друг съществен проблем е слабо развитата туристическа инфраструктура (настаняване, хранене, атракции). Тази слабост може да бъде преодоляна с повече инвестиции в хотелиерството и ресторантьорството;
- Липсата на организация на туристическото предлагане - съществен проблем, който е възможно да бъде преодолян с активна координирана работа на местните заинтересовани страни по реализацията на програмата за развитие на туризма.

За постигане на целите, съгласно извършения целеви анализ и Закона за туризма Програмата за развитие на туризма в Община Полски Тръмбеш за периода 2018 - 2020 г. предвижда следните основни дейности:

- Изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината;
- Опазване, поддържане и развитие на зелените площи;
- Организация на информационното обслужване на туристите;
- Реклама в страната и в чужбина на туристическите обекти, намиращи се на територията на община Полски Тръмбеш;
- Други дейности: публично представяне на проекти и програми; създаване на партньорства; изработване на система за ефективен контрол спрямо туристическите обекти; проучване на възможностите, разработване и участие на Община Полски Тръмбеш в проекти по Национални програми и програми финансирани със средства от фондовете на ЕС с туристическа насоченост.

При справка в ИСУН се вижда, че община Полски Тръмбеш изпълнява 3 проекта, които пряко или косвено са свързани със заложените в програмата за развитие на туризма дейности:

- „Рехабилитация на съществуващ парк“ в УПИ I, кв. 109 по ПУП на гр. П. Тръмбеш, финансиран от СВОМР на МИГ 2014 – 2020 г.;
- „Създаване на Общинско социално предприятие „Поддържане на зелените системи на територията на община Полски Тръмбеш“ по СВОМР на МИГ „Павликени и Полски Тръмбеш“;
- Рекултивация на депо за битови отпадъци на Община Полски Тръмбеш, финансиран по ОПОС 2014 – 2020 г.

Няма данни за степента на постигане на така заложените в програмата дейности и цели, но въпреки това към момента те са актуални и ПИРО за периода 2021 – 2027 г. може да допринесе за тяхното изпълнение.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Резултатите от анкетното проучване, както и идентифицирането на нагласите и анализа на субективното мнение на заинтересованите страни за подготовка на ПИРО показват, че нивото на предлаганите туристически услуги на територията на община Полски Тръмбеш е задоволително – нито добро, нито лошо (39%) и добро (34%). Такава и дори по-добра е оценката на анкетираните за състоянието на природната среда - биологичното разнообразие, водите и климата, както и оценката за оползотворяване на природните ресурси (Приложение 4).

Над 90% от участниците в изследването определят състоянието на културно-историческото наследство на общината – паметници, народни традиции и обичаи като добро (57%) и много добро (36%). Популяризирането на територията като туристическа дестинация обаче е нито добро, нито лошо (37%) с равни стойности за добро и лошо.

Очевидно местните хора виждат добър потенциал за развитие на туризъм, който обаче според данните по-горе за хотелите, ресторантите, заложените цели и осъществените дейности и проекти не се реализира.

Към настоящия момент община Полски Тръмбеш няма актуална програма за развитие на туризма, поради което в програмата за реализация на ПИРО следва да се планират мерки и дейности за подготовка на стратегия/програма за развитие на туризма 2021 – 2027 г., както и дейности, съгласно чл.11 от Закона за туризма, така че ПИРО да съответства на нормативните изисквания.

4.2. Нетни приходи от продажби

Според нетните приходи от продажби отрасловата структура на икономиката на община Полски Тръмбеш по подобие на тази, въз основа на броя предприятия се формира от 3 сектора: 1) селското, горското и рибното стопанство; 2) търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети; 3) преработващата промишленост. Илюстрация на тази структура е диаграмата по-долу.

Фиг. 21

Източник: НСИ

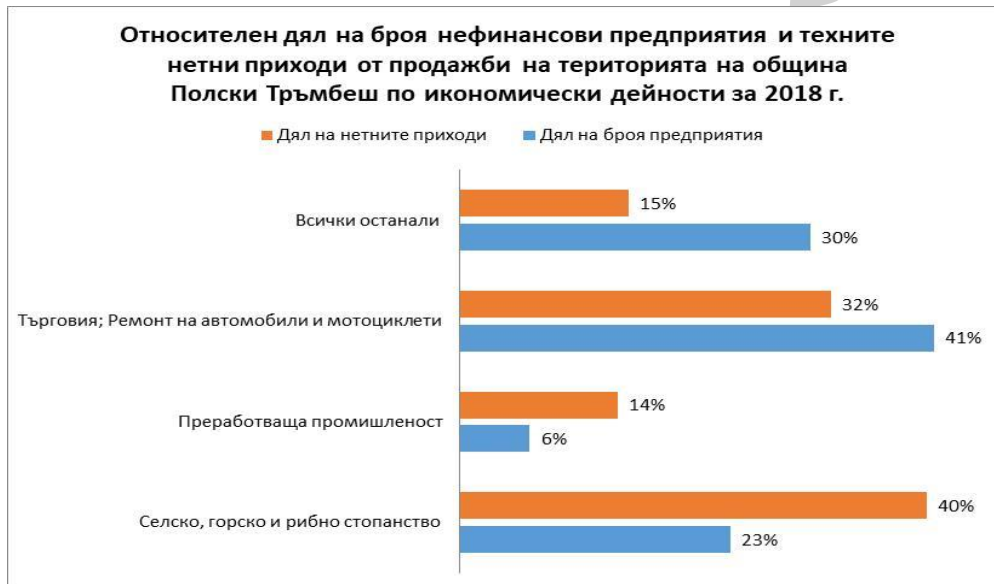

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Относителният дял на нетните приходи от продажби на трите структуроопределящи сектора надхвърля 85% от всичките приходи на нефинансовите предприятия за 2018 г. При съпоставка на относителния дял на броя предприятия с този на нетните приходи от продажби за 2018 г. се вижда, че:

- Физическите и юридическите лица, работещи в сектор А: Селско, горско и рибно стопанство, представляващи 23% от всички предприятия, генерират 40% от всички нетни приходи.
- Икономическите агенти, работещи в сектор G: Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети, представляващи 41% от всички предприятия, генерират 32% от всички нетни приходи;
- Фирмите, работещи в сектор С: Преработваща промишленост, представляващи 6% от всички предприятия, генерират 14% от всички нетни приходи;

Фиг. 22

Източник: Аналитична диаграма на база данни от НСИ

Очевидно най-голяма ефективност отчитат предприятията в преработващата промишленост (сектор С), където сравнително по-малко икономически агенти реализират повече нетни приходи от продажби. Тези предприятия осигуряват работа на 11% от наетите лица на трудови и служебни правоотношения за 2018 г. Производителността на един работник в сектора за 2018 г. е 81,05 хил. лева, съгласно аналитичната таблица по-долу. **Производителността показва каква част от нетните приходи от продажби носи един нает на трудови и служебни правоотношения.**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 53: Производителност на един нает за 2018 г.

Икономическа дейност	Показатели за 2018 г.		
	Нетни приходи, в хил. лева	Наети лица, в брой	Производителност на един нает, в хил. лева
1	2	3	4=2/3
Селско, горско и рибно стопанство (сектор А)	36 335	279	130,23
Преработваща промишленост (сектор С)	12 320	152	81,05
Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети (сектор G)	28 900	223	129,60
Всички останали	13 159	722	18,23
Общо за всички сектори	90 714	1 376	65,93

Източник: Аналитична таблица по данни от НСИ

За разлика от предприятията в преработващата промишленост тези в сектор А – селско, горско и рибно стопанство са по-малко ефективни, според съотношението брой предприятия и реализирани приходи. Производителността на един работник в този сектор обаче е по-голяма (130,23 хил. лева) в сравнение с тази в сектор С. Почти съща е производителността на един работещ в сектор G – търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети (129,6 хил. лева). Относителния дял на броя предприятия в сектора за 2018 г. е повече в сравнение с този на генерираните нетни приходи от продажби.

От данните за производителността на един нает за периода 2015 – 2018 г., се вижда устойчив ръст на нарастване в секторите С и G, а при сектор А има отчетен спад за 2017 г., но бързо възстановяване през 2018 г. Производителността на местната икономика като цяло нараства – от 60,11 хил. лв. за 2015 г. на 65,93 хил. лв. през 2018 г.

Таблица 54: Производителност на един нает

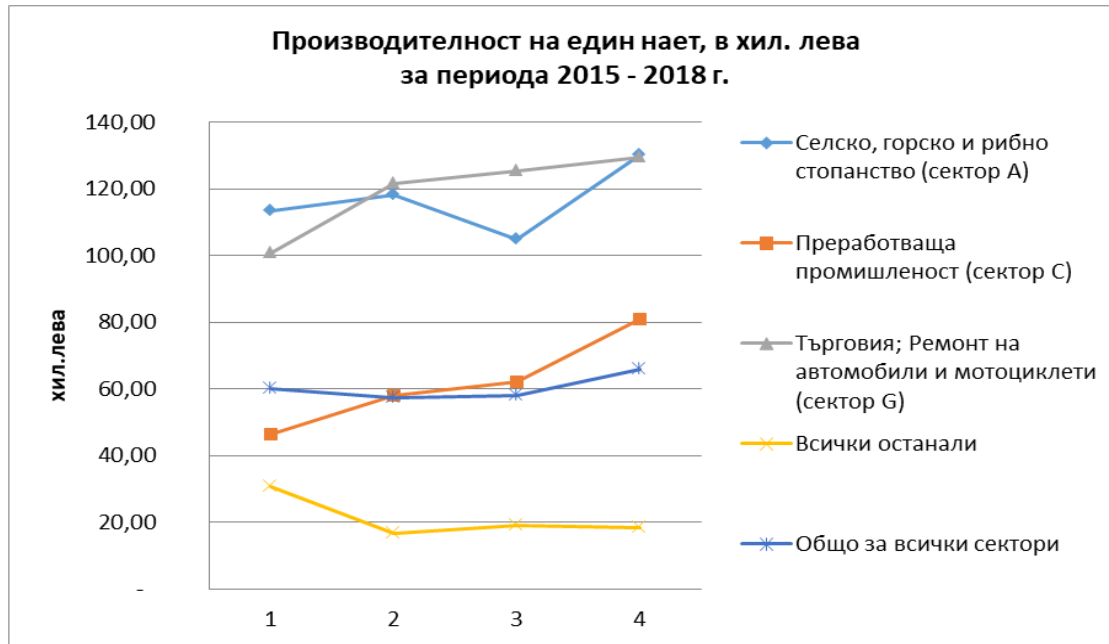
Икономическа дейност	Производителност на един нает, в хил. лева за периода 2015 - 2018 г.			
	2015	2016	2017	2018
Селско, горско и рибно стопанство	113,59	118,36	104,83	130,23
Преработваща промишленост	46,51	57,95	62,14	81,05
Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	100,96	121,68	125,30	129,60
Всички останали	30,54	16,68	19,17	18,23
Общо за всички сектори	60,11	57,35	58,08	65,93

Източник: Аналитична таблица по данни от НСИ

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фиг. 23

При по-детайлен преглед на нетните приходи от продажби по сектори за периода 2013 – 2018 г., публикувани в таблицата по-долу се забелязва че:

- Нетните приходи от продажби в местната икономика като цяло намаляват с 2% за 2018, спрямо 2013 г. и 5% спрямо 2015 г. В същото време производителността нараства с близо 10% за 2018 г., спрямо 2015 г.
- Нетните приходи от продажби в сектор А – селско, горско и рибно стопанство намаляват със 2% за периода 2013 – 2018 г. и с 4% за 2018 г., спрямо 2015 г. въпреки това техният относителен дял през годините е постоянен (40%) с пик през 2016 г. (42%) и спад през 2017 г. (37%) в сравнение с предходните години. **Тези резултати най-вероятно се дължат на климатичните условия през годините и субсидиите в зърнопроизводството и животновъдството. Тези дейности са по-високо технологични и механизирани, което ги прави по-нетрудоемки;**
- В сектор С – преработващата промишленост се наблюдава подобна динамика с почти постоянен дял на нетните приходи през годините и тяхното нарастване с 4% за периода 2013 – 2018 г. В резултат, на което се стига до устойчиво увеличаване на производителността на едно наето лице. **Може би това се дължи на вътрешната отраслова структура, в която преобладаващи са хранително-вкусовата промишленост, производство на машини и съоръжения за селското стопанство и др. Резултатите в преработващата промишленост зависят от нивото на управление и технологичност;**
- Нетните приходи от продажби на предприятията в сектор G – търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети нарастват с 32% за 2018 г., спрямо 2013 г. и 31%, спрямо 2015 г. Сектор G дава една от най-високите производителности на едно заето лице със сравнително повече работещи фирми, генериращи обаче по-малко нетни приходи. Това са най-вероятно микро фирми, работещи собственици и свободни професии, които са преобладаващи в сектора.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Увеличаването на оборотите в търговията и услугите са индикатор за добра покупателната способност на местното население, чиито доходи идват най-вече от селското стопанство и преработващата промишленост (виж „заплати“ по-горе);

- Най-голям ръст в нетните приходи от продажби за 2018 г., спрямо 2015 г. (45%) отчитат предприятията работещи в сектор Н – транспорт, складиране и пощи. Този сектор е интересен с това, че със строителството на АМ „Хемус“ и двата пътни възела на територията на община Полски Тръмбеш ще се създадат условия за развитие на транспортни, логистични и складови центрове;
- Данните за сектор I – Хотелиерство и ресторантьорство показват, че за периода 2013 – 2018 г. относителният дял на нетните приходи от продажби е незначителен за местната икономика (1%). Освен това за 2018 г., спрямо 2013 г. нетните приходи се увеличават (23%), но спрямо 2015 г. значително намаляват (-16%).

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 55: Нетни приходи на нефинансовите предприятия по икономически дейности

Код	Икономически дейности по КИД-2008	Нетни приходи от продажби в хил.лева						Отклонение 2013/2018	Отклонение 2015/2018
	Наименование	2013	2014	2015	2016	2017	2018		
A	Селско, горско и рибно стопанство	37 223	35 712	37 825	36 692	30 715	36 335	-2%	-4%
	<i>Дял на приходите от сектор A в %</i>	40%	39%	40%	42%	37%	40%		
B	Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-		
C	Преработваща промишленост	11 900	12 925	11 255	12 923	12 925	12 320	4%	9%
	<i>Дял на приходите от сектор C в %</i>	13%	14%	12%	15%	15%	14%		
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива		
E	Доставяне на води; Канализационни услуги, управление на отпадъците и възстановяване	-	-	-		
F	Строителство	13 319	..	17 374	6 617	6 656	..		
	<i>Дял на приходите от сектор F в %</i>	14%		18%	8%	8%			
G	Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	21 963	21 377	22 009	24 214	26 062	28 900	32%	31%
	<i>Дял на приходите от сектор G в %</i>	24%	23%	23%	28%	31%	32%		
H	Транспорт, складиране и пощи	5 684	4 843	4 137	4 129	4 762	5 994	5%	45%
	<i>Дял на приходите от сектор H в %</i>	6%	5%	4%	5%	6%	7%		
I	Хотелиерство и ресторантьорство	1 094	1 285	1 603	1 212	1 254	1 351	23%	-16%
	<i>Дял на приходите от сектор I в %</i>	1%	1%	2%	1%	1%	1%		
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	-	-	-	-		
L	Операции с недвижими имоти	24	47		
M	Професионални дейности и научни изследвания	65	41	150	160	146%	
N	Административни и спомагателни дейности		
P	Образование	-	-		
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа	694	735	773	783	957	1 490	115%	93%
R	Култура, спорт и развлечения	..	-	-	-	-	-		
S	Други дейности	59	78	35	100		69%
	Общо (с изключение на сектори K, O, T и U)	92 258	92 102	95 278	86 888	83 755	90 714	-2%	-5%

Източник: НСИ; „..“ Конфиденциални данни; „-“ Няма случай

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

4.3. Инвестиции

Намаляването на нетните приходи от продажби на нефинансовите предприятия на територията на община Полски Тръмбеш за периода 2013 – 2018 г. с 2% се е отразило върху разходите за придобиване на ДМА, които са намалели с 24% за същия период. Нещо повече, **разходите за ДМА намаляват с почти 1/4 (-24%) за период от 6 години. Това се вижда от таблицата по-долу, където относителният дял на разходите за ДМА от нетните приходи плавно, но сигурно намалява през последните 3 години (2016 – 2018 г.)**. През този период предприятията са заделяли по-малко от приходите си за инвестиции в ДМА, което най-вероятно е довело до тяхното по-бързо изхабяване и технологично остаряване.

Таблица 56: Нетни приходи и ДМА на нефинансовите предприятия

Показател	Години, в хил. лева						Отклонение 2013/2018
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Нетни приходи от продажби	92 258	92 102	95 278	86 888	83 755	90 714	-2%
Разходи за ДМА	10 350	10 495	16 488	7 309	9 780	7 905	-24%
Дял на разходите за ДМА от нетните приходи	11%	11%	17%	8%	12%	9%	

Източник: НСИ

Излиза, че с намаляване на нетни приходи от продажби (-2%) за периода 2013 – 2018 г., освен разходите за ДМА (-24%), намалява и средносписъчния брой на наетите лица на трудово и служебно правоотношение (-22%). **Това означава, че средствата за производство и предоставяне на услуги (машини, съоръжения, оборудване, човешки ресурси и др.) технологично остаряват и намаляват, което води до понижаване конкурентоспособността на предприятията в местната икономика. Тази тенденция може да бъде обърната с мерки за насърчаване на предприемачеството, инвестиции в дейности, за които има потенциал за развитие и по-голяма добавена стойност.**

От таблицата по-долу се вижда, че в периода 2013 – 2018 г. разходите за придобиване на ДМА в сектор А – селско, горско и рибно стопанство са намалели с повече от 1/5 (-19%). Проучването установи, че от 2014 г. насам на територията на община Полски Тръмбеш са реализирани 19 инвестиционни проекта с финансовата подкрепа на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР), от които 15 за пчеларство, 1 за производство на овче мляко, 3 за създаване на трайни насаждения и отглеждане на зеленчуци. От справката в ИСУН (ИСУН 2020 (eufunds.bg)) става ясно, че няма нито един инвестиционен проект за производство на зърно, подпомогнат от ПРСР 2014 – 2020 г. Това означава, че традиционни за Полски Тръмбеш дейности като зърнопроизводството се подпомагат само по линията на директните плащания от ПРСР за обезпечаване оперативни нужди на фирмите. **Инвестициите в тези дейности се реализират основно със собствени средства, кредити или други форми на финансиране.** Това в някаква степен обяснява намаляване на инвестициите в сектор А.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 57: Разходи за придобиване на ДМА в нефинансовите предприятия по икономически дейности за община Полски Тръмбеш

Икономически дейности (A10) по КИД-2008		Разходи за придобиване на ДМА по години (хиляди левове)						Отклонение 2013/2018	Отклонение 2015/2018
Код	Име	2013	2014	2015	2016	2017	2018		
A	Селско, горско и рибно стопанство	6 851	4 417	9 941	4 405	5 524	5 551	-19%	-44%
	<i>Дял на ДМА от сектор A</i>	<i>66%</i>	<i>42%</i>	<i>60%</i>	<i>60%</i>	<i>56%</i>	<i>70%</i>		
B-E	Индустрия (с изкл. на строителството)	306	528	164	228	..	301	-2%	84%
	<i>Дял на ДМА от сектор B-E</i>	<i>3%</i>	<i>5%</i>	<i>1%</i>	<i>3%</i>		<i>4%</i>		
F	Строителство	1 194	2 685	3 877	491	261	49	-96%	-99%
	<i>Дял на ДМА от сектор F</i>	<i>12%</i>	<i>26%</i>	<i>24%</i>	<i>7%</i>	<i>3%</i>	<i>1%</i>		
G-I	Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство	1 127	2 216	2 203	1 966	1 526	1 431	27%	-35%
	<i>Дял на ДМА от сектор G-I</i>	<i>11%</i>	<i>21%</i>	<i>13%</i>	<i>27%</i>	<i>16%</i>	<i>18%</i>		
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	-	-	-	-		
K	Финансови и застрахователни дейности	-	..	-	-	-	-		
L	Операции с недвижими имоти	-	..	-		
M-N	Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	6		
O-Q	Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	802	375	149	175	99	246	-69%	65%
	<i>Дял на ДМА от сектор O-Q</i>	<i>8%</i>	<i>4%</i>	<i>1%</i>	<i>2%</i>	<i>1%</i>	<i>3%</i>		
R-U	Култура, спорт и развлечения, ремонт на домакински вещи и други дейности		
	Общо - всички икономически дейности	10 350	10 495	16 488	7 309	9 780	7 905	-24%	-52%

Източник: НСИ; „..“ Конфиденциални данни; „-“ Няма случай

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Причината за ограничено финансиране от ПРСР 2014 – 2020 г. на инвестиции в зърнопроизводството е селскостопанската политика на държавата, която приоритизира дейности в областта на животновъдството, зеленчукопроизводството, овощарството и етерно-маслените култури.

По подобие на сектора А – селско, горско и рибно стопанство разходите за ДМА в сектори В-Е – индустрията за периода 2013 – 2018 г. са намелели с 2%, но спрямо 2015 същите са се увеличили с 84% за 2018 г., което почти на 100% компенсира нивата от 2013 г. Това включва всички инвестиции в секторите В и С - добивна и преработваща промишленост, сектор D - производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива и сектор Е - доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъците и възстановяване. Прави впечатление, че разходите за ДМА в индустрията са значително по-малки от тези в сектор А. Това обяснява, защо производителността на един нает и средната годишна заплата в сектор А са по-големи от тези в преработващата промишленост, която доминира в индустрията.

Най-голям дял от разходите за ДМА, като цяло на нефинансовите предприятия за периода 2013 – 2018 г. има сектор А – селско, горско и рибно стопанство, следван от сектор G - търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство и секторите В-Е – индустрията.

В сектор F - строителство се наблюдава трайно и значително редуциране на нетните приходи и разходите за ДМА за периода 2013 – 2018 г.. Намаление на разходите за придобиване на ДМА с 96% в строителството е логично продължение на трайната тенденция за спад в приходите от продажби. През последните 3 години (2016 – 2018 г.) относителния дял на разходите за ДМА и нетните приходи в сектора е много незначителен и не оказва съществено влияние върху резултатите на местната икономика.

От гореизложеното става ясно, че тенденцията за намаляване на разходите за ДМА като цяло в местната икономика за периода 2013 – 2018 г. се дължи основно в намалените инвестиции в селското стопанство и индустрията.

Преките чуждестранни инвестиции за периода 2016 – 2018 г. са отрицателно число. Това означава, че за последните 3 години инвеститорите оттеглят своите инвестиции от територията на община Полски Тръмбеш.

Таблица 58: Чуждестранни преки инвестиции за община Полски Тръмбеш

Код	Мерна единица	Чуждестранни преки инвестиции в предприятията към 31.12					
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
VTR26	Хиляди евро	-125	-127	-117
	Хиляди лева*	-245	-248	-230

Източник: НСИ; *хиляди лева при курс 1 евро = 1,95583 лева

Данните за територията на Община Полски Тръмбеш (заетостта, безработицата, образованието и др.) и условията, които тя предлага могат да бъдат достатъчно причини за привличане или отлив на чуждестранни инвеститори. В това отношение ПИРО може да

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

насърчи и подпомогне инвестициите в местното икономическо развитие, като създаде повече условия за бизнес, облагороди населените места, повиши качеството на образователните, здравните и социалните услуги и създаде повече възможности за социален и културен живот. По този начин община Полски Тръмбеш ще стане по-атрактивна както за инвеститорите, така и за хората.

Изводи и заключения

Икономическото развитие на община Полски Тръмбеш изглежда по-скоро добро, според субективното виждане на над 76% от анкетираните представители на заинтересованите страни (Приложение 4 към ПИРО). Доходите се оценяват като задоволителни, а възможностите за намиране на работа са незадоволителни и лоши.

Този кратък анализ на икономическите показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности за територията на община Полски Тръмбеш ни дава възможност, да обобщим и направим следните изводи:

- **В основата на икономическото развитие на община Полски Тръмбеш са:**
 - Селско, горско и рибно стопанство - сектор А;
 - Преработващата промишленост – сектор С;
 - Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети - сектор G.
- **В сектор А, С и G функционират 70 % от всички предприятия, работят 48 % от всички наети лица на трудово и служебно правоотношение, генерират над 86% от нетните приходи от продажби и формират над 90% от инвестициите в местната икономика за 2018 г.;**
- **В областта на селското, горското и рибното стопанство се забелязва увеличаване на предприемаческата активност.** Това се дължи основно на селското стопанство, където чрез ДФЗ и Програмата за развитие на селските райони Държавата и ЕС водят целенасочена политика за повишаване на конкурентоспособността на предприятията, заетостта и доходите в бранша. Най-вероятно високата икономическа активност в земеделието е причина в сектор А да работят 20% от наетите лица на трудово и служебно правоотношение, а средногодишната заплата за периода 2013 – 2018 г. да нарасне с 41%.;
- **Преобладаващата част от земеделските производители са растениевъди, отглеждащи предимно зърнени култури - слънчоглед, царевица, пшеница, рапица, ечемик и др. Тези култури заемат около 90 % от обработваемите земеделски територии;**
- **Отглеждането на зърнени култури е сравнително по-атрактивно и най-вероятно по-доходоносно за земеделските стопани.** Причините за това са подходящите климатични условия и почви, както и значително по-високата механизация на производството, което изисква все по-малко работна ръка. Голяма част от произведените зърнени култури се използват за изхранване и отглеждане на животни, а добива на слънчоглед и рапица най-вероятно се преработва от местния преработвател „Олива“ АД, който е основен фактор на развитие в тази дейност;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- **Отглеждането на зеленчуци и плодове на територията на община Полски Тръмбеш към момента е неатрактивно за земеделските производители, а при някои култури нерентабилно, въпреки че има потенциал за развитие;**
- **Икономическата активност в рибното стопанство е доста слаба, имайки предвид ресурсите, които територията предлага;**
- **Горското стопанство по традиция се управлява от държавни структури и организации, които въвеждат регулации в сектора и упражняват контрол върху използването на горските ресурси. Територията на община Полски Тръмбеш попада в обхвата на ДГС „Болярка”, което е териториално поделение на „Северноцентрално Държавно Предприятие“ със седалище гр. Габрово (ДГС Болярка | СЦДП - "Северноцентрално Държавно Предприятие" ДП (scdp.bg));**
- **Преобладаващата част от икономическите агенти в търговията и услугите са физически лица и микро фирми (до 9 човека персонал), в повечето случаи семейни. Относителният дял на броя предприятия в търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети (сектор G) през последните години е малко над 40% от всички предприятия, работещи на територията на община Полски Тръмбеш. Това обяснява, защо 13-16% от наетите лица по трудови и служебни правоотношения се занимават с търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети;**
- **Над 90% от предприятията на територията на община Полски Тръмбеш са микропредприятия, според броя на заетите лица в тях;**
- **На територията на община Полски Тръмбеш няма функциониращи средни предприятия, но работят 25 малки предприятия за 2018 г., които оказват значително влияние върху пазара на труда, заетостта и доходите;**
- **Резултатите в сектор А - селско, горско и рибно стопанство най-вероятно се дължат на климатичните условия през годините и субсидиите в зърнопроизводството. Инвестициите в модернизация на земеделските стопанства и нови технологии ги прави по-производителни и по-нетрудоемки;**
- **Резултатите в сектор С - преработващата промишленост зависят от нивото на технологичност и доброто управление на предприятията в подсектори: хранително-вкусовата промишленост, преработката на земеделски продукти, производство на машини и съоръжения за селското стопанство, дограма и специализирано оборудване;**
- **Сектор G - търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети дава една от най-високите производителности на едно заето лице със сравнително повече работещи фирми, генериращи обаче по-малко нетни приходи;**
- **Ресторантьорството е единна от най-засегнатите от пандемията, причинена от вирусната инфекция COVID-19 икономически дейности. В същото време се оказва, че здравната криза не оказва влияние на броя реализирани нощувки за 2020 г. Полски Тръмбеш е популярна дестинация за здравен и рехабилитационен туризъм с потенциал за развитие на СПА туризъм. Поради тази причина се предлагат стандартни хотелиерски и ресторантьорски услуги, които съвсем не са достатъчни да привличат повече посетители с цел отпих;**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- **Общината има добър потенциал за развитие на комплексен туристически продукт на база богатото културно-историческо наследство и минералните води на територията.** За тази цел е необходима нова Програма за развитие на туризма за периода 2021 – 2027 г.;
- **Разходите за ДМА намаляват с почти 1/3 (-27%) за период от 6 години.** Нарастването на нетните приходи от продажби на нефинансовите предприятия на територията на община Полски Тръмбеш за периода 2013 – 2018 г. не е довело до увеличаване на разходите за ДМА;
- **Конкурентоспособността на местна икономика намалява.** С намаляване на нетните приходи от продажби (-2%) за периода 2013 – 2018 г., освен разходите за ДМА (-24%), намалява и средносписъчният брой на наетите лица на трудово и служебно правоотношение (-22%). В същото време производителността нараства с близо 10% за 2018 г., спрямо 2015 г. Когато средствата за производство и предоставяне на услуги (машини, съоръжения, оборудване, човешки ресурси и др.) технологично остаряват и намаляват означава, че конкурентоспособността на предприятията в местната икономика като цяло също намалява;
- **Намаляване на разходите за ДМА като цяло в местната икономика за периода 2013 – 2018 г. се дължи основно в намалените инвестиции в селското стопанство и индустрията;**
През последните 3 години чуждите инвеститори се оттеглят от територията на община Полски Тръмбеш.
- **Налице е необходимост от по-висока икономическа активност, подпомагане на предприемачеството, което да разкрива нови работни места и възможности за кариерно развитие.** Голям потенциал в това отношение има селското стопанство чрез диверсификация на дейностите и инвестиции в преработка на земеделска продукция. Освен това предвид географското положение и строителството на два пътни възела на АМ „Хемус“ на територията на община Полски Тръмбеш има потенциал за развитие на логистични центрове и услуги, които да обслужват бъдещия трафик.

5. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

5.1. Транспортна инфраструктура

Транспортната инфраструктура в община Полски Тръмбеш е представена от пътната и железопътната мрежи преминаващи през територията ѝ. Транспортът в община Полски Тръмбеш се осъществява предимно по републиканската пътна мрежа. Всички населени места на територията на общината, с изключение на селата Полски Сеновец и Иванча, са обслужени с републикански пътища. На територията на общината предстои изграждането на отсечка от скоростен път, свързващ България с Румъния на север и с Гърция на юг. Бъдещото трасе на автомагистрала „Хемус“ също ще премине през територията на община Полски Тръмбеш. Осъществяването на тези проекти ще превърнат общината във важен транспортен възел с национално значение. Съществува високо очакване, че строежът на АМ „Хемус“ ще провокира допълнително разширение на общинската пътна мрежа, заради

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

бъдещето ѝ натоварване. На територията на общината е планиран един ключов пътен възел на бъдещата автомагистрала – при с. Куцина (на 222,7 км от автомагистралата), което заедно с наличния железопътен възел, ще даде тласък на развитие на логистични бази в района, които може да доведат до преструктуриране на местната икономика. Това ще се отрази върху развитието на цялата област Велико Търново. Именно на съгъстената и достъпна транспортна мрежа се възлагат най-много надежди за развитие не само на града, но и на прилежащите села.

Важна част от подобряване на пътната свързаност на община Полски Тръмбеш ще има и евентуалното бъдещо построяване на АМ „Русе – Велико Търново“, която ще бъде част от Паневропейския коридор 9 и Европейски път Е-85. На този етап е планирано АМ „Русе – Велико Търново“ да преминава през гр. Мартен в близост до Русе, Две могили, Бяла, Полски Тръмбеш, Горна Оряховица и Дебелец – южно от Велико Търново.

Летището, намиращо се в Горна Оряховица е на 32 км. от общината, като дава възможност за транспорт основно на товари и пътници за вътрешността на страната. Най-близкото международно летище се намира във Варна на 220 км., където е и най-близкото морско пристанище. За сметка на това в близост до Полски Тръмбеш се намират речните пристанища: Свищов на 45 км. и Русе, съответно на 70 км. Както е видно **географското разположение на община Полски Тръмбеш е изключително благоприятно по отношение на транспортната ѝ свързаност.**

5.1.1. Пътна инфраструктура

➤ Обща характеристика

Нивото на свързаност на дадената територия със съседните ѝ територии, а от там и със страната е един от основните показатели за добри възможности по отношение на качеството на живот в т.ч. икономическото развитие. Тази свързаност в най-голяма степен се определя от наличието и състоянието на пътната инфраструктура, която свързва както населените места по между им вътре в общината, така и осъществява връзката с останалите населени места в страната и извън нея.

В община Полски Тръмбеш пътната мрежа е представена от пътища I-ви и III-ти клас, като пътища от II-ри клас липсват. Най-голяма е дължината на пътищата от трети клас (72,829 км), което представлява 67,73% от цялата пътна мрежа в общината.

Таблица 59: Структура на пътната мрежа на територията на община Полски Тръмбеш

път №	от км.	до км.	дължина в км.
пътища първи клас			
I-3	7	21,294	14,294
I-5	65,2	83,501	18,301
Общо пътища I – ви клас			32,595
пътища трети клас			
III-407	49,4	84,65	35,25
III-502	0	15	15
III-504	17,681	40,26	22,579
Общо пътища III- ти клас			72,829

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

пътни връзки	2,1
общо пътна мрежа в общината	107,524

Източник: АПИ – ОПУ гр. Велико Търново

Гъстотата на републиканската пътна мрежа (244,99km/1000 km²) е по-висока от тази на област Велико Търново (201,0 km/1000 km²) и почти 1,5 пъти по-висока от средната за страната (175,3 km/1000 km²). Високата гъстота на РПМ улеснява транспортните комуникации на общината в национален и регионален мащаб.

Таблица 60: Списък и състояние на пътищата, обслужващи община Полски Тръмбеш

№	Път №	Описание на пътя	Състояние *
3616	VTR1232	/ III - 502 / Полски Тръмбеш - Раданово - / I - 5 /	задоволително
3617	VTR1233	/ III - 407 / Павел - Граница общ. (Полски Тръмбеш - Бяла) - Босилковци - Бяла, кв. Гара Бяла / II - 54 /	лошо
3618	VTR1234	/ III - 502, Полски Тръмбеш - Обединение / - Иванча - / III - 504 /	лошо
3619	VTR1235	/ III - 504 / Стефан Стамболово - Полски Сеновец - / I - 5 /	участък от км.0+000 до км 5+000 лошо; участък от 5+000 до км.9+200 добро
3620	VTR1292	/ III - 514, Камен - п. к. Сушица / - Граница общ. (Стражица - Г. Оряховица) - Паисий - Стрелец - Граница общ. (Г. Оряховица - Полски Тръмбеш) - Петко Каравелово / I - 5 /	в участък от км 18+990 до км 21+390 задоволително; в участък от 12+500 до 18+990 лошо
3621	VTR3236	/ III - 407 / Страхилово - горен гробищен парк	лошо
3622	VTR3237	/ III - 407 / Страхилово - долен гробищен парк	лошо
3623	VTR3238	/ III - 502 / Обединение - гробищен парк	лошо
3624	VTR3239	/ III - 502, Полски Тръмбеш - Обединение / Климентово - гробищен парк	лошо
3625	VTR3240	/ III - 504 / Масларево - яз. Масларево	лошо
3626	VTR3244	/ VTR1234 / Иванча - гробищен парк	лошо
3627	VTR3245	/ III - 407, Орловец - Полски Тръмбеш / - м.Вехта чешма	лошо

Източник: Агенция „Пътна инфраструктура“; * състоянието е според оценката на пътната настилка:

*, „добро“ 1-10% - забелязват се отделни пукнатини и единични повреди, няма коловози;

*, „задоволително“ – 11-30% - отделни зони с мрежовидни пукнатини; общо напукана повърхност; коловози с дълбочина до 10 mm; слабо изразени деформации; избил битум

*, „лошо“ над 50% - повече от половината площ от настилка е повредена; коловози с дълбочина над 15 mm.

Според данните на АПИ съоръжения по пътното трасе има при три от пътищата. Това са мостове, от които 1 е в добро (на път VTR1232), а другите 2 (на пътища VTR1292, VTR3239) са в задоволително състояние.

С изключение на пътища № VTR1232, VTR1233 и VTR1292 всички останали трасета осигуряват единствен достъп до съответното населено място.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Най-силно влияние оказва и ще продължава да оказва път I-5: Русе - Полски Тръмбеш - Велико Търново - Габрово – Хасково – Кърджали – ГКПП Маказа, формиращ направлението на Общоевропейския транспортен коридор № 9, свързващ Финландия и Русия с Гърция през Румъния и България. Пътят между Русе и Маказа е част от Е-85 и е един от четирите първокласни маршрута, прекосяващи България от север на юг.

Другият първокласен път I-3 „Бяла – Плевен – Ботевград“ преминаващ през територията на община Полски Тръмбеш е с направление изток-запад. Основните му функции са пренасянето транзитни потоци по това направление и осъществяване на транспортни връзки с предимно регионален характер.

Третокласните пътища служат основно за провеждането на междуобщинските и вътрешнообщинските транспортни потоци. С най-голямо значение за общината и същевременно с най-голяма дължина на територията ѝ от трите третокласни пътя е път III-407 „Моравица – Орловец – Полски Тръмбеш – Страхилово – Павел – Царевец“. Другите два третокласни пътя обслужващи общината са път III-502 и път III-504, осигуряващи връзки съответно с общините Павликени, Свищов и Велико Търново.

Таблица 61: Преминане на републиканската пътна мрежа през населените места

населено място	път №	от км	до км	дължина
гр. Полски Тръмбеш	III-407	63.300	65.520	2.220
	III-502	0.340	2.400	2.060
с. Раданово	I-5	71.910	73.166	1.256
с. Петко Каравелово	I-5	76.625	77.950	1.325
с. Куцина	I-5	80.153	81.706	1.553
с. Орловец	III-407	52.557	53.921	1.364
с. Страхилово	III-407	70.973	72.448	1.475
с. Павел	III-407	78.671	80.761	2.090
с. Климентово	III-502	2.849	4.675	1.826
с.Обединение	III-502	11,13	14,15	3,02
с. Стефан Стамболово	III-504	16.050	17.299	1.294
с.Обединение	III-504	25,46	26	0.540
с.Обединение	III-504	26	26,465	0,465
с. Масларево	III-504	34,813	36,575	1.762
с. Вързулица	III-504	37,165	38,575	1.410

Източник: Общ устройствен план – община Полски Тръмбеш

➤ **Интензивност на натовареността на пътната мрежа в общината**

Прогнозната интензивност на движение може да се предвиди въз основа на многопрофилното преброяване на автомобилното движение по пътища и километрично положение на преброителните пунктове.

Количественият анализ на транспортните процеси включва анализ на интензивността на движението на републиканската пътна мрежа и пътната улична мрежа, съпоставяне на интензивността на транспортните потоци спрямо нейната практическа пропускателна способност. Количествените показатели - интензивност на транспортните потоци по републиканската пътна мрежа (РПМ) и първостепенната улична мрежа (ПУМ),

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

пропускателната им способност и кръстовищата по тях, както и оценката на резервите на тази способност, са основни показатели и критерии за оценка на транспортните процеси. Анализът на транспортните процеси дава възможност да се планират цялостно и поетапно действия за подобряване състоянието на пътната и улична мрежа и процесите, извършващи се върху тях.

Агенция „Пътна инфраструктура“ извършва преброяване и прогнозиране на интензивността на движение по РПМ. Тя изглежда по следния начин:

Таблица 62: Средноденонощна годишна интензивност на автомобилното движение през 2015 и прогноза до 2035 г. (представена през 10 години)

Година	Номер на пътя	Вид и номер на преброителния пункт	местоположение на преброителния пункт (км)	Леки автомобили	Автобуси	Общ брой товарни автомобили	Общ брой превозни средства	Оразмерителни автомобили на денонощие
2015	I - 5	180, допълнителен	68,97	3132	104	2436	5672	2473
2025				3790	120	2744	6654	2735
2035				4797	145	3240	8182	3172
2015	I - 5	181, допълнителен	73	5575	228	2685	8488	2503
2025				6746	263	3032	10041	2770
2035				8538	318	3588	12444	3215
2015	I - 5	56, главен	77,65	4143	135	2330	6608	2398
2025				5013	156	2633	7802	2667
2035				6345	189	3117	9651	3108
2015	I - 5	183, допълнителен	81,6	4334	134	2613	7081	2511
2025				5244	155	2948	8347	2779
2035				6638	188	3486	10312	3222
2015	III - 407	1452, допълнителен	81,5	492	13	370	875	194
2025				623	15	459	1097	237
2035				823	19	596	1438	304
2015	III - 407	1453, допълнителен	78,5	482	10	359	851	189
2025				610	12	446	1068	231
2035				807	14	580	1401	296

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

2015	III - 407	1954, допълнителен	61	596	13	150	732	57
2025				720	15	187	922	69
2035				952	19	244	1215	89
2015	III - 407	1955, допълнителен	52,5	435	14	81	530	31
2025				550	16	102	668	38
2035				728	20	132	880	48
2015	III - 502	1948, допълнителен	2,4	957	13	355	1325	175
2025				1158	15	432	1605	223
2035				1466	17	550	2033	296
2015	III - 502	1950, допълнителен	9,9	721	22	203	946	90
2025				872	24	243	1139	111
2035				1104	28	305	1437	145
2015	III - 502	1951, допълнителен	15,2	510	20	165	695	54
2025				617	22	195	834	66
2035				781	26	242	1049	85

Източник: по данни от Агенция „Пътна инфраструктура“

Анализът и съпоставката на практическата пропускателна способност по РПМ с интензивността на движението показва, че всички пътища не са изчерпили пропускателната си способност. Той сочи също, че интензивността на движението определя като най-натовареното трасе път I-5, следван от път III-502.

Подобряването на пътните връзки на гр. Полски Тръмбеш и общината в основни направления – Велико Търново и Русе е приоритет с висока степен.

➤ Състояние на общинската пътна мрежа

Общинската пътна мрежа допълва транспортното обслужване в общината, осигурявайки пътни връзки между пътища от РПМ и достъп до някои от населените места. Общата ѝ дължина е малка - 24,8 км., тъй като по-голямата част от населените места в общината се обслужват от републиканската пътна мрежа.

Таблица 63: Общински пътища на територията на община Полски Тръмбеш

Път №	Наименование	Дължина (km)
VTR1232	/III-502/ Полски Тръмбеш - Раданово - /I-5/	4
VTR1234	/III-502, Полски Тръмбеш - Обединение/ - Иванча - /III-504/	5,2
VTR1235	/III-504/ Стефан Стамболово - Полски Сеновец - /I-5/	9,8
VTR1292	/III-514, Камен - п.к. Сушица/ - Граница общ. (Стражица - Г. Оряховица) - Паусий - Стрелец - Граница общ. (Г. Оряховица - Полски Тръмбеш) - Петко Каравелово /I-5/	5,8

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

ОБЩО

24,8

Източник: Общ устройствен план – община Полски Тръмбеш

По-голямата част от настилките на общинската пътна мрежа са в лошо техническо състояние и се нуждаят от основен ремонт. Добро е състоянието на пътища VTR1235 и VTR1292, на които е извършен ремонт. В периода 2014-2015год. Община Полски Тръмбеш реализира проект, спечелен по мярка 321 от Програмата за развитие на селските райони 2007-2013г. Посредством проекта са изпълнени реконструкция и рехабилитация на общински път Стефан Стамболово - Полски Сеновец (VTR1235) в два участъка - от ж.п. гара до Полски Сеновец и в селото, както и част от общински път Петко Каравелово - Стрелец - етап 1 и етап 2 (само в участъка от моста при р. Янтра до път I-5 – 2,4 km асфалтиран). Общинския път VTR1292 в участъка на територията на общината от граница ѝ до моста при р. Янтра е без асфалтова настилка и към момента е неизползваем поради много лошото състояние, в което се намира.

➤ Реконструкция и укрепване на пътната мрежа

Като цяло общинската пътна мрежа все още е в незадоволително състояние. Превантивното и текущо поддържане на общинската пътна мрежа включва комплекс от дейности, строителни и монтажни работи.

При извършеното теренно изследване е видно, че жителите от територията участвали в анкетното проучване в по-голямата си част нямат особено добро мнение, както за състоянието на междуселищната пътна инфраструктура на територията на общината, така и за състоянието на пътната инфраструктура между Полски Тръмбеш и съседните общински центрове. Трябва да се отбележи, че негативно отношение изказано от повече респонденти е по-скоро към състоянието на пътната свързаност между населените места вътре в територията на общината (общо 35, 96% го определят като лошо или много лошо), докато под 30% имат лошо или много лошо отношение към пътните връзки между общинските центрове (28,09%). Прави впечатление, че най-големите групи между анкетираните са именно тези, които не са крайно разочаровани, но не са и доволни, както от състоянието на междуселищните пътища (33,71%), така от състоянието на пътищата между общинските центрове (37,08%), тъй като са ги определили като нито добри, нито лоши.

Едно от предизвикателствата за община Полски Тръмбеш е да отговори на очакванията на гражданите за много повече инвестиции в пътна инфраструктура и по-активно натоварване на съществуващата пътна мрежа. Гражданите разчитат много повече на III-та категория пътища, както и на общинска пътна мрежа, отколкото на бъдещата АМ „Хемус“, въпреки че магистралата ще разшири възможностите за икономическо развитие на района. **Очевидно е наложително извършване на основна рехабилитация на пътищата преминаващи през територията на общината. Тази необходимост е определена и от самите жители, които са поставили подобряването на пътната инфраструктура между селищата на територията на общината на 2-ро място по важност, а състоянието на пътищата между общинските центрове на 4-то място сред 7-те важни приоритета за развитие на общината. Състоянието на пътната**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

инфраструктура е определено от местните жители като основен приоритет наред с икономическото развитие на територията, подобряване качеството на здравните услуги, улесняване на достъпа до тях и опазване на природната среда - биологичното разнообразие, водните ресурси и климата.

Регионалното пътно управление насочва усилията си преимуществено към превантивни ремонти на републиканската пътна мрежа, която обслужва основните транспортни комуникации на територията на общината, докато местното население очаква инвестиции в пътната мрежа от по-нисък клас.

Пътната мрежа от I-ви, II-ри и III-ти клас се обслужва и ремонтира от държавна Агенция „Пътна инфраструктура“. **Общината има правомощия и законови възможности да извършва ремонт и рехабилитация единствено на общинските пътища. При пътната мрежа от III-ти клас Общината може да съдейства на АПИ и да води политика за ремонт и рехабилитация, но няма правомощия самостоятелно да извършва ремонти дейности.**

➤ Улична инфраструктура

Определящ фактор за свързаността и качеството на живот в общината е и състоянието на уличната мрежа в самите населени места.

Таблица 64: Дължина на уличната мрежа по населени места в община Полски Тръмбеш

№	Населено място	Дължина, км.
1	гр. Полски Тръмбеш	27
2	с. Раданово	20
3	с. Петко Каравелово	22
4	с. Куцина	27
5	с. Каранци	15
6	с. Орловец	16
7	с. Климентово	17
8	с. Иванча	21
9	с. Обединение	27
10	с. Стефан Стамболово	14
11	с. Полски Сеновец	20
12	с. Страхилово	29
13	с. Масларево	19
14	с. Вързулица	13
15	с. Павел	30
ОБЩО		303

Източник: Общинска администрация Полски Тръмбеш

Общата дължина на уличната в населените места в община Полски Тръмбеш е 303 км. Голяма част от улиците са в лошо състояние. Общината се стреми по етапно да инвестира в подобряването на състоянието на уличната мрежа в отделните населени места.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

В периода 2013-2019год. със собствени средства на Община Полски Тръмбеш са извършени ремонт, рехабилитация и реконструкция на част от улиците, прилежащите към тях пътни съоръжения, паркове и градинки, като:

- ✓ **„Обновяване и реконструкция на градска среда - площад, пешеходна зона и градски парк“** – в периода 2014-2015 г. с финансовата подкрепа на Публична инвестиционна програма "Растеж и устойчиво развитие на регионите" е изпълнен етап V-ти от проекта, който включва: реконструкция на градския парк, включващ нова алейна мрежа, парково осветление, автополивна система, парково обзавеждане, дендрология, детска площадка за деца до 3 г.;
- ✓ **„Обновяване, реконструкция на градската среда – площад, пешеходна зона и градския парк на гр. Полски Тръмбеш“** – със собствени средства на Общината през 2014год. е изпълнен етап II-ри от проекта, който включва изграждане на нов фонтан на площада в гр. Полски Тръмбеш;
- ✓ **Паркинг с пътна връзка към ул. „Александър Стамболийски“ и пешеходна връзка към ул. „Черешово топче“ и улична връзка между ул. „Средец“ и ул. „Александър Стамболийски“ в гр. Полски Тръмбеш** – през 2016год. проектът е изпълнен със собствени средства (81 946,03 лв.) на Община Полски Тръмбеш;
- ✓ **Водоотвеждане и ремонт на пешеходен подлез, в УПИ I, кв.100 по ПУП на гр. Полски Тръмбеш** – през 2016г. Общината извършва СМР за водоотвеждане и ремонт на пешеходен подлез на стойност 45 800,00 лева;
- ✓ **Паркинг към Целодневна детска градина „Детски свят“ гр. Полски Тръмбеш** – през 2016год. Общината изгражда паркинг към детската градина в града, който финансира самостоятелно на стойност 39 165,46 лева.
- ✓ **Ремонт на улица № 26 в с. Петко Каравелово** – през 2017год. е извършено: пренареждане на бордюри и поставяне на нови такива, допълване и изравняване на съществуваща трошено – каменна настилка на уличното платно с ширина 6 м, полагане на асфалтобетон в уличното платно на два пласта и направа на тротоари от асфалтобетон върху трошено – каменна основа от двете страни на улицата с ширина по 2 метра на стойност 70 589,10 лева;
- ✓ **Ремонт на улици № 23 и № 25 в с. Петко Каравелово** – проектът са реализира през 2018 год. на стойност 124 438,99 лева като включва: доставка и поставяне на нови бордюри, изкопни работи, допълване и изравняване на съществуваща трошено – каменна настилки на улично платно, полагане на асфалтобетон неплътна и плътна смес в улично платно на два пласта, вкл. и битумни разливи;
- ✓ **Реконструкция на ул. „Търговска“, гр. Полски Тръмбеш - етап I** – проектът се изпълнява в периода 2019-2020 год., като при реализирането му са изпълнени: реконструкция на водопроводно трасе преминаващо в уличното платно, нови стълбове за улично осветление, фрезование на съществуващата настилка и полагане на асфалтобетон. Проектът е в размер на 548 868,94 лева.
- ✓ **Реконструкция на ул. „Търговска“, гр. Полски Тръмбеш - етап II** – проектът се изпълнява 2020 год., като при реализирането му са изпълнени: реконструкция на водопроводно трасе преминаващо в уличното платно, нови стълбове за улично

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

осветление, фрезование на съществуващата настилка и полагане на асфалтобетон. Проектът е в размер на 522 106,56 лева.

Голяма част от уличната мрежа както в града, така и в селата все още не отговаря на съвременните стандарти и не е в добро състояние. Налице е необходимост от реконструкция и рехабилитация на улици и пътни съоръжения и принадлежностите към тях, както в общинския център, така и в селата. В кварталите на гр. Полски Тръмбеш особено в междублоковите пространства уличната мрежа се нуждае от реконструкция, от осигуряване на места за паркиране, подмяна на алейните и пешеходни настилки.

➤ Изграждане на нова пътна мрежа

Основен акцент в развитието на транспортната инфраструктура в Северен централен район, към който принадлежи и община Полски Тръмбеш ще бъде доизграждането на автомагистрала „Хемус“ и изграждане на магистрала Русе – Велико Търново.

Освен двете посочени магистрали, съгласно Агенция „Пътна инфраструктура“, към момента няма други инвестиционни проекти за изграждане на нови републикански пътища на територията на община Полски Тръмбеш.

С цел подобряване свързаността на селищата в общината, както и за осигуряване на безопасността на преминаване през тях в Общия устройствен план на община Полски Тръмбеш се предлага:

- ✓ Изграждане на общински път между селата Масларево и Страхилово (проектна дължина 5,5 км);
- ✓ Резервиране на трасе - обход / елемент на общинската пътна мрежа/ на с. Орловец, с който ще се избегне тежкотоварният транзитен трафик през селото с проектна дължина 350 м.

Принципът на свързаност се отнася главно за приоритетен подход за рехабилитация и модернизация на републиканските пътища, а концепцията за достъпност е свързана с ролята на третокласните и общинските пътища с цел подобряване на достъпа до по-слабо урбанизирани и периферни територии. Основната роля на третокласните републикански пътища и общинските пътища е да служат на приоритетни икономически области, които допринасят за икономическия растеж – земеделски зони, туристически обекти, развитие на промишлени зони и зони с природни ресурси, достъп до различни видове услуги, жп линии и гранични пунктове. Именно тук **в рехабилитацията и поддръжката на общинските пътища на територията си Община Полски Тръмбеш може да допринесе и е в съответствие с целите на Стратегията за развитие на пътната инфраструктура в Република България. По-ниските класове пътища, свързващи по-малки населени места, имат социално значение и спомагат за икономическо развитие, като намаляват миграцията към големите градове и по този начин намаляват нуждите от изграждане на скъпа инфраструктура, а също така намаляват и задръстванията, емисиите на парникови газове и отрицателния ефект от климатичните промени.**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

➤ Зелени градски площи на територията на община Полски Тръмбеш

Зелената система на града се изгражда от малките градски градини и озелени пространства, зелените дворове и вътрешно-квартални пространства, уличното озеленяване. Градската територия на Полски Тръмбеш трудно може да се определи като система от зелени площи. Освен градския парк в гр. Полски Тръмбеш е изградена и зона за отдих и спорт – „Ловен парк”.

Таблица 65: Количество на зелените площи в населените места от общината

Населено място	Брой жители към 12.2019г.	Зелени площи (m ²)	m ² /жител
гр. Полски Тръмбеш	4 997	74000	14,81
с. Раданово	1 834	14000	7,63
с. Орловец	559	40000	71,56
с. Каранци	252	30000	119,05
с. Масларево	459	6530	14,23
с. Вързулица	104	19000	182,69
с. Обединение	579	64000	110,54
с. Иванча	347	43000	123,92
с. Полски Сеновец	447	59000	131,99
с. Стефан Стамболово	91	26000	285,71
с. Павел	666	8900	13,36
с. Страхилово	791	124680	157,62
с. Петко Каравелово	1 708	45000	26,35
с. Куцина	562	40000	71,17
с. Климентово	725	94000	129,66
ВСИЧКО	14 121	688110	
Съотношението m ² на жител средно за общината			48,73

Източник: Програма за опазване на околната среда на Община Полски Тръмбеш 2014-2020г.

В община Полски Тръмбеш обществените озеленени площи са 688110 m². Данните за 2019г. показват, че на един жител от общината средно се пада 48,73 m² зелена площ. През годините тази средна стойност макар и с малко расте, но това се дължи основно на намаляване на броя на населението. Голяма част от зелените площи са неподдържани и в лошо състояние.

Община Полски Тръмбеш е предприела действия по възстановяване на паркове и зелени площи в селата: Раданово, Обединение, Масларево и Полски Сеновец. Дейностите по възстановяване включват почистване на зелените площи, оформяне на алейната мрежа и поставянето на обзавеждане - пейки и кошчета.

В периода 2014-2020г. са реализирани няколко проекта основно със собствено финансиране на общинска администрация, като:

- ✓ „Обновяване, реконструкция на градската среда – площад, пешеходна зона и градския парк на гр. Полски Тръмбеш” – със собствени средства;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Изграждане на парк със спортен сектор и детски площадки в с. Петко Каравелово-към момента е изпълнен етап I - спортния сектор с два от основните алеини подхода към него, както и прилежащите около него настилка.

➤ Градска мобилност

Освен поддържането в добро ниво състояние на пътната инфраструктура развитието на транспортно-комуникационната система включва и изграждане на мрежа от пешеходни и велосипедни алеи, както в парковете в града (Градския и Ловния парк), така и осъществяващи връзки с извънселищни места за отдых, спорт и атракции, и туристически обекти. Осигуряването на градска мобилност посредством модернизация на градските улици, изграждане на мрежа от велосипедни писти, мрежа от станции за споделяне на велосипеди, видеонаблюдение на трафика има доказано многообразно влияние в живота на една общност. От една страна се подобрява здравето и повишава спортната култура на населението. От друга страна има екологичен ефект, тъй като се намалява трафика от автомобили, което води до намаляване на задръстванията и отделените вредни газове в атмосферата. Освен това има положително въздействие върху акустичния фон с намаляване на шума поради по-малкото количество автомобили.

Реализирането на дейности за градска мобилност в рамките на ПИРО трябва да бъде в съответствие с Концепцията за планове за устойчива градска мобилност (Приложението към Съобщение на Комисията COM(2013) 913) и ИТС на СЦР от ниво 2. В тази връзка в рамките на ПИРО ще се изготви План за устойчива градска мобилност. По този начин се осигури: съгласуваност на инвестициите в градска мобилност с останалите мерки на конкретните територии и между секторна координация на мерките на местно ниво; намиране на устойчиви и интегрирани дългосрочни решения за подобряване на мобилността на населението и качеството на околната среда; засилване на функционалните връзки между градовете и околните населени места за развитие на по-интелигентни и по-зелени градове.

Планът за устойчива градска мобилност обхваща дейности, които включват интегрирана транспортна система на град Полски Тръмбеш, изграждане на зарядни станции за превозни средства на обществения транспорт, изпълнение на инфраструктурни мерки за безопасна градска мобилност, насочени към уязвимите участници в движението – пешеходци и велосипедисти, както и разработване/актуализиране на генерални планове за организация на движението.

5.1.2. Автобусен транспорт

На територията на община Полски Тръмбеш автобусния превоз на пътници се осъществява от 4 фирми-превозвачи, които оперират през автогара – гр. Полски Тръмбеш, която е лицензирана и е общинска собственост. Този факт, носи приходи в общинския бюджет, тъй като посочените превозвачи плащат съответните наеми. Превозвачите са:

- ✓ Фирма „Алекс ОК“ – осигуряваща пътническа линия „Русе – Велико Търново“;
- ✓ Фирма „Юркеден“ - осигуряваща пътническа линия „Русе – Момчилград“;
- ✓ Фирма „Искра Груп“ - осигуряваща пътническа линия „Русе – Габрово“;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Фирма „Пътнически превози – Велико Търново“ - осигуряваща пътническа линия „Велико Търново – Полски Тръмбеш“.

Тези линии с изключение на една са преминаващи през общинския център, но осигуряват достъп до част от съседните общински центрове, като Велико Търново и Бяла, както и селата от общината, които се намират на пътя на посочените линии.

Поради липса на икономически интерес от страна на частните превозвачи местните жители на някои от селата като Каранци, Орловец, Климентово, Иванча и Обединение до скоро нямаха автобусен транспорт до общинския център, като разчитаха основно на собствените си автомобили. **От началото на 2020 год. Общината стартира реализирането на иновативна не само за региона, но и за страната инициатива като закупува собствен автобус и за своя сметка ще осигурява три пъти седмично безплатен обществен транспорт и връзка на селата с общинския център Полски Тръмбеш. Планира се закупуването на още един автобус, което ще бъде сериозна придобивка за местните жители от селата, които нямат друг вариант за достъп до социалните, здравни и др. услуги намиращи се в гр. Полски Тръмбеш.**

С цел да бъде осигурено нормалното функциониране на автогарата Общината извършва основен ремонт на покрива на сградата през 2018год., но сградата все още се нуждае и от вътрешен ремонт и дейности по енергийна ефективност. Две години преди това района около автогарата е благоустроен като е подобрена парковата среда по проект на Общината, който е реализиран със собствени средства.

5.1.3. Железопътен транспорт

Железопътната инфраструктура е представена от Главна железопътна линия №4 „Русе – Подкова“, която е с категория: железопътна магистрала. Това е едната от трите презбалкански жп линии, свързващи северна с южна България. Дължината ѝ на територията на общината е 17,5 km. В участъка линията е единична, електрифицирана е и с нормално междурелсие (1435 mm). Общината се обслужва от две гари (Полски Тръмбеш и Петко Каравелово) и три спирки (Раданово, Полски Сеновец и Куцина).

Съгласно действащия график за движение на влаковете (<https://razpisanie.bdz.bg/>), на територията на Община Полски Тръмбеш ежедневно преминават общо 8 бр. влакове, от които 1бр. – международен, 3 бр. – бързи, 3 бр. – пътнически, както и 1 бр. – край градски пътен влак (свързва гр. Полски Тръмбеш с Горна Оряховица). Съществено значение за община Полски Тръмбеш имат товарните превози, които се осъществяват през намиращите се на територията гари.

Железопътният транспорт следва общата тенденция на стагнация, финансови и структурни проблеми, характерни за системата на БДЖ в цялата страна. Очевидно, решаването на проблемите на железопътния транспорт не е в компетенциите на отделна община и позитивни резултати могат да се очакват след реструктуриране на ж. п. транспорта на национално ниво.

Наличието на железопътен транспорт осигурява допълнителна транспортна свързаност на общината с големи градове от страната. Това е потенциал, върху

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

качеството, на който общината не може да влияе, но от който може да се възползва, като осигури добро състояние на довеждащата до ж.п. гарите и спирките на територията си инфраструктура.

Изводи и заключения

- Географското разположение на община Полски Тръмбеш е изключително благоприятно по отношение на транспортната ѝ свързаност. Транспортната инфраструктура в община Полски Тръмбеш е представена от пътната и железопътната мрежи преминаващи през територията ѝ.
- Осъществяването на планираните проекти по изграждане на АМ „Хемус“ и магистрала „Русе – Велико Търново“ ще превърнат общината във важен транспортен възел с национално значение, което заедно с наличния железопътен възел, ще даде тласък на развитие на логистични бази в района, които може да доведат до преструктуриране на местната икономика.
- Пътната инфраструктура е сравнително добре изградена, като общината се обслужва предимно от републиканската пътна мрежа. В община Полски Тръмбеш тя е представена предимно от пътища I-ви и III-ти клас. Всички населени места на територията на общината, с изключение на селата Полски Сеновец и Иванча, са обслужени с републикански пътища. Малка част от пътищата (24 км.) са общински и имат има допълващ характер по отношение на транспортното обслужване, които обаче имат важно социално значение за малките населени места.
- Състоянието на първокласните пътища е добро, а това на третокласните задоволително към лошо. По-голямата част от настилките на общинската пътна мрежа са в лошо техническо състояние и се нуждаят от основен ремонт. Трябва да се има предвид, че Общината има правомощия и законови възможности да извършва ремонт и рехабилитация единствено на общинските пътища. При пътната мрежа от I-ви и III-ти клас Общината може да съдейства на АПИ и да води политика за ремонт и рехабилитация, но няма правомощия самостоятелно да извършва ремонти дейности.
- Подобряването на пътните връзки на гр. Полски Тръмбеш и общината в основни направления – Велико Търново и Русе е приоритет с висока степен. Състоянието на пътната инфраструктура е определено от местните жители като основен приоритет наред с икономическото развитие на територията, подобряване качеството на здравните услуги, улесняване на достъпа до тях и опазване на природната среда - биологичното разнообразие, водните ресурси и климата.
- Голяма част от уличната мрежа както в града, така и в селата все още не отговаря на съвременните стандарти и не е в добро състояние. Налице е необходимост от реконструкция и рехабилитация на улици и пътни съоръжения и принадлежности към тях, както в общинския център, така и в селата. В кварталите на гр. Полски Тръмбеш особено в междублоковите пространства уличната мрежа се нуждае от реконструкция, от осигуряване на места за паркиране, подмяна на алейните и пешеходни настилки.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Налице са все още недостатъчно използване възможностите за финансиране, които предлагат европейските и други донорски програми за рехабилитация и ремонт на пътната и улична инфраструктура, както и прилежащите пространства.
- Необходимост от подобряване на градската мобилност посредством модернизация на градските улици, изграждане на мрежа от велосипедни писти, мрежа от станции за споделяне на велосипеди, видеонаблюдение на трафика и др..
- Общината разполага с лицензирана автогара, която се обслужва от частни превозвачи, които осигуряват връзка на местните жители със градове. Общественият транспорт между селата и общинския център се осъществява от безплатен автобусен транспорт, осигурен и финансиран от общинската администрация. Това е от изключително значение за местните жители от селата, които нямат друг вариант за достъп до социалните, здравни и др. услуги намиращи се в гр. Полски Тръмбеш.
- Наличието на железопътен транспорт осигурява допълнителна транспортна свързаност на общината с големите градове от страната, както по отношение на пътникопотока, така и във връзка с товарните превози.

5.2. Енергийна система - източници, инфраструктура, потребление

5.2.1. Електроснабдяване

Община Полски Тръмбеш се захранва от МИР район П. Тръмбеш, като две села - Иванча и Обединение се снабдяват с ел. енергия от съседната павликенска община от МИР - Павликени.

През територията на община Полски Тръмбеш преминава и преносния електропровод, свързващ системните подстанции п/ст "Г. Оряховица" и п/ст "Образцов чифлик" (Рс). Електропроводът е с работно напрежение 220 кВ и преминава транзитно, без да има пряко отношение към електрозахранването на общината. На територията на общината съществува още една подстанция 110/20кВ, но тя е изградена за захранването на компресорната станция "Сеновец" към северния клон на магистралния газопровод на страната и няма отношение към електроснабдяването на общината.

Електроразпределителната мрежа средно напрежение е добре развита и осигурява сигурно и качествено електрозахранване на всички населени места от общината. Изградени са 138 трансформаторни постове 20/0,4 kW с общо инсталирана мощност 36048kVA.

Таблица 66: Инсталирана мощност по населени места

Населено място	Брой ТП	Инсталирана мощност kVA
с. Вързулица	6	735
с. Иванча	6	1310
с. Каранци	4	930
с. Климентово	5	1370
с. Куцина	6	970

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

с. Масларево	10	1980
с. Обединение	11	2980
с. Орловец	7	1100
с. Павел	7	1410
с. Петко Каравелово	8	1613
с. Полски Сеновец	12	2520
гр. Полски Тръмбеш	30	14080
с. Раданово	11	2500
с. Стефан Стамболово	6	970
с. Страхилово	9	1580
Общо община Полски Тръмбеш	138	36048

Източник: Енерго-Про - Варна

Електрозахранването на отделните населени места се реализира посредством въздушни изводи 20 kW от подстанцията „Полски Тръмбеш“. Град Полски Тръмбеш е захранен пръстенообразно с кабелна мрежа 20 kV, което гарантира висока сигурност на ел. захранване.

На територията на общината съществуват следните мрежи и съоръжения:

- ✓ Подстанция ВН - 290 kW;
- ✓ Електропроводи ВН – 290 км;
- ✓ Кабели ВН – 16 км;
- ✓ Въздушни мрежи НН – 274 км;
- ✓ Осветителни тела – 3423 бр.
- ✓ Трафопостове на ел. снабдяване – 115 бр;
- ✓ Заводски трафопостове – 47 бр.

Изводи и заключения

Като цяло електроразпределителната мрежа е реконструирана и поддържана на добро равнище, но има участъци с нарушени механични и електрически параметри. При изграждането си преносната и електроразпределителна мрежи са оразмерявани за товари, много по-големи от тези в сегашния период. Това е така, тъй като населението е постоянно намалява през годините. Поради отрицателната демографска картина, което води и до намаляване на икономическата активност много от производствените мощности не работят. Предвид факта, че не се предвижда драстично увеличение на броя на местните жители означава, че не може да се очаква масирано ново строителство. Това от друга страна предполага, че ново изградените производствени и комунални мощности ще увеличат капацитета си и товарите незначително. Поради тези причини **в Общия устройствен план на община Полски Тръмбеш не се предвиждат съществени промени в електроснабдителната мрежа.**

5.2.2. Газоснабдяване

През територията на Северен централен район преминава северният клон на националната газопреносна мрежа – газопровод „Балкански поток“. Отклонения от националната газопроводна мрежа захранват областните градове Велико Търново,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Габрово, Русе, Разград, Силистра и други по-големи градове на територията на СЦР. Най-много са газифицираните общини в област Велико Търново.

Град Полски Тръмбеш се намира на около 5 км северно от северния полупръстен на националната газопреносна система. Магистралният газопровод е с диаметър 700 мм. Западно от града е изградено газопроводно отклонение до град Бяла, а една от седемте компресорни станции попада в землището на с. Полски Сеновец.

Преминаването на магистралния газопровод е една възможност за задоволяване на енергийните потребности на общината чрез замяна на традиционните горива с природен газ и постигане на по-добър икономически ефект в сравнение с използването на традиционните енергоизточници, но за сега предизвикателство представлява постигането на икономическата целесъобразност. Изградените трасета на магистралния газопровод и отклонението по-скоро натоварват територията на общината, предвид строгите изисквания за сервитутите на съоръженията.

Изводи и заключения

Досега общината не е използвала възможностите за газоснабдяване от преминаващия през нейната територия газопровод, но обект „Газификация гр. Полски Тръмбеш“ е включен в Описа на новите енергийни обекти, които трябва да се изградят, и включат към общия енергиен баланс на страната. На този етап са направени предварителни проучвания за газификация. Налице е генерална схема за газификация на общинския център. Въпросът със снабдяването с природен газ не само на индустриални потребители, но и за битови нужди на домакинствата от община Полски Тръмбеш стои на дневен ред е въпрос на последващо планиране и осъществяване.

5.2.3. Производство, доставка и потребление на енергия на територията на общината

Баланса на енергоносителите за територията на общината се формира от течните горива (нафта), електрическата енергия и твърдите горива.

Свободният пазар на електрическа енергия позволява сключването на сделки по свободно договорени цени между производители, търговци на електрическа енергия и потребители. За сгради общинска собственост доставчик на нетна електрическа енергия и координатор на балансираща група за Община Полски Тръмбеш е „Гранд Енерджи Дистрибушън“ ЕООД, гр. София към настоящия момент. Доставчикът е избран чрез процедура по обществена поръчка, съгласно Закон за обществените поръчки.

Разходите за електрическа енергия заемат значителен дял от бюджета на Общината. Съвременните изисквания за намаляване на енергопотреблението от конвенционални източници с цел опазване на околната среда и намаляване на отделените парникови газове налагат прилагането на нов подход, ориентиран към повишаване на енергийна ефективност и въвеждането на енергоспестяващи системи за отопление, осветление и др. В тази връзка Община Полски Тръмбеш е разработила и прилага Програма за енергийна ефективност на общината за периода 2021-2023г.. Според програмата политиката, която Общината следва в областта на ЕЕ е насочена към:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ намаляване на разходите за енергия;
- ✓ намаляване на вредните емисии в атмосферата, а от там замърсяването на ОС;
- ✓ намаляване на топлинните загуби в сградите с подобряване на енергийните им характеристики, чрез саниране (пълно или частично);
- ✓ ефективно използване на енергийните ресурси за отопление, чрез отоплителни системи с висока ефективност, включващи и възможности за регулиране на потреблението и поддържане на стабилни нормативни параметри на микросредата в отопляваните обекти;
- ✓ изграждане на системи за оползотворяване на възобновяеми енергийни източници;
- ✓ модернизиране на осветлението в общинските обекти без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението;
- ✓ подобряване на енергийната ефективност при уличното осветление.

Най-големият потребител на енергия е Общината, тъй като тя е собственик на общинските сгради: административни сгради, сгради на образованието и социалните дейности, културни и културно-исторически сгради, здравни и спортни обекти, улично осветление, както и други енергоконсумиращи услуги, които се организират с участието на общинска администрация: спортни, културни и образователни прояви. Най – голям дял в потреблението на енергия от горива се пада на сектор образование и администрация.

Таблица 67: Потребление на енергия произведена от горива

№	сектор	2018 г		2019 г		2020 г	
		В MWh	дял в %	В MWh	дял в %	В MWh	дял в %
1	Администрация /администрация, кметства/	599	33,19	609	35,14	676	39,26
2	Социални дейности /ЦОП, ЦСРИ, ДСП/	253	14,02	253	14,60	221	12,83
3	Образование /училища, ДГ/	813	45,04	731	42,18	642	37,28
4	Общински музей	140	7,76	140	8,08	183	10,63
	общо	1 805	100,00	1 733	100,00	1 722	100,00

Източник: Програма за енергийна ефективност на община Полски Тръмбеш 2021-2023г.

Добър признак е, че в сектор образование и култура има обекти, които вече се отопляват с енергия произведена от биомаса /пелети/ или природен газ. Тази положителна тенденция не може да бъде отчетена все още в **сектор администрация, където всички сгради се отопляват с традиционните горива – дърва и/или въглища. В тази посока следва да се търси финансиране за въвеждане на мерки по енергийна ефективност, като една от дейностите трябва да бъде промяна на технологията за отопление и охлаждане на тези сгради.**

Най – голям дял в потреблението на електрическа енергия има уличното осветление, следвано от секторите: образование и администрация.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 68: Потребление на електрическа енергия

№	сектор	2018 г		2019 г		2020 г	
		в KWh	дял в %	в KWh	дял в %	в KWh	дял в %
1	Администрация /администрация, кметства/	193 751	15,23	171 218	13,23	166 772	12,34
2	Социални дейности /ЦОП, ЦСРИ, ДСП/	86 479	6,80	90 558	7,00	67 492	5,00
3	Образование /училища, ДГ/	167665	13,18	157563	12,17	129446	9,58
4	Общински музей	14 244	1,12	13 154	1,02	14 985	1,11
5	Улично осветление	810 253	63,68	861 722	66,58	972 276	71,97
	общо	1 272 392	100,00	1 294 215	100,00	1 350 971	100,00

Източник: Програма за енергийна ефективност на община Полски Тръмбеш 2021-2023г.

Както е видно от таблицата с изключение на сектор „улично осветление“ се наблюдава тенденция през трите години към намаляване на консумираната ел. енергия. В същото време уличното осветление не само, че е най-големия консуматор на електрическа енергия, но и през годините е се отчита нарастване на изразходваната ел. енергия за този сектор. Средната мощност на използваните осветителни тела е 50W в общинския център и 70W на уличните лампи в селата, като всички са от тип: натриеви лампи с високо налягане (НЛВН).

Таблица 69: Изразходвана електрическа енергия от улично осветление по населени места

населено място	2018 г		2019 г		2020 г	
	KWh	дял в %	KWh	дял в %	KWh	дял в %
Полски Тръмбеш	205632	25,38	197995	22,98	229781	23,63
Климентово	58051	7,16	55552	6,45	52891	5,44
Иванча	29058	3,59	40605	4,71	50950	5,24
Каранци	23740	2,93	25347	2,94	30365	3,12
Орловец	28780	3,55	31646	3,67	31386	3,23
Страхилово	56752	7,00	59809	6,94	61889	6,37
Масларево	36904	4,55	43324	5,03	42270	4,35
Вързулица	22389	2,76	29574	3,43	29323	3,02
Полски Сеновец	63637	7,85	76406	8,87	83329	8,57
Стефан Стамболово	12329	1,52	15335	1,78	15570	1,60
Куцина	65310	8,06	62388	7,24	68672	7,06
Обединение	41711	5,15	54211	6,29	77593	7,98
Павел	47293	5,84	49544	5,75	48862	5,03
Раданово	45841	5,66	45820	5,32	72812	7,49
Петко Каравелово	72826	8,99	74166	8,61	76583	7,88

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

ОБЩО	810253	100,00	861722	100,00	972276	100,00
------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Източник: Програма за енергийна ефективност на община Полски Тръмбеш 2021-2023г.

Очаквано именно в общинския център се изразходва най-голямо количество електрическа енергия за осветяване на улиците, тъй като тук те са най-много на брой, а освен това улично осветление са изразходва и в парковете, пешеходните алеи и зелените площи.

С цел намаляване на количеството на консумираната електрическа енергия за уличното осветление в населените места в Програмата за енергийна ефективност на общината са заложили мерки за повишаване на енергийната ефективност и оптимална реконструкция на съществуващата улична осветителна уредба, като:

- ✓ замяна на светлинни източници;
- ✓ замяна на осветители;
- ✓ замяна на пусково-регулационни апарати;
- ✓ въвеждане на система за управление;
- ✓ замяна на устройствата за позициониране на осветителите;
- ✓ използване на ел. енергия от ВИ;
- ✓ подобряване качеството на електрооснабдяване и др.

При условие, че бъдат внедрени мерки за енергийна ефективност, чрез технологично обновление и модернизиране на системите за външно изкуствено осветление на територията на община Полски Тръмбеш, това в голяма степен ще намали консумацията на електричество като ще намали и сметките за консумираната ел. енергия. Очакването е с обновяването на уличното осветление в общината да се постигне: подобряване на качеството на уличното осветление и привеждането му в съответствие с нормите за осветеност; намаляване на годишните разходи за електрическа енергия; намаляване на емисиите от парникови газове – еквивалентни емисии въглероден диоксид (CO₂) свързани с използване на електрическа енергия; намаляване на уличната престъпност; намаляване на пътно-транспортните произшествия; гарантиране на възможности за по-безопасно движение пеш и с велосипеди. По този начин от една страна ще се подпомогне опазването на околната среда, а от друга ще се повиши сигурността на населението в община Полски Тръмбеш.

5.2.4. Възможности за „зелена енергия“ произведена от ВЕИ и биогорива

През последните години в световен мащаб все повече нараства необходимостта от намиране на технологии, които да позволяват добив на енергия (електрическа, топлинна и др.) по щадящ и безопасен за природата начин. В тази връзка нараства и ролята на т. нар. възобновяеми енергийни източници – ВЕИ.

За производството на алтернативна електрическа енергия в страната се използва енергията на водата, вятъра и слънцето, както и различни видове биомаса. Изборът на видовете източници на енергия зависи от специфичните природни условия за всеки регион. Природните условия в СЦР са от такъв характер, че не са особено благоприятни за

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

използването на ВЕИ, поради което и изградените на територията му мощности са най-малко от всички региони в страната. Поради по-малките мощности по-голямата част от ВЕИ отдават енергията си в електроразпределителната мрежа. СЦР има най-малко участие в усвояване енергията от ВЕИ, като изградените мощности представляват едва 2,7 % от общото в страната, което го нарежда на последно място по усвояване енергията на ВЕИ. В СЦР се усвоява най-много слънчевата енергия, като изградените мощности представляват 9 % от всички в страната и област Велико Търново (наред с област Плевен от СЗ регион) е водеща в Северна България (*източник: ИТСП на СЦР*)

За развитието на производството на електроенергия от възобновяеми енергоизточници съществуват и редица ограничения, между които наличие на защитени територии, защитени зони и природни местообитания, пътища на мигриращи птици, висококатегорийни плодородни земи, законодателни ограничения в областта на управлението на водите и др.

Вземайки предвид важността и предизвикателствата, които поставя пред социално-икономическия живот на една територията преминаването от традиционните конвенционални енергийни източници (въглища, нафта, дърва и др.) към възобновяеми такива Община Полски Тръмбеш разработва и прилага краткосрочна (за периода 2020-2023г.) и дългосрочна (за периода 2020-2030г.) програми за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива.

Съгласно обследването извършено при изготвянето на тези програми възможностите за ВЕИ по видове на територията на община Полски Тръмбеш са следните:

- **Слънчева енергия** – Съгласно извършеното райониране на база данните получени от „Техническа и икономическа оценка на ВЕИ в България” територията на община Полски Тръмбеш попада в Североизточен регион, при който средногодишната продължителност на слънчевото греене е от 450 h до 1 750 h, а падащата слънчева радиация е от 1450 до 1500 kWh/m² годишно или 4,25 kWh/m² дневно. Климатичните дадености на общината са благоприятни за изграждане на фотоволтаични инсталации, както за производство на електрическа така и на топлинна енергия.
- **Вятърна енергия** - Община Полски Тръмбеш попада в зона А - на малък ветроенергиен потенциал, която обхваща равнинните части от релефа на страната (Дунавската равнина и Тракия), долините на р. Струма и р. Места и високите полета на Западна България. Характеризира се със средна скорост на вятър 2-3 m/s и енергиен потенциал от 100 W/m². За индустриално преобразуване на вятърната енергия в електроенергия скоростта на вятъра трябва да е най-малко 5 m/s. Очевидно е, че на територията на община Полски Тръмбеш не са налични необходимите природни условия за използването на вятърната енергия за производство на електричество. Изграждането на ветрогенераторни паркове при сегашните технико – икономически условия на територията на нерентабилно.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

➤ **Водна енергия:**

Повърхностни води - Водните течения на територията на община Полски Тръмбеш са представени от реките Янтра и Елийска. Те имат променлив дебит и често през лятото нивото им пада. **На територията на община Полски Тръмбеш няма изградени ВЕЦ, тъй като не съществува реален потенциал за използване на водна енергия, като има и нормативни забрани за това.** От една страна липсва необходимия теоретичен и технически потенциал за изграждане на ВЕЦ, а от друга страна през 2010 год. с промяна на Закона за водите се въвежда забрана за изграждане на ВЕЦ в зони попадащи в „Натура – 2000“, а именно р. Янтра попада такава зона.

Геотермални води – На територията на общината се намират две находища с минерална вода: находище „Полски Тръмбеш“ Сондаж № Р-1хг, която е хипертермална с температура 44°C и находище „Обединение“ Сондаж №Р-2хг, която е хипертермална с температура 44,1°C. Минералната вода е рентабилно да се използва за отопление при положение, че нейната температура е по-висока от 60 °C. От данните е видно, че за да могат наличните геотермални води на територията да бъдат използвани за отопление те трябва допълнително да бъдат загрети с цел повишаване на енергийният им потенциал. Поради тази причина **освен сериозната инвестиция за довеждане на минералната вода до административните сгради ще е необходимо закупуването и на допълнителен източник на топлина за до загряване на водата при необходимост. Това прави използването на геотермалната вода за топлотехнически нужди в община Полски Тръмбеш нерентабилно.** На този етап се използват единствено за балнеолечение и възстановяване, но не и за топлотехнически нужди.

- **Енергия от биомаса** - От всички ВЕИ най-голям неизползван технически достъпен енергиен потенциал има биомасата. Видовете биомаса, които представляват интерес от гледна точка на използването им за енергийни цели са: отпадъци от селското и горско стопанство, битови отпадъци, малоценна дървесина, която не намира друго приложение и отпада по естествени причини, енергийни култури, отглеждани на пустеещи земи, индустриални и битови отпадъци, утайките от пречиствателните станции и др. Наличният потенциал от дървесина и дървесни отпадъци на територията на община Полски Тръмбеш е сравнително малък и към момента не представлява сериозен интерес за интегрирано енергийно оползотворяване. Селскостопанските отпадъци на територията са подходящи за производството на биогорива. Общината разполага с добри условия за отглеждане на слънчоглед, пшеница, царевица и други енергийни култури. **Анализът на ресурсите показва, че в общината има известен потенциал за производство на енергия от биомаса на този етап обаче на територията на община Полски Тръмбеш няма изградени предприятия за производство на биогорива, поради липса на инвеститорски интерес.**

Община Полски Тръмбеш най-голям потенциал като основни възобновяеми енергийни източници за задоволяване на енергийните потребности има слънчевата

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

енергия, следвана от енергията от биомаса. Геотермалната енергия също се нарежда сред перспективните енергийни източници, но на този етап разработките в тази сфера са изключително скъпи. До момента за добиване на енергия от ВЕИ се използва единствено слънчевата енергия. На територията на общината действа една покривна фотоволтаична централа в с. Полски Сеновец, чиято инсталирана мощност е 15,98 kW., а произведената ел. енергия за 2018 г. – 16,166 MWh/год. Изградена е метанстанция в с. Полски Сеновец.

На този етап поставянето на соларни панели на отделни сгради, особено за производство на топла вода с цел тяхното отопление е най-рентабилно и в тази посока са изпълнени вече няколко проекта от Общината. Това е добра възможност за премахване на сега съществуващите методи за отопление на твърдо гориво, което се използва в повечето общински сгради (администрацията, училищата и ДГ, както и сградите за социалните дейности).

Основната линия, която се следва е съчетаване на мерки за повишаване на енергийна ефективност с производството и потреблението на енергията от възобновяеми източници. В това отношение в община Полски Тръмбеш през последните години се води последователна енергийна политика, както за въвеждане на ВЕИ, така и за подобряване на енергийната ефективност на самите сгради и съответните инсталации към тях. Основните пречки за реализиране на ВЕИ проекти в общината са: висока цена на инвестициите във ВЕИ; ниски цени на изкупуване на електрическата енергия, произведена от ВЕИ; недостатъчни средства (както общински, така и у населението на общината); допълнителни ограничения на финансовата самостоятелност на общината; липса на достатъчни стимули за рационално енергопотребление; затруднен достъп до инвестиции за проекти за ВЕИ; липса на систематизирани данни за местния потенциал на ВЕИ; липса на достатъчно познания за приложими ВЕИ технологии. Изпълнението на мерките може да се обвърже с препоръките в заключителните доклади от проведените енергийни обследвания на сградите общинска собственост. При обновяването на тези сгради освен мерки по подобряване на термичната изолация, след доказана икономическа ефективност, могат да се включат и мерки за въвеждане на термични слънчеви колектори и заместване на съществуващо отопление (дърва и въглища) с такова, базирано на ВЕИ.

Успешното приложение на Програмата за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Полски Тръмбеш в голяма степен зависи от капацитета на общинската администрация за планиране, реализация и мониторинг на местни политики за енергийна ефективност. От друга страна от голямо значение е и нивото информираност и мотивираност на местните жители за възможностите и прилагането на ВЕИ. В тази връзка ползотворно въздействие би оказало провеждането на обучения и семинари, както и организирането на информационни кампании.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

5.3. Хидромелиорации

На територията на общината има изградени 11 микроязовира, които в голяма степен осигуряват напояването на земеделските територии. Освен за напояване се използват и за риборазвъждане, рибоотглеждане.

Напоителната инфраструктура на общината се определя от няколко напоителни канала, минаващи през територията и които са получавали преди години вода от язовир “Ал. Стамболийски”. Подобно на състоянието на хидромелиоративната инфраструктура в България, и тук на територията на община Полски Тръмбеш тя е сериозно увредена. В последните години хидромелиоративните мрежи и системи не се поддържат и са почти разрушени, много от помпените станции са без съоръжения. На този етап **не се отчита интерес от заинтересованите страни (Държавата, Общината и местните земеделски стопани) към инвестиции във възстановяването на тези напоителни мрежи на територията на общината. Може да се предположи, че това се дължи на сегашната структура на отглежданите земеделски култури, от които 90% се от тип „неполивни“ на поле, каквото е напр. зърнопроизводството. Производството на зеленчуци и плодове представлява много малък процент от местната селскостопанска структура, което прави нерентабилно влагането на големи средства и усилия във възстановяването на хидромелиоративните мрежи и системи на територията.**

5.4. Съобщителна мрежа и телекомуникации, ИКТ

С навлизането в ерата на цифровизацията мобилната и интернет връзките са много по-качествени и с разширен набор от услуги: монтиране на ISDN телефонен пост; интернет връзка по комутируема и некомутируема телефонна линия; цифрови и аналогови селищни и междуселищни наети телефонни линии и други допълнителни услуги.

Телефонната мрежа, като основна инфраструктура за интегралните съобщителни услуги, е с определящо значение за развитието на всяка териториална общност. В последните години телефонните съобщения в община Полски Тръмбеш са преструктурирани от аналогови системи, аналогови преносни системи и нискочестотни селищни и междуселищни кабели в цифрови. През територията на общината преминават 3 главни оптични телефонни кабели от националната оптична мрежа. Има покритие на мобилните комуникации от трите големи оператори за страната: А1, Виваком и Теленор, като осигуряват и интернет връзка за населението.

Всички населени места имат ефирно покритие с радио и телевизионен сигнал, като покритието със сигнал на лицензираните национални телевизии е 100 % за територията. Кабелна телевизия се предоставя на територията на град Полски Тръмбеш и част от останалите населени места, като се поддържат и кабелни мрежи за радиоразпространение.

Пощенските услуги се предоставят от ПТТ станции и техните клонове в населените места на общината, в собствени обекти. Мрежата от пощенски станции в селата е добре развита и задоволява нуждите на населението.

Освен това добре развита е и мрежата за предоставяне на куриерски услуги, посредством частни фирми позиционирани в общинския център.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Достъпът и използването на интернет информационните и комуникационни технологии са един от водещите фактори за изграждане на конкурентоспособна икономика, основана на знанието и иновациите, осигуряващо високо качество на живот на гражданите, тъй като има въздействие върху всички социално икономически сектори. Относителният дял на лицата, ползващи редовно интернет, с известни нюанси корелира с този на домакинствата, имащи съответния достъп. В областите Габрово и Велико Търново ползваемостта нараства с по-добри темпове от средните за СРЦ, корелиращи с нарастването на предлагането, и относителният дял на ползващите интернет. По-бавните темпове на развитие на достъпа до интернет в България дават предимството той да бъде реализиран по-качествено и в момента предоставяният достъп в България е почти 100 % широколентов. Община Полски Тръмбеш не прави изключение.

Широколентовото покритие в България е над средните стойности за ЕС, но се наблюдава дисбаланс между гъсто населените места и слабо населените места. По данни на НСИ, през 2018 г. 71,5 % от домакинствата в страната имат широколентов достъп до Интернет, като за градовете тази стойност е 75,7 %, а за селата – 58 %. Данните от таблицата показват, че положените усилия през годините дават резултат, защото разликите постепенно намаляват.

Таблица 70: Домакинства с широколентов достъп до интернет %

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Общо за страната	53,6	56,5	58,8	62,8	66,9	71,5
по местоживееене						
град	61,1	63,1	66,3	68,1	72,2	75,7
село	30,9	36,2	36	46,2	49,8	58

Източник: НСИ

Предоставянето на интернет и електронни услуги в България е сравнително добро в повечето градски райони, което не е така за отдалечените и по-слабо населени селски зони. Тази тенденция е характерна и за населените места в община Полски Тръмбеш. Подобно на други инфраструктурни мрежи, пазарната логика на предоставянето на широколентови услуги е такава, че от гледна точка на потреблението не винаги е икономически изгодно да се инвестира в икономически слаби и изостанали региони.

Нарастването на цифровизацията на телекомуникационната услуга за община Полски Тръмбеш осигурява на бизнеса и обществото разширен достъп до съвременни, ефективни и качествени съобщителни и информационни услуги: достъп до цифрови наети линии, ADSL широколентов абонатен достъп за предаване на данни, високоскоростен интернет, интерактивни услуги и др., с което по принцип се създават дългосрочни условия за икономически растеж и конкурентоспособност на общината.

Предоставянето на услугата INTERNET е монополизирана дейност, като се предлага, както от държавни, така и от частни телекомуникационни и телевизионни оператори. Постепенно, все повече населени места получават достъп до интернет чрез интернет - доставчици по наети линии.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Съгласуването на действията за развитие на телекомуникационната инфраструктура и останалата инженерна инфраструктура трябва да се организира и прилага от община Полски Тръмбеш, като основен собственик на терените, в които попадат трасетата на лицензираните оператори. Това е от съществено значение, тъй като в съвременните условия в т.ч. и ограниченията наложени от COVID – пандемията, дигитализацията на дейностите обхваща все повече сфери от социално-икономическия живот. Общината следва да работи в тясно сътрудничество с доставчиците на интернет за изграждане на необходимата инфраструктура за предоставяне на качествен интернет не само до домакинствата, но и до икономически субекти.

5.5. Водоснабдяване и канализация

➤ Обща информация

Водоснабдяването на община Полски Тръмбеш се извършва от ВиК – Йовковци ООД, гр. Велико Търново. Информация за качеството на доставяната вода, както и за загубите, се посочва в документа на КЕВР от 2018 г. „Сравнителен анализ на ВиК сектора в Р. България“ за 2017 г., която е първата година от третия регулаторен период за ВиК сектора (2017–2021г.). Анализът проследява постигнатите нива на показателите за качество на ВиК услугите, предоставяни от страна на ВиК операторите, и затова данните са посочени по обхват на ВиК дружествата, а не по административни граници.

Както е видно от таблицата ВиК – Йовковци ООД, гр. Велико Търново, предоставя ниво на покритие с водоснабдителни услуги 99,75%, като качеството на питейната вода в големите зони за водоснабдяване е 100%, съгласно данните от доклада на КЕВР за 2018г.

Таблица 71: Постигнати нива за качество на ВиК услугите от ВиК операторите в Северен централен регион

Показател за качество/ВиК оператор/група %	Ниво на покритие с водоснабдителни услуги	Качество на питейната вода в големи зони на водоснабдяване	Общи загуби на вода във водоснабдителните системи	Ниво на покритие с услуги по отвеждане на отпадъчни води	Ниво на покритие с услуги по пречистване на отпадъчни води
ВиК ООД, гр. Русе	100,00	99,98	41,78	64,32	55,39
ВиК – Йовковци ООД, гр. Велико Търново	99,75	100,00	58,50	62,57	58,78
ВиК ООД, гр. Габрово	99,49	99,75	60,30	82,60	72,60
„Бяла“ ЕООД, град Севлиево	100,00	97,25	60,90	79,08	76,34

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

„Водоснабдяване – Дунав“ ЕООД, Разград	99,04	98,97	70,78	46,80	46,80
„Меден кладенец“ ЕООД, гр. Кубрат	100,00	100,00	63,21	23,56	23,56
ВиК ООД, гр. Исперих	100,00	98,89	57,15	0,00	0,00
ВиК ООД, гр. Силистра	100,00	100,00	59,65	44,12	36,73

Източник: КЕВР

С цел осигуряване на питейна вода, отговаряща на Наредба № 9/16.03.2001г. в двете зони от „Водоснабдяване и канализация Йовковци“ ООД се полагат изискващите се грижи за ефективна работа на ПСПВ „Йовковци“. Провеждат се необходимите санитарно-хигиенни мероприятия за промиването и обеззаразяването на мрежите и съоръженията. Осигуряват се необходимите обеззаразителни агенти и се извършват мероприятията по обеззаразяване на питейната вода, преди да бъде подадена на абонатите. Тези дейности се изпълняват по същата схема през целия регулаторен период. Извършва се и ще продължи да се извършва постоянен и ефективен контрол върху качеството на питейната вода, чрез изпълнение на съвместна с РЗИ програма за мониторинг. Изпълнението на мониторинг на питейната вода за регулаторния период се изпълнява, съгласно утвърдените програми за мониторинг за съответните години. Извършват се необходимите дейности за поддържане в добро състояние на СОЗ на водоизточниците и се следи за прекратяване на нерегламентирани натоявания в тях. (източник: Бизнес план на ВиК „Йовковци“ за периода 2017-2020г.)

За разлика от водоснабдяването обаче нивото на покритие с услуги по отвеждане на отпадъчни води е на почти наполовина по-малко 62,57%, като нивото на покритие с услуги по пречистване на отпадъчни води е дори по-ниско 58,78%. Това се дължи най-вече на факта, че в малките населени места няма изградени канализационни системи за отвеждане и пречистване на отпадните води.

➤ Водоснабдяване

Водните ресурси на територията се състоят от повърхностни и подпочвени води. Важно място заема р. Янтра, образуваща множество меандри на територията на общината. Водосборния басейн на реката е 86 кв. км.

Водоснабдяването на населените места от община Полски Тръмбеш се осъществява от собствени водоизточници (повърхностни и/или подземни) и язовир „Йовковци“, от които получават вода: гр. Полски Тръмбеш и селата Раданово, Петко Каравелово, Куцина и Климентово. **Необходимо е да се извършат проучвания за улавяне на нови водни количества и да се направи актуализация на изготвените досега проекти за водохващания.**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 72: Списък на водоизточниците, захранващи с вода населените места от община Полски Тръмбеш

№	Собствени водоизточници (повърхностни и/или подземни)
1	дренаж "Юртлука", с. Стефан Стамболово
2	каптаж "Главата", с. Каранци
3	дренаж "Юг", с. Масларево
4	дренаж "Запад", с. Масларево
5	шахтов кладенец ШК 1, с. Масларево
6	шахтов кладенец ШК 1, с. Вързулица
7	каптаж П. Тръмбеш гр. Полски Тръмбеш
8	тр.кл.2бр Раданово с.Раданово
9	ш. кл. П. Каравелово с. Петко Каравелово
10	ш. кл. П. Каравелово с. Петко Каравелово
11	ш. кл. П. Каравелово с. Петко Каравелово
12	дренаж П. Сеновец с. Полски Сеновец
13	дренаж П. Сеновец с. Полски Сеновец
14	ш. кл. - 4бр Куцина с.Куцина
15	дренажи - 2бр. с. Обединение
16	дренаж с. Обединение
17	дренаж с.Иванча
18	дренажи 2 бр. с.Павел
19	Тр. кл. Павел с.Павел
20	дренаж Страхилово с.Страхилово
21	каптаж Страхилово с.Страхилово
22	ш. кл. с.Каранци с. Каранци
23	дренаж и каптаж с.Орловец с. Орловец

Източник: по данни от Бизнес план на ВиК "Йовковци" 2017-2021г.

Съгласно допълнителната разпоредба на Наредба за регулиране на качеството на водоснабдителните и канализационни услуги/22.01.2016г., "Малки зони на водоснабдяване" са зони на водоснабдяване, в които се добива или разпределя до 1000 куб. м. вода на денонощие и/или се водоснабдяват до 5000 души, постоянно свързани към водоснабдителната система. Както се вижда предвид броя на населението по отделните населени места в общината те попадат именно в тези „Малки зони за водоснабдяване“. Съгласно бизнеса плана на ВиК "Йовковци" 2017-2021г. района на действие на „Водоснабдяване и канализация Йовковци“ ООД се експлоатират 84 водоснабдителни зони, които отговарят на критериите за „Малки зони на водоснабдяване“. За община Полски Тръмбеш са обособени общо 10 такива зони, които това са:

1. Зона Ст. Стамболово Дренаж "Юртлука" Полски Тръмбеш с. Ст. Стамболово;
2. Зона Полски Сеновец Дренажи - 2 броя Полски Тръмбеш с.Полски Сеновец;
3. Зона Каранци Каптаж "Главата" Полски Тръмбеш с.Каранци Шахтов кладенец Полски Тръмбеш с.Орловец;
4. Зона Иванча Дренаж Полски Тръмбеш с.Иванча;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

5. Зона Обединение Дренажи - 3 броя Полски Тръмбеш с.Обединение;
6. Зона Страхилово Дренажи - 2 броя Полски Тръмбеш с.Страхилово;
7. Зона Павел Дренажи - 2 броя Полски Тръмбеш с.Павел Тръбен кладенец - 1 брой;
8. Зона Орловец Дренаж;
9. Зона Масларево Дренажи "Юг", "Запад" и Шахов кладенец Полски Тръмбеш с.Масларево;
10. Зона Вързулица Шахов кладенец 1 Полски Тръмбеш с.Вързулица.

Качество на водата предназначена за питейно-битови нужди се проследява посредством изпълняваният от „Водоснабдяване и канализация Йовковци” ООД мониторинг на водата в подземните водоизточници, който се извършва в сътрудничество с РЗИ - Велико Търново.

- ✓ Контролът на качеството на питейната вода, доставяна до крайните потребители се извършва от акредитирана лаборатория, съгласно изготвената Програма за собствен мониторинг. Програмата е разработена в съответствие с изискванията на Наредба №9/16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови нужди и се актуализира и съгласува от РЗИ – Велико Търново ежегодно.
- ✓ Годишно се правят около 150 анализа от различни точки за пробовземане, в т.ч. и планови анализи по програмата за постоянен и периодичен мониторинг. Органите на РЗИ – Велико Търново извършват периодичен контрол на качеството на водите за питейно – битови нужди.

Данните от анализа на водни проби от тези водоизточници показват проблем с качеството на питейната вода, доставяна в някои от малките зони на водоснабдяване поради повишаване на мътността. Появява се в по-плитките водоизточници при обилни валежи и голямо снеготопене. Според данните от Бизнес плана на ВиК „Йовковци“ по отношение на малките зони на водоснабдяване е отчетено, че в по-голямата част от малките зони на водоснабдяване, качеството на питейната вода, доставяна на потребителите отговаря на изискванията на Наредба № 9/16.03.2001 година за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. В зоните, където е налице наднормено съдържание на нитрати в питейната вода се планират и провеждат и мероприятия, които биха спомогнали да се намали съдържанието на нитрати във водата - учредяване на СОЗ около водоизточниците, работа в сътрудничество с общинските администрации и кметовете на засегнатите селища за ограничаване торенето във водосборните зони на водоизточниците и информирание на засегнатото население, ограничаване при техническа възможност използването на замърсените с нитрати водоизточници, смесване на водата от няколко водоизточника, изграждане на нови водоснабдявания от незамърсени водоизточници.

➤ **Качество на подземните води**

Подземните води на територията на община Полски Тръмбеш се контролират, посредством 2 мониторингови пункта:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Подземно водно тяло с код BG1G0000QAL020 „Порови води в Кватернера - р. Янтра”. Качеството на водата в пункта отговаря на стандартите за добро химично състояние;
- ✓ Подземно водно тяло с код BG1G0000QPL026 „Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра”. В този пункт се извършва оперативен мониторинг по показател хром шествалентен.

Трябва да се има предвид, че водните тела с кодове BG1G0000QAL020 и BG1G0000QPL026 попадат в регистъра „Подземни водни тела в териториалния обхват на БДУВДР, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение 1 към Заповед № РД 930/25.10.2010 г.“.

➤ Водоснабдени населени места

На територията на община Полски Тръмбеш всички населени места (гр. Полски Тръмбеш и 14-те села) имат изградена водоснабдителна система. На този етап няма населени места с режим на водоснабдяване със сезонен характер през летните месеци.

Таблица 73: Характеристики на водопроводната мрежа общо за територията на община Полски Тръмбеш

	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.
Водоизточници - брой	29	29	29	29
Помпени станции - брой	14	14	14	14
Резервоари - брой	26	26	26	26
Дължина на водопроводната мрежа - км.	358,06	358,06	358,06	364,104

Източник: „ВиК – Йовковци“ ООД – гр. Велико Търново

Водоснабдяването на населените места се осъществява чрез поддържане и експлоатация на общо 29 водоизточника, 14 помпени станции и 26 броя резервоари. Видно е, че за посочените 4-ри години тяхната бройка е постоянна и не се променя. Увеличение е отчетено единствено през 2019год. в дължината на водопроводната мрежа, която е увеличена с 6,044км.

Таблица 74: Водопроводна мрежа по населени места в община Полски Тръмбеш

№	Населено място	вид на материала и година на въвеждане, процент от общата дължината в съответното населено място	Обща дължина (м)
1.	гр. Полски Тръмбеш и с.Климентово	4,72% - РЕ-HD: 2007-2009г.; 95,28% - АЦ: преди 1991г	42763
2.	с.Раданово	100% - АЦ преди 1985г.	18712
3.	с.Куцина	100% - АЦ 1986-1988г.	19145
4.	с.Петко Каравелово	0,22% - стомана: 99,27% - АЦ: 1958-1988г.	22463
5.	с.Полски Сеновец	100% - АЦ 1968-1978г.	17796
6.	с.Каранци	2,47% - РЕ-HD: 2005г. 88,86% - АЦ: 1965-1985г.	16227

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

		8,67% - стомана:	1947-1965г.	
7.	с.Орловец	100% - АЦ	1968г.	15046
8.	с.Стефан Стамболово	2,11% - стомана: 99,27% - АЦ:	1969г.	23658
9.	с.Иванча	100% - АЦ	1978-1975г.	20521
10.	с.Обединение	9,03% - РЕ-HD: 75,76% - АЦ: 14,61% - стомана: 0,59% - поц. тр:	2002-2011г. 1927-1990г. 1927-1956г. 1958г.	30944
11.	с.Страхилово	100% - АЦ	1968г.	36845
12.	с.Масларево	100% - АЦ	1968-1984г.	25994
13.	с.Вързулица	100% - АЦ	1971г.	16397
14.	с.Павел	100% - АЦ	1973г.	33923

Източник: „ВиК – Йовковци“ ООД – гр. Велико Търново

Към днешна дата водопроводните мрежи в населените места в общината са с изтекъл амортизационен и експлоатационен срок. Това не е случайно, тъй като водоснабдителната мрежа на територията на общината, както и в основната част от общините от цялата страна е изградена в средата на миналия 20 век. Състои се предимно от стоманени и азбесто-циментови тръби, които постепенно във времето корозират и се рушат. Видно от таблицата по-горе е, че в 9 бр. от селата 100% от водопровода е единствено от азбестоциментови тръби. Това води до чести аварии и е една от най-важните причини да се отчитат големи загуби на вода. Течовете се наблюдават от компрометирани връзки, корозирали и деформирани тръби. Те генерират големи загуби на вода и създават риск от недостиг на питейна вода и влошаване на нейното качество. Водопроводите нямат уреден сервитут, което води до затруднен достъп и поддръжка. Малък процент в гр. Полски Тръмбеш и селата Обединение, Каранци и Климентово в периода 2005 – 2011 год. има подмяна на остарелите водопроводи с нови изградени от съвременни материали (РЕ-HD).

От данните на таблицата представена по-долу от „ВиК – Йовковци“ ООД – гр. Велико Търново се вижда, че общо за общината през посочения период се наблюдава нарастване на процента на загубите на вода, което е сериозен проблем. Необходимо е да се предприемат действия за пълното подменяне на водоснабдителната мрежа на територията на Община. Предвид високата стойност на подобен род инвестиции е от голямо значение да бъдат привлечени средства от европейските оперативни програми като „Околна среда“ и „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони“ (СПРЗСР).

Основният процент от населението на общината ползва централно водоснабдяване. Качеството на питейната вода отговаря на БДС 2823-75, но се наблюдават моментни отклонения по някои показатели, например цвят и мътност, върху които съществуващата система не може да влияе. Частично е въведена система за диспечерски контрол и управление, която се нуждае от разширение и усъвършенстване.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

В съвременните условия проектите целящи ремонти и реконструкция на уличната мрежа се комбинират и с ремонтни дейности и подмяна на водопроводните инсталации преминаващи под съответните планирани за ремонт улици. Общината вече има опит с подобен тип дейности, тъй като има реализиран проект: “Реконструкция на част от водопроводната мрежа, включваща подобряване на улични настилки в населените места в община Полски Тръмбеш”, по Програма за развитие на селските райони. Тези проектни дейности следва да бъдат продължени и през следващия програмен период. Освен това през програмния период 2014-2020г. са извършвани и ремонтни дейности на водопроводни мрежи, които осигуряват експлоатацията на минералната вода на територията на общината. Посредством проектът „Помпена станция с черпателен резервоар за минерална вода” – съоръжения на техническата инфраструктура в гр. Полски Тръмбеш, Община Полски Тръмбеш”, който е реализиран през 2017 -2018г., е изпълнено премахване на съществуващ амортизиран резервоар с пристроена към него суха камера, извършване на СМР за изграждане на нова помпена станция с черпателен резервоар, както и изграждане на охранителна ограда около резервоара и помпената станция.

Тревожни са и данните за %-та на обхвата, които показват, че при по-голяма част от населените места подадената вода е почти двойно по-голяма от количеството на получената вода (продадената). Общият процент загуба на вода за 2019г е висок - 55,8%.

Загубите на вода се разделят на два вида: **технически и търговски.**

Техническите загуби се дължат на скрити течове, видими аварии и др. Те от своя страна се делят на външни в довеждащите тръбопроводи извън населените места и вътрешни във разпределителните мрежи по населени места.

Търговските загуби се формират най-вече в следствие неточно отчитане на консумираната от потребителите вода или изобщо неизмерена такава при консуматорите без водомери, кражби на вода и други.

Положителна тенденция към сериозно намаляване на %-та на загубите се наблюдава при някои от селата като: Каранци, Куцина, Павел, Раданово и Петко Каравелово. С общи усилия и при работа в сътрудничество на Общината и ВиК „Йовковци“ – Велико Търново тези проблеми могат поетапно да бъдат разрешени.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 75: Информация за подадена, продадена вода, обхват и загуби за периода 2017-2019г. по населени места в община Полски Тръмбеш

Населено място	2017г.				2018г.				2019г.				Местни водоизточници
	подадена вода м3	продаде на вода м3	обхват %	загуби, %	подадена вода м3	продаде на вода м3	обхват %	загуби, %	подадена вода м3	продаде на вода м3	обхват %	загуби, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
гр. Полски Тръмбеш	333 020	185 159	55,6	44,4	373 620	172 774	46,2	53,8	405 810	169 747	41,8	58,2	шахтов кладенец, каптаж
с. Вързулица	18 130	5 940	32,8	67,2	15 560	4 571	29,4	70,6	19 850	4 685	23,6	76,4	шахтов кладенец
с. Стефан Стамболово	24 040	10 429	43,4	56,6	19 230	10 479	54,5	45,5	22 140	9 985	45,1	54,9	дренаж
с. Иванча	29 130	15 026	51,6	48,4	31 080	12 960	41,7	58,3	23 670	12 365	52,2	47,8	дренаж
с. Каранци	28 180	12 215	43,3	56,7	24 230	10 708	44,2	55,8	16 200	10 867	67,1	32,9	шахтов кладенец, каптаж
с. Куцина	77 230	30 663	39,7	60,3	77 250	27 748	35,9	64,1	54 830	26 496	48,3	51,7	шахтови кладенци
с. Масларево	63 290	26 779	42,3	57,7	62 920	24 463	38,9	61,1	62 170	22 193	35,7	64,3	шахтов кладенец, дренажи
с. Обединение	120 350	21 122	17,6	82,4	111 060	18 775	16,9	83,1	115 900	19 954	17,2	82,8	дренажи
с. Орловец	19 450	10 947	56,3	43,7	21 280	11 860	55,7	44,3	21 880	9 905	45,3	54,7	дренажи
с. Павел	45 440	20 478	45,1	54,9	43 280	20 420	47,2	52,8	36 280	19 878	54,8	45,2	дренажи, тръбен кладенец
с. Полски Сеновец	62 680	32 184	51,3	48,7	51 940	28 533	54,9	45,1	52 920	28 734	54,3	45,7	дренажи
с. Раданово	86 570	47 545	54,9	45,1	79 500	45 189	56,8	43,2	76 000	47 170	62,1	37,9	шахтов кладенец
с. Петко Каравелово	96 500	51 664	53,5	46,5	108 890	49 114	45,1	54,9	76 610	49 829	65	35	шахтови кладенци
с. Страхилово	75 430	30 314	40,2	59,8	77 370	30 931	40	60	69 050	30 289	43,9	56,1	дренажи
с. Климентово	41 090	22 046	53,7	46,3	37 660	21 899	58,1	41,9	39 610	20 763	52,4	47,6	шахтови кладенци
общо	1 120 530	522 511	46,6	53,4	1 134 870	490 424	43,2	56,8	1 092 920	482 860	44,2	55,8	

Източник: „ВиК – Йовковци“ ООД – гр. Велико Търново

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

✓ Състояние на помпени станции на територията на общината

Помпените станции на територията са въведени в експлоатация през миналия век в периода 1965-1994г.. Изключение прави помпената станция в с. Обединение, която е стартирала своята работа през 2007г. Помпени станции не функционират в село Климентово, както и в самия общински център, като гр. Полски Тръмбеш се обслужва от ПС Раданово.

Таблица 76: Помпени станции на територията на община Полски Тръмбеш

№	Помпена станция/местоположение	Обслужвано населено място	Мощност kW	Година на въвеждане в експлоатация
1.	ПС Вързулица/ с.Вързулица	с.Вързулица	22	1970
2.	ПС Стефан Стамболово/ с. Стефан Стамболово	с.Стефан Стамболово	13	1969
3.	ПС Иванча/с.Иванча	с.Иванча	8	1982
4.	ПС Каранци/с.Каранци	с.Каранци	67	1971
5.	ПС Масларево 1/ с.Масларево	с.Масларево	35	1965
6.	ПС Масларево 2/ с.Масларево	с.Масларево	26	1984
7.	ПС Орловец/с.Орловец	с.Орловец	18	1968
8.	ПС Павел/ с.Павел	с.Павел	30	1974
9.	ПС Полски Сеновец/ с. Полски Сеновец	с.Полски Сеновец	30	1975
10.	ПС Раданово/ с.Раданово	с.Раданово, гр. Полски Тръмбеш	324	1970
11.	ПС Петко Каравелово / с.Петко Каравелово	с.Петко Каравелово,	253	1986
12.	ПС Страхилово/ с.Страхилово	с. Страхилово	77	1967
13.	ПС Куцина/с.Куцина	с.Куцина	197	1994
14.	ПС Обединение/ с.Обединение	с.Обединение	44	2007

Източник: ВиК „Йовковци“ – Велико Търново

Състоянието на помпените станции в Община Полски Тръмбеш е добро. Същото може да се заключи и за състоянието на самите помпи. На този етап основна реконструкция не е извършвана, а само частични ремонти. Оборудването на помпените станции е остаряло с малка ефективност и големи разходи на електрическа енергия.

✓ Разпределителни водопроводни мрежи

Полезния живот на тръбите от разпределителната водопроводна мрежа е изтекъл

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

и те са корозирали с увредени връзки, което причинява чести аварии и големи загуби на вода. Това води до големи експлоатационни разходи и причинява неудобство на населението, което остава без питейна вода при отстраняване на проблемите. Големите загуби причиняват в летните месеци недостиг на водата в част от населените места, което в някои случаи води до режим на водоподаването.

Таблица 77: Характеристики на сградните отклонения на селищата в общината

№	Населено място	Сградни отклонения (бр)	Дължина (м)
1.	гр. Полски Тръмбеш	1433	21544
2.	с.Климентово	476	6439
3.	с.Раданово	704	8584
4.	с.Куцина	390	4152
5.	с.Петко Каравелово	670	7716
6.	с.Полски Сеновец	669	6533
7.	с.Каранци	360	3248
8.	с.Орловец	471	4408
9.	с.Стефан Стамболово	337	3485
10.	с.Иванча	483	5950
11.	с.Обединение	957	11419
12.	с.Страхилово	773	5171
13.	с.Масларево	517	4898
14.	с.Вързулица	219	1885
15.	с.Павел	581	6046
	Общо	9040	101478

Източник: Община Полски Тръмбеш

Сградните отклонения са изпълнени от поцинковани тръби, чийто експлоатационен срок също е изтекъл. Повечето не отговарят на действащите нормативни изисквания. Съществуват нерегламентирани връзки към мрежата.

✓ Структура на канализационната мрежа

Добре благоустроеното населено място е необходимо да бъде снабдено, не само с питейна вода, удобни жилища и пътища, но и с канализационна система, която да отвежда използвани и замърсени води извън населеното място и то по начин, който не замърсява околната среда и не води до последващи вреди.

Административния център Полски Тръмбеш е единственото населено място на територията на общината, обслужвана от ВиК – Йовковци ООД, гр. В. Търново (след сливане с ВиК-Свищов ЕАД) с изградена канализационна система. Строителството на канализацията в гр. Полски Тръмбеш е започнало през 1973 г. и продължава и досега на етапи, съобразно отпусканите средства. **Към момента са изградени около 86% от цялата канализационна мрежа и главния колектор, който е заустен в р. Янтра.** Канализацията е изпълнявана основно от бетонови тръби за малките диаметри до Ø500мм и от стоманобетонни тръби за по-големите диаметри — Ø600мм, Ø800мм, Ø1000мм, като

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

има изпълнени по монолитен начин стоманобетоннови канали - главния устообразен колектор. По-голямата част от нея е изградена през 70-те и 80-те години на 20-ти век, с **изтекъл амортизационен срок и чести аварии**. Градската канализация е изградена и функционира като смесена система, при която съвместно се отвеждат битовите, производствените и дъждовните отпадъчни води от населеното място. Населението от останалата част от града използва локални септични ями. **В селата от община Полски Тръмбеш няма изградена канализационна мрежа. Отпадните води се събират в изгребни ями.** В някои населени места има местна локална мрежа, обслужваща няколко административни и обществени сгради, свързани със септичните им ями и заустени в преминаващите през селата дерета.

Пречиствателна станция за отпадни води до този момент не е изградена в нито едно населено място. Съгласно ОУП на община Полски Тръмбеш е определено конкретно място за площадката за бъдеща ПСОВ в общинския център, а в село Петко Каравелово има проект за канализация на 6 квартала, както и отредена площадка за ПСОВ с план за застрояване и парцеларен план на елементите на техническата инфраструктура в ПИ 006003 по КВС на село Петко Каравелово.

Директно във водоприемниците (реките Янтра и Елисейска), без пречистване се заустват и отпадъчните води на град Полски Тръмбеш. Замърсеността на отпадъчните води на общинския център обикновено са под емисионните ограничения, уточнени в разрешителните за заустване, издадени на община Полски Тръмбеш. Въпреки това е от изключителна важност изграждането на ПСОВ, тъй като чистотата на водата на водоприемниците и почвите е от голямо значение, както за околната среда, така и за здравето на местното население. Освен това трябва да се има предвид, че **замърсените отходни води водят до негативно екологично въздействие върху р. Янтра, която е защитена зона по НАТУРА 2000 и изграждането на ПСОВ в гр. Полски Тръмбеш с цел пречистването на водите следва да бъде основен приоритет.**

Към базовата 2015г, без Община Свищов, канализационните мрежи на населените места, обслужвани от „ВиК Йовковци“ ООД нямат изградени или действащи канализационни ПС и резервоари. Експлоатират се общо 45 преливни шахти, 8 разпределителни шахти и около 5329 РШ. Към края на плановия период се очаква да бъдат приети за експлоатация 4 броя канални помпени станции (КПС), част от новите канализационни мрежи, които ще бъдат предадени от общините поетапно. *(източник Бизнес план на ВиК "Йовковци" 2017-2021г.)*

По данни от Бизнес план на ВиК "Йовковци" 2017-2021г. характеристиката на канализацията според годината на въвеждане в експлоатация общо за обхваната от ВиК дружеството територия вкл. и гр. Полски Тръмбеш е следната:

- ✓ до края на 1960г - 63 км.
- ✓ от 1961 до 1970г - 48 км.
- ✓ от 1971 до 1980г - 91 км.
- ✓ от 1981 до 1990г - 71 км.
- ✓ от 1991 до 2000г - 20 км.
- ✓ след 2000г. - 1 км.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Както е видно основната част от канализационната мрежа в общината е изградена през миналия век и вече е с влошени експлоатационни характеристики. Средно за година се отчита по една авария на канализационната мрежа на ден. Основната причина за аварията са некачествено изпълнение на канализационните клонове и най-вече лошо изпълнени връзки между тръбите. Поради лошите връзки между тръбите се получава подкопаване на тръбите от дъждовните води и пропадането им. Зачестяват повредите по канализационните мрежи на населените места вследствие на директно изхвърляне на отпадъци в дъждоприемните решетки и ревизионни шахти от недобросъвестни лица и фирми при почистване на уличните платна и строително-ремонтни работи в имотите си.

Изводи и заключения

➤ *Водоснабдяване*

- ✓ Изградената водопроводна мрежа обхваща цялото население на общината. Основният процент от населението на общината ползва централно водоснабдяване.
- ✓ Водоснабдяването на територията се извършва със собствени водоизточници и язовир „Йовковци“. Съществува необходимост от проучвания за улавяне на нови водни количества и направа на актуализация на изготвените досега проекти за водохващания.
- ✓ Като цяло състоянието на водоизточниците (шахови кладенци, тръбни кладенци, дренажи), захранващи с вода селищата на територията на община Полски Тръмбеш е задоволително.
- ✓ Подземните водни тела на захранващи територията с вода с кодове BG1G0000QAL020 и BG1G0000QPL026 попадат в регистъра „Подземни водни тела в териториалния обхват на БДУВДР, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение 1 към Заповед № РД 930/25.10.2010 г.“.
- ✓ **Основните недостатъци на качеството на водата и водоснабдяването в община Полски Тръмбеш са:**
 - **Наличие на нитрати във водоизточниците на някои от селата;**
 - **Наличие на утайки и мътилка във водата, в следствие на старите амортизирани тръби;**
 - **Големите загуби на вода, вследствие на остарялото оборудване на водопреносната мрежа и сградните отклонения.**
- ✓ **Тези недостатъци влияят изключително негативно върху качеството на живот на територията, тъй като нарушават здравето на нейните жители. В същото време тези недостатъци имат и отблъскваща роля за външните посетители и евентуалните бъдещи инвеститори. Това налага извода, че инвестициите приоритетно следва да се насочат към доставяне на качествена вода до консуматорите, намаляване на загубите и увеличаване на енергийната ефективност в сектора на водоснабдяването.**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ **Необходимо е да се предприемат действия за пълното подменяне на водоснабдителната мрежа на територията на Община. Предвид високата стойност на подобен род инвестиции е от голямо значение да бъдат привлечени средства от европейските оперативни програми като „Околна среда“ и „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони“ (СПРЗСР).**

➤ *Канализационна мрежа*

- ✓ Град Полски Тръмбеш е единственото населено място на територията на общината, обслужвана от ВиК – Йовковци ООД, гр. В. Търново с изградена канализационна система, която е изградена на около 86% от цялата канализационна мрежа и главния колектор, който е заустен в р. Янтра. Канализацията в града е с изтекъл амортизационен срок, като често се случват аварии;
- ✓ В селата от община Полски Тръмбеш няма изградена канализационна мрежа. Отпадните води се събират в изгребни ями.
- ✓ Пречиствателна станция за отпадни води до този момент не е изградена в нито едно населено място. Съгласно ОУП на община Полски Тръмбеш е определено конкретно място за площадката за бъдеща ПСОВ в общинския център, а в село Петко Каравелово има проект за канализация на 6 квартала, както и отредена площадка за ПСОВ;
- ✓ **Замърсените отходни води от града се заустват в р. Янтра, като водят до негативно екологично въздействие. Река Янтра е защитена зона по НАТУРА 2000 и изграждането на ПСОВ в гр. Полски Тръмбеш следва да бъде основен приоритет.** Ускореното въвеждане на нови ПСОВ за пречистване на вече обхванатите от канализация отпадъчни води, както и преосмисляне на цялостната технология на пречистване на водите, която е доста остаряла и не отговаря на съвременните изисквания е изведено като един от важните приоритети в Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен район (ИТСР на СЦР).
- ✓ **Тъй като основната част от канализационната мрежа в гр. Полски Тръмбеш е в лошо състояние (остаряла, амортизирана, лошо изградена) с влошени експлоатационни характеристики е необходимо да бъдат предприети действия за нейното обновяване и подмяна.**

Субективното мнение на жителите на територията при извършеното теренно изследване показва в раздвоено отношение към състоянието на водоснабдителната и канализационна инфраструктура на територията. Определение като „лошо“ и „много лошо“ са посочили общо 21,35% от участвалите в анкетното проучване. В същото време одобрение се отчита от 46,07% от респондентите, като неутрално „нито добро, нито лошо“ са посочили 23,6% (Приложение 4 към ПИРО). Това най-вероятно се дължи на факта, че основната част от участниците в анкетното проучване са посочили, че са от гр. Полски

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Тръмбеш, където състоянието на ВиК мрежите е в най-добро положение спрямо същото в селата.

Въпреки това няколко града от 4-то и 5-то йерархично ниво в област Велико Търново, а именно Дряново, Елена, Полски Тръмбеш и Златарица са посочени в ИТСР на СЦР, като чувствителни от екологична гледна точка поради липса на ПСОВ. Най-вероятно през следващите години фокусът на ВиК „Йовковци“ – гр. Велико Търново, регионалните и местни власти ще бъде обърнато към построяването на ПСОВ, тъй като Директивата за пречистване на градски отпадъчни води изисква отпадъчните води от агломерации с повече от 2 000 е. ж. да се отвеждат и всички отведени отпадъчни води да се пречистват. Освен това в ИТСР на СЦР е обърнато внимание към необходимостта от мерки за ускоряване на изграждането на канализационни мрежи и пречиствателни станции, реконструкция и модернизация на недобре функциониращите мрежи и станции, търсене на алтернативни решения в малките населени места чрез изграждане на водоплътни изгребни ями и др.

6. Екологично състояние и рискове

6.1. Екологично състояние на водите на територията на община Полски Тръмбеш

Водните ресурси на една територия се определят от повърхностните и подземните водни източници.

➤ Повърхностни води

Повърхностните водни източници в община Полски Тръмбеш са ограничен, като общата им площ е 6,000 км². В тази водна площ влизат реките Янтра и Елийска, както и по-малки местни рекички, дерета и язовири.

Река Янтра извира от северното подножие на шипченския дял на Средна Стара планина и се влива в р. Дунав източно от гр. Свищов. Характеризира се със сравнително голяма извитост (коефициент 3,1), нисък наклон 4,6 ‰ и средна надморска височина 470м. Гъстотата на речната ѝ мрежа е 0,7 км./км². Ширината на реката е 30-50 м. със средна дълбочина 2-3 м. Тече в североизточна посока и при навлизане в община Полски Тръмбеш приема водите на р. Дряновска (с приток Белица), река Лефеджа (с притоци: Стара река и Златаришка река) и река Росица (с притоци Видима и Негованка). Максимума на оттока на р. Янтра е през пролетта, а минимума е през септември и октомври. Средния отток на реката при с. Раданово и гр. Полски Тръмбеш е 36,8 m³/s. Общата дължина на р. Янтра през землището на общината е 17км. На територията на общината реката преминава през землищата на с. Куцина, с. Петко Каравелово, с. Раданово, гр. Полски Тръмбеш и с. Каранци. При преминаването си образува на някои места живописни меандри два, от които при с. Раданово и гр. Полски Тръмбеш в периода 1943-1947г. са преобразувани в рибарници. Това е извършено в резултат на наложилото се коригиране на речното корито с цел предотвратяване на големите наводнения, които нанасяли сериозни поражения на селското стопанство и горския фонд. Река Янтра има голямо значение за гр. Полски Тръмбеш, тъй като освен фактор, определящ микро климата на градската територия нейните води се използват и за заустване на отпадните води от градската канализационна мрежа. Водосборният басейн на река Янтра е с коефициент на заселеност около 40%.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Друг важен воден ресурс за територията на общината е **р. Елийска**. Тя се влива в р. Янтра при гр. Полски Тръмбеш, а извира в района с. Патреш, северно от гр. Павликени. На територията на община Полски Тръмбеш тя преминава през землищата на селата Обединение, Иванча и Климентово. Нейната дължина е 32 км., с гъстота на речната мрежа около 0,3 км./км², дълбочина 1м. и ширина 2-3м.

Въздействие върху повърхностните води

Определящите фактори, които влияят върху състоянието и подхранването на речните води са: количеството на падналите валежи, заселеността и антропогенното въздействие.

Мониторинговите пунктове и повърхностни водни тела на територията на Дунавски район за басейново управление в териториален обхват РИОСВ Велико Търново са посочени в Приложение 1 към Доклад за състоянието на околната среда, изготвен от РИОСВ – Велико Търново. <https://www.riosvt.org/reports/>

Таблица 78: Мониторинговите пунктове и повърхностни водни тела на територията на община Полски Тръмбеш

код на мониторинговия пункт	име на мониторингов пункт	поречие	код на повърхностно водно тяло	географско описание на водното тяло
BG1YN00319MS030	р. Янтра, при с. Каранци	Янтра	BG1YN130R1029	р. Янтра от вливане на р. Елийска при Полски Тръмбеш до устие
BG1YN08321MS040	р. Елийска при гр. Полски Тръмбеш	Янтра	BG1YN300R026	р. Елийска от извор до вливане в р. Янтра при Полски Тръмбеш
BG1YN08391MS1130	р. Янтра, при с. Раданово, мост за с. Орловец	Янтра	BG1YN307R1027	р. Янтра от вливане на р. Росица при Крушето до вливане на р. Елийска при Полски Тръмбеш

Източник: Приложение 1 към Доклад за състоянието на околната среда, изготвен от РИОСВ – Велико Търново

За екологичното състояние на водните ресурси на територията на Басейнова дирекция Дунавски район – Плевен (БДДР – Плевен), от която са част и водните ресурси на община Полски Тръмбеш се следи чрез изпълнение на програмите за мониторинг, одобрени със съответните заповеди на министъра на ОСВ. Във връзка с изпълнението на тези програми се извършва и периодичен Анализ за състоянието на повърхностните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление за определен период, по отделни елементи за качество. Съгласно посочения анализ за периода 2018 –

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

2019 г. в поречие Янтра има разположени 48 водни тела: категория реки - 43 и категория – езеро/язовири – 5. В програмата за мониторинг на физикохимичните показатели за повърхностните води, за 2019 г. са включени 26 пункта за контролен и 44 за оперативен мониторинг. От тях един пункт е включен в т.н. Дунавска програма и влиза в TNMN за р. Дунав, който се намира при с. Каранци, община Полски Тръмбеш. Честотата на пробовземане на физикохимичните показатели е 4 пъти годишно, а за анализа на приоритетни вещества – 12 пъти в годината, съгласно изискванията на Наредбата за СКОС. Съгласно данните от посочения анализ водните тела, които са под наблюдение и имат влияние върху територията на общината са общо 3бр. Към тях е необходимо да се включи и данните от мониторинга на язовир „Йовковци“, който е един от основните източници на питейна вода за част от населените места в общината.

Анализа за състоянието на повърхностните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление за периода 2018-2019г., показва, че като цяло повърхностните водни тела преминаващи през територията на община Полски Тръмбеш са в рамките на нормативните изисквания, като химичното състояние е оценено като добро, а спрямо наблюдаваните биологични елементи за качество се определя като умерено състояние. Добро състояние спрямо изискванията на СКОС за отчетени и при язовир „Йовковци“. Физикохимичните елементи за качество показват, че водните тела отговарят на изискванията на Наредба Н-4. Като цяло може да се заключи, че качеството на водата от тези повърхностни водоизточници е в рамките на нормативните изисквания за периода 2018-2019г.

Посочената по-горе информация се потвърждава и от информацията от Доклада за състоянието на околната среда за 2020г. на РИОСВ – Велико Търново, които показват, че:

BG1YN130R1029 - река Янтра от вливане на р. Елийска при гр. Полски Тръмбеш до устие –

Анализът на резултатите на физикохимичните елементи за качество за периода 2016-2020 г. показва, че повърхностното водно тяло отговаря на изискванията за умерено състояние, съгласно стандартите за качество на околната среда (СКОС) Наредба Н-4 за характеризиране на повърхностни води (Наредба Н-4). Концентрации над нормите за добро състояние са измерени за показатели азот нитратен и общ азот. В пункта при с. Каранци средногодишните стойности (СГС) на концентрации по показателите азот нитратен и общ азот отговарят на изискванията за добро състояние на водното тяло.

При анализа на данните от изпитване на специфичните замърсители, водното тяло се оценява в добро състояние. Констатирант се еднократни високи концентрации на показатели алуминий и цинк, СГС на концентрациите не превишават определените СГС-СКОС за показателите.

През 2019 г. според получените резултати за биологичните елементи за качество (БЕК), водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга проведена през предишни години.

На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, към 2020 г. водното тяло се оценява в добро химично състояние. Констатирани са еднократни

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

превишения на нормите за показатели никел и олово, но СГС концентрациите е значително под нормативно определените СКОС.

BG1YN300R026 - р. Елийска преди вливане в р. Янтра

От анализа на физикохимичните елементи за качество, повърхностното водното тяло се оценява в умерено състояние. Констатирано са отклонения от нормите за добро състояние, съгласно Наредба Н-4 по показатели електропроводимост, азот нитратен, азот нитратен, общ азот и БПК 5.

При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над СКОС за добро състояние.

За периода на 2019 г. от биологичните елементи за качество са анализирани и оценени макрозообентос и макрофити. Според тези данни тялото отговаря на умерено състояние. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга проведена през предишни години.

На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние.

BG1YN307R1027 - р. Янтра от вливане на р. Росица при Крушето до вливане на р. Елийска при гр. Полски Тръмбеш

Анализът на резултатите от мониторинга на физикохимичните елементи за качество за периода 2016-2020 г. показва, че водното тяло отговаря на изискванията за добро състояние, съгласно изискванията на Наредба Н-4. В резултатите от изпитване на водата през 2019 -2020 г. се наблюдава тенденция към намаляване на концентрациите на показатели общ азот, общ фосфор и ортофосфати и подобряване в кислородния режим. Наблюдава се подобряване в общото състояние на водното тяло.

Съгласно резултатите от изпитване за специфични замърсители, водното тяло е в добро състояние.

През 2020 г. от биологичните елементи за качество са анализирани макрозообентос и фитобентос. Данните показват, че състоянието на тялото се оценява като умерено. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга, проведена през предишни години.

На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества за периода 2016- 2020 г., водното тяло е в добро химично състояние. Еднократно отклонение от стандарта за качество е наблюдавано през м. февруари 2020 г. по показател никел, като при следващо измерване не се установява превишение.

BG1YN600L1019 - яз. Йовковци, наблюдавано от един мониторингов пункт на стената с код BG1YN62953MS041 и име яз. Йовковци на стената

Водното тяло отговаря на изискванията за добро/отлично състояние съгласно изискванията на Наредба Н-4, след анализа на резултатите от физикохимичните елементи за качество и специфични замърсители.

Анализите на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

➤ Подземни водни източници

Съвкупността от екологичното и химичното състояние на подземните водни тела, определя тяхното общо състояние.

Подземните води на територията на община Полски Тръмбеш са: Подземно водно тяло с код BG1G0000QAL020 „Порови води в Кватернера - р. Янтра” и Подземно водно тяло с код BG1G0000QPL026 „Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра”. Информацията от доклада за състоянието на околната среда за 2020г. на РИОСВ – Велико Търново показва:

1. **Подземно водно тяло с код BG1G0000QAL020 и име „Порови води в Кватернера - р. Янтра”** – химичното състояние на тялото се наблюдава с два пункта за мониторинг: МР 107, при с.Раданово ШК2 ПС "Раданово", община Полски Тръмбеш, област Велико Търново и МР 108 при с. Бяла Черква, община Павликени, област Велико Търново;

Резултатите от проведения през 2020г. мониторинг на водата и в двата пункта, наблюдаващи ПВТ с код BG1G0000QAL020, отговарят на стандартите за качество (СК) на подземни води по всички изпитвани показатели. **Подземното водно тяло запазва оценката „добро“ химично състояние от предходните години.**

2. **Подземно водно тяло с код BG1G0000QPL026 и име „Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра”** –

Химичното състояние на тялото се наблюдава с четири мониторингови пункта / МР 132, МР 133, МР338, МР 399, заменен през 2020 с МР 434/, които са разположени по един в общините: Полски Тръмбеш (МР 132), Свищов (МР 133), Павликени (МР 338), Левски (МР 399) и въведеният през 2020г. ШК - Месокомбинат – Свищов при гр. Свищов. Двата пункта МР 132 и МР 133 показват, че по всички показатели с изключение на нитратите (където има колебания през годините) водата отговаря на СК за подземни води. В мониторинговия пункт при гр. Павликени е констатирано завишаване на концентрациите на хромни йони поради което през 2019 г. се извършва двукратно изпитване на водата по показател хром (общ). Данните от нови от новия мониторингов пункт МР 434 е установено превишение на СК по показатели магнезий и обща твърдост. По всички останали анализирани показатели водата отговаря на критериите за добро химично състояние.

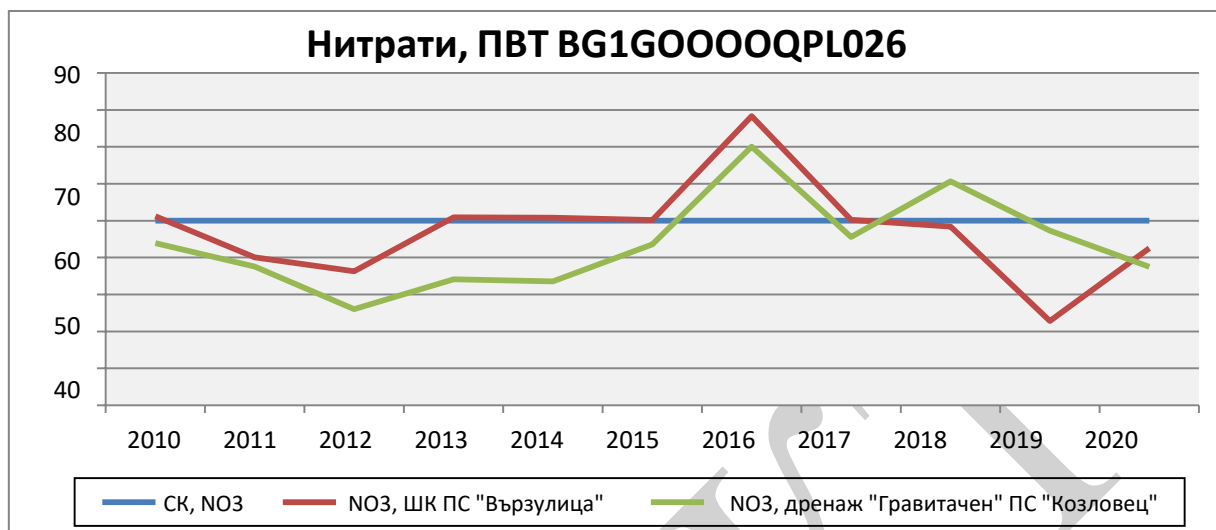
Данните от пункта **при с.Вързулица ШК ПС "Вързулица"**, община Полски Тръмбеш за 2018 г. се наблюдават превишения в СК на нитратни йони, като СГС на концентрацията е 48,38 mg/l, т.е. по – ниска, но гранична до нормата от 50mg/l. **Оценката на резултатите от проведения през 2020 г. мониторинг на водата в пункта показва еднократни превишения по показатели перманганата окисляемост и нитрати, но изчислените СГС на концентрациите не превишават нормативните СК за подземни води.**

На диаграмата по – долу е показана динамиката на нитратни йони в двата пункта наблюдаващи ПВТ с код BG1G0000QPL026. Видно е, че след пика на нива над нормата през 2016г. и при двата пункта се наблюдава тенденция към понижаване на средногодишните концентрации.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фиг.24 Концентрации на нитрати в мониторингови пунктове ШК ПС "Вързулица" при с. Вързулица и дренаж "Гравитачен" ПС "Козловец" при с. Козловец

Източник: Доклад „Състояние на околната среда за 2020 година“ – РИОСВ – Велико Търново

Значими замърсители по отношение на химичното състояние на подземните води са:

- Просмукване на замърсители при взаимодействие с повърхностните води;
- Липсата на канализации и ПСОВ в селата;
- Интензивното земеделие;
- Индустриални източници на замърсяване;
- Действащи депата за твърди битови отпадъци, които не отговарят на изискванията на Наредба 6/27.08.2013 г.
- Нерегламентирани сметища;

Към Плана за управление на речните басейни в Басейнова дирекция Дунавски район (ПУРБ–Дунавски район) 2016-2021г. е определена и програма за неговото изпълнение. (<http://www.bd-dunav.org/content/upravlenie-na-vodite/plan-za-upravlenie-na-rechniaa-baseyn/aktualizaciia-na-purb/>). Съгласно тази програма за община Полски Тръмбеш в част ВиК са посочени мерки отнасящи се до водните ресурси, а именно:

- **За повърхностно водно тяло ЯНТРА YNRWB1027** с цел запазване на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на територията на с. Петко Каравелово следва да бъдат извършени дейностите: **Осигуряване на отвеждане и подходящо пречистване на отпадъчни води от населени места с под 2000 е.ж., вкл. изграждане на подходяща канализационна система; ПСОВ, включване към по-голяма ПСОВ. Изграждане на влажна зона за пречистване на отпадъчните води от агломерации с по-малко от 2 000 е.ж.;**
- **За повърхностно тяло ЕЛИЙСКА YNRWB026** с цел предотвратяване влошаването на екологичното състояние по елементите за качество, предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние следва да бъдат реализирани дейностите в гр. Полски Тръмбеш: **изпълнение на проекти**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

за изграждане, реконструкция или модернизация на канализационна система вкл. ГПСОВ, определени за конкретните агломерации с над 2000 е.ж., съгласно приложение № 2 към Националния каталог от мерки;

- **За подземните водни тела BG1G0000QAL020, BG1G0000QPL026** с цел запазване на добро количествено и химично състояние: предотвратяване на влошаването на химичното състояние по показател NO_3 и запазване на добро химично състояние по останалите показатели на територията на гр. Полски Тръмбеш следва да бъдат извършени дейностите: **изграждане, реконструкция или модернизация на канализационна мрежа за агломерации с над 2 000 е.ж.**

Посочените дейности могат да бъдат осъществени при сътрудничество на Община Полски Тръмбеш и ВиК „Йовковци“ – гр. Велико Търново.

Именно в тази връзка се планира изграждане на пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ), което е ключово за съхранение и поддържане на чиста екологичната среда, опазването на водите на р. Янтра, а от там и за здравето на жителите на територията. От общинската програма за опазване на околната среда е видно, че Община Полски Тръмбеш има изготвен проект за изграждане на пречиствателна станция на гр. Полски Тръмбеш. Проектът предвижда освен изграждане на ПСОВ, доизграждане и реконструкция на канализационната мрежа на града, както и подмяна на амортизираните водопроводните тръби в участъците, където ще се изгражда и реконструира канализационната мрежа. При реконструкцията на канализационната мрежа на града се предвижда изграждане на канализационни профили по отделни улици, основно разположени в северозападната и западната най- висока част на града, както и в североизточната и източната по-ниска част, където няма изградена канализация. В проекта се залага също подмяната на компрометирани участъци от съществуващата канализация. Предвидените за реконструкция водопроводни участъци е заложено да се изпълняват от качествени РЕ тръби с необходимите диаметри и работно налягане, ще се подмянат и водопроводните отклонения към прилежащите имоти. Проектът предвижда ПСОВ да извършва биологично пречистване с активни утайки и процес „продължителна аерация“. Така едновременно ще се извършва отстраняване на органичната (въглеродна) замърсеност и стабилизиране на получената излишна активна утайка.

Предвид високата значимост за общественото здраве Регионалната здравна инспекция – РЗИ – Велико Търново, периодично следи за качеството на питейните води във област Велико Търново. От информацията за резултатите от мониторинга за съдържание на нитратите в питейните води в областта за 2020год. е видно, че един от приоритетните регионални проблеми е контролът за съдържание на нитрати в питейните води, тъй като малко над 1/3 от жителите на област Велико Търново консумират вода от подземни водоизточници.

Анализът на резултатите от мониторинга, извършен от РЗИ – Велико Търново за съдържание на **нитрати в питейните води – показател с безусловно здравно значение**, показва следното:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ системни и трайни отклонения по показател нитрати (над 50 мг/л) са установени в питейната вода на 21 селища от областта, водоснабдявани от 21 малки зони на водоснабдяване, преобладаващата част от които (18 броя) са категория 1 – в тях се добива и разпределя вода с актуален обем от 10 до 100 м³ /24 часа. **Населението само на едно селище от областта с. Каранци пие вода със средногодишно съдържание на нитрати около 100 мг/л;**
- ✓ застрашени от замърсяване с нитрати (между 35 и 50 мг/л) са питейните води в 15 селища, с население 7888 души (3,39 % от населението на областта – спрямо 4,27 % през 2019 г.), които се снабдяват с питейна вода от 11 малки зони на водоснабдяване; 8 броя от зоните са категория 1 – в тях се добива и разпределя вода с актуален обем от 10 до 100 м³ /24 часа.

Предвид тези данни РЗИ Велико Търново освен информиране на населението в тези населени места, относно здравния риск, който крие консумацията на питейна вода с отклонение по този показател, планира и системно наблюдение за съдържанието на нитрати в населените места, получаващи питейна вода със съдържание на нитрати над 35 мг/л. За община Полски Тръмбеш това са следните населени места:

Таблица 79: Населени места в община Полски Тръмбеш, получаващи питейна вода със съдържание на нитрати над 35 мг/л

ОБЩИНА	СТОЙНОСТ НА НИТРАТИ ВЪВ ВОДИТЕ	
	от 35 до 50 мг/л	над 50 мг/л
Полски Тръмбеш	с. Вързулица	с. Полски Сеновец
	с. Обединение	с. Иванча
	с. Страхилово	с. Каранци
		с. Орловец
		с. Ст. Стамболово

Източник: по данни от „Информация за резултатите от мониторинга за съдържание на нитрати в питейните води във Великотърновска област за 2020г.“ – РЗИ Велико Търново

Видно е, че на територията на община Полски Тръмбеш въпреки, че като цяло подземните водни тела са с добро химическо състояние по отношение на съдържанието на нитрати в питейните води – показател с безусловно здравно значение е налице сериозен проблем при някои от населените места, като това е особено силно изразено в с. Каранци.

Това се потвърждава и от данните по населени места предоставени от РЗИ – Велико Търново.

Таблица 80: Средногодишна концентрация на нитрати в питейните води на населените места от община Полски Тръмбеш за периода 2013-2019г.

Населено място	ГОДИНИ						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	мг/л.	мг/л.	мг/л.	мг/л.	мг/л.	мг/л.	мг/л.
гр. Полски Тръмбеш	0,72	4,62	1,1	1,2	0,69	1,82	-
с. Вързулица	29,72	52,35	5,44	36,35	48,3	47,2	42,33

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

с. Иванча	77,05	75,29	63,15	55,66	62,42	53,92	55,2
с. Каранци	139,93	147,57	103,47	94,53	101,85	95,04	89,04
с. Климентово	17,45	0,95	41,86	1,25	40,7	0,02	-
с. Куцина	2,56	2,82	0,92	1,15	1,47	-	-
с. Масларево	6,86	33,27	4,99	47,68	46,61	12,17	25,33
с. Обединение	52,04	54,22	43,12	41,1	42,6	44,08	40,17
с. Орловец	76,25	55,34	50,81	49,56	42,5	48,58	51,36
с. Павел	17,12	38,12	32,52	20,89	24,24	17,09	21,43
с. Петко Каравелово	16,26	28,86	1,1	1,2	0,83	-	-
с. Полски Сеновец	59,24	53,78	50,76	51,45	53,19	51,86	54,54
с. Раданово	1,85	1,6	1,15	2,96	2,41	-	-
с. Страхилово	50,17	62,61	59,49	50,54	52,02	49,71	48,7
с. Стефан Стамболово	55,68	52,69	47,43	52,89	52,68	48,49	49,6

Източник: РЗИ – Велико Търново

Един от основните причинители на замърсяването на водите с нитрати е именно земеделието, което е и най-развития отрасъл на територията на общината. Необходимо е да се провеждат периодични кампании с цел увеличаване на информираността на местните земеделци относно, от една страна вредата за човешкото здраве при консумацията на питейна вода с високо съдържание на нитрати, а от друга страна стимулиране към използването на нови технологии в селското стопанство щадящи околната среда.

При условие, че не бъдат взети необходимите мерки се очакват следните негативни въздействия върху водите и околната среда:

- ще продължат аварията от съществуващите стари водопроводи;
- влошаване състоянието на водоснабдяването поради загуби на вода, липса и/или лоша експлоатация на санитарно-охранителните зони (СОЗ);
- големите водни загуби водят след себе си завишени разходи за електроенергия за доставянето на вода, което е значителен проблем за населението, свързан с повишаване цената на услугата;
- увеличаване щетите от наводнения и др. подземни води;
- увеличаване замърсяването на водите на реките поради липсата на доизградена канализационна система и липса на пречиствателни станции;
- ще се запази или увеличи инфилтрация в канализационната мрежа на подземни води и вода от течове от водопроводните тръби;
- продължаващо инфилтриране на замърсени отпадъчни води от съществуващи изгребни и попивни ями и замърсяването с битови и други отпадъци;
- влошаване на санитарно-хигиенните условия в населените места и качествата на плитките подземни води поради липса на канализационна мрежа;
- запазване на нивото на застрашеност на за здравето на местните жители при някои населени места от територията в следствие на консумация на питейна вода с наднормени стойност на нитрати.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Съгласно чл. 116, ал. 2, т. 3 от ЗВ всички води и водни обекти се опазват от изтощаване, замърсяване и увреждане, с цел поддържане на необходимото количество и качество на водите и здравословна околна среда, съхраняване на екосистемите, запазване на ландшафта и предотвратяване на стопански щети, като за постигане на тези цели се определят зони за защита на водите. Зоните за защита се делят на три групи:

- ✓ **Зони за защита на питейните води**, чиято специфичната екологичната цел е намаляването на необходимостта от пречистване на водите преди тяхното използване и осигуряване на проектното количество във водоземните съоръжения – за община Полски Тръмбеш: състоянието на зоната за защита на водно тяло с код BG1DGW0000QPL026 се определя като лошо.
- ✓ **Зони за защита на водите, чувствителни към биогенни елементи** – със специфична екологична цел - намаляване и/или предотвратяване на по-нататъшното замърсяване с биогенни елементи на повърхностните води. Обикновено това чувствителните зони с агломерации над 10 000 е. ж.;
- ✓ **Зони, за защита на водите, включващи защитените територии и зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове** - За тези зони специфичната екологична цел е намаляване на необходимостта от пречистване на водите преди тяхното използване и осигуряване на проектното количество във водоземните съоръжения. От основно значение при тези зони е поддържането или подобряването на състоянието на водите, тъй като те са важен фактор за опазването на защитените зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000. **На територията на община Полски Тръмбеш това са общо 3 защитени зони за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна.**

6.2. Биоразнообразие и защитени територии

6.2.1. Обща характеристика

Районът на общината във връзка със състоянието на флората е слабо проучен. На територията на общината липсват целенасочени изследвания свързани с проучване на съществуващото синтаксономично разнообразие.

Според Геоботаничното райониране на България (Бондев 1997), общината попада в Монтанския и Видински райони на Дунавския хълмисто-равнинен окръг на Илирийската провинция на Европейската широколистна горска област. Районът на общината е беден на горски масиви. Преобладават широколистните дървесни видове. Най-широко е разпространението на липата (едролистна и сребролистна), заемаща 12,7% от площта на горския фонд. По - малък процент от горския фонд заемат дървесните видове: цер, полски ясен, космат дъб, зимен дъб, благуна, келяв габър, тополата, бяла акация, клен, орех и мъждрян. Изкуствено създадени са насажденията от черен бор, бял бор, ела, смърч. Разпространението на дървесната растителност е неравномерно и недостатъчно. Тя преобладава в неподходящите за селскостопанска дейност хълмисти райони. В равнинните зони почти няма обособени горски масиви. Горите са съсредоточени в

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

землищата на селата Раданово, Каранци и Орловец. Типични за централна северна България и община Полски Тръмбеш са храстовите и тревистите растителни видове. Малкото естествените горски масиви са силно редуцирани за сметка на усвояването на земеделски площи. Храстовите и тревистите растителни видове представени тук са типични за Централната северна България.

Недостатъчния горския фонд определя относително малкото видово разнообразие на фауната. В района преобладават дребни животни като зайци, лалугери и мишки. Птиците са представени от над 180 вида като: диви патици, гъски, фазани, яребици, диви гълъби, бели щъркели и др. От рибите в река Янтра най-често се срещат: уклейка, белоперата кротушка; речно попче, речния кефал, костурът, бабушката, сребриста каракуда, морунаж, сом, щука и др.

Националната екологична мрежа (НЕМ) в общината се развива в последните 5-6 години. При пълната и липса до 2006 г. през последните години достига до 7,54% общинската територия. Делът на НЕМ е изцяло формиран от защитените зони по НАТУРА 2000.

На територията на община Полски Тръмбеш няма защитени територии.

В общината попадат изцяло или частично: 3 защитени зони по НАТУРА 2000. Управляват се с цел запазване на техните естествени особености и се обявяват с прилежаща територия, необходима за опазването им. Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазване на околната среда Директиви на Европейския съюз - Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). НАТУРА 2000 е подчинена на принципа, че човек и природа работят най-добре в партньорство помежду си. В българското законодателство двете Директиви са въведени и интегрирани в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР, 2002 год.).

По данни от Информационната система за защитени зони от екологична мрежа „Натура 2000“ (<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>) на територията на Община Полски Тръмбеш попадат следните защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие/ЗБР/:

➤ **Защитена зона „Река Янтра“ с код в регистъра BG0000610.**

Това е защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, приета с Решение №122/02.03.2007г. на Министерски съвет. Зоната има обща площ от 13 900,41ха. И обхваща землищата на населени места от общините: Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Полски Тръмбеш, Стражица и Свищов. Зоната включва част от землищата на с. Куцина, с. Петко Каравелово, с. Полски Сеновец, гр. Полски Тръмбеш и с. Раданово от територията на община Полски Тръмбеш. Зоната представлява поречие на голяма река (р. Янтра между гр. Габрово и р. Дунав). Защитена зона „Река Янтра“ е една от много значимите за опазване на типичните речни екосистеми – речни течения с макрофилни съобщества, алувиални гори, стари речни корита, степни съобщества, включително

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

ендемични находища на *Salvia scabiosifolia*. Предмет на опазване са 9 вида безгръбначни, 15 вида риби, 8 вида земноводни и влечуги, 5 вида бозайници и 12 вида прилепи. Зоната се характеризира с 50% влажни ливади, мезофилни ливади, 15% водни площи, 9% широколистни листопадни гори. Забранените дейности са общо 12 точки. Сред ограниченията, които се въвеждат са дейности като: разораване и залесяване на поляни и други естествени открити пространства в горските територии; промени в хидрологичния режим чрез отводняване, коригиране, преграждане с диги в границите на водозависими природни местообитания; реализиране на нови ВЕЦ, както и нови фотоволтаици и ветрогенератори извън урбанизираните територии и др..

➤ **Защитена зона „Студена река“ код в регистъра BG 0000233.**

Защитена зона по Директива за местообитанията 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, която припокрива защитена зона по Директива за птиците, приета с Решение №122/02.03.2007г. на Министерски съвет. Зоната има обща площ от 5 299,36ха. И обхваща землищата на населени места от общините: Полски Тръмбеш, Павликени, Свищов от област Велико Търново и Ценово, област Русе. Зоната включва част от землищата на селата Масларево, Павел и Вързулица от територията на община Полски Тръмбеш. Защитената зона е важна за безгръбначната фауна. Предмет на опазване са 6 природни местообитания, 3 вида бозайници, 5 вида земноводни и влечуги, 3 вида риби, 2 вида безгръбначни и 1 вид растения. Зоната е единственото място в Дунавската равнина на *Crambe tataria* и *Serratula bulgarica*, които са с международно консервационно значение.

➤ **Защитена зона „Беленска гора“ с код в регистъра BG0000231.**

Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка на защитените зони, приет с Решение №122/02.03.2007г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 21/09.03.2007г.). Зоната има обща площ от 7 312,21ха. и обхваща землищата на населени места от общините: Полски Тръмбеш, Горна Оряховица и Стражица. Зоната включва части от населените места на с. Орловец и Каранци от територията на община Полски Тръмбеш. Защитената зона се характеризира с 76% широколистни листопадни гори, 2% иглолистни гори и една малка част орна земя. Предмет на опазване са 6 вида безгръбначни, 1 вид земноводни и влечуги, 1 вид бозайници и 1 вид прилепи. Зоната включва един от най-големите горски райони в Дунавската равнина – на хълмовете по десния бряг на река Янтра. Зоната включва гори от много различни типове – дъбови, габъррови, липови, ясенови. Основната заплаха за защитената зона е активното ползване на горите. В горите има дивеч, обект на лов. Околностите на гората са обработваеми земи. Пасищата са активно използвани. В границите на защитената зона се забраняват няколко вида дейности, като: промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери, при ползването на земеделските земи като такива; разораване и залесяване на поляни, долини и други незалесени горски територии в границите на природно местообитание с код 6210; премахване на характеристики

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове), при ползването на земеделските земи като такива; употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба; дейности, свързани с отводняване и коригиране на дерета и естествени водни обекти и др.

Цели за опазване на посочените защитени зони са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитания на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитания на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и естествения за тези местообитания, видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетните природни местообитания и местообитания на видове, както и популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

6.2.2. Мерки за опазване на биоразнообразието

Усилията в областта на опазване на биоразнообразието в общината са насочени към опазване и възстановяване на местообитанията и биоразнообразието на редки, защитени и стопански ценни видове диви растения и животни в защитените зони в Община Полски Тръмбеш. Предвидени са и мерки за опазване и възстановяване на естествените и антропогенни ландшафти, включително и специфични изисквания по отношение опазването на характерни техни елементи, като покрайнините на горите, полезащитните пояси, пасищата и ливадите, естественото озеленяване по протеженията на водните течения, крайпътното озеленяване и др. При устройственото зонироване се спазва принципът на „прекъсната урбанизация“ и осигуряване на непрекъснатост на природната среда.

За земеделските територии, попадащи в защитени зони по ЗБР, е установен режим на превантивна устройствена защита по чл. 10, ал. 3 от Закона за устройството на територията, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават качествата им. Режимът на превантивна защита се прилага до влизането в сила на планове за управление на защитените зони, след което устройството им се съобразява с общите правила за устройство.

Горските територии, попадащи в защитени зони по ЗБР са специални горски територии, съгласно Закона за горите. За специалните горски територии е установена режим за превантивна устройствена защита по чл. 10, ал.3 от ЗУТ, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават качествата им. Тези специалните горски територии в община Полски Тръмбеш се определят като „зони за защита от урбанизация“ на основание чл. 12, ал. 1, т.3 от Закона за горите. В тези зони не се допуска извършването

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

на строителство, с изключение на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите.

В защитените зони по НАТУРА 2000 се забраняват дейности, които могат да нарушат тяхното естествено състояние или да намалят естетическата им стойност. Предвид посочената информация когато се планират и разработват различни инвестиционни проекти, които се намират в близост до подобни територии винаги следва да се взема предвид какво е възможно и какво е забранено да бъде извършвано, за да се реализират в действителност дейностите по дадения инвестиционен проект.

6.3. Отпадъци

Отпадъците на община Полски Тръмбеш се събират, складираят и/или третираят в съответствие със Закона за управление на отпадъците (ЗУО), Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш от 26.06.2020 г. Тази наредба има за цел да създаде оптимална организация за изхвърлянето, събирането, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци и масово разпространени отпадъци на територията на общината. Въз основа на нея и в съответствие със закона се подготвя Програма за управление на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш, при прилагането на която се спазва йерархия от дейности определени в Националния план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.

Дейностите по управлението на отпадъците се планират, организират и контролират от Кмета на община Полски Тръмбеш. Събирането и транспортирането на битови отпадъци на територията на общината се извършва от Общинско предприятие „Чистота“.

Предаването и приемането на производствените, строителните и опасните отпадъци се извършва въз основа на писмен договор с лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ за съответната дейност и площадка за отпадъци със съответния код, съгласно наредбата по чл.3 от ЗУО за класификация на отпадъците.

Кмета на община Полски Тръмбеш организира разделното събиране на биоразградимите отпадъци и биоотпадъците, тяхното транспортиране и третиране. Това се отнася и за едрогабаритните отпадъци.

Депонирането на отпадъците на община се осъществява в Регионално депо – регион Борово. Регионалното депо за отпадъци на общините – регион Борово (Бяла, област Русе), обхваща общините Борово, Бяла, Две Могили, Опака, Полски Тръмбеш и Ценово. Депото е създадено с безлихвен заем от ПУДООС и стартира своята дейност през 2019 г.

Според доклада за състоянието на околна среда на РИОСВ - Велико Търново за 2020 г. ([RIOSV-VT-reg.doklad_2020-1-1.pdf](https://riosvt.org/RIOSV-VT-reg.doklad_2020-1-1.pdf) (riosvt.org)) става ясно, че Община Полски Тръмбеш:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Заедно с още 7 общи има сключен договор с „Еко Партърс България“ АД. Събраните отпадъци се извозват за сепариране до инсталацията, намираща се на територията на Регионалното депо за неопасни отпадъци;
- Има въведени системи за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), съгласно изискванията на ЗУО. За тази цел има сключен договор за събиране, транспортиране и временно съхранение и предаване за оползотворяване на НУБА с „Трансис батери“ ООД. На територията на общината са поставени съдове за събиране на НУБА;
- На територията на общината се извършва разделно събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), в т.ч. луминесцентни лампи и други лампи, съдържащи живак, съгласно сключен договор с „Транс Техно рециклираща компания“ АД за въвеждане на системи за разделно събиране с организации по оползотворяване;
- В изпълнение на дейностите по техническата рекултивация община Полски Тръмбеш осъществява проект BG16M1OP002-2.010-0005 „Рекултивация на депо за битови отпадъци на Община Полски Тръмбеш“ на стойност 2 005 688,73 лева по ОПОС 2014 – 2020 г., съгласно справка в ИСУН;
- На територията на общините Свищов, Стражица, Полски Тръмбеш и Златарица са отредени площадки за събиране и третиране на строителни отпадъци от населението на съответната община;
- Системата на организирано събиране и транспортиране на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш обхваща 15 населени места и 12 200 бр. жители;

Битовите отпадъци генерирани от територията на община Полски Тръмбеш за периода 2016 – 2019 г. сериозно намаляват (-67%). От 3 374,61 т. през 2016 на 1 127 т. за 2019 г.

Таблица 81: Количество на отпадъците по вид за периода 2016 - 2019 г.

Вид на отпадъците	Количество на отпадъците по години (тон)			
	2016	2017	2018	2019
Битови отпадъци	3 374,61	3 256,30	2 594,70	1 127,00
Растителни отпадъци	-	-	-	-
Строителни отпадъци	-	-	-	-
Производствени отпадъци	-	-	-	-
Опасни отпадъци	-	-	-	-
Общо	3 374,61	3 256,30	2 594,70	1 127,00

Източник: Община Полски Тръмбеш; „-“ няма данни

От таблицата по-долу се вижда, че намаляването на битовите отпадъци води и до намаляване на отпадъка, които генерира един жител на територията.

Таблица 82: Количество битов отпадък на човек за периода 2016 - 2019 г.

Вид на отпадъците	Години			
	2016	2017	2018	2019
Битови отпадъци (тон)	3 374,61	3 256,30	2 594,70	1 127,00

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Население, според НСИ (брой)	13 054,00	12 787,00	12 481,00	12 200,00
Норма на натрупване на база населението по НСИ (кг/жит. год.)	258,51	254,66	207,89	92,38

Източник: Аналитично изведени данни

На територията на община Полски Тръмбеш се осъществява и събиране на опасни отпадъци. Това са отпадъци, чийто състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда, притежават едно или повече свойства, които ги определят като опасни, и/или съдържат компоненти, които ги превръщат в опасни и/или са определени като такива според Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане.

Таблица 83: Б-Б кубове и количествата ПРЗ за 2019 г.

№	Местоположение на Б-Б кубовете		Количество ПРЗ с изв. и неизв. характер	
	Населено място	Община	брой	кг.
1	с. Павел	Полски Тръмбеш	3	6 000
2	с. Обединение	Полски Тръмбеш	14	28 000
3	с. Климентово	Полски Тръмбеш	8	16 000

Източник: Община Полски Тръмбеш

Опасните отпадъци се събират посредством Б-Б кубове, които съхраняват негодни препарати за растителна защита, които се използват в селското стопанство. Такива Б-Б кубове са поставени на територията на селата Павел, Обединение и Климентово за прахообразни и течни ПРЗ с известен и неизвестен характер, показани в таблицата по-горе. Предвид това, че земеделието е основна икономическа дейност на територията на Полски Тръмбеш има необходимост от поставянето на допълнителни Б-Б кубове.

През 2019 г. са установени 14 нерегламентирани сметища на територията на община Полски Тръмбеш, подробно описани по-долу.

Таблица 84: Нерегламентирани сметища на територията на община Полски Тръмбеш за 2019 г.

№	Населено място	Местност	Площ (дка)
1	с. Климентово	“Белия баир” (изоставена кариера за глина)	1
2	с. Раданово	“При воденицата”	3
3	с. Каранци	“Над могилата”	2
4	с. Орловец	“Бостанлъка”	3
5	с. Полски Сеновец	“Бърчината”	4
6	с. Петко Каравелово	“Под селото”	5
7	с. Куцина	“Горния гьол”	5
8	с. Иванча	“Лозенски баир”	3
9	с. Обединение	“Под ямата”	3
10	с. Масларево	“Бостанлъка”	2

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

11	с. Вързулица	Площадката е старо торище	2
12	с. Стефан Стамболово	“Под селото”	3
13	с. Павел	Площадката е бивши силажни траншеи	3
14	с. Страхилово	Площадката е глинена кариера	2
Общо			41

Община Полски Тръмбеш прави всичко възможно за предотвратяване на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и създаването на незаконни сметища, като организира тяхното почистване и налага санкции на нарушителите, съгласно Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш. Въпреки това нерегламентираните сметища не намаляват, което в голяма степен дава представа за нивото на информация, знания и култура по отношение на отпадъците, вредите и ползите от тях.

Участниците в проучването за подготовка на ПИРО (Приложение 4) смятат, че сметосъбирането и извозването на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш е добро и дори много добро. Една от най-важните тези във фокус групата по „екология и опазване на околната среда“ бе тази за отпадъците. Стана ясно, че е необходимо преструктуриране на дейностите за отпадъците с цел по-голяма икономическа ефективност. Представителите на общинската администрация декларираха необходимост от производствена линия за преработка на строителни отпадъци, създаването на площадки за събиране на зелена маса, генерирана най-вече от земеделската дейност и изграждане на компостираща инсталация, както и такава за аеробна преработка на биологични отпадъци. Силна подкрепа срещна идеята за създаване на общински програми за граждански мониторинг и обучение на населението в съвременен екологичен подход към отпадъците. За тази цел обаче е нужна информационна кампания за разширяване на екологичната култура на местното население, за разделно събиране на отпадъците и привличане на млади хора към идеята за екологичното им оползотворяване. В тази връзка има възможност за създаване на обучителен и практически център за вторично използване на гума, метал, пластмаса и хартия, който да се включи към холандската мрежа Amazing plastic.

Методологията за изработване на ПИРО налага идентифицирането на зони за развитие между гранични общини с цел формулирането на общи активности и проектни начинания. Във връзка с това на 17.12.2021 г. в гр. Свищов беше проведена работна среща между представители на община Полски Тръмбеш и община Свищов, на която бяха идентифицирани няколко възможности за развитие. Една от тях е сътрудничеството в областта на екологията и управлението на отпадъците чрез изграждане на претоварна станция на територията на община Полски Тръмбеш. Това включва и осигуряване от страна на община Свищов на мобилен шредер за строителни отпадъци, възможност за общо третиране на биологични отпадъци чрез изграждането на инсталация за аеробно компостиране в Свищов, общо третиране на текстилните отпадъци в двете общини, както и създаване на обща информационна кампания за промотиране на разделното събиране на отпадъците сред населението в двете общини.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

При определянето и приоритизирането на мерките, заложи в Програмата за управление на отпадъците, са спазени основните принципи за управление на отпадъците:

- Устойчиво развитие;
- Принцип на предотвратяването;
- Принцип на превантивността;
- Принцип на само достатъчност и близост при управлението на отпадъците;
- Йерархия на управлението на отпадъците;
- Най-добри налични техники;
- Пълна отговорност на замърсителите;
- Интегрирано управление на отпадъците.

Интегрираното управление съчетава всички останали принципи на политиката по управление на отпадъци. То гарантира взаимодействие и оптимално съчетаване на различните методи и подходи, целящи достигане на икономически и екологически ефективно управление на отпадъците.

За ефективно управление на отпадъците, е необходимо увеличаване броя на рециклиращите и обезвреждащи предприятия. С разделянето на отпадъчните вещества, които спадат към различни категории, с правилното им съхраняване, разделното им предаване за последващо третиране се спомага за предотвратяване на негативните последици за околната среда. Едновременно с това провеждането на разяснителни кампании към обществеността и увеличаването на личната нетърпимост на гражданите към замърсяването на околната среда, ще спомогне за постигане на устойчиви резултати ([RIOSV-VT-reg.doklad 2020-1-1.pdf \(riosvt.org\)](https://riosvt.org/reg-doklad-2020-1-1.pdf)).

Предвид гореизложеното можем да направим следните изводи и препоръки по отношение на отпадъците:

- Закупуване на техника и оборудване за сметосъбиране и разделно събиране на отпадъци, особено по отношение на зелената маса, строителните и опасните отпадъци (от използването на пестициди в земеделието).
- Реализиране на проект за изграждане на смесена площадка за временно съхранение и третиране на отпадъци. Закупуване на техника за сепариране, рециклиране и обработка на отпадъци съвместно с община Свищов;
- Избор и прилагане на технология за обработка на отпадъци с цел тяхното повторно използване в преработващата промишленост. Придобиване на претоварна, компостираща инсталация, съоръжение за измерване на отпадъци, дробилка и др.;
- Подобряване базата от знания и повишаване осведомеността за отпадъците. Дейности за повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление. Разяснителни и информационни дейности за повишаване на културата за събиране на отпадъци на населението.

6.4. Кръгова икономика

В процеса на подготовка на ПИРО бяха направени редица фокус групи, свързани с обществено значими теми като тази за управление на отпадъците. Проведе се работна

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

среща, на която се идентифицираха общи проблеми, инициативи, проекти и зони за развитие с администрацията на община Свищов. В хода на разговорите се оказа, че двете общини имат сходни проблеми при управлението на отпадъците, в резултат на което се взе решение за съвместен проект за изграждане на площадка за съхранение и третиране на отпадъци на територията на община Полски Тръмбеш, в съответствие с Национален план за управление на отпадъци 2021-2028 г. На площадката ще бъдат осъществявани дейности за сепариране, рециклиране и обработка на отпадъци, за което е необходимо закупуване на високотехнологично оборудване.

Проектът предвижда и дейности по подготовка за повторна употреба и рециклиране. За тази цел ще се направи избор на подходяща технология за обработка на отпадъци с цел тяхното повторно използване в преработващата промишленост. Във връзка с това ще се инвестира в претоварна, компостираща инсталация, съоръжение за измерване на отпадъци, дробилка и др.

Инвестициите в дейности за сепариране, рециклиране и обработка на отпадъци, както и повторна употреба и рециклиране са възможност и ресурс за развитие на **кръгова икономика** на територията на община Полски Тръмбеш.

Според наскоро приетия Зелен пакт (2019 г.) постигането на неутралност по отношение на климата и на кръгова икономика изисква пълна мобилизация на промишлеността, вкл. МСП. Преходът към кръгова икономика е възможност за въвеждане на устойчиви и създаващи работни места дейности в МСП, които са в полза на обществото и околната среда. За тази цел е нужна информация, допълнителна подкрепа и насоки за модернизация по отношение на управлението на отпадъците.

Много малка част от предприемачите са информирани за възможностите и имат готовност за развиване на кръгови бизнес модели. Кръговото (вторично) използване на материали в България е било 4,3% през 2016 г., което е значително по-ниско от средното за ЕС-28 - 11,7% (Евростат). Ето защо е необходимо да се повиши информираността на предприемачите за възможностите и ползите от развиване на кръгови бизнес модели и подкрепа за стартиране на производство на зелени продукти и услуги.

Инвестиционните нужди в областта на енергетиката и климата остават значителни – България е все още най-енергоемката икономика в ЕС, а неефективното използване на енергията затруднява конкурентоспособността на българските МСП. Само 33,4% от МСП имат политика за енергийна ефективност (Анализ на състоянието на МСП, извършен за целите на НСМСП 2021-2027 г.). България остава икономиката с най-големи емисии на парникови газове в ЕС. (Анализ на състоянието на МСП, извършен за целите на НСМСП 2021-2027 г.). Налице е съществена потребност от продължаване на подкрепата на МСП с цел постигане на по-добра енергийна и ресурсна ефективност. В тази връзка са идентифицирани потребности и има необходимост от инвестиции в иновации от областта на чистите технологии и кръговата икономика, приспособяване на промишлените бази, кръговост и устойчивост при набавянето, използването и третирането на суровини, подкрепа за създаване на партньорства между предприятия за постигане на промишлена симбиоза, както и създаване на браншови платформи за обмяна на добри практики. Ето защо е добре в ПИРО да се предвидят дейности за предоставяне на информация, консултации и техническа помощ за изпълнение на мерки за енергийна ефективност и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

оползотворяване на отпадъците в предприятията на територията на община Полски Тръмбеш за структуроопределящи икономически дейности като: производство, селско стопанство и преработка на земеделски продукти.

Тази помощ трябва да бъде в интегрирана свързаност с управлението на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш, като в нейния обхват ще се случват обмен на идеи, технически решения, консултантска помощ за енергийна ефективност, рециклиране, сепариране, компостиране и повторна употреба на отпадъците от дейностите на местните предприятия. Едновременно с това ще се стимулират предприятията да използват електрическа, топлинна и охлаждаща енергия, произведени от възобновяеми източници за собствено потребление.

✓ **Подобряване на базата от знания относно кръговата икономика, мониторинга на отпадъците и потоците от материали**

Информирането и консултирането на обществеността и бизнеса по въпросите за управлението на отпадъците са необходимост и от полза за постигане на целите, свързани с намаляване на количеството генерирани отпадъци и тяхното оползотворяване. Всички подобни дейности имат ключово значение за успеха и добрите резултати на системите за управление на отпадъците, съобразно йерархията за тяхното управление. Кампаниите за повишаване на общественото съзнание и консултации с участниците в процеса на управление на отпадъците, ще допринесат за разбиране на потенциалните възможности и ползи за околната среда, произтичащи от оползотворяването и рециклирането на отпадъците.

✓ **Разяснителни и образователни дейности**

Населението следва да бъде информирано и привлечено в процесите на вземане на решенията, относно управлението на отпадъците. Комуникационните цели могат да бъдат разделени на две категории: 1) повишаване на общественото съзнание и 2) обучение и комуникация с участниците в дейностите по управление на отпадъците.

Предотвратяването и рециклирането на отпадъците в търговския сектор е важно за успеха на всички кампании, имащи за цел опазване на околната среда. Съществуват множество начини, но основните са:

- компаниите да прилагат мерки за намаляване на техните отпадъци.
- компаниите прилагат мерки за намаляване на отпадъците, като произвеждат продукти, които в процеса на потребление ще се загубят като такива. Тези мерки попадат в принципа “Разширена отговорност на производителя”.

От първостепенно значение е редовното предоставяне на информация на населението и индустрията и привличането им в процесите на вземане на решения по въпросите за управление на отпадъците. На следващо място, организирането на курсове за обучение по управление на отпадъците, насочени към частния сектор. Необходимо е и въвеждането на системи за управление на околната среда.

Важно е да се предвидят и мерки за привличането на бизнеса и населението, неправителствени организации и заинтересованата индустрия, в процесите на вземане на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

решения по въпросите на управление на отпадъците, като акцента следва да бъде начина за определяне на “такса битови отпадъци” и отчитането на изразходваните средства.

6.5. Състояние на почвите и наличие на свлачища

➤ Екологични проблеми по отношение на почвите на територията на община Полски Тръмбеш

Почвите на територията на Полски Тръмбеш се характеризират с добро почвено плодородие и в зависимост от разнообразието на растителния свят почвата има кисела до слаба алкална реакция.

В условията на урбанизацията и промишлената дейност почвите в съществуващия профил бавно, но прогресивно се изтощават, замърсяват и се променят в отрицателна посока в сравнение с първоначалното им естествено състояние. Почвата като компонент на околната среда е незаменим, ограничен и на практика невъзстановим ресурс. Тя се явява краен приемник на всички вредни въздействия, които се натрупват с течение на времето. Почвата и земеделските земи са основен природен ресурс, върху който се развива цялата жизнена и стопанска дейност на човека, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване. Съхраняването на екологичните и производствени функции на почвата е в тясна връзка с качеството на произвежданата селскостопанска продукция и рефлектира върху здравето на хората. Замърсяването на почвата се характеризира с натрупване на вредни вещества от естествен и/или антропогенен източник, които причиняват увреждане на почвените функции, независимо е налице превишаване на действащите норми. Предвид взаимната свързаност на почвите и водните ресурси (повърхностни и подземни води) замърсяването на едните неизменно води и до замърсяване на другите. Това от своя страна може да доведе до негативни последици в цялата хранителна верига, всички видове екосистеми.

Деградацията на почвата включва съвкупност от процеси, които водят до пълно или частично нарушаване на една или повече от функциите ѝ. **Идентифицирани са 9 заплахи за функциите на селскостопанските почви, които трябва да бъдат преодолявани, за да се постигнат целите за устойчивото им развитие:**

- ✓ Ерозия;
- ✓ Намаляване на органичното вещество – дехумификация;
- ✓ Нарушени и увредени почви;
- ✓ Вкисляване на почвите;
- ✓ Засоляване;
- ✓ Преовлажняване на почвите;
- ✓ Запечатване и отнемане на земеделски земи;
- ✓ Замърсяване на почвите (химическото замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители);
- ✓ Свлачища.

По-сериозни екологични проблеми на територията на община Полски Тръмбеш има вследствие на:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Ерозията оказва съществено влияние върху екологичните и икономическите функции на почвата при това не само на мястото на проявлението ѝ, а и върху прилежащите територии. Ерозията е резултат, както на естествени процеси (релефът, валежи, вятър), така и антропогенното въздействие. За разлика от природните процеси обаче, човешката дейност, като начинът на ползване и структурата на земеделските и горските земи може да доведе до значителното ѝ ускоряване, но може при правилно преструктуриране на селскостопанските и горски дейности да доведе и до значително намаляване на загубите на почва от ерозия. Предвид **прогнозираните глобални промени в климата и фактът, че климатът е един от ключовите фактори на ерозията е налице голяма вероятност от значително увеличаване на ерозионния интензитет на почвите.**

Освен фактът, че цялата територия на община Полски Тръмбеш е включена в списъка за нитратно уязвимите зони в страната, почвите на територията на общината са оценени като застрашени от водна и ветрова ерозия. За развитието на ерозията допринася вертикалното разчленение на релефа, интензивността на валежите и начина на ползване на земите. **Водоплощната ерозия за територията на общината е с умерен интензитета.** На ветрова ерозия са подложени земите в равнинните и обезлесените площи на общината. Обикновено през няколко години, най-често през пролетта силни ветрове и суховеи отнасят стотици тонове почвени частици, което довежда до загуби на хумус, торове и засяти култури. **Интензитета на ветровата ерозия се характеризира от слаб до умерен.**

Таблица 85: Ерозионни процеси на територията на община Полски Тръмбеш

Ерозия на почвите	Интензитет в община Полски Тръмбеш
Степен на действителния риск от водоплощна ерозия	Умерен с интензитет 5,01 – 10,0(t/га/y)
Степен на действителния риск от ветрова ерозия	Слаб до умерен с интензитет 1,01 – 2,0(t/ha/y)

Източник: Програма за опазване на околната среда на община Полски Тръмбеш

Нарушени и увредени почви се наблюдават основно по периферията на незаконните сметища. Като част от рекултивацията на нарушените терени през 2020г. продължава процеса на изпълнение за дейностите по техническата рекултивация на депото за отпадъци на община Полски Тръмбеш. Районът е беден на полезни изкопаеми, поради което почти липсват дейности на добивната промишленост, които могат да доведат до нарушаване или увреждане на почвите. Наличните полезни изкопаеми са от неруден тип, главно инертни материали: чакъли и пясъци, които се добиват по речното корито на р. Янтра. В селата Каранци, Обединение и Полски Сеновец има разкрити кариери за добив на строителен камък, но към настоящия момент те не се експлоатират и не могат да доведат до последващо нарушаване на почвите в техните райони. Нарушените земи назад във времето от миннодобивна и кариерна дейност в община Полски Тръмбеш са 150 дка. Няма данни за извършена рекултивация. Предвижданията на ОУП на общината включват дейности по рекултивация на кариера за глина, намираща се в близост до общинския център на община Полски Тръмбеш.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Към настоящия момент с финансовата подкрепа на програма „Околна среда“ Община Полски Тръмбеш изпълнява проект BG16M1OP002-2.010-0005-C01 „Рекултивация на депо за битови отпадъци на Община Полски Тръмбеш“, който се очаква да бъде завършен през април 2022г. Общата рекултивирана площ ще е в размер 24.006 дка. Основните очаквани резултати от проекта се изразяват в техническата рекултивация на депото за битови отпадъци на община Полски Тръмбеш, както и последваща биологична рекултивация на депото, която ще доведе до намаляване на неблагоприятното въздействие, чрез ограничаване на емисиите, отделяни от тялото на депото, отвеждане и пречистване на замърсените води и ползване на терена като зелена площ.

Съгласно **регистърът на свлачищата**, поддържан от Геозащита-Плевен към Министерство на регионалното развитие на територията на община Полски Тръмбеш има **1 официално регистрирано свлачище в с. Обединение с код VTR26.53014.01**. Свлачището е регистрирано през 2013г. между с.Обединение и с.Иванча, м. "Иванчански баир". Определено е като съвременно, с тип на терена речен склон, активира се периодично и засяга площ от 1242 дка. Локална свлачищна активност се наблюдава предимно през пролетния сезон, след снеготопене и след интензивни валежи. Свлачищата се дължат на природни и техногенни фактори. Това са геолого - тектонски характеристики на района, както и на динамични въздействия в резултат на човешка дейност: извършване на дълбоки изкопи, прокарване на пътища, добив на полезни изкопаеми, претоварване на горната част на свлачищата от насипи и ново строителство.

На този етап не са установени официални данни за наличие на сериозна степен на дехумификация, вкисляване, засоляване или преовлажняване на почвите на територията на община Полски Тръмбеш. На територията на общината има един постоянен пункт за мониторинг на почвата (I-во ниво, тежки метали) в с. Стефан Стамболово, съгласно Националната мониторинговата програма на МОСВ. Няма пункт за мониторинг по отношение на вкисляване на почвата.

Почвените замърсявания са два вида: дифузни (чийто основен източник са земеделските практики) и локални (минни обекти и индустриални предприятия).

На ниво област са представени данни от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г.“ изготвен от РИОСВ – Велико Търново. Според представената информация в доклада е видно, че почвите на територията на област Велико Търново, в чиито обхват и е община Полски Тръмбеш са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи (органично вещество), оценена чрез измерени концентрации на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, а съотношението C/N показва благоприятни условия за разграждане (минерализиране) на органичното вещество. Освен това е констатирано, че за отчетената 2020год. няма замърсявания на почвата над нормативите, съгласно, съгласно Наредба №3 от 1 август 2008 г. за вредни вещества, като тежките метали и металоиди, устойчивите органични замърсители (УОЗ: полициклични ароматни въглеводороди (РАН); полихлорирани бифенили (РСВ); оргохлорни пестициди (ОСР) и нефтопродукти в контролирания от РИОСВ – В. Търново регион.

Може да се заключи, че почвите в района на общината са относително чисти с добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители. Няма данни за замърсени земеделски

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

земи от промишлени дейности. Причини за доброто екологично състояние на почвите е отсъствието на „активна” промишлена дейност. Отглеждането на култури, които са предимно зърнено-житни, не води до натрупване на тежки метали, поради което няма здравен риск. При сегашната структура и принос на основните икономически дейности в това число интензивната селскостопанска дейност не се очаква значително увеличаване на негативно въздействие върху състоянието на почвите.

Пестицидите са химически средства за защита от вредители: насекоми, гризачи, паразитни гъби и плевелни растения. Пестицидите трудно се разграждат по биологичен път и концентрацията им се увеличава многократно по дължината на хранителните вериги. Пестицидите се натрупват в човешкото тяло, причинявайки тежки увреждания в различни органи. Високата химизация на българското земеделие през 70-те и 80-те години на миналия век доведе до оставането на стотици тонове залежали и негодни за употреба продукти за растителна защита (ПРЗ - пестициди). Към локалните източници, представляващи заплаха за състоянието на почвите освен индустриалните предприятия може да се причислят и складовете, в които се съхраняват забранени и с изтекъл срок на годност продукти за растителна защита (ПРЗ) - пестициди. На територията на общината има 25 броя „Б-Б куб”, разположени на площадки в землищата на с. Павел, с.Обединение и с.Климентово. Те са обект на ежегодни проверки от РИОСВ/МОСВ, НСРЗ/МЗХ и МВР/ГД „Пожарна безопасност и защита на населението”. Проверката на РИОСВ – Велико Търново през 2020г. показва, че всички площадки и кубове са в добро състояние. Кубовете са оградени с мрежести огради, с ясно видими номера и обновена сигнализация за опасност.

В заключение може да се обобщи, че основните замърсители на почвата на територията на община са: нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, неправилната употреба на химични средства за растителна защита в селското стопанство, както и напояването със замърсени води.

Наднорменото съдържание на нитрати в подпочвените води най-често е резултат от прекомерно и неправилно торене на почвата с органични и минерални торове във водосборната област на плитки подземни водоизточници, използвани за питейно водоснабдяване. Други източници на нитратно замърсяване на подземните питейни води и почвите са отпадните води от животновъдни стопанства, неорганизираните сметища, населени места без изградена канализация.

Основните предизвикателства по отношение на екологичното състояние на почвите е нивото на нитратите от земеделски източници, което повишава концентрацията им и в водите, включително питейните. Цялата територия на община Полски Тръмбеш е посочена като нитратно уязвима зона.

6.6. Състояние и качество на въздуха.

➤ Състояние на качеството на атмосферния въздух (КАВ)

Оценка на качеството на атмосферния въздух (КАВ) върху територията на страната се извършва от Националната система за мониторинг (НСМ) на околната среда. Община

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Полски Тръмбеш попада в Северен/Дунавски район, съгласно утвърдените 6 (шест) Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ).

Мрежата за контрол на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ - Велико Търново като част от НСМОС – подсистема „въздух“ се осъществява в три пункта, разположени в градовете Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов.

В община Полски Тръмбеш липсват постоянни пунктове за мониторинг на състоянието на атмосферния въздух, поради което за КАВ на територията се съди по показателите на ниво РОУКАВ, а именно Северен/Дунавски район и данни от РИОСВ – Велико Търново за областта.

Горните и долните оценъчни прагове за нивата на SO_2 , NO_2 , ФПЧ, Pb, C_6H_6 , CO и O_3 в атмосферния въздух са определени в Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, финни прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух. В районите, в които нивата на замърсителите не превишават съответните горни оценъчни прагове, оценката на КАВ се извършва чрез комбинация от постоянни измервания и дисперсионно моделиране и/или индикативни измервания.

От анализиранияте проби въздух, по данни от ежемесечни справки за регистрирани замърсявания на околната среда в района на РИОСВ - Велико Търново е отчетно, че емисиите на серен диоксид (SO_2), Азотен диоксид (NO_2) и Озон (O_3) са в границите на средночасовата норма. **Единствено нивата на финните прахови частици - са над средно дневните пределно допустими концентрации (ПДК).**

На територията на общината не са констатирани източници на „неприятни миризми“. Също така не е установен пренос на замърсители от други райони оказващи влияние върху качеството на атмосферния въздух на територията на общината.

Като цяло **основните замърсители на атмосферния въздух в община Полски Тръмбеш, които са характерни за урбанизираните територии в съвременния свят са битовото отопление с твърдо гориво през студеното полугодие, автомобилният транспорт, промишлените производства и по-големите животновъдни обекти.** Основните източници на замърсяване на въздуха с финни прахови частици (ФПЧ) могат да бъдат разделени на три основни групи:

1. **Инсталации и технологии в отраслите на икономиката.** Промислеността в община Полски Тръмбеш е представена от предприятия на хранително-вкусовата промишленост, предприятия за технологично оборудване в селското стопанство, цехове за производство на дограма и електроуреди. От въведените от тези предприятия технологии за извършване на производствената им дейност зависи нивото на замърсяване, което биха могли да предизвикат. **На този етап няма данни за сериозни промишлени замърсители на въздуха на територията на община Полски Тръмбеш.**
2. **Трафик на транспорта и състояние на пътната инфраструктура.** Равният релеф и сравнително добрата откритост на територията осигуряват добра вентилация. Улиците с голям трафик в общината са разположени предимно в такива райони, поради което не се наблюдава сериозно замърсяване на въздуха от автомобилния трафик. Проблем възниква при повторната циркулация на ФПЧ във въздуха, когато

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

е имало отлагане на земната повърхност. **Съществено значение за намаляване на запрашеността на уличната мрежа е и нейното техническо състояние.** В тази връзка поддръжката на пътната инфраструктура при това не само на улиците е от голямо значение не само по отношение на добрата свързаност и комуникация вътре в населеното място, между населените места и със съседните територии, но има отношение и към подобряване чистотата на въздуха, който дишат местните жители и гостите на територията на общината. **Състоянието и количеството на автомобилния парк също оказва влияние върху КАВ.** Подобно на много от по-малките общини в страната и тук местните жители използват автомобили, от които една голяма част са остарели и амортизирани. Изгорелите газове, които отделят в атмосферата като оловни аерозоли и азотни оксиди допринасят за замърсяването на въздуха.

3. **Методите за отопление.** Основните източници за отопление, което използва местно население са конвенционалните дърва, въглища, нефтени продукти. Поради икономически причини малка част от жителите използват електричество. Това е валидно и за отоплението на общинските сгради, съгласно данните от проучването на Програмата за енергийна ефективност на община Полски Тръмбеш за 2021-2023г. (отопление на природен газ използва единствено ОУ в с. Раданово). Видовете използвани източници за отопление е именно основната причина през зимния период с тихо време и температурна инверсия да се увеличават емисиите на серен диоксид и праховите частици.

В заключение може да се каже, че като цяло параметрите на компонента въздух на околната среда в района са в рамките на приетите норми и качеството на атмосферния въздух за община Полски Тръмбеш се оценява като много добро.

➤ **Мерки за опазване на качеството на атмосферния въздух**

Както е видно предизвикателствата във връзка с постигането и поддържането на много добро качество на атмосферния въздух на територията са насочени именно към намаляване на емисиите ФПЧ10, отделяни във въздуха, като са конкретизирани в зависимост от отделните видове източници:

✓ **От промишлените инсталации на местните предприятия:**

- В тази посока контролът може да бъде провеждан на няколко нива: от една страна периодичен контрол на вече съществуващите предприятия на територията от компетентните органи, а от друга предшестваш контрол при издаване на разрешителните преди пускането в експлоатация на новоизграждащите се предприятия. В същото време е от голямо значение и разяснителните и информационни кампании на населението, от което са част и самите предприемачи за вредата върху здравето, което оказват замърсителите на въздуха, както и за новите технологии, щадящи околната среда, които се въвеждат в света при производствените дейности. Сnižаване на емисиите на ФПЧ10 от инсталации на фирмени площадки с издадени комплексни разрешителни до разрешените

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

емисионни норми в тях – извършване на обходи на площадката и тръбопроводите за навременно отстраняване на евентуални течове и неорганизираните емисии; извършване на периодични проверки от лицензирани фирми за херметичност на стационарните климатични инсталации, съдържащи ФПЧ10 и на емисиите на вредни вещества в отпадъчните газове от изпускащите устройства;

- Стимулиране на предприятията към монтаж или подмяна на физически стари и морално остарели локални пречиствателни съоръжения за прах.

✓ **От битовото отопление:**

- Реализиране на проект за газификация на някои населени места в общината, които се намират в близост до преминаващия през територията газопровод (с. Орловец, с. Раданово, с. Петко Каравелово, с. Полски Сеновец, с. Иванча, с. Обединение);
- Провеждане на информационни кампании за насърчаване на населението за използване на алтернативно отопление (пелети, газ и др.), което отделя по-ниско количество или не отделя замърсители в атмосферния въздух.
- Реализиране на проекти за саниране и прилагане на мерки за енергийна ефективност на жилищни блокове, както и административни сгради;
- Запознаване на обществеността с въздействието на основните замърсители върху здравето на хората и възможностите за лично участие в намаляването на вредните емисии на ФПЧ₁₀.

На този етап е реализиран проект за саниране само на един жилищен блок, а на територията на общинския център те са повече от 30бр.. Стимулирането и подпомагането на живущите в многофамилните блокове да извършат саниране на жилищната сграда ще допринесе много за намаляване на консумираната енергия за отопление, а това ще допринесе и за намаляване на вредните емисии във въздуха. Освен това на територията на общината преобладават еднофамилни жилищни сгради, от които дори и част да бъдат санирани, това допълнително може да допринесе за намаляване на вредните емисии на фини прахови частици във въздуха и ефектът от усилията за чист въздух ще се увеличи.

✓ **От транспорта:**

- Намаляване на запрашеността, чрез периодично почистване на пътя и измиване на улиците в населените места. Оптимизиране на зимното снегоразчистване и замяна на пътя с алтернативни реагенти против замръзване на уличната пътна настилка през зимата;
- Изграждане на нова и поддържане на съществуващата пътна инфраструктура. Реализирането на ремонтни дейности на общинските пътища и уличната мрежа в населените места е един от важните приоритети, заложили в ОУП на Общината;
- Ограничаване на емисиите от транспорта чрез организация и регулиране на движението на МПС;
- Стимулиране на алтернативните начини за придвижване и провеждане на кампании и мероприятия за насърчаване на велосипедния транспорт;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Посочените дейности имат благоприятно въздействие ще допринесат не само за подобряване чистотата на въздуха, но и върху подобряване на шумовия фон. От друга страна един от начините за стимулирането на алтернативни начини за придвижване е изграждането и поддръжката на велоалеи. Това може да има многостранен ефект, като освен върху подобряване на физическата активност на населението води и до опазване на околната среда по отношение на качеството на въздуха и шумовото натоварване.

Превантивни действия и контрол за намаляване замърсяването с ФПЧ_{10} от неорганизиранни, площни и други източници:

- Актуализиране на общинските наредби и програми, имащи отношение към чистотата на атмосферния въздух;
- Осъществяване на ежегодна периодична профилактика на отводнителните шахти и канавки за повърхностни води през пролетния и есенния сезон;
- Мокро метене и миене на уличната мрежа и машинно почистване на натрупващия се пътен нанос на границата между пътното платно и бордюрите. Оросяване на улиците през сухи и горещи периоди и осъществяване на контрол на дейностите по почистване на уличната мрежа;
- Осъществяване на контрол върху извършване на изкопни работи и строително-ремонтни дейности за предотвратяване на разпиляването на пръст и отпадъци по улиците;
- Ремонтни дейности на улици и прилежащите им съоръжения: тротоари, паркинги и др.;
- Създаване на регистър на ерозирали, пустеещи терени и междублокови пространства с нарушено или липсващо озеленяване, създаващи риск за КАВ;
- Провеждане на озеленителни мероприятия върху ерозирали и пустеещи терени и градски зони. Реализиране на проекти за доизграждане и поддръжка на зелените площи на територията, в т.ч. и засаждане на храстова растителност, която абсорбира праха и аерозолите от въздуха по трасетата с интензивно движение на МПС;
- Насърчаване употребата на горива в бита с по-добри екологични характеристики. Разяснителни кампании относно възможностите за използване на отопление от ВЕИ.

Може да се каже, че дейностите, които общинската администрация предприема по отношение поддържане на много добро качество на атмосферния въздух дават своя резултат, като те трябва да бъдат продължени и да се доразвият във времето. В тази посока Общината разработва и прилага и Наредбата за опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на Община Полски Тръмбеш, където е обособена отделна глава, отнасяща се до чистотата на въздуха.

6.7. Радиационни показатели и акустична характеристика

➤ Шум

Вредното въздействие на шума зависи от неговият вид и пораждащите условията, които го пораждат. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които е генериран. В урбанизираните територии се различават промишлен (производствен),

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодичен, повтарящ се, непрекъснат), честотният спектър на интензивността на шума и продължителността на експозиция, въздействието му е с различна степен на вредност върху човешкото здраве.

По данни на годишни доклади на РИОСВ – Велико Търново, при изготвяне на годишен график за контрол на промишлени източници на шум при извършване на проверки приоритетно е обхващането на предприятия разположени на територии с повишени изисквания за защита от шум, като централна градска част, паркове и други места за почивка и отдих на гражданите.

Както и при извършването на мониторинг на КАВ от РИОСВ и РЗИ Велико Търново и тук за изследване на нивата на шума липсват постоянни пунктове за наблюдение на територията на община Полски Тръмбеш. Пунктове за акустичен контрол на територията на област Велико Търново, които се следят от РЗИ – Велико Търново са разположени на определени точки в трите града: Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов. В по-малките общини от областта общинските администрации следят за прояви на високи нива на шум.

На територията на община Полски Тръмбеш няма данни за констатирано наднормено излъчване на шум и установени рискови жилищни зони или зони за отдих, от което да следва че населението на общината е подложено на наднормено шумово въздействие.

На този етап най-голям дял в акустичния режим заема транспортният шум, предимно в натоварените градски улици и регионалните пътни артерии преминаващи в близост до населените места. Други източници на транспортен шум са преминаващата през територията на общината ЖП-линия (Горна Оряховица - Русе). Шумът от битови източници в общината е с локален обхват и краткотрайно въздействие.

Към настоящия момент значителни интензивни строителни мероприятия в общината не се осъществяват и поради това не се генерира сериозен строителен шум. Освен това този вид шум е ограничен по време (предимно в светлата част на денонощието) и е с невисок интензитет.

Като цяло една голяма част от мерките за подобряване на КАВ допринасят и за поддържане на нивата на шума в границите на нормативните изисквания. Мерки като:

- ✓ **Редовно поддържане на пътната инфраструктура;**
- ✓ **По възможност извеждане на промишлените предприятия в покрайнините на населените места и обособяване на промишлени зони;**
- ✓ **Поддържане на съществуващите и създаване на нови зелени пространства, както и залесяване на зелени площи с вечнозелена декоративна растителност;**
- ✓ **Осъществяване на контрол върху строителните и производствените дейности;**
- ✓ **Реорганизиране на градската мобилност, чрез подходяща организация на движението: ограничени и забранени за МПС улици и зони; забрани за мотоциклети и тежки камиони в определени райони и часове и т.н.**
- ✓ **Стимулиране на алтернативните начини за придвижване и провеждане на кампании и мероприятия за насърчаване на велосипедния транспорт и др.;**

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

имат своето комплексно въздействие. Освен това в ОУП на Община Полски Тръмбеш с цел реорганизиране на пътния трафик, намаляване на шума, замърсяването на въздуха и осигуряване на комфорта на местните жители е планирано: резервиране на трасе - обход / елемент на общинската пътна мрежа/ на с. Орловец, с който ще се избегне тежкотоварният транзитен трафик през селото.

➤ Радиационни показатели

На територията на област Велико Търново радиологичен контрол се осъществява от Регионална лаборатория – Плевен към ИАОС, чрез осъществяване на системни наблюдения за радиационно състояние на околната среда по утвърдена мрежа от пунктове и периодичност. Програмата на Регионална лаборатория - Плевен към ИАОС за радиологичен мониторинг на околната среда в териториалния обхват на РИОСВ - Велико Търново през 2020 г. се осъществява съгласно Заповед № РД-295/28.04.2017 г. на МОСВ. На територията на област Велико Търново има поставени 28 пункта за радиологичен мониторинг.

Пункт за наблюдение на радиационно състояние и вземане на почвени проби има утвърден и разположен в гр. Полски Тръмбеш. Извършения радиологичен мониторинг не установява отклонения в измерените специфични активности на естествените и техногенни радионуклиди, спрямо характерните за региона стойности.

Таблица 86: Радиологичен мониторинг на необработваеми почви

Вид проба	Обект	Име на пункт	Уран-238 Bq/kg	Радий-226, Bq/kg	Торий-232, Bq/kg	Калий-40 Bq/kg	Олово-210, Bq/kg	Цезий-137, Bq/kg
Почви	Фонов мониторинг	Полски Тръмбеш	33±7	33±4	46±2	607±14	31±7	5,6±0,3

Източник: по данни от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г.“ – РИОСВ Велико Търново

Специфичната активност на наблюдаваните естествени радионуклиди и на техногенния цезий 137, са под допустимите стойности, които са в диапазона: за U-238 (22-50 Bq/kg), Ra-226 (26-50 Bq/kg), Th-232 (32-60 Bq/kg), K-40 (385-690 Bq/kg), Pb (<23МДА – 68 Bq/kg), Cs_137 (<0,17 МДА – 25,9 Bq/kg).

Извършва се и радиологичен контрол на повърхностни води на река Янтра (пункт при с.Каранци) показващ, че общата бета-радиоактивност на пробите е под пределно допустимата концентрация (ПДК- 0,750 Bq/l)) за тези води.

Таблица 87: Радиологичен мониторинг на повърхностни води

Вид проба	Обект	Име на пункт	Обща бета-активност Bq/l	Обща алфа-активност, Bq/l	Цезий-137 Bq/l
Повърхностни води	Фонов мониторинг	р. Янтра при с. Каранци	0,14±0,02	0,05±0,02	

Източник: по данни от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г.“ – РИОСВ Велико Търново

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Резултатите от анализите показват стойности под установената норма (Наредба № Н-4/14.09.2012 г.) за характеризирание на повърхностни води по обща алфа радиоактивност (0,2 Bq/l), обща бета радиоактивност (0,5 Bq/l).

Гама-фонът, измерен в местата от мониторинговата програма на територията на област Велико Търново, показва характерни стойности за тези места. Гама-фон, е конкретна физична характеристика на околната среда, характерна всеки пункт, област и регион. В община Полски Тръмбеш няма промяна на стойностите на естествения радиационен гама-фон.

Резултатите от цялостния радиологичен мониторинг на повърхностни води, необработваеми почви, дънни утайки от водни обекти показват, че измерените радиологични показатели са значително под ПДК и не са наблюдавани над фоновите стойности на радиологичните компоненти в околната среда.

6.8. Предотвратяване на бедствия и аварии

Географските и климатични дадености, структурата на териториалното и производствено разпределение в дадена община обуславят вероятността на различни по вид бедствени и аварийни ситуации, които биха имали сериозни последствия за населението и националното стопанство.

Една от основните причини за настъпване на бедствия са наводненията. Идентификацията и териториалният обхват на риска от наводнения се осъществява при съблюдаване разпоредбите, засягащи защитата от вредното въздействие на водите и тяхното управление на водите, които са разписани в действащия Закон за водите.

Община Полски Тръмбеш е включена в Приложение №2 „Списък на определени райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл.146г от ЗВ в ЗБР“, към Плана за управление на риска от наводнения в Дунавски район за басейново управление 2016-2021г.

Като район със значителен потенциален риск от наводнение на територията на общината е посочен:

Таблица 88: Райони със значителен риск от наводнения, съгласно чл.146г. от ЗВ в ЗБР

Код РЗПРН	Име на РЗПРН	Дължина, км.	поречие	водно тяло	населено място
BG1_APSFR_YN_001	р. Янтра между градовете Полски Тръмбеш и Бяла	42,8	р. Янтра	BG1YN300R026, BG1YN307027	гр. Полски Тръмбеш

Източник: по данни от Приложение №2 „Списък на определени райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл.146г от ЗВ в ЗБР“ на ПУРН на БДДР 2016-2021г.

Съгласно данните от Приложение 7.6 „Определяне на приоритети и цели на РЗПРН по поречието на р. Янтра“ към ПУРН на БДДР 2016-2021г. е видно, че този рисков район обхваща поречието на р. Янтра от с. Раданово, общ. Полски Тръмбеш до с. Стърмен, общ.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Бяла, както и нейният приток р. Елийска с гр. Полски Тръмбеш и с. Климентово. Рискът за възможно наводнение е обследван на база минали данни за настъпили събития (наводнения през 2005г.) в петте населени места (селата: Раданово, Климентово и Стърмен и градовете Полски Тръмбеш и Бяла). Заключено е, че за останалите населени места няма риск от наводняване. За посочените населени места от община Полски Тръмбеш евентуалното наводнение би поставило под риск живота на жителите, като е налице и застрашаване на железопътната инфраструктура в общината. **Заключението е, че на база миналите събития не се отчита висок риск от наводнения в този участък на р. Янтра. Освен това е отчетено, че по-голяма част от случилите наводнения са източник повърхностите води вследствие на интензивни валежи, като 30% от тези наводнения са в резултат на преливане на реките.**

Наводненията се причиняват от разливанията на реките вследствие на продължителни и интензивни и/или краткотрайни интензивни валежи. В некоригираните речни участъци може да се наблюдава естествено преливане, докато в коригираните корита е възможно разрушаване на изградените диги на местата, където са в лошо техническо състояние.

Единични нарушения са установени на дигите на р. Елийска в района на гр. Полски Тръмбеш. Освен това като цяло речното легло на тази река е с намалена проводимост. За да се справи с проблема Община Полски Тръмбеш в партньорство с Калараш (Румъния) реализира проект „Управление на риска и защита от наводнения в трансграничните региони Калараш и Полски Тръмбеш“ с финансовата подкрепа на Програма за Трансгранично сътрудничество - INTERREG V-A Румъния – България 2014-2020 г. В периода 2016-2020г. е изпълнено почистване на р. Елийска в района на гр. Полски Тръмбеш, както и са изградена система за ранно предупреждение при бедствия и аварии. Освен това е извършено възстановяване на профила и увеличаване на проводимостта на р. Елийска в 6 бр. участъци в община Полски Тръмбеш. Някои от дигите все още се нуждаят от извършване на ремонтни дейности.

Освен от разливи на водите от реките, **потенциални рискове от наводнения могат да възникнат и поради влошаване на техническото състояние на язовирите**, намиращи се на територията на общината. В неизправно – частично работоспособно техническо състояние, съгласно чл. 46 т.2а от Наредба №13 се намират язовирите „Акема“ и „Дерман Гемеш“ от община Полски Тръмбеш, тъй като са установени стеснени профили на преливниците. Съгласно чл. 46, т.3 от Наредба №13 в неизправно – частично работоспособно техническо състояние е язовир „Павел - 2“, който има проблемни зони в язовирната стена и ерозии на преливниците.

Малките рекички и деретата, които преминават през територията на общината са естествени отводнителни системи, които отвеждат водите в по-големите реки като Янтра и Елийска. За да изпълняват тази своя функция те редовно трябва да бъдат почиствани от земните наслоявания, наноси и растителност в т.ч. и от битови отпадъци, които често попадат във водата и коритата им. Голяма част от мостовите съоръжения са чисти от растителност и наносни отложения и е осигурена добра проводимост на светлите им отвори. Съществуват съоръжения, за които е необходимо почистване – от собствениците на пътната мрежа – АПИ, общини и областен управител. За мост на път III-407 при км. 60+792 при с.Каранци са изготвени проекти в необходимия обем и предстоят ремонтни

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

дейности за отстраняване на конструктивни деформации на съоръжението, което е в предаварийно състояние. Издадено е разрешително по ЗВ.

През дъждовните периоди, когато количеството на водата се увеличава многократно техните корита често се затлачват от наносите, растителността и отпадъците, които водите носят със себе си. Това от своя страна предизвиква разливи, като създава опасност и за мостовите съоръжения преминаващи над тях. За да се предотвратят бедствия от наводнения тези дерета трябва да бъдат редовно почиствани, като важно и да се провежда периодичен контрол за състоянието на техните коритата.

Превантивните мерки за бедствия и аварии, които Общината взима и прилага на места почва произтичат във връзка с нейните задълженията описани в Закона за защита при бедствия за предотвратяване или намаляване последствията от различни бедствия.

Рискови фактори, влияещи върху здравето на населението в община Полски Тръмбеш са:

- Социално-икономическите фактори – основен фактор е заетостта на населението – безработицата е фактор за обедняване и изключване на цели групи от населението, а бедността е основна причина за влошените здравни показатели – хроничен стрес, консумиране на храна с ниско качество;
- Ниска здравна и физическа култура при голяма част от населението;
- Проблеми на здравната система: липса на специалисти, нарушен достъп до здравни услуги за жителите на голяма част от селата, недостиг на линейка и затруднен достъп до спешна здравна помощ;
- Наличие на влошаване на качество на атмосферния въздух по показатели фини прахови частици (ФПЧ10) и сероводород през отоплителния сезон;
- Висок процент на загубите на вода във водопреносната мрежа. Риск от режим на водата при някои от селата през летния сезон;
- Повишено съдържание основно на нитрати в питейната вода в някои от селата;
- Липса на пречиствателни съоръжения за отпадъчни води и ПСОВ;
- Лошо състояние, частична изграденост и амортизирана канализационна мрежа в гр. Полски Тръмбеш - не правилно функциониране, недостатъчен капацитет на канализацията;
- Липсата на канализация в селата води до замърсяване на почви и подземни води и възникване на здравен риск за населението;
- Наличие на нерегламентирани сметища.

7. Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО, както и необходимостта от укрепването му

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица. При осъществяване на своята дейност следва да се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност. Тези принципи се спазват коректно от Община Полски Тръмбеш. Създадени са механизми за постигане на прозрачно и ефективно управление. Стремешът е повишаване на качеството на предлаганите административни услуги и подобряване на обслужването на гражданите. Приета е харта на клиента, както и са създадени механизми за ефективно и прозрачно управление, публично достъпни са всички конкурси, търгове и обществени поръчки на сайта на Община Полски Тръмбеш.

7.1. Организация и структура на общинска администрация Полски Тръмбеш

Общинска администрация Полски Тръмбеш е структурирана съобразно функционалните направления, по които осъществява своята дейност като изпълнителен орган на местното самоуправление.

Ръководството на община Полски Тръмбеш се състои от кмет, 2-ма заместник-кметове, юрисконсулт, секретар и главен архитект на общината. Кметът на общината ръководи цялата изпълнителна дейност на Общината. Пред кмета пряко отговарят за дейността си заместник-кметовете, секретаря, главния архитект, кметовете на кметства и кметските наместници и Звено „Вътрешен одит“. Секретарят ръководи съответната администрация, като координира и контролира административните звена за точното спазване на нормативните актове и законовите разпореджения на органа на държавната власт и отговаря за планирането и отчетността при изпълнение на ежегодните цели на администрацията.

Отговорността и ресорите на заместник кметовете са както следва:

- Заместник кмет, отговарящ за общинска собственост, устройство на територията, екология и чистота, икономически дейности, общински предприятия, пенсионерски клубове и детски градини;
- Заместник кмет, отговарящ за младежки и спортни дейности, социална политика и религиозни общности

Съгласно разпоредбите за административно управление за мандата 2019 – 2023 год. , по данни от ЦИК 10 от селата се управляват от кметове, избирани от своите жители, а в селата Вързулица, Иванча, Каранци и Стефан Стамболово със заповед на общинския кмет са назначени кметски наместници.

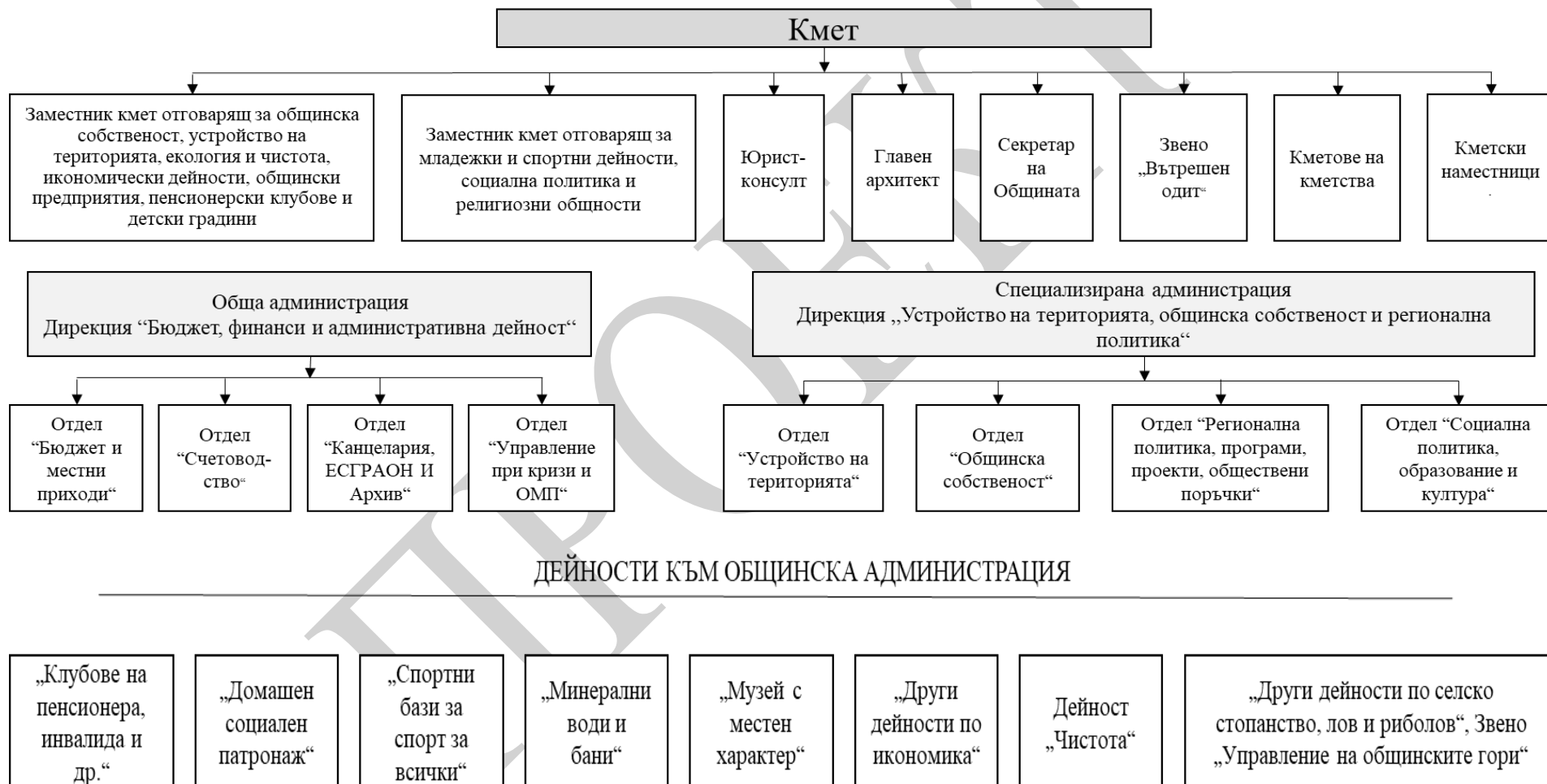
Структурата на Община Полски Тръмбеш, определена от Устройствен правилник на Община Полски Тръмбеш, утвърден със заповед № РД-01-02-6994г. на кмета на Общината и влязъл в сила от 19.07.2021 год., включва две дирекции като всяка една от тях съдържа съответните отдели и звена. Структурата е представена в следната органограма:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фиг. 25

СТРУКТУРА НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ И ДЕЙНОСТИТЕ КЪМ НЕЯ – ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Според дейността, която извършват административните звена са разпределени в обща и специализирана администрация:

- Обща администрация – осигурява технически дейността на органите на местната власт и на специализираната администрация и извършва дейности по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица;
- Специализирана администрация – подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на органите на местната власт.

Администрацията е организирана в дирекции, които осъществяват своите функции чрез съответните отдели и звена.

- Дирекциите и отделите са структурни звена за ръководство, организация, координация и контрол в съответните сфери от работата на общинската администрация осъществяват дейност в рамките на предоставените правомощия и функции, определени в нормативните актове и Устройствения правилник;

Дейността на общинската администрация функционира съвместно с Общински съвет, който за мандата 2019-2023г. има 1 председател, 4-ма зам. председатели, които са представители на различни политически партии и на различни териториални и социални общности от местната територия. Дейността му се определя от „Правилник за организацията и дейността на Общинския съвет гр. Полски Тръмбеш, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация“, приет с Решение №72/25.02.2016г, допълнен с Решение №209/22.12.2020г.

Към Общинския съвет функционират 8 постоянни комисии, а при необходимост по актуални проблеми се сформират временни комисии и работни групи.

Таблица 89: Постоянни комисии към Общински съвет на Община Полски Тръмбеш

№	наименование	брой членове
1.	ПК “Бюджет и финанси“	5
2.	ПК “Икономически въпроси, стопанска политика и общинска собственост“	5
3	ПК “Устройство на територията и опазване на околната среда“	5
4	ПК “Здравеопазване и социални дейности“	5
5	ПК “Образование и наука; култура, културно-историческо наследство, вероизповедания и преименувания; децата, младежта, спорта и туризма“	5
6	ПК “Местно самоуправление, нормативни уредби и регионална политика“	5
7	ПК “Приватизация и следприватизационен контрол“	5
8	ПК “Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество“	5

Източник: Община Полски Тръмбеш

https://www.trambesh.eu/obshtinski_savet/postoianni_komisii.php

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Кметовете и кметските наместници на населените места изпълняват бюджета на Общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, отговарят за стопанисването на определени от общинския съвет обекти на общинската собственост, представляват кметството и наместничеството пред населението, пред обществени и политически организации, организират изпълнението на актовете на общинския съвет и кмета на общината, отнасящи се до територията на кметството, както и др. функции, подробно разписани в Устройствен правилник на Община Полски Тръмбеш.

Към Община Полски Тръмбеш функционират общинските предприятия:

- **ОП „Поддръжка и ремонт на общинско имущество“** - отговаря за извършване на аварийни и текущи ремонти на общинско имущество, озеленяване, поддръжка и ремонт на уличното осветление, поддръжка на мрежата за кабелно радиоразпространяване, вътрешни телефони и други служебни мрежи, поддържане знаковото стопанство, хоризонталната маркировка и други елементи за безопасността на движението в града и общината. Броят на заетите лица по щатно разписание е 17 души;
- **ОП „Чистота“** – изпълнява: организиране на дейността по събиране, извозване и обезвреждане в депа и други съоръжения, на битови отпадъци на територията на общината; почистване и поддържане на улични платна, площади, алеи, парковете и други територии в Общината, предназначени за обществено ползване; предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища; почистване и поддържане на дъждоприемните шахти в град Полски Тръмбеш; озеленяване: поддръжка на паркове и градини и други зелени и цветни площи, поддръжка на дървесна и храстовидна растителност и залесяване в населени места и извън тях; подготовка и организация на зимно поддържане на общинската пътна и улична мрежа. Доставка и депониране на инертни материали, опесъчаване на общинската пътна и улична мрежа и обработка с химични вещества; организиране, контрол и управление на програми за осигуряване на заетост към Община Полски Тръмбеш, свързани с чистота, озеленяване, поддръжка на паркове, градини и други зелени площи; организиране на дейности, определени в Наредбата за гробищните паркове на територията на Община Полски Тръмбеш, за град Полски Тръмбеш. Броят на заетите лица по щатно разписание е 21 души;
- **Общинско социално предприятие „Поддържане на зелените системи на територията на община Полски Тръмбеш“** - Поддържане на зелените системи на територията на Община Полски Тръмбеш, а именно: паркове, зелени площи, градинки, тротоари и други подобни. Броят на заетите лица по щатно разписание е 9,5 души. Това общинско предприятие е създадено наскоро с Решение №36 от Протокол №3/19.12.2019 г. на Общинския съвет след успешно реализиран проект по мярка “Насърчаване на социалното предприемачество за заетост на уязвими групи на пазара на труда“ от Стратегията на МИГ Павликени-Полски Тръмбеш“.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

В желанието си да удовлетвори естествените изисквания на гражданите на община Полски Тръмбеш, действащата администрация се ръководи от принципите, гарантиращи успешното ѝ функциониране. В тази връзка Общината е приела и публикувала Харта на клиента, посредством, която общинската администрация е поема ангажимент да спазва обявените стандарти за качество на административното обслужване съгласно разпоредбите на Наредбата за административното обслужване.

От няколко години в сградата на общината функционира Център за административно обслужване (ЦАО). На този етап в Центъра не е въведено обслужване „на едно гише” и няма автоматизация на целия документооборот. Въведена е специализирана информационна система за обслужване на бизнеса и гражданите по електронен път /предоставяне на електронни услуги/; предоставяне на информация, чрез електронни регистри за общинската собственост; заплащане на административни услуги по електронен път. Основополагащ принцип на административното обслужване е осигуряването на достъп до услуги по различни канали (на гише, по интернет, по телефон, по пощата). Въпреки това, все още основната част от административните услуги се предоставят на „гише”. Развитието на електронното управление в общината както и в страната като цяло се осъществява с бавни темпове.

Освен пряка работа със своите съграждани на гише, общинската администрация поддържа интернет страница с цел осигуряване на максимална публичност и прозрачност на своите действия и решения. Проучването на нагласите, очакванията и намеренията на заинтересованите страни, имащи отношение към развитието на община Полски Тръмбеш показва, че полезността на информацията представена в сайта на Общината се оценява високо. Данните от извършеното анкетно проучване (Приложение 4 към ПИРО) сочат, че уебсайтът на общинската администрация е един от основните източници с цел запознаване с развитието на общината и за прилагането на общинските политики (73,03 % от анкетираните са посочили „Интернет страницата на Общината“ в отговор на въпроса: „Какви източници на информация използвате за запознаване с развитието на общината?“).

Общината е развила и друг електронен канал за връзка с местните жители, а именно създаден е профил в социалната мрежа Facebook, който непрекъснато се поддържа и дава възможност особено на активните млади жители да имат актуална информация за всяко важно и значимо събитие в общината. Освен като пасивен този канал дава възможност за пряка електронна комуникация със служителите на общината, чрез неформално събиране на мнения по различни въпроси, касаещи различни въпроси от социално-икономическия живот на територията.

7.2. Човешки ресурси

През последните години общият брой на служителите, работещи в Община Полски Тръмбеш, не търпи особена промяна, като се запазва в рамките на 80-85 души. Динамиката на ръководните длъжности е слаба и не се наблюдават особени промени. Това показва една добре установена, работеща структура, която е изградила работна среда, позволяваща безпроблемното управление на Община Полски Тръмбеш.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Таблица 90: Численост по структурни звена в Община Полски Тръмбеш към 01.01.2021г.

№	Общинска администрация	брой
1.	Кмет на Общината	1
2	Заместник кмет на Общината	2
3	Кмет на кметство	10
4	Кметски наместници	4
5	Секретар на Общината	1
6	Юрисконсулт	1
7	Главен архитект	0,5
8	Звено за вътрешен одит	2
9	Дирекция "Бюджет, финанси и административна дейност" - обща администрация	27,5
10	Дирекция "Устройство на територията, общинска собственост и регионална политика" - специализирана администрация	19,5
11	Обща и специализирана администрация, дофинансирана към кметства и наместничества	14
Общинска администрация - общо		82,5
Дейности към общинска администрация		
1	Дейност "Клубове на пенсионера, инвалида и др."	10,75
2	Дейност "Домашен социален патронаж"	17
3	Дейност "Спортни бази за спорт за всички"	8
4	Дейност "Минерални води и бани"	2
5	Дейност "Музей с местен характер"	5
6	Дейност "Други дейности по икономика"	21
7	Дейност "Чистота"	21
8	Дейност "Други дейности по селско и горско стопанство, лов и риболов", Звено "Управление на общински гори"	2
общо		86,75

Източник: съгласно Приложение 1 към Устройствен правилник на Община Полски Тръмбеш

Структурните звена на общинската администрация участват в изготвянето и реализирането на проекти за привличане на средства от национални и международни програми и фондове, за развитие на инфраструктурата и подпомагане на дейностите на Общината, както и при разработване и реализиране на съвместни програми и проекти с неправителствени организации. В зависимост от характера и спецификата на конкретния проект, взимат участие и служители от различни звена, според компетентността си, а при необходимост допълнително се привличат и външни експерти, които ги подпомагат.

Всички служители имат достъп до интернет, посредством изградената вътрешна мрежа.

На този етап Общината разполага с достатъчно административен капацитет и технически ресурс за обезпечаване на своите дейности.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

През последните години са подобрени организацията и качеството на предоставяните от общинската администрация услуги. Въведени са добри практики и положителен опит в организацията на публичните услуги в общината, като е подобрен капацитетът на общинската администрация. С цел повишаване на квалификация, капацитета и ефективността на служителите си Община Полски Тръмбеш е изпълнила два проекта в периода 2013-2014год., с финансовата подкрепа на ОП „Административен капацитет“ 2007-2013год., чрез които са проведени различни обучителни и квалификационни курсове. Това са проектите: „Развитие на професионалните умения и квалификацията на служителите на Община Полски Тръмбеш“ и “Общинска администрация Полски Тръмбеш - съвременна и компетентна“. Освен това в качеството си на партньор през 2009год. участва в реализирането на проект: „Създаване на механизъм за мониторинг за повишаване на прозрачността и отчетността в работата на общинската администрация в община Полски Тръмбеш“.

Бързо променящите се нормативни разпоредби, възникването на нови съвременни практики за управление, както и условията на финансиращите програми, изискват непрекъснато обучение на персонала и актуализиране на работните процеси.

Важен аспект в днешно време е реализирането на социално значими проекти, които обаче изискват сериозен финансов ресурс, напр. като ремонт и реконструкция на пътища и водопроводна мрежа и др. инфраструктурни проекти. Тези проектни дейности могат да бъдат реализирани само чрез привличане на финансови средства от различни донорски програми – национални и европейски. За подготовката и реализирането им освен финансови средства е необходимо да бъде обособен екип, който притежава не само необходимата компетентност, но разполага и с възможност и ресурси за постоянно натоварване във времето.

7.3. Състояние на гражданския сектор

Неправителствените организации играят все по-голяма роля в обществените отношения в страната. В процеса на формулиране и реализиране на решенията от различен характер и времеви порядък общинската администрация взаимодействат активно, както с обществени структури, така и с неправителствения сектор при реализиране на местните политики и проекти с подчертан социален характер.

Неправителствения сектор е слабо развит. На територията на община Полски Тръмбеш са регистрирани общо 14 неправителствени организации, съгласно Портал за електронни административни услуги за юридическите лица с нестопанска цел в обществена полза към Министерство на правосъдието (<https://ngo.mjs.bg/bg>). Не всички от тях осъществяват реална дейност. Това са:

- ✓ 8 спортни клуба;
- ✓ Училищно настоятелство при СОУ „Цанко Церковски“;
- ✓ СНЦ „Рома заедно“, гр. Полски Тръмбеш;
- ✓ СНЦ „Бизнес център“, гр. Полски Тръмбеш;
- ✓ СНЦ „Център за устойчиво европейско развитие- Полски Тръмбеш“;
- ✓ СНЦ “Обединение – 21век” с.Обединение;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Ловно-рибарско дружество „Сокол“ – гр. Полски Тръмбеш.

Важна роля в обществения живот на територията имат и религиозните настоятелства. Между различните религиозни общности в общината не съществуват етнически напрежения.

Част от гражданските структури участват, както при определяне на приоритетите за развитие на общината, така и във формирането на политики в различни сфери от живота на общността. Това е особено изразено в сферата на образованието, културата и спорта.

От направените през годините анкетни проучвания ясно се очертана изводът, че има необходимост от засилване на ролята на неправителствените организации. Все още обаче на този етап е на лице слаба информираност, както на НПО и гражданите, така и на бизнеса относно дейностите и услугите, които Общината предоставя. **Очевидно има необходимост от разработване и прилагане на допълнителни мерки за повишаване на информираността за общинската политика и услуги.**

Сътрудничеството между заинтересованите страни (Общината, бизнеса и гражданите) е недостатъчно ефективно. В голяма част от инициативите на Общината се забелязва формално участие на гражданите и бизнеса, а понякога и отказ от поемане на отговорност от страна на бизнеса и гражданите при вземането на решения и тяхното прилагане. Нивото на сътрудничество, както и неговата ефективност е от голямо значение за успешното реализиране и ефикасността на политиките за развитие на територията, които Общината планира и изпълнява. **В тази връзка е налице необходимост от повече включване на бизнеса и гражданите в управлението на общината, чрез увеличаване на информираността им относно политиките и проектите, разработвани от Общинска администрация, както и разработване и прилагане на механизми за участие на гражданите и бизнеса в процеса по вземане на решения.**

7.4. Политики, програми и инициативи

Община Полски Тръмбеш участва в множество организации и инициативи. Към днешна дата тя е активна част от:

- ✓ Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ);
- ✓ Регионално сдружение за управление на отпадъците Бяла, изградена в партньорство с Общините Бяла, Борово, Две Могили, Ценово и Опака;
- ✓ Регионалният съвет за развитие (РСР) на Северен централен район (СЦР);
- ✓ Община Полски Тръмбеш е един от основните членове Местна инициативна група „Павликени – Полски Тръмбеш“;
- ✓ Общината е член на Националната асоциация на председателите на общински съвети в република България (НАПОС-РБ);
- ✓ Асоциация на дунавските общини „Дунав“;

В международен план Общината е изградила и поддържа добри партньорски взаимоотношения с общини от съседна Румъния. Продукт на това сътрудничество е успешно реализирания проект „Управление на риска и защита от наводнения в трансграничните региони Калараш и Полски Тръмбеш“ в периода 2016г. - 2020г. по

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Програма за Трансгранично сътрудничество - INTERREG V-A Румъния – България 2014-2020 г.

Програмите и стратегиите, които са приети и публикувани към момента на изготвянето на ПИРО Полски Тръмбеш и имат отношение към периода 2021-2027 г., са:

- Общ устройствен план на Община Полски Тръмбеш;
- Програма за енергийна ефективност на Община Полски Тръмбеш за периода 2021-2023г.;
- Краткосрочна програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Полски Тръмбеш за периода 2020-2023г.;
- Дългосрочна програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Полски Тръмбеш за периода 2020-2030г.;
- Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Община Полски Тръмбеш;
- Общинска програма за закрила на детето.

През годините администрацията на Общината е натрупала богат опит в подготовката и успешната реализация на проекти и инициативи в различни области от социално-икономическия живот на територията. В рамките на периода 2014-2020 г. Община Полски Тръмбеш е изпълнила редица проекти с външно и собствено финансиране:

Таблица 91: Реализирани проекти и инициативи на Община Полски Тръмбеш

Показател	2014-2020г.
Общ брой проекти	107
Обща стойност на проектите (в лв.)	19 823 175,26
Обща стойност на полученото финансиране /европейско и национално / (в лв.)	17 472 407,56
Обща стойност собствен принос (в лв.)	2 350 767,70
Население към 31.12.20 г. (брой)	12 363
Привлечени средства (БФП) на 1 човек (лв.)	1 413,28
Привлечени средства на 1 човек (лв.) - само от Община Полски Тръмбеш	190,15

Източник: Община Полски Тръмбеш, ИСУН

За периода 2014-2020 год. са изпълнени общо 107 бр. проекти и инициативи на обща стойност 19 823 175,56 лева, подготовката на част, от които е започната през периода 2007-2013 г., а реалното им изпълнение е в периода 2014-2020 год. Посочените проекти са финансирани от различни Европейски фондове и програми, в т.ч. и международни такива, като Програма „Interreg V-A Romania-Bulgaria“, държавни политики и програми, като част от тези проекти са самостоятелно финансирани от Общинския бюджет на Община Полски Тръмбеш.

Изводи и заключения:

- Община Полски Тръмбеш има добре изградена структура на управление с административен капацитет и технически ресурс за обезпечаване на своите дейности. Това показва една установена, работеща структура, която е изградила

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

работна среда, позволяваща безпроблемното управление на Община Полски Тръмбеш.

- Администрацията на Общината е натрупала богат опит за управление на проекти, финансирани по различни донорски програми, като успява да разработи и проекти, които финансира със собствени средства.
- Бързо променящите се нормативни разпоредби и условията на финансиращите програми, както и с въвеждане на нови методи и практики на управление, изискват непрекъснато обучение на служителите и актуализиране на работните процеси;
- Във връзка с нарастващата необходимост за привличане на средства от европейски и национални донорски програми с цел инвестиции в различни сфери от социално-икономическия живот е препоръчително да бъде обособен екип, който притежава не само необходимата компетентност, но разполага и с възможност и ресурси за постоянно натоварване във времето.
- На територията на общината гражданския сектор не е достатъчно добре развит, което в известна степен затруднява сътрудничеството;
- Недостатъчно ефективно и формално сътрудничество между заинтересованите страни (Общината, бизнеса и гражданите). Поради тази причина съществува вероятност взетите решения и политиките на Общината да се подкрепят от малко на брой хора;
- Има необходимост от дейности по разработване и прилагане на мерки за повишаване на информираността за общинската политика и услуги;
- За да бъде преодоляна слабата инициатива, ниска степен на сътрудничество и отказ от поемане на отговорност от страна на бизнеса и гражданите при вземането на решения и тяхното прилагане е важно и необходимо повече включване на бизнеса и гражданите в управлението на общината. Това може да бъде постигнато чрез разработване и прилагане на различни механизми за участие на гражданите и бизнеса в процеса по вземане на решения.

8. Анализ на състоянието на селищната мрежа, жилищния сектор и сградния фонд

8.1. Състояние на селищната мрежа.

Селищната мрежа на община Полски Тръмбеш се състои от общо 15 населени места, от които един град (общинският център Полски Тръмбеш) и 14 села.

Съгласно Параграф 1 от Допълнителните разпоредби от Наредба № 7/2003 г. на МРРБ общинският център гр. Полски Тръмбеш е от категорията „много малки градове“ (до 10 хил. жители). Останалите населени места се разпределят по категории - както следва:

- Средни села (с население от 1000 до 2 хил. ж.) - 2 бр.
- Малки села (с население от 250 до 1000 жители) - 9 бр.
- Много малки села (с население до 250 жители) - 3 бр.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Селищата са възникнали вследствие на благоприятни природни и климатични условия, наличие на водоизточници, плодородни почви и др. като до голяма степен структурите им са продиктувани от топографските условия на територията. Териториалното разположение на селищната мрежа в общината следва характера на релефа и развитието на общината. Вследствие на топографията на територията са се формирали няколко типа селищни структури. По-големите селища са разположени сред земеделските земи и най-често са с компактна структура.

Промислените зони преобладават в периферията на общинския център – град Полски Тръмбеш, тъй като там са разположени основната част от предприятията, където е обособена югозападна промишлена зона. В общинския център са съсредоточени основните административни, производствени, транспортни, образователни, обслужващи и културни дейности, което определя съществуващата структура на селищната мрежа по-скоро като „моноцентрична“. В селата са съсредоточени основно селскостопанските дейности, които са главно на ниво лично стопанство, както и няколко новосъздадени предприятия, свързани с хранително-вкусовата промишленост, производствена и складова инфраструктура.

Структурата на пътищата от националната и общинската мрежи е организирана по начин, който осъществява удобни връзки, както между отделните села, така и между общинския център и всяко едно от съставните села. Пътната и железопътната инфраструктури се допълва от подходящи връзки, като републиканската мрежа е то съществено значение. Това дава възможност за добра свързаност и със съседните общини. Необходимо е да се отбележи, че въпреки благоприятната конфигурация на пътната мрежа, нивото на комуникация между населените места в общината в т.ч. и със съседните ѝ общини на този етап е затруднено. Това се обуславя от лошото физическо състояние на голяма част от общинските пътища.

Въпреки че на територията на община Полски Тръмбеш се наблюдава сравнително добре развита и балансирана във физическо отношение структура на селищната мрежа и пътните връзки е налице дисбаланс между демографските, икономическите и социалните характеристики на общинския център и останалите населени места. Поради демографските тенденции, в една немалка част от селата не може да се осигури пълноценно развитие на обществените услуги. Неудовлетворително е и състоянието на благоустрояването. Установен е недостатъчен капацитет и честота на средствата на масовия обществен пътнически транспорт. Може да се каже, че условията, осигуряващи качеството на живот, възможностите за реализация на потребностите и икономическият потенциал на жителите на града са много по-благоприятни спрямо населението в селата. Предвижданията по отношение на по-големите села, както опорните селища и останалите села са насочени към интензификация на ползването на териториите им, намаляване на диспропорцията в развитието на обществените и стопанските активности. Това е планирано да бъде извършено при съхраняване и съвременно развитие на основните средищни и функционални характеристики и оптимална реализация на ресурсите, осигуряващи поминъка. Така ще се осигурят условия за подобряване качеството на живот и задържане на местното население, а също и стимулиране на посещенията на тези села, както и евентуално на заселванията. Стремелът е постепенно

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

да се утвърди „полицентричен“ модел на урбанистично развитие. Именно в тази посока в Общия устройствен план се залага:

- ✓ Незначително увеличаване на урбанизираните територии на някои населени места, в повечето случаи изключени от регулация застроени терени. Такива случаи има в : гр. Полски Тръмбеш и селата Масларево, Обединение, Страхилово, Куцина, Петко Каравелово, Стефан Стамболово и Раданово;
- ✓ Включването на производствени терени (най-често бивши стопански дворове) в строителните граници на населените места – Обединение, Масларово, Климентово, Каранци, Орловец, Куцина и Полски Сеновец. Това са потенциалните терени, които могат да привличат инвестиции, както и да подпомагат разкриването на нови работни места;
- ✓ Дейностите, свързани с експлоатацията на културното наследство в туризма трябва да бъдат обвързани с опазването на културните ценности и адекватната грижа за тях;
- ✓ В рамките на урбанизираните територии да се повиши процентът на обществените озеленени пространства и да се подобри тяхното качество чрез подмяна на растителността, където това е необходимо, обзавеждане на пространствата и озеленяване на поречието на реките.

8.2. Жилищен сектор и сграден фонд

За последните седем години темповете на строителство на жилища в община Полски Тръмбеш е много слабо. Данните от таблицата по-долу, показват, че между 2013г. и 2019г. жилищата нарастват едва 6 броя. Това увеличение е отчетено в две от годините – 2014г. и 2017г., когато са построени по 3 нови жилища, като в тези години жилищната площ се е увеличила, съответно: за 2014г. с 138 м² и за 2017г. с 199 м². На територията на общината има изградени 9139 жилищни сгради с 611 584 м² жилищна площ към края на 2019г..

Таблица 92: Брой жилищни сгради и жилищна площ в м² на територията на община Полски Тръмбеш

Община		Жилищни сгради към 31.12. (брой)						
Код по ЕКАТТЕ	Име	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
VTR26	Полски Тръмбеш	9 133	9 136	9 136	9 136	9 139	9 139	9 139
Община		Жилищна площ към 31.12. (кв.м.)						
Код по ЕКАТТЕ	Име	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
VTR26	Полски Тръмбеш	544961	545099	545099	545099	545298	545298	611584

Източник: НСИ

По данните в Общия устройствен план е видно, че най-голямо строителство в общината има през периодите до 1945г – **3 348бр. жилищни сгради** и в периода 1946-

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

1960 г. — **3 249бр. жилищни сгради**. В периода след 1970 год. се наблюдава постепенно намаляване на строителството, като в периода между 2001 - 2011 година на територията на общината са построени едва 70 жилищни сгради.

Таблица 93: Брой жилищни сгради по времеви период на построяване

Времеви период по години	Жилищни сгради, брой	Жилищни сгради, относителен дял - % от общия брой
общо	9139	100%
До 1945	3348	36,63
1946-1959	3249	35,55
1961-1970	937	10,25
1971-1980	419	4,58
1981-1990	240	2,63
1991-2000	122	1,33
2001-2011	70	0,77
2012-2019	754	8,25

Източник: по данни от НСИ и ОУП – Община Полски Тръмбеш

При сравнение между двете таблици става ясно, че в рамките на три години между 2011 и 2013г., което е именно в периода на строителен бум в страната на територията броят на жилищните сгради е нарастнал с 748, след което се отчита срыв, тъй като между 2013 и 2019г. са построени само 6бр..

Фиг. 26

Интересен е фактът, че новото строителство на жилища след 2000год. е почти равно разпределено между общинския център и селата в общината. Не се наблюдава превес на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

желаещите да се сдобият с нови жилища в града спрямо тези в селата, поради което може да се предположи, че една голяма част от селата запазват своята жизнеспособност.

Преобладаващите жилища в община Полски Тръмбеш са тухлени с гредоред - 5920 жилища; следват жилища, строени с други материали — 1774 жилища и тухлени жилища с бетонна плоча — 1190бр.

Таблица 94: Брой жилища по материал на външните стени на сградата

Области, общини, населени места	Жилища общо	По конструкция				
		Панели	Стомано-бетон	Тухлени с бетонна плоча	Тухлени с гредоред	Други
община Полски Тръмбеш	9139	73	182	1190	5920	1774
с. Вързулица	194	0	1	3	177	13
с. Стефан Стамболово	329	0	3	5	198	123
с. Иванча	480	1	0	43	215	221
с. Каранци	319	0	0	7	171	141
с. Куцина	396	2	1	6	360	27
с. Климентово	448	0	7	43	239	159
с. Масларево	460	0	2	67	377	14
с. Обединение	804	0	2	6	767	29
с. Орловец	451	0	1	8	183	259
с. Павел	485	0	0	5	423	57
с. Полски Сеновец	617	0	2	11	355	249
гр. Полски Тръмбеш	2097	65	154	858	827	193
с. Раданово	702	1	7	47	500	147
с. Петко Каравелово	640	4	1	68	545	22
с. Страхилово	717	0	1	13	583	120

Източник: НСИ

Видно е, че голяма част от жилищните сгради са построени преди повече от 50 години, като те съставляват около 82,44% от общия жилищен сграден фонд на територията на общината. Тези сгради са с ниска енергийна ефективност – значително енергоемки, с големи загуби на енергия, остарели инсталации и др.

С цел подобряване на енергийната ефективност в общината е реализиран един проект през 2016-2017 г. на блок „Слънце“ (с РЗП 4602,95м² и 144 общо брой живущи) с финансовата подкрепа на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради. Това показва, че на този етап дейностите за повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради са крайно недостатъчни и е от голямо значение да бъдат проведени мероприятия за насърчаване на прилагането на мерки за повишаване енергийната ефективност, както на многофамилните, така и на еднофамилните жилища. Данните в Общия устройствен план показват, че към 31.12.2015г. единствено в гр. Полски Тръмбеш има сгради на 3- (165бр.), 4-и (186бр.), 5- (331бр.), 6- (18бр.) и 8- (22бр.) етажа, част от които всъщност представляват многофамилните жилищни блокове. Очевиден е фактът, че

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

еднофамилните едно- и дву- етажни сгради са преобладаващата част. В селата липсват многофамилни жилищни сгради.

Данните в ОУП на общината показват, че средният брой лица на едно жилище за община Полски Тръмбеш е 1,46, което говори за обезлюдяването на населените места в общината. Основната част от жилищната площ на територията в зависимост от собствеността е частна.

Сградите общинска собственост с РЗП над 250 м² са общо 61 броя. Полезната площ на сградите, които са държавна и общинска собственост е по-малко от 1% от общия сграден фонд на общината. Въпреки малкия си дял тези сгради са от съществено значение за жителите на територията, тъй като са центрове за предоставяне на социални, културни, административни, спортни услуги. От Програма за енергийна ефективност на Община Полски Тръмбеш за периода 2021-2023г. и данните за изпълнените проекти е видно, че 26,23% от общинските сгради са с реализирани дейности с цел повишаване на енергийната ефективност на сградния фонд:

- ✓ Сгради, общинска собственост с изпълнени мерки по енергийна ефективност с енергийно обследване през 2014-2018 г. са: 2 училища, 1 детска градина, 2 народни читалища, сградата за социални услуги, библиотеката към читалището в с. Петко Каравелово и залата за тенис маса в гр. Полски Тръмбеш. На тези общо 8 на брой обществени сгради са извършвани строително-ремонтни дейности, свързани с подмяна на дограма по част от фасадите, ремонти на ОВ, ВиК и ел. системи;
- ✓ Сгради, общинска собственост с извършени ремонти и изпълнени мерки за енергийна ефективност, без енергийно обследване за периода 2014-2020 г. са: 4 народни читалища, 1 детска градина, историческия музей, плувния комплекс „Добри Динев“ и общинския хотел в гр. Полски Тръмбеш. На тези общо 8 на брой обществени сгради са извършвани основно смяна на дограмата, на осветителните тела с енергоспестяващи и изграждане на соларни инсталации при някои от тях.

От представените данни за състоянието на жилищния фонд в община Полски Тръмбеш, могат да бъдат направени следните изводи:

- Жилищната площ покрива нуждите на населението на територията. Средният стандарт на обитаване в населените места на община Полски Тръмбеш, определен от жилищната територия (бруто) кв.м/жител в общината отговаря на установените законови норми;
- Интересът за построяване на нови жилищни сгради след 2000г. е почти изравнен между жителите на града и селата, което показва, че една голяма част от селата на този етап запазват своята жизнеспособност.
- Инвестиционната активност в сферата на жилищното строителство през последните 25 години е ниска. Около 82,44% от общия жилищен сграден фонд на територията на общината е построен преди повече от 50 години. Едва 10% от жилищата напр. са строени след 2000г. Това може да се дължи от една страна на постоянното намаляване на населението, а от друга на наличие на задоволени жилищни потребности, поради което липсва необходимост от нови жилища.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Фактът, че много голяма част от сградите са построени преди 1980 год. предполага висока степен на амортизация, неудовлетворителни конструктивни характеристики, висока енергоемкост, което предполага необходимостта от ремонт, рехабилитация и мерки за енергийна ефективност или на подмяната им с ново строителство. Това в голяма степен може да се каже и за много от еднофамилните жилищни сгради на територията.
- Налице е ниско ниво на инициатива сред местното население за прилагане на мерки за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради. В гр. Полски Тръмбеш има само един реализиран проект „Саниране на жилищни сгради“ по Национална програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради, изпълнен в периода 2016-2017г. .
- Предвид факта, че дейностите за повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради са крайно недостатъчни от голямо значение е да бъдат проведени мероприятия за насърчаване на прилагането на мерки за повишаване енергийната ефективност, както на многофамилните, така и на еднофамилните жилища, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии.;
- Публичните сгради са в добро общо състояние. През годините Общината е реализирала редица проекти с ремонт, реконструкция и подобряване на енергийните характеристики на част от обществените сгради на територията.
- Все още част от тези сгради се нуждаят от ремонтни дейности, а голям дял от тях и от промяна на методите за отопление, тъй като все още се използват конвенционалните – въглища, дърва и нафта.

Тези изводи водят до заключението, че по отношение потребностите на настоящото постоянно население не се налага допълнително жилищно строителство, освен за изграждане на общински жилища за реализиране на социални политики. Може да се прогнозира, че в сферата на жилищното строителство и обществения сграден фонд, основният дял от инвестиционните инициативи от страна на населението и общинската администрация през следващите години ще бъдат насочени към саниране, използване на ВЕИ, реновиране на личните жилища, респ. подмяна на съществуващите жилищни сгради с ново строителство.

9. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината

Община Полски Тръмбеш е разположена в североизточната част на великотърновския регион в централна Северна България. На изток граничи с общините Бяла и Стражица, на юг с община Горна Оряховица, на запад с община Павликени и на север с община Свищов. Общинският център отстои на 45 км. от град Свищов, на 36 км. от град Велико Търново, на 35 км. от град Павликени, на 33 км. от град Горна Оряховица, на 22 км. от град Бяла и на 40 км. от град Стражица. През община Полски Тръмбеш преминават главните пътни връзки между икономическите центрове в северна България: София – Плевен – Русе, Русе - Велико Търново – прохода на Републиката и бъдещата АМ „Хемус“,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

която ще осигури директна връзка със София, Търговище и Варна. Това местоположение и транспортна свързаност от една страна може да бъде предимство, но и недостатък за развитието на община Полски Тръмбеш. В това отношение съществува потенциал, който не е до край оползотворен.

9.1. Влияние на общините Велико Търново и Горна Оряховица

В непосредствена близост до Полски Тръмбеш са Велико Търново и Горна Оряховица, които през последните години са основен двигател на икономиката в областта. По отношение на индустриалното производство Горна Оряховица и Велико Търново се разглеждат като една промишлена зона, поради това че са много близо един до друг. Така те се превръщат в гравитационен център, който става основен източник на доход за предприятията и хората от съседните по-слабо развити селски територии, каквато е община Полски Тръмбеш.

При съпоставка на демографските данни, заетостта, доходите и икономиката на община Полски Тръмбеш се вижда, че при сравнително ниска степен на миграция, дори и с положителен баланс през 2020 г., намаляването на трудоспособното население е незначително, но неговата заетост в предприятия от територията на Полски Тръмбеш е два и повече пъти по-ниска в сравнение с тази в областта, съгласно коефициентите на заетост и икономическа активност по-горе. Така възниква хипотеза, при която местното трудоспособно население не променя своето местожителство (Полски Тръмбеш), но намира работа и трудова заетост в предприятия на територията на Горна Оряховица и Велико Търново. Тези хора от една страна формират собствени доходи, част от които харчат в населеното място, където живеят, а от друга създават добавена стойност в икономиките на съседните две общини, а не в местната икономика на Полски Тръмбеш. Изглежда, че няма достатъчно икономически агенти на територията на община Полски Тръмбеш, които да развиват по-машабна дейност, да предложат алтернативни форми на доход и кариерно развитие.

Прави впечатление, че местните хора така си живеят от години и очевидно са се адаптирали към условията на средата и са влезли в режим на оцеляване. В дългосрочен план обаче този начин на живот не допринася за развитие на местната икономика и може да окаже негативно влияние върху качеството на живот - облагородяване на населените места, социалните, образователните, здравните и публичните услуги. Проучването на територията установи, че една част от местните здравни услуги например се предлагат от икономически агенти идващи от Горна Оряховица и Велико Търново.

Налице е необходимост от повече инвестиции, разширяване на производството, диверсификация и създаване на алтернативни форми на заетост и доход на територията на община Полски Тръмбеш.

9.2. Сътрудничество с община Павликени, област Велико Търново

Сътрудничеството между общините Полски Тръмбеш и Павликени е много добро. В близкото минало двете общини учредяват МИГ „Павликени и Полски Тръмбеш“, подготвят обща стратегия за ВОМР, която има за цел социално-икономическо развитие на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

територията на двете общини. Стратегията за ВОМР получава подкрепа от ПРСР, ПРЧР и ОПНОИР за периода 2014 – 2020 г. и към момента е в процес на изпълнение. Бюджета на стратегията надхвърля 5 млн.лева, които са насочени към икономически, социални, културни, образователни, спортни, публични дейности и проекти на местни физически и юридически лица – фирми, НПО, културни институции и общини. В бъдеще, чрез финансовата подкрепа на СПРЗСР за периода 2021 – 2027 г. този проект ще бъде продължен, предоставяйки повече възможности за развитие на териториите на общините Павликени и Полски Тръмбеш.

9.3. Сътрудничество с община Бяла, област Русе

✓ Здравеопазване

Потенциал за сътрудничество има и с община Бяла, област Русе. Това може да стане в областта на здравеопазването и необходимостта от спешна помощ. Най-близката многопрофилна болница за активно лечение е тази в гр. Бяла (22 км.), въпреки че спешния център в Полски Тръмбеш се управлява от държавната структура във Велико Търново. В разгара на пандемията от COVID – 19 и необходимостта от бърза спешна помощ кара голяма част от населението на Полски Тръмбеш да ползва услугите на болницата в гр.Бяла. В тази връзка може да възникне необходимост от съвместни проекти и инициативи на двете общини – Полски Тръмбеш и Бяла.

✓ Отпадъци

Община Полски Тръмбеш в партньорство с общините Бяла, Борово, Ценово, Две могили и Опака участва в Регионалното сдружение за управление на отпадъците за регион Борово, което с подкрепата на безлихвен заем от ПУДООС изгради Регионално депо за неопасни отпадъци (РДНО). Регионалното депо се управлява от Общинско предприятие „Регионално депо БЯЛА” с предмет на дейност организация по управление на неопасни отпадъци, в съответствие с допустимите за „прием“, „първично третиране“, „временно съхранение“ и „крайно обезвреждане“ в депо-кодове отпадъци, които са посочени конкретно в условията на издаденото комплексно разрешително по чл. 117, ал. 1 от ЗООС, генерирани на територията на 6 общини членки на сдружението. От 2019 г. насам всички битови, строителни и други събрани от територията на община Полски Тръмбеш отпадъци се извозват към депото в Бяла за сепариране, третиране и рециклиране.

9.4. Сътрудничество с община Свищов, област Велико Търново

Един от партньорите на община Полски Тръмбеш в подготовката на ПИРО е община Свищов. Двете общини имат сходни проблеми и идеи за общи инициативи и проекти в областта на отпадъците, здравеопазването и туризма. В рамките на две работни срещи се определиха, кои са онези съвместни проекти, които биха могли да се интегрират и осъществят в реализацията на ПИРО.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

✓ Отпадъци

В областта на отпадъците това са съвместни проекти и дейности за сепариране, рециклиране и обработка, както и подготовка за повторна употреба. Предвижда се изграждане на смесена площадка за временно съхранение и третиране, както и закупуване на техника за сепариране, рециклиране и обработка на отпадъци на територията на община Полски Тръмбеш. Едновременно с това се планират дейности за подобряване на базата от знания, относно **кръговата икономика**, мониторинга на отпадъците и потоците от материали. Сътрудничеството между двете общини в реализирането на подобни проекти ще даде възможност и ресурс за развитие на кръгова икономика както на територията на двете общини, така и в съседните общини от другите области на СЦР. Част от рециклираните отпадъци могат да бъдат върнати за повторна употреба в предприятията, така че да насърчат предприемачите към инвестиции и дейности, щадящи околната среда.

✓ Туризм и възможности за трансгранично сътрудничество

Богатото културно-историческо наследство на Полски Тръмбеш и Свищов дават основание за съвместни дейности и инициативи в областта на туризма. Това може да стане в рамките на трансгранично сътрудничество с община Зимнич (Румъния). Проектът на трите общини може да включва създаване на обща концепция за популяризиране и дигитално експониране, маркетинг и реклама на културното наследство, както и създаване на интернет портал, участия в специализирани туристически борси и изложения. По такъв начин всяка една територия ще извлече полза от своето сътрудничество с другите участници в проекта.

✓ Здравеопазване

На територия на община Полски Тръмбеш работи специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация (СБПЛР) „Минерални бани - Полски Тръмбеш“ ЕООД. Това е високо технологична болница за физикална, рехабилитационна медицина и телемедицина (- [СБПЛР Минерални бани Полски Тръмбеш \(mb-polskitrambesh.com\)](http://mb-polskitrambesh.com)), която в своята дейност, за разлика от болницата в Свищов използва лечебните свойства на минералната вода, открита на територията.

От друга страна на територията на Община Свищов функционира Многопрофилна болница за активно лечение „Д-р Димитър Павлович“ ЕООД в гр.Свищов. В болницата се прилагат предимно добре познати и конвенционални практики за лечение, а центърът за рехабилитация, който може да използва минералната вода в града не функционира.

Предвид това двете общини се нуждаят от модернизация на материалната база за предоставяне на здравни услуги, трансфер на добри практики по между си и сътрудничество при въвеждане на нови и иновативни технологии за лечение на населението. Това ще стане чрез съвместен проект между Община Свищов и Община Полски Тръмбеш. Проектът може да включва закупуване на софтуер и обучения за телемедицина, дигитализация, иновативни методи и технологии за болнично и извънболнично лечение, като напр: обучение на парамедици, софтуер за мониторинг на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

получаването и разходването на лекарствените средства и др., както и провеждане на здравни кампании сред населението, в т.ч. в училища и детски градини и уязвими групи с цел повишаване на здравната култура.

10. Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на община Полски Тръмбеш

На територията на община Полски Тръмбеш са предвидени три големи инфраструктурни проекта с национално и регионално значение, както следва:

- Доизграждане на автомагистрала „Хемус“;
- Изграждане на магистрала Русе – Велико Търново;
- Преминаване на газопровод „Балкански поток“ през община Полски Тръмбеш.

Основен акцент в развитието на транспортната инфраструктура в СЦР ще бъде доизграждането на транспортните коридори, в т.ч.: доизграждане на автомагистрала „Хемус“ и изграждане на магистрала Русе – Велико Търново. Изпълнението на тези проекти ще допринесе за постигането на Специфична цел 3.1: Развитие на транспортната и цифрова инфраструктура по Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност от ИТСП на СЦР.

10.1. Доизграждане на автомагистрала „Хемус“

Един от предвидените изходи на АМ „Хемус“ е на 222,7 км. на с.Куцина, община Полски Тръмбеш, което прави връзка с Републикански път I-5. Първокласният път I-5 е част от Републиканската пътна мрежа с направление север-юг - от Русе до ГКПП Маказа с обща дължина от 393 км. – трети по големина в страната. Трасето преминава през територията на 6 административни области: Русе, Велико Търново, Габрово, Хасково и Кърджали. В участъка от Русе до Хасково този път съвпада с Европейски път E85, който преминава през гр. Полски Тръмбеш и селата Раданово, Петко Каравелово и Куцина, пресича река Росица и през село Поликраище достига до село Самоводене, където отново продължава покрай левия бряг на Янтра, навлизайки в предбалкана и преминавайки през Велико Търново към гр. Дебелец и прохода на Републиката. Този път е с най-голямо значение за социално-икономическото развитие на община Полски Тръмбеш.

10.2. Изграждане на магистрала Русе – Велико Търново

В рамките на ИТСП на СЦР за периода 2021 – 2027 г. се предвижда и изграждане на магистрала Русе – Велико Търново, която е част от Паневропейски транспортен коридор 9 и Европейски път E85. Планираната дължина на автомагистрала „Русе – Велико Търново“ е около 133 km, като е одобрен комбинираният вариант, който дублира първокласен път I-5. Автомагистралата ще започва при град Мартен в близост до Русе и ще свършва при Дебелец, южно от Велико Търново. Трасето ще минава покрай Горна Оряховица, Полски Тръмбеш, Бяла и Две могили. Изпълнението на проекта ще стане със средства от ЕИБ в периода 2022 – 2027 г.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Доизграждане на АМ „Хемус“ и АМ „Русе – Велико Търново“ ще осигурят бърза и директна връзка на община Полски Тръмбеш с цяла северна България по трасето София – Варна (изток - запад) и Румъния през Русе – Велико Търново (север - юг).

10.3. Преминаване на газопровод „Балкански поток“ през община Полски Тръмбеш

Балкански поток е газопровод на територията на България, позволяващ пренос на природен газ от Турция към Сърбия. Проектът е продължение на „Турски поток“ и включва полагането на около 480 km тръби с диаметър 1200 mm, както и изграждането на две нови компресорни станции („Нова Провадия“ и „Расово“) и една нова измервателна станция. Входната точка на газопровода у нас е при Странджа/Малкочлар, а изходът му е при Киреево/Зайчар. Тръбата е свързана със съществуващата газопрееносна мрежа на „Булгартрансгаз“ на пет места – при компресорна станция (КС) Странджа, при КС „Лозенец“, в района на с. Златина, община Провадия, при КС „Вълчи дол“ и КС „Полски Сеновец“, община Полски Тръмбеш.

През територията на община Полски Тръмбеш преминава северният полупръстен на националната газопрееносна система. Магистралният газопровод е с диаметър 700 mm и една от седемте компресорни станции попада в землището на с.Полски Сеновец, община Полски Тръмбеш. Досега общината не е използвала възможностите за газоснабдяване от преминаващия през нейна територия газопровод, но обект „Газификация гр. Полски Тръмбеш“ е включен в описа на новите енергийни обекти, които трябва да се изградят, и включат към общия енергиен баланс на страната

Успешното изпълнение на трите национални проекта ще създаде предпоставки за привличане на чужди и местни инвеститори на територията на община Полски Тръмбеш, които да инвестират във високотехнологични производствени, логистични и складови дейности, което ще допринесе за диверсификация на икономическите дейности и създаване на алтернативни форми за доход в местната икономика.

11. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT-анализ)

Проведеното изследване по тематични направления и по сектори позволява да се систематизират основните предимства, недостатъци, възможности и заплахи (SWOT) на територията на общината, което да послужи за определяне на насоките за нейното развитие, като бъдат взети предвид и данните от проведените професионални и публични консултации.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

SWOT Анализ		SWOT Анализ	
Силни страни	Слаби страни	Възможности	Заплахи
География, икономика и инфраструктура		География, икономика и инфраструктура	
Много добра свързаност на община Полски Тръмбеш със съседни на нея общини, областни градове от СЦР и столицата на страната, посредством националната пътна инфраструктура. През общината преминават 5 пътя от републиканската пътна мрежа, както и участък от жп линията Русе-Горна Оряховица-Стара Загора.	Забавяне на изграждането на автомагистрала "Хемус" магистрала "Русе-Велико Търново". Територията на община Полски Тръмбеш се възприема по-скоро като транзитна, въпреки много добрата свързаност с републиканската пътна мрежа. В това отношение е налице потенциал, който към момента не е усвоен.	Доизграждане на автомагистрала "Хемус" и изграждане на магистрала "Русе-Велико Търново", които ще минат през територията на община Полски Тръмбеш (планирано за СЦР). Развитие на трансграничното сътрудничество със страните по поречието на р. Дунав и Черно море, както и потенциал за инвестиции в логистични центрове и съпътстващите ги услуги, обслужващи възлови транспортни участъци	Територията на община Полски Тръмбеш да остане по-скоро транзитна, през която се преминава с ниско ниво на инвестиции в логистични, складови, транспортни дейности и индустриални зони. Забавяне или неосъществяване на проектите за АМ "Хемус" и АМ "Русе-Велико Търново".
Добра пътна свързаност между отделните населени места на територията на община Полски Тръмбеш	Лошо състояние на пътища IV клас (общинска инфраструктура).	Ремонт и рехабилитация на общинските пътища	Влошаване състоянието на общинските пътища. Лоша организация и управление на проектите и дефицит на финансови средства
Добро покритие на електроснабдителната мрежа - всички населени места са електрифицирани. Наличие на две компресорни станции за газ, свързани с националната мрежа.	Ниска степен на диверсификация на енергийните източници, системи и ресурси (ВЕИ и газ). Преобладаващо на територията се използват конвенционалните енергийни източници: въглища, дърва, нафта. Потенциала на газовите компресорни станции за газоснабдяване на Полски Тръмбеш не се използва.	Изграждане на газоснабдителна мрежа и газификация на гр. Полски Тръмбеш. Изграждане и внедряване на слънчеви системи и ВЕИ за публични, производствени и частни нужди. Подобряване на енергийната ефективност на жилищни и публични сгради на територията	Забавяне или неизпълнение на проект за газоснабдяване на гр. Полски Тръмбеш. Липса на интерес и икономическа рентабилност за прилагане на енергоефективни мерки и ползване на ВЕИ. Лошо управление и дефицит на финансови средства.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Много добро състояние на телекомуникационна мрежа, осигуряваща достъп до телефон, телевизия и интернет на територията на община Полски Тръмбеш. Висока диверсификация и конкуренция на предлаганите телекомуникационни и куриерски услуги. Осигурен широколентов достъп до интернет за града и по-голямата част от населените места	Недостатъчно добре гарантирани сигурност и качество на интернет връзката, по-силно изразено в малките населени места. Налице е изоставане спрямо големите градски центрове по отношение на въвеждане на новите технологии като 5G.	Инвестиции в разширяване капацитета на телекомуникационната мрежа и внедряване на нови технологии (5G) от страна на националните и местните оператори.	Липса на достатъчно потребление и икономическа обосновка за инвестиции в областта на телекомуникациите
На територията на община Полски Тръмбеш са добре развити: 1) Селско, горско и рибно стопанство - сектор А; 2) Преработващата промишленост – сектор С; 3) Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети - сектор G. Благодарение на тези сектори производителността на един нает в икономиката през последните години нараства. В сектор А, С и G функционират 70 % от всички предприятия, работят 48 % от всички наети лица на трудово и служебно правоотношение, генерират над 86% от нетните приходи от	Преобладаващата част от земеделските производители са растениевъди, отглеждат предимно зърнени култури Икономическата активност в рибното стопанство е доста слаба, имайки предвид ресурсите, които територията предлага	Диверсификация на селскостопанските дейности. Стимулиране въвеждането на ИКТ технологии. Инвестиции в модернизация на земеделските стопанства и преработката на земеделски продукти. Насърчаване за преход към кръгова икономика и намаляване на ресурсната и енергийна зависимост Наличие на съоръжения и водни ресурси за развитие на рибното стопанство. Повишаване на предприемаческата активност и реализиране на проекти в бранша.	Намляване на предприемаческата активност. Отглеждането на някои плодове и зеленчуци е неатрактивно за земеделските производители, а при някои култури и нерентабилно. Лошо управление на стопанствата. Лошо стопанисване и не оползотворяване на водните съоръжения и ресурси на територията.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

<p>продажби и формират над 90% от инвестициите в местната икономика за 2018 г.; Производителността в преработващата промишленост е с най-голяма ръст през последните години.</p>	<p>Горското стопанство по традиция се управлява от държавни структури и организации</p> <p>Конкурентоспособността на местна икономика намалява. С намаляване на нетните приходи от продажби за периода 2013 – 2018 г., освен разходите за ДМА, намалява и средносписъчния брой на наетите лица на трудово и служебно правоотношение.</p> <p>През последните 3 години чуждите инвеститори се оттеглят от територията на община Полски Тръмбеш.</p>	<p>Повишаване на икономическата активност от частни собственици, сдружения и оператори на горски територии</p> <p>Насърчаване на предприемачеството, което да разкрива нови работни места, създава алтернативни форми на доход и възможности за кариерно развитие. Инвестиции в диверсификация на дейностите. Развитие на логистични центрове и услуги, които да обслужват бъдещия трафик от АМ "Хемус" и АМ "Русе - Велико Търново".</p> <p>Подкрепа за развитие на предприемаческата екосистема, вкл. привличане на чуждестранни инвестиции</p>	<p>Липса на интерес и слаба икономическа активност, от страна на собственици и стопани на горски територии</p> <p>Ниска предприемаческа активност, дефицит на квалифицирана работна ръка, недостатъчна реклама и популяризация на възможностите за инвестиране. Неефективно сътрудничество между заинтересованите страни.</p> <p>Лоша конюнктура и макрорамка. Слаб маркетинг и реклама. Лоша инфраструктура. Липсата на квалифицирана работна ръка. Незадоволителни резултати при формиране на партньорства и междусекторни сътрудничества.</p>
<p>Нивото на услугите свързани с туризма на територията на община Полски Тръмбеш е сравнително добро (5 места за настаняване 29 заведения). Това се отнася и за състоянието на</p>	<p>Туристическия потенциал, произтичащ от природната, среда културното наследство и минералната вода е слабо усвоен.</p>	<p>Инвестиции в инфраструктура за по-широк достъп на минералните извори до гражданите, бизнеса и възможностите, които те предлагат. Стимулиране на балнеоложки и СПА туризъм</p>	<p>Не оползотворяване на условията за развитие на белнеоложки и СПА туризъм</p>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

<p>природната среда. Има наличие на минерални извори с потенциал за развитие на СПА туризъм и богато културно-историческо наследство, които са предпоставка за развитие на интегриран туристически продукт. Сравнително добро е състоянието на транспортната инфраструктура и условията за спорт в града.</p>	<p>Възможностите за настаняване се характеризират не само с ограничения избор, но и с по-ниската категория на обектите.</p> <p>Град Полски Тръмбеш е позната дестинация повече сред хората, които посещават специализираната болница за продължително лечение и рехабилитация, а не толкова сред туристите. Поради тази причина се предлагат стандартни хотелиерски и ресторантьорски услуги, които съвсем не са достатъчни да привличат повече посетители с цел отдих.</p> <p>Ниска степен на популярност и дигитализация на културно-историческото наследство на територията на община Полски Тръмбеш</p>	<p>Инвестиции в по-висока категория места за настаняване за големи групи и платежоспособни туристи. Насърчаване на предприемачеството.</p> <p>Облагородяване на населените места – улици, публични пространства, сгради, зелени площи и градска мобилност. Опазване на околната среда – пречиствателна станция за отпадни води в гр. Полски Тръмбеш. Проучване, социализиране, дигитализиране и популяризиране на културно-историческо и природно наследство, както и на възможностите за туризъм на територията на община Полски Тръмбеш. Участия на туристически борси и изложения. За тази цел е необходима нова Програма за развитие на туризма за периода 2021 – 2027 г.</p>	<p>Слаба предприемаческа активност. Територията на община Полски Тръмбеш да остане непопулярна и нискобюджетна туристическа дестинация.</p> <p>Неусвоен потенциал за развитие на комплексен туристически продукт на база богатото културно-историческо наследство и минералните води на територията. Лоша конюнктура на пазара, силна конкуренция и промяна в търсенето на туристически продукти.</p>
Градска среда и населени места		Градска среда и населени места	
<p>Жилищната площ покрива нуждите на населението на територията. Интересът за построяване на нови жилищни сгради е почти изравнен между жителите на града и селата, което показва, че една голяма част от селата на този етап запазват своята жизнеспособност.</p>	<p>Около 82,44% от общия жилищен сграден фонд на територията на общината е построен преди повече от 50 години. Тези сгради са с ниска енергийна ефективност, остарели инсталации и др. Налице е ниско ниво на инициатива сред местното население за прилагане на мерки за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради. Има</p>	<p>Възможности за обновяване, енергийна ефективност, вкл. ВЕИ на жилищни сгради, както многофамилни и еднофамилни сгради. Повишаване на активността и информираността сред местните жители относно прилагнето на мерки за енергийна ефективност на жилищните сгради и ползите от тях, както на многофамилните, така и на</p>	<p>Липса на интерес и отказ сред по-голяма част от жителите да използват възможностите, които предоставят донорските програми с цел подобряване на енергийните характеристики на жилищата си. Влошаване</p>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

	само един реализиран проект през изминалия програмен период по Национална програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради.	еднофамилните жилища, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии.	на битовите условия, високо енергопотребление и компрометиране на общото състояние на сградите.
Добро общо състояние на публичните сгради, предоставящи административни услуги	Една част от публичните сгради са стари и амортизирани и енергоемки.	Ремонт, реконструкция и прилагане на мерки за енергийна ефективност на публични сгради, вкл. въвеждане на ВЕИ	Влошаване на състоянието на публичните сгради, висока енергоемкост и в някои случаи влошаване на условията за работа и качеството на предлаганите публични услуги.
Добре уредено гардоустройство, което отговаря на нуждите на населението и бизнеса.	Част от уличната мрежа и междублоковите пространства не са в добро състояние и се нуждаят от ремонт и реконструкция: в някои квартали зелените площи са занемарени, има нужда от повече паркоместа и улично осветление, места за отдих и велоалеи.	Ремонт и реконструкция на част от уличната мрежа, вкл. и осветлението, облагородяване на междублоковите пространства, зелени площи и паркове, места за паркиране, градска мобилност, велоалеи и др.	Влошаване качеството на градската среда, която има нужда от постоянна поддръжка и по-добра инфраструктура
Добро териториално устройство на селата. В някои от тях са реализирани подобрения на обществената среда, което повишава качеството на живот.	Най-големия проблем в селата е състоянието на улиците и уличното осветление. В някои от селата зелените и общите пространства са занемарени.	Възможности за модернизация на уличното осветление и подобряване на уличната инфраструктура в селата на община Полски Тръмбеш	Влошаване качеството на живот и понижаване сигурността в селата
Добро ниво на предлагане на административни услуги от страна на общинската администрация	Слаба степен на дигитализация и предоставяне на електронни обществени услуги за населението и бизнеса	Въвеждане на електронно управление на услугите, които предоставя Община Полски Тръмбеш за местните жители	Затруднен достъп до административните услуги, предлагани от общинската администрация
Население, заетост, доходи и условия за развитие на човешкия потенциал		Население, заетост, доходи и условия за развитие на човешкия потенциал	
Запазена жизнеспособност и добра структура на населението.	Населението на община Полски Тръмбеш намалява с темпове, близки до тези на област Велико Търново и	Дейности за насърчаване към устойчива заетост и повишаване на предприемаческата активност	Застаряване на населението. Тенденция за намаляване на населението

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

	<p>СЦР.</p> <p>Намаляването на населението е основно поради отрицателен естествен прираст.</p>	<p>Облагорождаване на населените места и създаване на по-добри условия за живот на младите хора</p>	<p>Нарушаване на баланса в структурата по пол на местното население, който съществува към момента.</p>
<p>Трудоспособните представляват над 50% от общия брой жители, като през последните години техният дял плавно нараства. Средното годишно възнаграждение се увеличава. През 2018 г. заплата за Полски Тръмбеш е 66% от тази за област Велико Търново и 63% от размерът за СЦР</p>	<p>За периода 2015 – 2018 г. броят на наетите на трудово и служебно правоотношение за всички дейности като цяло намалява (-13%), което е 13 пъти по-бързо в сравнение с област Велико Търново и Северен централен район (СЦР).</p> <p>Заплащането на труда в сектора с най-голяма добавена стойност е сравнително по-ниско от сфери, които се дотират по един или друг начин от държавата, общината и еврофондовете.</p> <p>Повече от половината от наетите лица (62%) за 2018 г. са заети в четири сектора на местната икономика. Няма достатъчно икономически агенти на територията, които да развиват по-мощна дейност, да предложат алтернативни форми на доход и кариерно развитие. Местната икономика осигурява заетост на все по-малко хора, спрямо тази в областта.</p>	<p>Създаване на по-добри условията за бизнеса и привличане на местни и чужди инвеститори.</p> <p>Повече инвестиции, разширяване на производството, диверсификация и създаване на алтернативни форми на заетост и доход.</p> <p>Дейности за насърчаване и подпомагане на предприемаческата активност с приоритет към младите. Логистична подкрепа и помощ при участия в програми като Еразъм + и др. Организиране на дуална форма на обучение.</p>	<p>Запазване на сегашната икономическа структура и ниско ниво на инвестиции. Липса на интерес към територията от страна на местни и чужди инвеститори</p> <p>Забавяне и нисък растеж на заплатите и икономическа миграция на трудоспособно население в търсене на по-висок доход. Намаляване на относителния дял на трудоспособното население</p> <p>Ниска предприемаческа активност. Инертност и липса на интерес сред младите хора да работят на територията. Ниска мотивация на младите хора за образование и преквалификация. Увеличаване на миграцията.</p>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

<p>Добре изградена система на образование, отговаряща на нуждите на населението. На територията функционират: 3 детски градини, 1 средно и 2 основни училища. Като цяло материално-техническата база е в добро състояние.</p>	<p>Ниска мотивация за учене и намаляване на учениците в селата. Част от децата в предучилищното образование не знаят добре български език. Сравнително ниска степен на застъпените иновативни и интерактивни практики в образователния процес.</p>	<p>Създаване на условия за въвеждане на повече иновации и дигитализация в образованието (STEM среда и др.). Проекти за социална интеграция на малцинствените групи с участието на Общината, учителите, децата и родителите им.</p>	<p>Увеличаване на броя на отпадналите деца от образователната система, ниска степен на грамотност. Намляване на мотивацията за учене. Опасност от нарастване на изолацията и сегрегацията на малцинствените групи</p>
	<p>Отоплението на една част от образователните сгради се извършва на дърва, въглища и нафта. Освен това част от оборудването и обзавеждането в училищата в селата е остаряло и амортизирано.</p>	<p>Модернизиране и оборудване на учебните сгради, мерки за енергийна ефективност, вкл. въвеждане на ВЕИ.</p>	<p>Влошаване на състоянието на образователната инфраструктура, което от своя страна води до намаляване качеството на образователния процес. Увеличаване на разходите за поддръжка и енергия.</p>
<p>Спортната инфраструктура е на добро ниво. Развита клубна дейност, добре развито е упражняването на спортове като плуване, футбол, бадминтон, волейбол, баскетбол и тенис на маса. Наличие на многофункционална спортна зала и плувен комплекс „Добри Динев“. Ежегодно се провеждат състезания, което позволява провеждане на политика за масовизиране на спортните дейности.</p>	<p>В селата спортните площадки са основно част от училищата, като са в лошо състояние. Там където има спортни съоръжения извън футболните игрища са амортизирани и остарели. В някои от селата имат нужда от подобряване на спортните терени, за да могат да бъдат използвани по предназначение.</p>	<p>Изграждане на повече мултифункционални площадки и фитнес съоръжения на открито за спортуване. Дейности по популяризиране на спорта и развитие на спортна култура</p>	<p>Влошаване на условията за развитие на спортните дейности на територията. Ниска спортната култура при младите. Намалена физическа активност и влошаване на здравето на жителите.</p>
<p>Богато културно-историческо наследство - археологически обекти, паметници и развити</p>	<p>Недостатъчно проучени археологически обекти. Слаба социализация на археологическите</p>	<p>Съхраняване, социализация, маркетинг и популяризиране на културно-историческото наследство и</p>	<p>Загуба на културно-историческо наследство. Неусвоен туристически</p>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

<p>традиции и обичаи. Във всяко едно населено място се развива читалищна дейност. Богат културен календар - празници, фестивали и събори. Добре развит е общински музей с голямо разнообразие на експозиции, отразяващи културно-историческото наследство на територията.</p>	<p>паметници, както и лоша инфраструктура за посещение. Много слаба популяризация, в някои случаи и липса на информация и реклама в публичното и дигиталното пространство (напр. музея няма интернет страница и др.). Недостъчна популяризация на културните дейности и събития.</p>	<p>развитие на туризма. Дейности по консервация, реставрация и социализация на археологическите обекти. Дейности по ремонт, реконструкция, мерки за енергийна ефективност на читалищните сгради. Дигитализация на културно наследство. Трансгранично сътрудничество.</p>	<p>потенциал. Изолация от националния и международен културен календар. Намляване на качеството на живот и увеличаване на нагласата за миграция. Влошаване на състоянието на сградите на някои читалища, затрудняване или спиране на тяхната дейност.</p>
<p>На територията работят 1 специализирана болница (СБПЛР „Минерални бани“ – гр. Полски Тръмбеш), в която се предлагат балнеолечение, модерни и иновативни здравни специализирани услуги. Освен това функционират и 2 броя медицински центрове за извън болнична помощ, Спешен медицински център, както и 1 медико-техническа лаборатория. В някои от селата има функциониращи дентални кабинети и аптеки</p>	<p>Ограничен достъп до някои звена за специализирана медицинска помощ и иновативните технологии и методи за лечение на населението.</p> <p>Ниска здравна култура на населението.</p> <p>Трудности в кадровата политика. Затруднен достъп до здравни услуги на жителите от селата. Недостиг на линейки.</p> <p>Неизползван сграден фонд в селата от общината, който обхваща бившите здравни служби, които са в лошо състояние.</p>	<p>По-широк достъп на населението до иновативни методи и технологии за болнично и извънболнично лечение.</p> <p>Провеждане на здравни кампании сред населението, в т.ч. в училища и детски градини и уязвими групи с цел повишаване на здравната и физическата култура.</p> <p>Обучение на парамедици и организиране на мобилни екипи. Закупуване на линейка.</p> <p>Ремонт и оборудване на здравните служби в селата, където да бъдат организирани кабинети, което ще позволи използване на мобилна лаборатория и здравна консултация с различни специалисти.</p>	<p>Традиционна медицина със стари методи на лечение и ниска степен на ефективност.</p> <p>Висока заболяемост, породена от незнание сред населението и неизползването на профилактичните прегледи.</p> <p>Липса на здравни услуги в населените места извън общинския център.</p>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

<p>Основните социални услуги са добре развити и се предлагат на високо качество. Общината е натрупала богат опит в реализирането на проекти за предоставяне на социални услуги, финансирани по различни донорски програми. В резултат на това е осигурена е непрекъснатост при някои социални услуги като Домашен Социален патронаж. Социалната инфраструктура е в сравнително добро състояние.</p>	<p>Социалните услуги насочени към децата в неравностойно положение не са достатъчно добре развити.</p> <p>Недостатъчна мобилност на социалния патронаж.</p> <p>Има необходимост от предоставяне на нови социални услуги</p> <p>Кадрова криза в областта на социалните услуги. Няма много желаещи млади хора да работят в тази сфера. Ограничен достъп до преквалификационните курсове на социалните работници.</p>	<p>Предоставянето на социални услуги за деца, особено от малцинствата е ключово за интеграцията на младите хора в общината. Създаване на дневни центрове за работа с деца в някои от пустеещите училищни сгради.</p> <p>Интегрирана социална и здравна услуга от мобилни екипи.</p> <p>Разкриване на нови социални услуги. Подобряване качеството на предлаганите социални услуги и обхващане на нови уязвими групи от територията.</p> <p>Обучения и супервизия на персонала, насърчаване на доброволството, стажуване и други. Реализиране на проекти в сътрудничество с образователните структури.</p>	<p>Увеличаване изолацията на децата от малцинствените групи и лицата в неравностойно положение.</p> <p>Ограничаване на достъпа до социалните услуги, особено в селата</p> <p>Уязвими групи извън обхвата на социалните услуги.</p> <p>Понижаване качеството на социалните услуги, поради липса на квалифициран персонал и финансиране</p>
Околна среда		Околна среда	
<p>Наличие на повърхности води и подземни водни тела на територията, които покриват нуждите на населението</p>	<p>Основните недостатъци в качеството на водата са: наличие на нитрати в питейната вода от земеделието на част от селата; наличие на утайки и мътилка във водата от старите водопроводи.</p>	<p>Пречиствателни съоръжения за питейни води. Провеждане на информационна кампания сред земеделските производители за ползване на щадящи околната среда торове и препарати.</p>	<p>Не добро сътрудничество между ВиК "Йовковци" и Общината за реализиране на пречиствателната станция. Неконторлируемо и нерегламентирано замърсяване на околната среда с нитрати от интензивното земеделие, с утайки и химически замърсители от нерегламентираните</p>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Наличие на 2 бр. минерални извори на територията на общината, с добри характеристики за балнеолечение и рехабилитация.	Не достатъчно усвоен потенциал на минералните извори. Липса на инфраструктура за по-широка употреба на минералната вода от бизнеса и населението.	Инвестиции в инфраструктура за достъп до минералната вода за населението и бизнеса с цел развитие на СПА туризъм.	сметища. Бюрократични пречки и слаб интересен от страна на инвеститори. Нерентабилност на проектите.
Изградената водопроводна мрежа обхваща цялото население на общината.	Разпределителните мрежи не са в добро състояние. Големи загуби на вода, вследствие на остарялото оборудване на водопреносната мрежа и сградните отклонения.	Инвестиции в рехабилитация и ремонт на водопроводни мрежи в сътрудничество с ВиК "Йовковци" Велико Търново	Увеличаване на загубите на вода и риск от режим в летните месеци. Влошаване на качеството на водата вследствие на остарели земеделски практики и амортизираната водопреносна мрежа.
В общинския център гр. Полски Тръмбеш има изградена канализационна мрежа.	Канализационна мрежа в селата липсва и отпадните води се заустват в индивидуални водоуплътни изгребни ями. Голяма част от изградената канализационна мрежа в общинския център е амортизирана, остаряла и компрометирана. Няма ПСОВ, като отпадните води се заустват в р. Янтра.	Реконструкция на съществуващата канализацията и доизграждане на нова, покриваща на 100% гр. Полски Тръмбеш. Изграждане на ПСОВ.	Замърсяване на околната среда и водите на р. Янтра, което се отразява негативно и върху здравето на местните жители. Нарастване цената на услугите за ВиК. Предвидените проекти да не се реализират, поради организационни и финансови причини.
Системата на организирано събиране и транспортиране на отпадъците обхваща всички населени места. Дейностите се осъществяват от създадено общинско предприятие ОП „Чистота“. Има въведени системи за разделно събиране. Количеството на отпадъка през	Липса на достатъчни условия за по-ефективно сепариране, рециклиране и третиране на битовите, строителни и био отпадъците. Наличие на много нерегламентирани сметища. Ниско ниво на знания и култура на населението по отношение на отпадъците.	Инвестиции в ново оборудване за разделно събиране на отпадъци с акцент върху зелената маса и строителните отпадъци. Изграждане и оборудване на смесена площадка за временно съхранение и третиране на отпадъци, придобиване на претоварна, компостираща	Ниска ефективност при управление на отпадъците. Запазване и дори увеличаване на нерегламентираните сметища. Недостатъчно оползотворяване на отпадъците. Ниска култура на населението.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

последните години на един жител намалява.		инсталация, съоръжение за измерване на отпадъци, дробилка и др. чрез съвместни дейности с община Свищов.	
Качеството и чистотата на въздуха, радиационния фон и шумът като цяло отговарят на законоустановените норми.	Отчетено е сезонно превишаване през зимните месеци (отоплителния сезон) на нивата на финните прахови частици и сероводорода. Нивото на шумовото натоварване и запрашеността са по-високи в натоварените градски улици и регионалните пътни артерии преминаващи в близост до населените места.	Повишаване на знанията и културата на местното население за отпадъците.	
		Реализиране на газификация на гр. Полски Тръмбеш; Възобновяване и създаване на паркове и зелени площи; възстановяване на съществуващата и разширяване на мрежата от велоалеите; ремонт и реконструкция на пътната и уличната мрежи; мерки за енергийна ефективност на сгради, упражняване на контрол върху чистотата на въздуха и шумовото натоварване. Насърчаване употребата на екологични енергийни източници в бита в т.ч. и ВЕИ.	Административни пречки, лоша организация, и недостиг на финансови средства за реализиране на планираните проекти, водещи до подобряване на жизнената градска среда, подобряване чистотата на въздуха и намаляване на шума. Липса на активност от страна на населението при прилагане на мерките за въздуха и шума. Липса на рентабилност на проекта за газификация на гр. Полски Тръмбеш.
На територията на Община Полски Тръмбеш се намират 3 защитени зони с богато биоразнообразие, което оказва благотворно влияние за опазването на околната среда.	Специален режим, който ограничава дейностите в тези защитени зони. Не могат да се извършват стопански дейности.	Развитие на еко и природен туризъм. Реализиране на проекти за съхранение на биоразнообразието и опазване на околната среда	Нарушаване на екосистемите в защитените територии и намаляване на биоразнообразието.
Почвите в района на общината са относително чисти с добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични	Отглеждат се основно монокултури (житни), което изтощава почвите. Земеделието е основния източник на замърсяването им с нитрати. Почвата е податлива на ветрова и водна ерозия.	Изготвяне на Програма за опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите, съобразена с нормативните изисквания и нуждите на територията.	Недостъчен капацитет и квалификация за управление на програмата за опазване на почвите

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

замърсители	Има само едно официално регистрирано свлачище в с. Обединение. Локална свлачищна активност се наблюдава предимно при интензивни валежите, и се проявяват по речните склонове и на пътните участъци на територията. Част от дигите на р. Елийска са в лошо състояние. Налице са проблемни зони в язовирните стени и ерозии на някои от преливниците.	Почистване на дерета преминаващи през населени места от територията на общината, управление на геоморфоложките процеси и финансиране на антисвлачищни мероприятия.	Разрушаване на почвата, активиране на свлачища и увеличаване на риска от наводнения. Разрушаване на пътна инфраструктура.
Местно управление		Местно управление	
Община Полски Тръмбеш има добре изградена структура на управление с административен капацитет и технически ресурс за обезпечаване на своите дейности. Общината много добре си сътрудничи с местни и държавни органи на управление на ниво област, СЦР и национално ниво. Общинската администрация има богат опит за управление на проекти, финансирани по различни донорски програми.	Бързо променящите се нормативни разпоредби и условията на финансиращите програми, изискват непрекъснато обучение на персонала и актуализиране на работните процеси. Недостатъчна дигитализация на административните услуги за населението. Необходимост от разширяване на трансграничното и международно сътрудничество. Необходимост от създаване на самостоятелно административно звено за подготовка и управление на проекти.	Обучение на персонала. Дейности по дигитализиране на управлението и публичните услуги за населението. Създаване на ефективни партньорства за трансфер на добри практики в областта на местното самоуправление и насърчаване развитието на регионите в т.ч. и трансграничните. Обособяване на звено за подготовка и управление на проекти.	Затруднен и ограничен достъп за гражданите до предлаганите административни услуги. Влошаване качеството на публичните услуги. Забавяне и нереализиране на проекти поради отказ от финансиране и липса на финансови средства.
Сравнително добро сътрудничество между местната администрация, бизнеса и гражданите	Недостатъчна информираност на бизнеса и гражданите за дейностите и услугите, които Общината предоставя.	Дейности по разработване и прилагане на мерки за повишаване на информираността за общинската политика и услуги	Има вероятност взетите решения да се подкрепят от много малък брой хора.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Недостатъчно ефективно сътрудничество между заинтересованите страни (Общината, бизнеса и гражданите).
Необходимост от повече включване на бизнеса и гражданите в управлението на общината.

Разработване и прилагане на механизми за участие на гражданите и бизнеса в процеса по вземане на решения.

Ниска подкрепа за политиките на Общината.
Слаба инициатива, ниска степен на сътрудничество и отказ от поемане на отговорност от страна на бизнеса и гражданите при вземането на решения и тяхното прилагане.

Фиг. 27

Както се вижда от графичното изобразяване на резултатите от квантифицирания SWOT стойностите на факторите на анализа позиционират фигура, наподобяваща неправилен ромб. По-голямата площ получена от съотношенията между категориите изводи е заключена между осите на силните и слабите страни и възможностите, т.е. разпределя се почти равномерно в първи и четвърти квадрант. Прави впечатление, че стойността на силните страни е почти изравнена с тази на възможностите. Поради тази причина човешкият фактор ще има решаващо значение, силните страни да бъдат използвани максимално ефективно и ефикасно, за да се реализират възможностите, като в същото време се намали влиянието на слабите страни. Освен това е налице предимство на възможностите пред заплахите. Това дава основания за оптимизъм и допуска по-смело ангажиране с по-машабни проекти. Вземайки предвид горепосоченото, ПИРО Полски Тръмбеш следва да

бъде ориентиран преимуществено към силните страни, максимално да се използват възможностите, като същевременно се отчитат потенциалните заплахи и се внимава да не се превърнат в реални проблеми.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

12. Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво, изготвен от „Национален център за териториално развитие“ ЕАД

Териториалният обхват на хоризонталния социално-икономически анализ на районите на национално ниво обхваща цялата страна и всички административно-териториални и статистически единици. От населените места са анализирани само онези, които имат специфични характеристики и функции и играят важна роля в провеждането на политиката за регионално и пространствено развитие, за икономическото, социалното и териториалното сближаване. Обобщените изводи от проведеното изследване в национален план очертават основните насоки за развитие след 2020 г. във всички тематични направления, свързани с онези сектори, които имат най-ясно изразени въздействия върху националното пространство и чрез интегрирането на политиките и инвестиционните приоритети ще спомогнат за постигането на устойчив и приобщаващ растеж.

В доклад 3 към хоризонталния социално-икономически анализ на районите на национално ниво са очертани основните силни – слаби страни и възможности – заплахи, с които следва да бъдат съобразени проектите, които ще бъдат планирани за реализиране през следващия период 2021-2027 год.

В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите изведени от Доклади 1, 2 и 3 на хоризонталния икономически анализ (<https://www.eufunds.bg/bg/oprd/node/2816>), които са отчетени и в извършения анализ на територията на община Полски Тръмбеш. Това дава възможност за разглеждане на взаимовръзката между двата анализа – къде има припокриване, както и къде се наблюдава разминаване.

Заключения от SWOT анализа по направления, очертани от Хоризонтален социално-икономически анализ (Доклад 3)	Заключения в ПИРО Полски Тръмбеш, изведени на база социално-икономически анализ на територията на общината
ДЕМОГРАФИЯ	
Силни страни	
Сравнително висок дял на населението в групата 15 до 64 г., от която се формира основно трудовия потенциал;	Запазена жизнеспособност и добра структура на населението. Трудоспособните представляват над 50% от общия брой жители, като през последните години техния дял плавно нараства.
Слаби страни	
Продължаващо намаляване и застаряване на населението; Намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност;	Населението на община Полски Тръмбеш намалява с темпове, близки до тези на област Велико Търново и СЦР. Намаляването на населението е основно поради отрицателен естествен прираст
Възможности	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Реализиране на програми и проекти за създаване на условия за задържане на населението в малките градски и селски общини и допълнителни мобилни услуги; Създаване на предпоставки за успешна реализация на младите хора – силна икономика с продуктивна работна сила, т. е. дългосрочна финансова сигурност за създаване на поколение;	Дейности за насърчаване към устойчива заетост и повишаване на предприемаческата активност; Облагородяване на населените места и създаване на по-добри условия за живот на младите хора; Създаване на по-добри условията за бизнеса и привличане на местни и чужди инвеститори; Повече инвестиции, разширяване на производството, диверсификация и създаване на алтернативни форми на заетост и доход;
Заплахи	
Продължаващо намаляване на раждаемостта и високо равнище на обща смъртност - неблагоприятно влияние върху възпроизводството на населението;	Застаряване на населението. Тенденция за намаляване на населението вследствие на отрицателен естествен прираст
УРБАНИСТИЧНО РАЗВИТИЕ	
Силни страни	
Сравнително равномерно развита мрежа от населени места в районите; Равномерно разположение на малките градове в националната територия;	Много добра свързаност на община Полски Тръмбеш със съседни на нея общини, областни градове от СЦР. В община Полски Тръмбеш се наблюдава сравнително добре развита и балансирана във физическо отношение структура на селищната мрежа и пътните връзки
Възможности	
Подобряване на връзките между градовете и селските райони за поддържане на жизнеността и на градовете, и на селата чрез обмен на услуги; Ограничаване на екстензивното развитие на градовете върху земеделски земи и по ефективно използване на усвоени урбанизирани пространства в регулационни граници.	Доизграждане на автомагистрала "Хемус" и изграждане на магистрала "Русе-Велико Търново"; Ремонт и рехабилитация на общинските пътища; Инвестиции в диверсификация на дейностите. Развитие на логистични центрове и услуги, които да обслужват бъдещия трафик от АМ "Хемус" и АМ "Русе - Велико Търново". Запазване на земеделските площи диверсификация на земеделските дейности
Заплахи	
Засилване на моноцентричния характер на националната селищна мрежа;	Влошаване качеството на градската среда, която има нужда от постоянна поддръжка и по-добра инфраструктура; Влошаване качеството на живот и понижаване сигурността в селата; Затруднен достъп до административните услуги, предлагани от общинската администрация
ПАЗАР НА ТУРДА	
Силни страни	
Висок дял на заетост сред най-активното население;	Трудоспособните представляват над 50% от общия брой жители, като през последните години техния дял плавно нараства. Средното годишно възнаграждение се увеличава.
Слаби страни	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Структурни проблеми на местните пазари на труда; Висок коефициент на безработица в общини и области от Северозападния и Северния централен район	Повече от половината наетите лица (62%) за 2018 г. са заети в четири сектора на местната икономика. Няма достатъчно икономически агенти на територията, които да развиват по-мощна дейност, да предложат алтернативни форми на доход и кариерно развитие. Местната икономика осигурява заетост на все по-малко хора, спрямо тази в областта.; Относителният дял на броя безработни лица за 2019 г. на община Полски Тръмбеш, спрямо този за областта (В.Т.) е 18%, който е най-високия за разглеждания период.
Възможности	
Развитие на дуалното обучение и създаване на кадри с адекватни знания за регионалните пазари на труда; Създаване на условия за кариерно развитие	Дейности за насърчаване и подпомагане на предприемаческата активност с приоритет към младите. Логистична подкрепа и помощ при участия в програми като Еразъм + и др. Организиране на дуална форма на обучение.
Заплахи	
Задълбочаваща се демографска криза и влошаване на възпроизводството; Неовладяни емиграционни процеси за възрастови групи над 24 години; Икономическа криза и намаляване на работните места;	Застаряване на населението и нарушаване на баланса в структурата по пол на местното население, който съществува към момента. Забавяне и нисък растеж на заплатите и икономическа миграция на трудоспособно население в търсене на по-висок доход. Намаляване на относителния дял на трудоспособното население
ОБРАЗОВАНИЕ	
Силни страни	
Добре развита наследена мрежа от училища, покриваща цялата страна; Добра материална база в училищата и висшите учебни заведения осигуряваща нормален учебен процес;	Добре изградена система на образование, отговаряща на нуждите на населението. На територията функционират: 3 детски градини, 1 средно и 2 основни училища. Като цяло материално-техническата база е в добро състояние
Слаби страни	
Намаляване на училищата и учениците; Недостатъчна интеграция на маргиналните групи в образователния процес	Ниска мотивация за учене и намаляване на учениците в селата. Част от децата в предучилищното образование не знаят български език.
Възможности	
Разширяване на дуалната форма на обучение в професионалните училища; Въвеждане на ИКТ в образователния процес и разширяване обхвата на продължаващото образование; Интегриране на ромите в образователната система; Насочване на допълнителни ресурси към училищата в неравностойно положение;	Създаване на условия за въвеждане на повече иновации и дигитализация в образованието. Проекти за социална интеграция на малцинствените групи с участието на Общината, учителите, децата и родителите им. Модернизиране и оборудване на учебните сгради, мерки за ЕЕ, вкл. въвеждане на ВЕИ.
Заплахи	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Продължаващо закриването на училища и детски градини, предпоставка за обезлюдяване на отделни селища и райони; Увеличаване на броя на общини, в които проблемът с отпадането от училище е значителен;	Увеличаване на броя на отпадналите деца от образователната система, ниска степен на грамотност. Намаляване на мотивацията за учене. Опасност от нарастване на изолацията и сегрегацията на малцинствените групи
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	
Силни страни	
Добре развита мрежа от обекти на системата на здравеопазването; Голяма част от здравните заведения оборудвани с модерна техника;	На територията работят 1 специализирана болница (СБПЛР „Минерални бани“ – гр. Полски Тръмбеш), в която се предлагат балнеолечение, модерни и иновативни здравни специализирани услуги. На територията работят и 2 броя медицински центрове за извън болнична помощ, както и 1 медико-техническа лаборатория. В някои от селата има функциониращи дентални кабинети и аптеки
Слаби страни	
Недостиг на медицински сестри в здравните заведения; Недостиг на медицински специалисти в някои области и общини; Нисък дял на общо практикуващи лекари;	Трудности в кадровата политика. Затруднен достъп до здравни услуги на жителите от селата. Недостиг на линейки. Ограничен достъп до някои звена за специализирана медицинска помощ.
Възможности	
Засилване ролята на първичната помощ и на профилактиката; Постепенно навлизане на електронно управление в здравеопазването; Осигуряване на мобилни екипи за отдалечени и обезлюдяващи се райони с възрастно и слабо подвижно население.	Внедряване на иновативни методи и технологии за болнично и извънболнично лечение; Провеждане на здравни кампании сред населението, в т. ч. в училища и детски градини и уязвими групи с цел повишаване на здравната и физическата култура; Обучение на парамедици и организиране на мобилни екипи. Закупуване на линейка и организиране на мобилна лаборатория и здравна консултация с различни специалисти.
Заплахи	
Закриване на многопрофилни болници в малките общини, без осигурена алтернативна услуга; Продължаваща емиграция на квалифицирани специалисти.	Традиционна медицина със стари методи на лечение и ниска степен на ефективност; Висока заболяемост, породена от незнание сред населението и неизползването на профилактичните прегледи; Липса на здравни услуги в населените места извън общинския център.
СОЦИАЛНИ УСЛУГИ	
Силни страни	
Значителни средства от държавния бюджет за социални услуги, които нарастват ежегодно;	Основните социални услуги са добре развити и се предлагат на високо качество. Общината е натрупала богат опит в реализирането на проекти в социалната сфера, финансирани по различни донорски програми. Социалната инфраструктура е в сравнително добро

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

	състояние.
Слаби страни	
Недостиг на персонал, включително на квалифицирани кадри и текучество на персонала; Недостатъчно предлагани услуги за лица с разстройства, лица с деменция, възрастни хора;	Недостатъчна мобилност на социалния патронаж; Има необходимост от предоставяне на нови социални услуги; Кадрова криза в областта на социалните услуги. Ограничен достъп до преквалификационните курсове и увличане на повече млади хора в сектора на социалните услуги.
Възможности	
Осигуряване на повече социални услуги с европейско финансиране; Разкриване на нови центрове за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания; Стимулиране на мрежата от доброволчески организации, вкл. и такива за социална подкрепа	Предоставянето на социални услуги за деца, особено от малцинствата; Създаване на дневни центрове за работа с деца в някои от пустеещите училищни сгради; Интегрирана социална и здравна услуга от мобилни екипи; Разкриване на нови социални услуги. Подобряване качеството на предлаганите социални услуги и обхващане на нови уязвими групи от територията; Обучения и супервизия на персонала, насърчаване на доброволчеството, стажуване и други. Реализиране на проекти в сътрудничество с образователните структури.
Заплахи	
Продължаващо застаряване на населението и нарастване на абсолютния и относителен дял на населението на възраст над 65 години; Голяма конкуренция за ресурси и недостатъчно финансиране на социалните услуги; Обезлюдяваща се национална периферия с преобладаващо възрастно, бедно и уязвимо население с големи потребности от социални грижи и услуги	Увеличаване изолацията на децата от малцинствените групи и лицата в неравностойно положение; Ограничаване на достъпа до социални услуги, особено в селата; Уязвими групи извън обхвата на социалните услуги; Понижаване на качеството на социалните услуги, поради липса на квалифициран персонал и финансиране.
СПОРТ И СПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА	
Силни страни	
Добро представяне в множество спортове, стимулиращо младите поколения; Относително добре изградена мрежа в страната от наследени спортни обекти; Изградени множество многофункционални зали за мащабни състезания, спортни и културни събития	Спортната инфраструктура е на добро ниво. Развита клубна дейност, добре развито е упражняването на спортове като плуване, футбол, бадминтон, волейбол, баскетбол и тенис на маса. Наличие на многофункционална спортна зала и плувен комплекс „Добри Динев“. Ежегодно се провеждат състезания, което позволява провеждане на политика за масовизиране на спортните дейности.
слаби страни	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Остаряла, неподдържана и зле оборудвана материална база за спорт и спортни занимания;	В селата спортните площадки са основно част от училищата, като са в лошо състояние. Там където има спортни съоръжения извън футболните игрища са амортизирани и остарели. В някои от селата имат нужда от подобряване на спортните терени, за да могат да бъдат използвани по предназначение.
Възможности	
Прилагане на цялостен концептуален модел за всички елементи на спорта – спорт за всички, спорт за високи постижения и спорт в свободното време; Споделено използване на изградени спортни обекти и съоръжения от спортисти и широка публика;	Изграждане на повече мултифункционални площадки и фитнес съоръжения на открито за спортуване. Дейности по популяризиране на спорта и развитие на спортна култура
Заплахи	
Промяна на правителствената политика и на приоритетите и оттегляне на подкрепата за спорта и спортната политика;	Влошаване на условията за развитие на спортните дейности на територията. Ниска спортната култура при младите. Намалена физическа активност и влошаване на здравето на жителите.
КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	
Силни страни	
Многообразно, многопластово и богато културно наследство с потенциал за социализация.	Богато културно-историческо наследство - археологически обекти, паметници и развити традиции и обичаи.
Слаби страни	
Голям брой НКЦ, трудни за картотекиране и поддържане; Липса на дигитален архив на културното наследство; Ограничено финансиране за проучване на недвижими културни ценности, в т.ч. археологически обекти	Недостатъчно проучени археологически обекти. Слаба социализация на археологическите паметници, както лоша инфраструктура за посещение. Много слаба популяризация, в някои случаи и липса на информация и реклама в публичното и дигиталното пространство (напр. музея няма интернет страница и др.).
Възможности	
Социализация на културните обекти; Развитие на публично-частни партньорства; Използване на ИКТ в културните събития и привличане на млади творци.	Съхраняване, социализация, маркетинг и популяризиране на културно-историческото наследство и развитие на туризма. Дейности по консервация, реставрация и социализация на археологически обекти. Дейности по ремонт, реконструкция, мерки за енергийна ефективност на читалищните сгради. Дигитализация на културно наследство. Трансгранично сътрудничество.
Заплахи	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Загуба на културни ценности, поради недостатъчна/закъсняла финансова подкрепа за разкриване, проучване, картотекиране, реставриране, консервиране и социализиране на НКН. Промяна на отношението към традиционните културни дейности и институции и отлив на публика;	Загуба на културно-историческо наследство. Неусвоен туристически потенциал. Изоляция от националния и международен културен календар. Намляване на качеството на живот и увеличаване на нагласата за миграция. Влошаване на състоянието на сградите на някои читалища, затрудняване или спиране тяхната дейност
ИКОНОМИКА	
Силни страни	
Увеличаващ се темп на производителност на труда; Най-ускорен темп на нарастване на производителността на труда в индустрията	Производителността на един нает в местната икономиката през последните години нараства. Производителността в преработващата промишленост е с най-голяма ръст през последните години.
Слаби страни	
По-малко инвестиции там, където са очертани демографски проблеми; Половината от средствата за разходи за придобиване на ДМА, реализирани в сектора на услугите; Най-малко средства за ДМА – в аграрния сектор;	През последните 3 години чуждите инвеститори се оттеглят от територията на община Полски Тръмбеш. Намляване на разходите за ДМА в структуроопределящите сектори на местната икономика
Възможности	
Насоченост към високо технологични производства в първичния и вторичен сектори на икономиката; Цифровизация на производства и използване на съвременни ИКТ; Преход към кръгова икономика, намаляване на ресурсната и енергийна зависимост и намаляване и оползотворяване на отпадъците.	Диверсификация на селскостопанските дейности. Стимулиране на въвеждането на ИКТ технологии. Инвестициите в модернизация на земеделските стопанства и преработка на земеделски продукти. Насярчаване за преход към кръгова икономика и намаляване на ресурсната и енергийна зависимост
Заплахи	
Нова финансова и икономическа криза; Намаляване или липса на подготвени кадри в отговор на новите предизвикателства пред икономическите сектори.	Лоша конюнктура и макрорамка. Слаб маркетинг и реклама. Лоша инфраструктура. Липсата на квалифицирана работна ръка. Незадоволителни резултати при формиране на партньорства и междусекторни сътрудничества.
ТУРИЗЪМ	
Силни страни	
Разнообразни и пространствено наситени туристически ресурси с възможности за комбиниране; Сравнително добра транспортна, техническа и спортна инфраструктура;	Нивото на услугите свързани с туризма на територията на община Полски Тръмбеш е сравнително добро. Добро състояние на природната среда и наличие на минерални извори с потенциал за развитие на СПА туризъм. Богато културно-историческо наследство. Сравнително добро състояние на транспортната инфраструктура и условията на спорт в града.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Слаби страни	
Неоползотворени туристически ресурси; Недостиг на знания в области като комуникация и PR, онлайн маркетинг, иновации; Недостатъчно, неравномерно развита и зле поддържане туристическа и техническа инфраструктура;	Туристическия потенциал, произтичащ от природната, среда културното наследство и минералната вода е слабо усвоен. Ниска степен на популярност и дигитализация на културно-историческото наследство на територията на община Полски Тръмбеш; Възможностите за настаняване се характеризират не само с ограничения избор, но и с по-ниската категория на обектите.
Възможности	
Обвързаност с влиятелни международни туристически организации, по-добро позициониране и осигуряване на подкрепа за туристическия бранш; Застаряване на населението – нарастващо търсене на продукта „здравен туризъм“	Проучване, социализиране, дигитализиране и популяризиране на културно-историческо и природно наследство, както и на възможностите за туризъм на територията на община Полски Тръмбеш. Участия на туристически борси и изложения. Инвестиции в инфраструктура за по-широк достъп на минералните извори до гражданите, бизнеса и възможностите, които те предлагат. Стимулиране на балнеоложки и СПА туризъм
Заплахи	
Силни конкуренти – както по отношение на доминиращите туристически продукти на България, така и по отношение на алтернативните им форми; Промени в поведението, нагласите и мотивацията на туристите – нетърпимост към остаряло предлагане, липса на иновации, информационни дефицити	Неусвоен потенциал за развитие на комплексен туристически продукт на база богатото културно-историческо наследство и минералните води на територията. Лоша конюнктура на пазара, силна конкуренция и промяна в търсенето на туристически продукти.
ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА	
Силни страни	
Висока степен на изграденост и гъстота на съществуваща транспортна инфраструктура; Изградени транспортни връзки между железопътната мрежа, пристанищата за обществен транспорт с национално значение и пътната инфраструктура.	Много добра свързаност на община Полски Тръмбеш, посредством националната пътна инфраструктура. Наличие на два вида транспорт: автомобилен и железопътен. Добра пътна свързаност между отделните населени места на територията на община Полски Тръмбеш
Слаби страни	
Недоизградени участъци от автомагистрала и/или скоростни пътища; Териториални диспропорции в изградеността на общинската пътна мрежа	Забавяне на изграждането на автомагистрала "Хемус" магистрала "Русе-Велико Търново". Лошо състояние на пътища IV клас (общинска инфраструктура).
Възможности	
Развиване и поддържане на съществуващата инфраструктура в национален план. Изграждане на интермодални хъбове и логистични центрове на ключови места в транспортната мрежа.	Ремонт и рехабилитация на общинските пътища; Доизграждане на автомагистрала "Хемус" и изграждане на магистрала "Русе-Велико Търново". Развитие на логистични складови центрове и съпътстващите ги услуги,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

	обслужващи възлови транспортни участъци
Заплахи	
Влошаване състоянието на изградената инфраструктура, поради отлагани ремонти; Влошаване качеството на предоставяните пътнически автобусни и железопътни услуги; Деинтеграция на страната от международния транспортен трафик, а в национален планизиране на периферните общини;	Територията на община Полски Тръмбеш да остане по-скоро транзитна, през която се преминава с ниско ниво на инвестиции в логистични, складови, транспортни дейности и индустриални зони. Забавяне или не осъществяване на проектите за АМ "Хемус" и АМ "Русе-Велико Търново". Влошаване състоянието на общинските пътища. Лоша организация и управление на проектите и дефицит на финансови средства
ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА	
Силни страни	
Добре развита електропреносна мрежа	Добро покритие на електроснабдителната мрежа - всички населени места са електрифицирани. Наличие на две компресорни станции за газ, свързани с националната мрежа.
Слаби страни	
Ограничено развитие на битовата газификация	Ниска степен на диверсификация на енергийните източници, системи и ресурси (ВЕИ и газ). Потенциал на газовите компресорни станции за газоснабдяване на Полски Тръмбеш не се използва.
Възможности	
Децентрализирано производство на енергия от ВИ, особено биомаса; Повишаване на ЕЕ, особено в сградния сектор;	Изграждане на газоснабдителна мрежа и газификация на гр. Полски Тръмбеш. Изграждане и внедряване на слънчеви системи и ВЕИ за публични, производствени и частни нужди. Подобряване на енергийната ефективност на жилищни и публични сгради на територията
Заплахи	
Продължаващо изоставане в битовата газификация и неусвояване на природния газ като високо ефективен и екологичен енергоносител;	Забавяне или неизпълнение на проект за газоснабдяване на гр. Полски Тръмбеш. Липса на интерес и икономическа рентабилност за ползване на ВЕИ. Лошо управление и дефицит на финансови средства.
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ	
Силни страни	
Добро покритие с фиксиран широколентов достъп (ШЛД)	Осигурен широколентов достъп до интернет за града и по-голямата част от населените места
Слаби страни	
Ограничено или дори липсващо покритие в някои малки градове и населени места, разположени в периферни, слабо населени райони;	Недостатъчно добре гарантирани сигурност и качество на интернет връзката, по-силно изразено в малките населени места. Налице е изоставане спрямо големите градски центрове по отношение на въвеждане на новите технологии като 5G.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Възможности	
Обезпечаване на ШЛД и в селските райони, отговарящ на изискванията на новите комплексни електронни услуги;	Инвестиции в разширяване капацитета на телекомуникационната мрежа и внедряване нови технологии (5G) от страна на националните и местните оператори.
Заплахи	
Задълбочаване на дисбалансите в широколентовото покритие, така че „информационното откъсване“ да задълбочи другите различия;	Липса на достатъчно потребление и икономическа обосновка за инвестиции в областта на телекомуникациите
ВиК	
Силни страни	
Централизирано водоснабдяване осигурено почти за всички населени места в страната;	Изградената водопроводна мрежа обхваща цялото население на общината.
Слаби страни	
Изключително високо ниво на загуби на вода; Влошено качество на водата в много от малките зони на водоснабдяване; Степента на отвеждане на отпадъчните води сред най-ниските в Европа; Сериозно изоставане в пречистването на отпадъчните води и постигане на съответствие с изискванията на ДПГОВ.	Големи загуби на вода, вследствие на остарялото оборудване на водопреносната мрежа и сградните отклонения; Канализационна мрежа в селата липсва и отпадните води се заустват в индивидуални водоплътни изгребни ями. Голяма част от изградената канализационна мрежа в общинския център е амортизирана, остаряла и компрометирана. Няма ПСОВ, като отпадните води се заустват в р. Янтра.
Възможности	
Изграждане на нови, подмяна и/или реконструкция и модернизация на мрежите и съоръженията на водоснабдителната система; Доизграждане и/или реконструкция и модернизация на канализационните системи и ПСОВ;	Инвестиции в рехабилитация и ремонт на водопроводни мрежи в сътрудничеството с ВиК "Йовковци" Велико Търново; Реконструкция на съществуващата канализацията и доизграждане на нова, покриваща на 100% гр. Полски Тръмбеш. Изграждане на ПСОВ.
Заплахи	
Продължаващ недостиг на финансови средства за подновяване на амортизираната водопроводна мрежа и нарастване на загубите. Въвеждане на по-строг режим на водоснабдяване и/или нарастване цената на водата като следствие от увеличените загуби. Влошаване качествата на питейната вода поради порочни земеделски практики, при обилни валежи и слаб контрол в СОЗ Влошаване качествата на околната среда поради забавяне процеса на улавяне и пречистване на отпадъчните води.	Увеличаване на загубите на вода и риск от режим в летните месеци. Влошаване на качеството на водата вследствие на остарели земеделски практики и амортизираната водопреносна мрежа. Замяряване на околната среда и водите на р. Янтра, което се отразява негативно и върху здравето на местните жители. Нарастване цената на услугите за ВиК. Предвидените проекти да не се реализират, поради организационни и финансови причини.
ОТПАДЪЦИ	
Силни страни	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Количеството на образуваните битови отпадъци през последните години намалява; Депонирането на битови отпадъци намалява; Броят на депата и заетата площ намаляват на национално ниво през последните години.	Количеството на отпадъка през последните години на един жител намалява.
Слаби страни	
Значително по-големи количества образувани отпадъци на човек в България в сравнение с ЕС; Степен на материално рециклиране на битовите отпадъци в България - под средното равнище за ЕС; Нерегламентирано използване на стари закрити сметища, очакващи рекултивирание.	Липса на достатъчни условия за по-ефективно сепариране, рециклиране и третиране на битовите, строителни и био отпадъците. Наличие на много нерегламентирани сметища. Ниско ниво на знанията и култура на населението по отношение на отпадъците.
Възможности	
Завършване на мрежата от регионални депа и рекултивация на старите спрени от експлоатация депа; Развитие на системата за разделно събиране на отпадъците; Масово внедряване на съвременни решения за оползотворяване на отпадъците; Въвеждане на общински системи за компостиране на отпадъци.	Инвестиции в ново оборудване за разделно събиране на отпадъци с акцент върху зелената маса и строителните отпадъци. Изграждане и оборудване на смесена площадка за временно съхранение и третиране на отпадъци, придобиване на претоварна, компостираща инсталация, съоръжение за измерване на отпадъци, дробилка и др. Повишаване на знанията и културата на местното население за отпадъците.
Заплахи	
Депонирането на битови отпадъци остава все още най-използваният в страната метод за третиране на битови отпадъци; Съпротива от местното население по отношение изграждането и функционирането на регионални депа	Ниска ефективност при управление на отпадъците. Запазване и дори увеличаване на нерегламентираните сметища. Недостатъчно оползотворяване на отпадъците. Ниска култура на населението
ОКОЛНА СРЕДА	
Силни страни	
Значителни територии чист атмосферен въздух и без екологични проблеми; Относително добро екологично състояние на почвите в страната; Тенденции на намаляване на емисиите на парникови газове; Висок дял на НЕМ в България (сред първите три страни в ЕС)	Качеството и чистотата на въздуха, радиационния фон и шумът като цяло отговарят на законоустановените норми. Почвите в района на общината са относително чисти с добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители. На територията на Община Полски Тръмбеш се намират 3 защитени зони с богато биоразнообразие.
Слаби страни	
Замърсяването с ФПЧ сред най-високите в ЕС; Високо ниво на шума; Предотвратяването на наводнения не е на нужното ниво;	Отчетено е сезонно превишаване през отоплителния сезон на нивата на ФПЧ и сероводорода; нивото на шумовото натоварване и запрашеността са по-високи в натоварените градски улици и регионалните пътни артерии преминаващи в близост до населените места; Част от дигите на р. Елийска са в лошо

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

	състояние. Налице са проблемни зони в язовирните стени и ерозии на преливниците и при язовирите
Възможности	
Използване на финансовите инструменти на ЕС, за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда в страната; Повисока енергийна ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници; Ангажиране на бизнеса в усилията за опазване на околната среда;	Реализиране на проекти за съхранение на биоразнообразието и опазване на околната среда; Реализиране на газификация на гр. Полски Тръмбеш; Възобновяване и създаване на паркове и зелени площи; възстановяване на съществуващата и разширяване на мрежата от велоалеите; изграждане на трасе - обход / елемент на общинската пътна мрежа/ на с. Орловец, с който ще се избегне тежкотоварният транзитен трафик , ремонт и реконструкция на пътната и уличната мрежи; мерки за енергийна ефективност на сгради, упражняване на контрол върху чистотата на въздуха и шумовото натоварване. Насърчаване употребата на екологични енергийни източници в бита в т.ч. и ВЕИ. Насърчаване към кръгова икономика.
Заплахи	
Продължаващ недостиг на финансов ресурс за бързо и цялостно справяне с проблемите.	Административни пречки, лоша организация, и недостиг на финансови средства за реализиране на планираните проекти, водещи до подобряване на жизнената градска среда, подобряване чистотата на въздуха и намаляване на шума. Липса на активност от страна на населението при прилагане на мерките за въздуха и шума. Липса на рентабилност на проекта за газификация на гр. Полски Тръмбеш.
УСВОЯВАНЕ НА СРЕДСТВА ОТ ОБЩИНТЕ ПО ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ	
Силни страни	
Налице е определен административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми;	Общинската администрация има богат опит за управление на проекти, финансирани по различни донорски програми
Слаби страни	
Зависимост на броя на изпълняваните проекти по различните програми от капацитета на местните администрации, а не от социално икономическото развитие и потребностите на общините;	Бързо променящите се нормативни разпоредби и условията на финансиращите програми, изискват непрекъснато обучение на пресонала и актуализиране на работните процеси. Необходимост от създаване на самостоятелно административно звено за подготовка и управление на проекти.
Възможности	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Мярка в осите за Техническа помощ към отделните програми за повишаване капацитета в малките общини; Повишаване на относителния дял на съвместни проекти със значение за няколко общини за повишаване на капацитета и на синергичния ефект.	Обучение на персонала и внедряване на програма /софтуер за човешки ресурси. Дейности по дигитализиране, свързани с управление на администрацията. Създаване на ефективни партньорства за трансфер на добри практики в областта на местното самоуправление и насърчаване развитието на регионите в т.ч. и трансграничните. Обособяване на звено за подготовка и управление на проекти.
Заплахи	
Продължаващо пренебрегване на по-малките и слаборазвити общини от получаване на подкрепа от оперативните програми, което допълнително влошава тяхната устойчивост и растеж.	Забавяне и не реализиране на проекти поради отказ от финансиране и липса на финансови средства.

Част II. Цели и приоритети за развитие на община Полски Тръмбеш за периода 2021-2027 г.

Структурата на стратегическата част на ПИРО Полски Тръмбеш съответства на изискванията на „Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ и на постановките на Закона за регионално развитие за съдържанието на плановете за интегрирано развитие на общината, както и на основните законови актове в сферите за устройство на територията, опазване на околната среда и културното наследство. Стратегията е съобразена с действащата нормативна уредба на национално, регионално и местно ниво и на кохезионна политика на ЕС за периода 2021-2027 г. По същество тя представлява интегрална част от пакета стратегически и планови документи, характеризиращи социално-икономическото и пространствено развитие на страната, региона и общината в перспектива до 2027 г.

Стратегията за реализиране на ПИРО Полски Тръмбеш се базира на:

- Използване на резултатите от социално-икономическия анализ на територията базиран на данни от официални национални, регионални и общински източници;
- Резултатите от анкетното проучване проведено сред заинтересованите страни;
- Предложенията и идеите на представителите на местната общност от проведените фокус групи и попълнени проектни фишове;
- Определяне на размера и възможностите за комбинирано използване на финансовия и друг материален ресурс за реализацията на проекти и програми, свързани с подобряване на средата, както в определените зони за въздействие, така и в цялата територия на община Полски Тръмбеш.

По този начин, чрез използване на подходът „отдолу-нагоре“ е постигнато съчетаване на обективната реалност и субективните мнения на хората от общността, което осигурява по-ясна картина на перспективите за развитие и възможностите за реализация на важни за

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

територията на община Полски Тръмбеш проекти, така че да се постигне колкото се може по-добър баланс между желаното и възможното, субективното и обективното.

Визията, стратегическите цели и приоритетите на ПИРО са съобразени с Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) 2013 – 2025г. и Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен район за периода 2021 – 2027 г., като допълва и допринася за тяхното успешно реализиране.

Структурата на стратегическата част обединява визията за развитие на общината във времеви срок до 2027 г., три стратегически цели, осем приоритетни области и необходимите конкретни мерки, дейности и инициативи, за осъществяването им.

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА 2021 – 2027 г.

Визия: „Благоустроена територия с подобрена свързаност между населените места, известна със своята културна идентичност и уникалност, която дава възможност за развитие на разнообразен бизнес с по-висока добавена стойност, личностно развитие, здравословен начин на живот в сигурна жизнена среда“

Стратегическа цел 1: Насърчаване към диверсификация на икономическите дейности и привличане на външни инвеститори

Приоритет 1: Насърчаване на предприемачеството и осигуряване на устойчива заетост

Мярка 1.1. Подпомагане на микропредприятия и стартиране на собствен бизнес

Мярка 1.2. Кръгова икономика

Приоритет 2: Подкрепа за инвестиции в дейности с по-висока добавена стойност и алтернативни форми на доход

Мярка 2.1. Привличане на външни инвеститори

Мярка 2.2. Развитие на туризма и логистични услуги с по-висока добавена стойност

Стратегическа цел 2: Подобряване на жизнената среда и популяризиране уникалността на територията

Приоритет 3: Намаляване на щетите от човешката дейност върху околната среда

Мярка 3.1. Опазване и ефективно използване на водните ресурси и предотвратяване на наводнения

Мярка 3.2. Повишаване на ефективността при управлението на отпадъците

Мярка 3.3. Повишаване на енергийната ефективност на публичните сгради

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Мярка 3.4. Енергийната ефективност на жилищни сгради

Приоритет 4: Благоустрояване и подобряване на свързаността между населените места

Мярка 4.1. Реновиране и развитие на градската среда

Мярка 4.2. Населени места, улична мрежа и енергоефективно осветление

Мярка 4.3. Общинска пътна мрежа

Приоритет 5: Социализация и развитие на културно-историческото наследство

Мярка 5.1. Подобряване на културната инфраструктура

Мярка 5.2. Съхранение и популяризиране на културно-историческото наследство

Стратегическа цел 3: Повишаване на знанията и уменията, опазване на здравето и грижа за уязвимите групи

Приоритет 6: Създаване на условия за по-добро здравеопазване и интеграция на уязвимите групи

Мярка 6.1. Модерно здравеопазване

Мярка 6.2. Разширяване на дейностите и повишаване качеството на социалните услуги

Приоритет 7: Модернизация на образованието, развитие на личността и спортните дейности

Мярка 7.1. Образователна инфраструктура

Мярка 7.2. Личностно развитие

Мярка 7.3. Спортни дейности и спортна култура

Приоритет 8: Повишаване капацитета на управление на територията

Мярка 8.1. Дигитализация и общинска администрация

Мярка 8.2 Сътрудничество

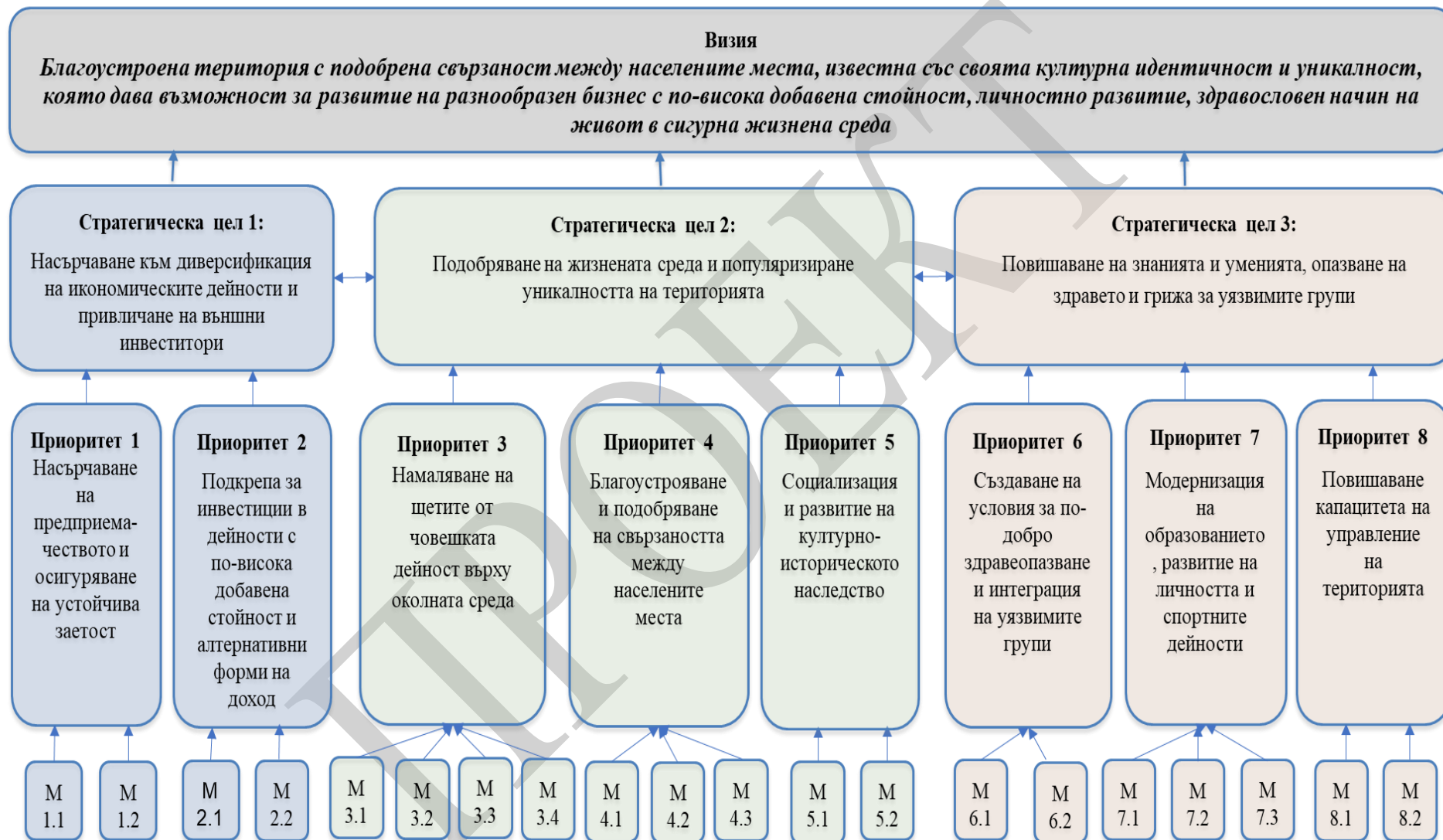
Подробна информация относно обосновката и интегрирания подход на планираните стратегически цели, приоритети и мерки в ПИРО е представена в част V „Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие“ от настоящия документ.

Стратегическата рамка на ПИРО Полски Тръмбеш за периода 2021 – 2027 г. със съответната йерархичност и взаимовръзки е, представена във фиг. 27:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Фиг. 28: Органограма на Стратегическата рамка от ПИРО Полски Тръмбеш

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Основната цел на комуникационната стратегия е да осигури необходимата публичност и да предприеме всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности, както при определянето, така и при изпълняването на заложените дейности за реализацията на целите и приоритетите на Плана за интегрирано развитие на общината. Едновременно с това комуникационната стратегия е необходимо да създаде и условия за прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество между заинтересованите страни: общинска администрация, гражданите и неправителствените организации във всичките им форми, както и различните представители на бизнеса и техните организации в т.ч. и сътрудничеството с държавни и общински институции и други организации (НПО и бизнес) извън територията на община Полски Тръмбеш.

В тази връзка е използвана комуникационна стратегия, която гарантира прилагането на принципа на партньорство, чрез прилагане на метода „отдолу-нагоре“ и която създава необходимите условия за прозрачност на процеса по изготвяне и реализация на плана. Създадени са необходимите стъпки, чрез които всеки един етап по изготвянето на ПИРО и неговата последващо изпълнение да получават съответното одобрение, както е и планиран набор от подходящи мерки и действия, които дават възможност за проследяване и отчитане на постигнатите цели и резултати.

В тази връзка Комуникационната стратегия може условно да бъде разделена на два основни дяла: Комуникационен план за подготовка на ПИРО и Комуникационна стратегия за изпълнение и отчитане на ПИРО.

➤ Комуникационен план за подготовка на ПИРО

Подготовката на ПИРО Полски Тръмбеш е извършена чрез реализирането на предварително изготвен комуникационен план, чиято основна цел беше да бъдат приложени всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на представителите на местните заинтересовани страни при определянето и реализацията на целите и приоритетите на плана. ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересованите организации (общински и неправителствени), с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. В рамките на този процес беше важно предоставяната информация да достигне до максимален брой представители на заинтересованите страни и да се осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията. Комуникационният план за подготовка на ПИРО се фокусира върху идентифицирането и включването на заинтересованите страни и гражданското общество чрез подходящи форми, включително кампания за идентифициране на проектни идеи, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана. Необходимо бе да се определи кои са

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

конкретните заинтересовани страни, да се разберат техните потребности и очаквания за участието им по отношение на резултатите и ползите за общността от подготовката, планирането и прилагането на ПИРО.

Целеви групи

В подготовката на ПИРО бяха въвлечени работни групи. Организационната концепция на работните групи е, че в тях са представени максималният брой засегнати страни, а за останалите се осигурява непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ПИРО. Подходът в комуникацията, по отношение на използваните канали и посланията е специфичен за всяка една от тях и беше съобразен с тяхното ниво на информираност. В тази връзка публично бяха представени и постоянно достъпни на сайта на общината анкета за попълване, както и форма на проектен фиш, чрез които гражданите имаха възможност да идентифицират проблемите в средата около тях, да предлагат решения и да работят за реалната промяна на ситуацията.

Заинтересованите страни, които взеха участие могат да бъдат разпределени условно на две целеви работни групи:

Вътрешна целева група – това е групата, която съгласно методическите указания отговаря за подготовката и одобряването на ПИРО и се формира със заповед на кмета на община Полски Тръмбеш и която включва: служителите на общинската администрация, заместник-кметове, директори на дирекции, специалисти от отделните звена. Тази работната група определя етапите, практическите действия и приема програма - график за изработването на ПИРО. Групата е съставена от местни лидери с експертиза и представителност на широк спектър от социално-икономическите дейности на територията. Във връзка с резултатите от проучването на територията, нагласите, очакванията и намеренията на заинтересованите страни, както и генерираните идеи за проекти бяха осъществени работни срещи на вътрешната работна група за подготовка на ПИРО. В рамките на тези срещи се получиха предложения и мнения относно генерираните проекти, което на по-късен етап доведе до преразпределение в рамките на ПИРО Полски Тръмбеш.

Външни целеви групи – това са групите, които обхващат широк спектър от заинтересованите за развитието на общината страни. Участието на заинтересованите страни се предхожда от тяхното идентифициране чрез извършване на целево проучване на територията. Идентифицирането на заинтересованите страни е двустранен процес. От една страна е важно фактическото съществуване (на база на статистиката) на представители на дадена заинтересована страна на територията, а от друга заинтересоваността се определя и от активното участие и реално проявление интерес от представителите на тази страна. В рамките на тази дейност бяха идентифицирани и определени целеви групи и заинтересовани страни, имащи отношение към развитието на община Полски Тръмбеш, по сфери на дейност следва:

- Селско, горско и рибно стопанство, преработка и земеделски и горски продукти;
- Търговия и услуги;
- Инфраструктура и комуникации;

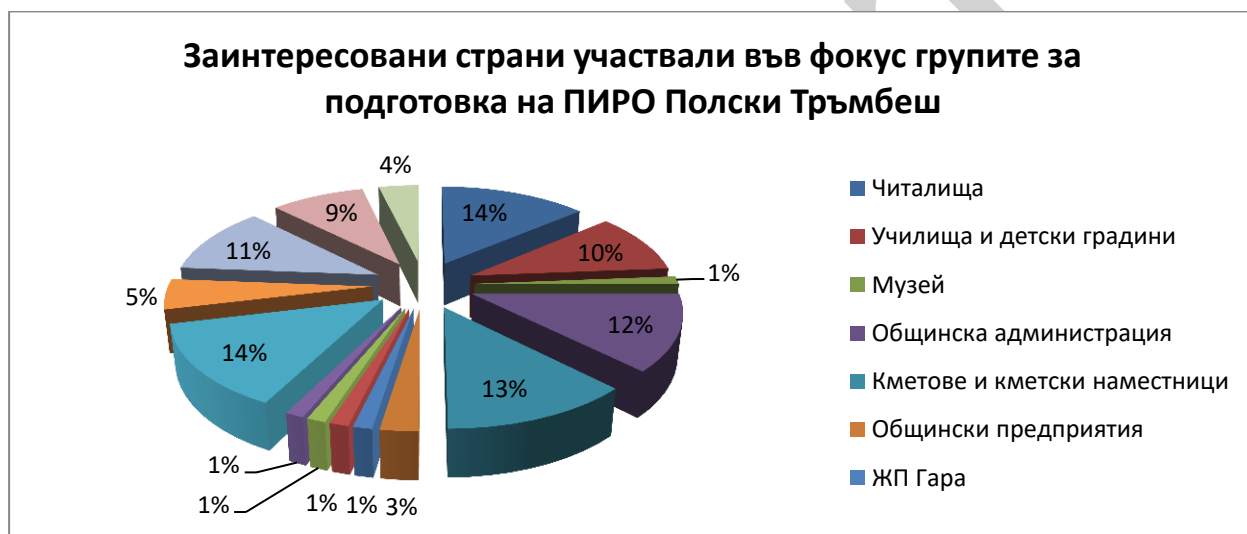

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Социални дейности и здравеопазване;
- Екология и опазване на околната среда;
- Култура и образование;
- Младежта и спорта;
- Местна и регионална власт;
- Партньори от съседни общини, разработващи ПИРО.

В периода септември – декември 2020год. бяха проведени 7 работни срещи (фокус групи) в които взеха участие общо 80 представители на заинтересованите страни (външните целеви групи), разпределени както следва:

Фиг .29

Освен това в процеса на подготовка на ПИРО се организираха и проведеха 2 работни срещи с представители на община Свищов. На тези срещи бяха обсъдени възможностите за сътрудничество и реализирането на съвместни проекти в областта на отпадъците, здравеопазването, образованието, културата и туризма.

Цялата информация, относно процеса на разработване на ПИРО - комуникационния план, резюмета на проведените фокус групи, информационните материали, документи и обсъждания са публично оповестени и достъпни на сайта на община Полски Тръмбеш <http://piro.trambesh.eu/>.

Събраната информация, посредством анкетни карти и проведени фокус групи, отразяващи нагласите, очакванията и намеренията на заинтересованите страни, имащи отношение към развитието на община Полски Тръмбеш, както и предложенията им за проектни идеи е анализирана и подробно представена в Приложение 4 към ПИРО Полски Тръмбеш.

Използвани методи за комуникация

Изборът на подходящите комуникационни дейности, инструменти и канали бе съобразен със спецификата на целевите групи, техните очаквания и нагласи. Използвани бяха тези инструменти и канали, които дават най-голяма гаранция, че посланието ще

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

стигне до желаната аудитория. Достъпът до интернет се оказва разграничителен фактор между организациите. Практиката показва, че неправителствените организации са ориентирани към интернет и семинарите, докато представителите на бизнеса предпочитат телевизията и пресата. Освен това се оказва, че има значителна разлика в осведомеността и мотивираността за използване на източниците на информация, в зависимост от това къде различните организации функционират – в общинския център или в селата.

Под внимание бе взета и друга особеност на някои представители на заинтересованите страни, а именно в случаите на малцинствата, хората с увреждания, жителите на селата, възрастните хора, хората с най-ниски доходи и другите уязвими групи. Въпреки, че комуникационните технологии очевидно са важни, личният контакт остава ключов особено за тези групи, тъй като често това са хора, които нямат уменията или средствата за достъп и ползване на тази информация.

Вземайки тези факти предвид за постигането на целите на комуникационния план за подготовка на ПИРО и за удовлетворяване на потребностите на целевите групи и заинтересованите страни се приложи балансирана комбинация от средства, посочени в таблица към плана за комуникации.

В тази връзка, освен публикации в сайта на Общината, както и отправяне на директни покани до представители на отделните организации и представители на различните сфери от социално-икономическия живот на общината са използвани и възможностите, които предоставя регионалната медийна среда. В тази връзка имаше активна координация, включване и привличане за изпълнение на комуникационния план на ПИРО Полски Тръмбеш на Областния всекидневник Вестник „Борба“, вкл. неговият информационен сайт.

В процеса на подготовка на ПИРО бяха използвани преки и непреки форми на комуникация:

Преките форми включват:

- ✓ Работни дискусии/Фокус групи (7 бр./80 участници);
- ✓ Интервюта с местни формални и неформални лидери (12бр.);
- ✓ Разпространяване на информационни съобщения за предстоящи срещи и обсъждания на ПИРО.
- ✓ Публични дискусии и обсъждания;
- ✓ Партньорски срещи с експерти, разработващи ПИРО в съседни общини;

Непреки форми включват:

- ✓ Локални медийни публикации под формата на информационни комюникета;
- ✓ Анкетно проучване, обхващащо 90 души от посочените ключови целеви групи;
- ✓ Събиране на проектни фишове, отразяващи конкретните идеи в различни области на представителите на местните заинтересовани страни;
- ✓ Поддръжка и регулярно обновяване с информация на интернет страницата на ПИРО.

В процеса на подготовка на Плана за интегрирано развитие на община Полски Тръмбеш за периода 2021 – 2027 г. се събра и обработи различен по своя характер информация за територията на общината, която:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ отрази обективната реалност, под формата на статистическа информация за икономическото, демографското, социалното, културното и екологично развитие на общината, предоставената от местни и национални източници (НСИ, РИОСВ – Велико Търново, РЗИ, АСП, Община Полски Тръмбеш и др.);
- ✓ представя субективните мнения на хората от общността, които са акумулирани чрез: анкетно проучване (90 бр.), набрана информация от проведените работни срещи/фокус групи с представители на заинтересованите 80 страни (76р.) и интервюта с лидери на местните социални и икономически групи (12 бр.).
- ✓ дава представа за инвестиционните намерения на заинтересованите страни на територията, установени чрез попълване на проектни фишове – предложени идеи за проекти (41 предложени проекта от 22 представители на заинтересованите страни).

➤ **Комуникационна стратегия за реализиране на ПИРО**

Комуникационната стратегия (КС) по отношение на ПИРО Полски Тръмбеш (2021-2027) е с предварително дефинирани цели, но в същото време трябва да се обогатява и актуализира, съобразно бързо променящата се среда и ефектът, която тази среда налага върху обществения, политическия и институционалния живот – както в общината, така и на областно и национално ниво. Именно затова, за да се осигури актуалността и ефективността на комуникационните дейности са предвидени мерки за ежегодна актуализация на стратегията, когато средата и постигнатите резултати го налагат.

Основна цел

Основната цел на КС е да подпомогне изграждането и поддържането на положителен публичен образ на община Полски Тръмбеш и да осигури подкрепа от различните заинтересовани страни по отношение дейността на общинската администрация по време на реализацията на всички проекти и мерки, които са заложили в ПИРО при това с участието на всички тези заинтересовани страни. Това ще стане с повишаването на публичността и прозрачността в управлението на местната власт. За това ще допринесе и разширяването на видовете използвани информационни дейности и стъпки, които имат потенциал да гарантират привличане на интереса на по-голям брой потребители към тях. Целта е подобряване на взаимодействието и ефикасността от една страна в работата между служителите в отделните дирекции и отдели на общината, а от друга осигуряването на по-добро взаимодействие и обратна връзка в отношенията между общината с гражданите, бизнеса, НПО и други заинтересовани страни.

Специфични цели

Специфичните цели на КС при реализацията на ПИРО Полски Тръмбеш са определени както следва:

- ✓ Информиране и подробно разясняване на всички заинтересовани страни за важните стратегически цели и теми, по които работи местната администрация при осъществяване на секторните политики на община Полски Тръмбеш.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Информиране и запознаване с методите на планиране и значимостта на средносрочни планове за развитие, какъвто е Плана за интегрирано развитие на общината;
- ✓ Осигуряване на надеждна и лесно проверима информация за мерките и инициативите на ПИРО на разбираем език за всички заинтересовани страни;
- ✓ Целенасочено стимулиране към активен диалог с всички заинтересовани страни на територията в т.ч. и търсене на обратна връзка за по отношение на техните положителни или негативни реакции, нагласи, недоволства и предложения.
- ✓ Постигане на максимална прозрачност и публичност за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях, както и за начина, по който се изразходват финансовите ресурси, по изпълнението на програмата за реализация на ПИРО.

Това може да се постигне чрез дългосрочна и ефективна комуникация по всички теми, отнасящи се до ПИРО. Изпълнението на специфичните цели зависи от изграждането на добри партньорски отношения с различни заинтересовани страни, лидери на мнение и ключови групи, свързани с функционирането и развитието на община Полски Тръмбеш.

По подобие на Комуникационния план за подготовка на ПИРО при изготвянето и изпълнението на Комуникационна стратегия по реализирането и отчитането на ПИРО е от голямо значение да бъдат определени конкретни целеви групи. Дефинирането на целеви групи и очертаването на техните потребности дава насоки за посланията и подходите, чрез които да се осъществи най-ефективна комуникация, така че важните за община Полски Тръмбеш теми не само да достигнат, но и да ангажират заинтересованите страни. В тази връзка и тук се очертават две големи целеви групи вътрешни и външни.

Вътрешни целеви групи

Към вътрешните целеви групи са определени:

Ръководители в общинската администрация – Това са заместник-кметовете и директори на дирекции, за които въвеждането на вътрешни правила за комуникация е много важно, тъй като са ангажирани с професионално мотивиране на служителите и се предполага, че са заинтересовани да ги следват успешно и ефективно. Подходът към тази целева група следва да бъде свързан с насърчаването на комуникацията на хоризонтално ниво в рамките на администрацията;

Кметове на кметства и кметски наместници – това са хората, които са в ежедневен контакт с жителите на общината, особено в нейната периферия. Тяхната роля нараства, тъй като информацията за действията на администрацията достига най-лесно до населението през кметовете и кметските наместници.

Ръководители на общинските предприятия – тези хора влизат в най-пряк контакт с местните жители и затова тяхната комуникационна подготовка е важна. Изпълнението на задачи по ремонт или поддръжка на определена инфраструктура например често провокира недоволства у гражданите заради дискомфорта, който създават, макар и временно. Точно тази целева група е призвана да управлява напреженията и да обясни необходимостта от извършване на определени дейности, а не да ги описва като самоволно решение на общината.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Общински съветници – тези хора са избрани и са разпознаваеми в отделните населени места, като в същото време са и представители на местния парламент, който е овластен за приема или отхвърля всяка предложена идея, касаеща развитието на общината. От друга страна при изградено сътрудничество с кметовете и кметските наместници общинските съветници имат потенциал да бъдат ползотворен „проводник“ през който планираните политики от Общината да достигат до местните жители, както и да получават конкретна обратна връзка за въздействието на предприетите мерки от общинска администрация. Поради тази причина от тяхната пълноценна информираност зависи до каква степен те биха имали възможност да изпълнят посочените си задачи.

Реализацията на ефективна комуникация с общността е в пряка зависимост от добрата вътрешна комуникация и организация на оперативните звена в рамките на администрацията. Служителите на общинската администрация и ръководителите и служителите на общински фирми, като част от служебните им задължения често са в контакт с общността и външните целеви групи. Качественото и количественото измерение на тази комуникация е важна, защото именно тези представители на администрацията формират голяма част от представите за работата в администрацията. Тези представи могат да бъдат както позитивни, така и негативни и да предизвикват натрупвания в различни обществени слоеве, което да сложи отпечатък върху цялостната представа за общината. Именно затова колкото по-добре служителите са запознати със сърцевината и целите на местните проекти и политики, с целите и работата на администрацията, толкова по-адекватно те ще могат да ги промотират, защитават или обсъждат. Затова и КС трябва да препоръчва провеждането на регулярни обучения по комуникация веднъж или два пъти годишно, да държи служителите на администрацията информирани по текущи и стратегически теми и да привлича успешно тази целева група в ефективна комуникационна политика.

Външни целеви групи

Към тези групи следва да бъдат причислени не само жителите на общината като цяло, но те да бъдат разгледани и от гледна точка на мястото, което заемат в общността, за да се отчете и конкретната специфика, което ще даде и възможност за определяне и на най-адекватните методи за комуникация с тях.

Местните жители на община Полски Тръмбеш са основните бенефициенти и потребители на услугите и политиките на общината, макар че тази целева група е доста често е твърде пасивна. Въпреки това всички дейности, които общината реализира в сферата на градоустройството, инфраструктурата, сигурността, чистотата и опазването на околната среда, здравеопазването, транспорта, образованието, формирането на местните данъци и такси, административното обслужване за изключително важни за местните жители. Поради тази причина е изключително важно да бъдат предприети мерки за постигане на максимална публичност и прозрачност в дейностите, които предприема общинска администрация при изпълнението на мерките заложи в ПИРО, за реализиране на политиките с цел развитие на общината. В тази посока изграждане на добро сътрудничество с местните медии е съществено значение.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Представители на медиите – тази група е съществена поради факта, че по самата си природа се занимава с разпространението и тълкуването на информация. Всъщност медиите са каналите за информация, по които се развива КС и стига до целевите групи. В този смисъл медиите не са само потребители на информация, както всички останали групи, а и генератори – създават и трансформират важна за местното развитие информация, която стига до публиката. Медиите са толкова важни за реализирането на КС на ПИРО, че общината формулира специфична медийна политика, основана върху регулярни събития, формати на общуване и интензивност.

Представители на бизнеса – към тази група принадлежат представителите не само на местния бизнес, но и инвеститори, и предприемачи от страната и чужбина, които са заявили интерес към територията. Ползотворното общуване и доброто сътрудничество между общината и бизнеса е важно, тъй като това влияе върху инвестиционните процеси и дейността на стопанските субекти на територията, а това от своя страна създава възможности за повишаване на заетостта и намаляване на безработицата в общината.

Представители на неправителствените организации – при поддържането на комуникация с тях е важен специфичният подход към всяка отделна НПО, в зависимост от сферата на ангажираност. Обикновено подобни НПО представляват интереси на конкретни групи, които търсят форми за пряко общуване и партньорство, а медиите рядко обръщат внимание на подобни теми. Затова и създаването на комуникационен канал с гражданския сектор е от съществено значение.

Представители на политически и делови общности – тук принадлежат хората, които провеждат или участват активно във формирането на обществения живот на територията на общината и които не са свързани задължително с местната власт на административно ниво. Културни и спортни активисти или ръководители на клубове, представители на професионални съюзи и гилдии, представители на местните политически сили, както и местни структури на национални институции.

➤ Анализ на комуникационната среда

Състоянието на комуникацията между заинтересованите страни при формиране на местната политика в община Полски Тръмбеш е важно да бъде анализирана, за да бъдат очертани възможностите и ограниченията, пред които тя е изправена. Анализът е основан върху малко известния модел на SOAR analysis, съдържащ Силни страни (Strengths), Възможности (Opportunities), Стремехи (Aspirations) и Резултати (Results). Изборът на този тип метод за анализ се основава на факта, че комуникационната стратегия, за да може да отговори на потенциала за развитие на територията на практика е ориентирана към бъдещето. В тази връзка причините за избора на SOAR пред SWOT анализа са:

- SOAR анализът е по-лесен за интегриране в цялата организация и за реализация на подхода „отдолу-нагоре“, докато при SWOT анализа подходът е обратен, тъй като се счита, че е инструмент за управление „отгоре-надолу“.
- Моделът към комуникация чрез SOAR анализ се фокусира върху възможностите, докато SWOT анализа е силно зависим от вероятните заплахи;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- Този модел елиминира слабостите и заплахите на традиционния аналитичен подход, използван от SWOT анализа и се фокусира върху положителните елементи, от които проектът (в случая ПИРО 2021-2027) може трайно да се повлияе;
- SOAR анализът изисква нива на отчетност чрез проверка на показателите във всеки един етап от реализацията на комуникационната стратегия, за да може резултатите да бъдат идентифицирани и следени постоянно във всеки етап от реализацията на ПИРО Полски Тръмбеш 2021-2027г.

Силни страни	Възможности
Налични и широко прилагани практики за насърчаване на диалог с целевите групи, включващи обществени обсъждания, анкети и срещи с представители на администрацията	Дефиниране на ясни теми за комуникация с всички ангажирани в нея страни
Наличие на мотивирани и активни служители в местната администрация за провеждането на прозрачна политика и управление на общината	Подобряване на вътрешната комуникация с цел постигане на по-ефективна външна такава
Технически работеща комуникационна система във всичките ѝ основни параметри	Приемане на алгоритъм/механизъм за размяна на идеи и конкретни предложения, отнасящи се до движението на информация по хоризонтала
Нормативна база, създаваща възможности за активно участие на гражданите във формирането на политики, присъствие на срещи на ОбС и др.	Запознаване на всички служители на администрацията с приоритетните теми и послания и ангажирането им в тяхното популяризиране
Прозрачен комуникационен стил по отношение на външните публики – регулярно изпращане на прессъобщения за събития и решения, актуализиране на уебсайта, възможности за присъствие на гражданите на срещи и обсъждания и др	По-широко използване на информационни табели, брошури, медии и други канали за популяризиране на дейностите на общината
Добра работа с местните медии – в общината и на регионално ниво	Превантивна комуникационна дейност по наболели теми и изготвяне на план за кризисна комуникация
Активни групи в социалните мрежи, разпространяващи информация по местна тематика	По-широко използване на различните социални мрежи и предаване на живо прояви, организирани от общината
Наличие на много разнообразна културна програма и дейности, свързани с положителни поводи за комуникация	Годишна актуализация на комуникационната стратегия

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Стремежи	Резултати
Допълнително активиране на общинската администрация и на общинския кмет в социалните мрежи при дебатиране на местни проблеми	Регистриране на растящ дял на населението, което ползва интернет за комуникация на местната политика, чрез участието в дигитални дискусии, дебати и мини-референдуми;
Създаване на единен набор от стратегически комуникационни приоритети, пряко произтичащи от съществуващата Стратегия за отговорно и прозрачно управление	Информацията за дейностите на общината винаги да достига едновременно всички заинтересовани страни
Създаване на постоянно действащ механизъм/алгоритъм за размяна на идеи и конкретни предложения между гражданите и общината – хоризонтална дискуссионна платформа за предложения и идеи, която да се реализира във формата на разгърнато електронно управление	Поддържане на траен интерес от страна на гражданите от други заинтересовани групи за провеждане на диалог; Елиминиране на възможни свръх очаквания в отделни целеви групи
Гарантиране на приемственост при предаване на задълженията и на наличната информация, в случаите, в които даден служител напуска работа, за да се поддържа прякото влияние върху комуникацията на общината с външни и вътрешни групи	Регистриране на нарастващо желание и компетентност у служителите от администрацията да участват лично в комуникацията на общинските политики
Отделяне на достатъчно финансови и човешки ресурси, които да обслужват информационните и комуникационните дейности	Растящ финансов ресурс на годишна база за провеждане на комуникационна политика
Поддържане на постоянно усещане от страна на ръководителите на общинските предприятия и на кметовете на кметства, че са важни фигури в комуникацията на местната политика и инициативи	Поддържане на високо ниво на съпричастност и разбиране от страна на служителите по отношение на комуникационните процеси в/на общината и формирането на имиджа ѝ пред обществеността

План за действие с цел прилагане на Комуникационната стратегия

Планът за изпълнение на КС определя начина на провеждане на дейностите, свързани с комуникациите на община Полски Тръмбеш. Целите на КС могат да се постигнат, като се приложат няколко основни подхода, съобразени със спецификата на съответните целеви групи и конкретиката на посланията към тях. Планът за прилагане включва:

- ✓ Реализиране на информационни дейности, свързани с установяване на постоянен поток от информация, разработена на достъпен език и в съответствие с потребностите на различните целеви групи;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Формиране на екип за изпълнение на комуникационната стратегия в рамките на общинската администрация;
- ✓ Разработване на механизъм на вътрешна комуникация и размяна на идеи, предложения и информация между служителите в общината;
- ✓ Осъществяването на целите на комуникационната стратегия чрез избор на конкретни събития, които да се използват за постигане на целите, изработване на специфични информационни и рекламни материали, съобразени с целевите аудитории и избраните комуникационни канали;
- ✓ Организиране на културни събития и прояви, спортни състезания, концерти и др., които дават възможност за позитивна комуникация на публиките с общината;
- ✓ Провеждане на неформални срещи и сплотяване на екипа, както и обучения за повишаване на комуникационната култура;
- ✓ Разработване на система за мониторинг и анализ на изпълнението на дейностите и мерките, заложи в КС.

Форми на комуникация при изпълнение на Плана за действие

- ✓ Информационни кампании за запознаване на целевите групи с общинските политики, законовите изисквания, възможностите, условията, процедурите и др., свързани с участието на гражданите в процесите на местното управление и взимане на решения;
- ✓ Директна комуникация с цел стимулиране за участие в дискусиите на възможно най-голям брой хора и структури на гражданското общество в изграждането на позиция по въпроси от местно значение;
- ✓ Медийна комуникация чрез изготвяне и изпращане на прес-съобщения, организиране на пресконференции, брифинги и неформални работни срещи;
- ✓ Разширена комуникация с НПО, с цел стимулиране инициативата на гражданското общество, насочени към групи, които трудно могат да бъдат достигнати чрез медиите;
- ✓ Съдържателна актуализация уебсайта на общината, активизиране на дейности в социалните мрежи;
- ✓ Популяризиране дейността на Общината, чрез използване на печатни и електронни информационни и рекламни материали, които да обслужват целевите групи.

Актуализация на Комуникационната стратегия

Високата интензивност на комуникационните дейности, както и общите информационни и обществени процеси, развитието на технологиите налагат актуализация на КС във времето на изпълнение на ПИРО. Поради тази причина е необходимо всяка година да се прави оценка на нивото на реализация и изпълнение на комуникационните дейности, както и нейното отражение върху целевите групи. В следствие при отчетена необходимост е от съществено значение да бъде извършено съответното коригиране на комуникационния подход към всяка една от заинтересованите групи.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини - приоритетни зони за въздействие

Общият устройствен план разделя територията на общината, в съответствие с основното им предназначение, на съществуващи и бъдещи урбанизирани територии и извън урбанизирани територии (зеделски територии, горски територии, защитени територии, нарушени територии за възстановяване, територии, заети от води и водни обекти и територии на транспорта). Урбанизираните територии обхващат съществуващите селищни територии на гр. Полски Тръмбеш и останалите 14 села в общината, както и предвижданията за създаване на селищни образувания (ваканционно селище, вилна зона) извън урбанизираните територии. Извън урбанизираните територии обхващат всички зеделски, горски, нарушени и защитени територии, пътища, водни течения, междуселищни проводи на техническата инфраструктура, специални терени и терени с друго предназначение.

Представените по-долу зони за прилагане на интегриран подход са тези, които в най-голяма степен ще повлияят върху развитието на цялата община. Това са зоните, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Тези зони са по-скоро градски и други, върху които може да бъде поддържана и развита техническа инфраструктура с общи (идентични) характеристики и проблеми на териториите с потенциали за социално-икономически растеж.

Устройствените зони с определен режим на ползване, съгласно Общия устройствен план на община Полски Тръмбеш са:

- **Универсална жилищна зона (Ж)**, която включва две разновидности: Жилищна зона с преобладаващо малко етажно застрояване (Жм) и със средно-етажно застрояване (Жс), за които са определени, съответните нормативи в ОУП;
- **Производствени територии (П)**, която включва една разновидност - Предимно производствена зона (Пп);
- **Територии на стопанства и животновъдни ферми (Жф)**, които се устройват съгласно Наредба №19 от 25 октомври 2012г. „За строителство в зеделските земи без промяна на предназначението“. Тези територии са разположени основно в селата;
- **Територии за спорт и атракции (Са)**, които се устройват съгласно санкционирани подробни устройствени планове при спазване изискванията на чл. 33 ал. 2 на Наредба № 7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони;
- **Териториите с общо предназначение**, които включват горски и зеделски територии, територии за водни площи и течения, за транспорт и комуникации и техническа инфраструктура. От тях:
 - ✓ Горските територии са възстановените по плана за горо разделяне поземлени имоти, държавна и частна собственост;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- ✓ Водни площи са съществуващите водни течения и площи;
 - ✓ Териториите за транспорт и комуникации са част от съществуващите пътища от републиканско, общинско и местно значение;
 - ✓ Територии за техническа инфраструктура са групирани имоти и части от тях за разполагане на линейните и площни обекти на системите за водоснабдяване и канализация, електроснабдяване, за сметосъбиране, за въжен транспорт и станциите към него.
- **Терени с обекти на културно-историческото наследство** се устройват съобразно изискванията и определенията от Закона за културното наследство.

Община Полски Тръмбеш

Планираните мерки и дейности обхващат и засягат цялата територия на общината, но една голяма част от тях са фокусирани в зоните за градско развитие на гр. Полски Тръмбеш. Голяма част от мерките в различни направления от социално-икономическия живот на общината са насочени към всички жители, поради което ще бъдат приложени територията на цялата община. Това са мерките, посредством които ще бъдат реализирани повечето планирани приоритети, а именно:

- ✓ Подпомагане на микропредприятия и стартиране на собствен бизнес – Приоритет 1;
- ✓ Развитие на туризма и логистични услуги с по-висока добавена стойност – Приоритет 2;
- ✓ Опазване и ефективно използване на водните ресурси и предотвратяване на наводнения - Приоритет 3;
- ✓ Повишаване на ефективността при управлението на отпадъците - Приоритет 3;
- ✓ Съхранение и популяризиране на културно-историческото наследство – Приоритет 5;
- ✓ Модерно здравеопазване - Приоритет 6;
- ✓ Разширяване на дейностите и повишаване качеството на социалните услуги - Приоритет 6;
- ✓ Личностно развитие - Приоритет 7;
- ✓ Дигитализация и общинска администрация - Приоритет 8;
- ✓ Сътрудничество - Приоритет 8.

Това е една от причините територията на цялата община Полски Тръмбеш, както и обособената в ОУП – Универсална жилищна зона (Ж), където също са планирани дейности и мерки по различни приоритети от ПИРО да бъдат разглеждани като зоните с най-голямо съчетаване на планирани интервенции от основните направления в социално-икономическия живот на общността. Тези две зони имат най-висок дял в интегрирания подход при разработването на ПИРО Полски Тръмбеш.

Универсална жилищна зона (Ж)

Жилищните устройствени зони в обсега на ПИРО са предимно градски, но обхващат и селата (Жм). Тези зони имат идентични характеристики и проблеми, които изискват прилагането на комплекс от планираните по-горе интегрирани мерки, включващи:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

реконструкция и енергийна ефективност на жилищните сгради в комбинация с облагородяване на междублоковите пространства, общите части и жизнената среда, както реконструкция и енергийна ефективност на публични сгради (читалища, училища и др.) Тяхното успешно реализиране ще подобри условията и повиши качеството на живот в община Полски Тръмбеш. В тази зона влиза и централната жилищна зона на гр. Полски Тръмбеш, която е с многофункционално предназначение, тъй като в нея са разположени и обществените сгради, където се предоставят всички услуги предназначени за общността: административни, социални, здравни и образователни. Тази универсална жилищна зона в най-голяма степен отразява интегрирания подход на планираните мерки, тъй като на тази територия са планирани да бъдат реализирани множество дейности по различни приоритети:

- ✓ **по Приоритет 2** – като част от мярка 2.2. „Развитие на туризма и логистични услуги с по-висока добавена стойност“ са планирани дейности с цел стимулиране на балнеоложки и СПА туризъм, чрез инвестиции в инфраструктура за по-широк достъп на минералните извори до гражданите, бизнеса и възможностите, които те предлагат;
- ✓ **по Приоритет 3** – в рамките на мярка 3.3. „Повишаване на енергийната ефективност на публичните сгради“ и мярка 3.4. „Енергийната ефективност на жилищни сгради“ са планирани дейности с цел повишаване на енергийната ефективност от една страна на няколко общински сгради, а от друга на многофамилни и еднофамилни жилищни сгради. Освен това на ред с намаляване на енергийните разходи и с оглед промяна на методите на отопление е планирано въвеждане на отопление на основата на ВЕИ, което ще има и благоприятно въздействие върху околната среда намалявайки количеството на FPCH_{10} и серния диоксид, които представляват проблем през зимния отоплителен сезон.
- ✓ **по Приоритет 6** - в рамките на този приоритет са планирани дейности, които ще подобрят нивото на предлаганите здравни (чрез внедряване на иновативни методи и технологии за болнично и извънболнично лечение и подобряване на здравната култура у населението) и социални услуги, като се предвижда разширяване на дейностите и повишаване качеството на социалните услуги в т.ч. число и предоставяне на нови такива;
- ✓ **по Приоритет 7** – модернизация на учебната практика, както и създаване на нова STEM среда за учене;
- ✓ **по Приоритет 8** – при реализиране на дейностите по този приоритет се цели максимално улесняване на достъпа до административни услуги от жителите на община Полски Тръмбеш, подобряване на знанията и уменията на общинската администрация, повишаване на комуникацията между местната управа и жителите от общността, както и мотивиране на възможно най-голям брой от местното население да се ангажира в подготовката на политиката за развитие на общината, както и последващото нейно изпълнение.

В жилищните зони както в града, така и в селата в рамките на **Приоритет 4** „Благоустрояване и подобряване на свързаността между населените места“ ще бъдат

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

реализирани дейности с цел ремонт, рехабилитация и реконструкция на уличната мрежа, между блоковите и общите пространства, както и уличното осветление. Освен това за тези територии ще бъде изготвен и план за градска мобилност, който включва: създаване на алтернативни форми за придвижване - велоалеи, електрически тротинетки, зарядни станции за електроавтомобили. В допълнение в тези зони в селата, както и в града ще бъдат извършени дейностите планирани по Приоритет 3 с цел подобряване на енергийните характеристики на сградите и насърчаване на местното население към нови щадящи околната среда методи на отопление. По този начин ще се подобри средата за живот, ще бъде подобро качеството на въздуха, както и ще бъдат намалени нивата на шум.

Като част от културната инфраструктура читалищата също попадат в посочените жилищни зони. С цел подобряване на културната инфраструктура в рамките на **Приоритет 5** „Социализация и развитие на културно-историческото наследство“ са планирани дейности, които ще доведат до подобряване на условията и качеството на предлаганите културни услуги на територията.

Производствени територии (П)

Планът определя устройствена зона с производствено предназначение в землището на гр. Полски Тръмбеш. Такива зони са определени и за територии с производствено и/или складово предназначение, части от бившите стопански дворове в границите на селата. Те могат да бъдат застроявани само с производствени, складови и обслужващи сгради и съоръжения като: здравни пунктове, магазини и заведения за обществено хранене за ежедневните нужди на работещите, административни сгради и научноекспериментални бази към предприятията, гаражи и паркинги, както и жилища за охрана. За гр. Полски Тръмбеш това са зоните, в които са разположени предприятия като „Олива“ АД, „Първи май“ АД, „Юнигаз - ВТ“ ООД и др. До градските терени достига инфраструктура на автомобилния и ж.п. транспорта, както и друга техническа инфраструктура, в т.ч. за газоснабдяване.

Предимно производствена зона (Пп) - това са устройствени зони с производствено предназначение от разновидност „Предимно производствена“ - Пп в землищата на почти всички населени места (вкл. гр. Полски Тръмбеш), включвайки терените на бившите стопански дворове и други терени, използвани за производство, първична преработка на земеделска продукция и дейности със сходни функции, производствено-складови дейности и допълващите ги административни, търговски, обслужващи и транспортно-комуникационни сгради и съоръжения. На подобни терени са разположени някои от важните предприятия в общината като: „Подем“ ЕООД в село Павел, „Ив Агро Плуд“ ООД в с. Раданово, „КИТКА – 2017“ ООД в с. Куцина и др.

Двете зони попадат в обхвата на Приоритет 1: Насърчаване на предприемачеството и осигуряване на устойчива заетост от Стратегическа цел 1: Насърчаване към диверсификация на икономическите дейности и привличане на външни инвеститори на ПИРО Полски Тръмбеш 2021 – 2027 г. Основната цел е насърчаване към кръгова икономика, както и енергийна и ресурсна ефективност на предприятията в структуроопределящи за община Полски Тръмбеш икономически дейности като:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

преработвателната промишленост, селско стопанство и преработка на земеделски продукти. Това ще стане чрез предоставяне на информация, консултации и техническа помощ за подготовка и управление на проекти, обмен на идеи, технически решения, организиране и провеждане на обучения, семинари и кампании, както и техническа помощ във връзка с въвеждане на нови технологии с цел постигане на кръгова икономика, в т.ч. по отношение на рециклирането, сепарирането, компостирането и повторната употреба на отпадъците от дейностите на местните предприятия (*основанията и причините за преход към кръгова икономика са по-подробно изложени в част I и синтезирани в част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие от настоящия документ*), прилагане на пасивни и активни мерки за енергийна ефективност в предприятията, вкл. и ВЕИ.

Освен това по мярка 2.2. „Развитие на туризма и логистични услуги с по-висока добавена стойност“ от Приоритет 2 „Подкрепа за инвестиции в дейности с по-висока добавена стойност и алтернативни форми на доход“ са предвидени и дейности за развитие на логистични центрове и услуги, които да обслужват бъдещия трафик от АМ "Хемус" и АМ "Русе - Велико Търново", които също попадат в производствените зони, като имат и интегрирано отношение и въздействие с част от териториите с общо предназначение, а именно за транспорт и комуникации, каквито са пътищата. Целта е от една страна да се използват максимално новите възможности за бизнес, които ще се открият с достъпа до двете големи национални пътни артерии при тяхното построяване, а от друга да се създадат възможности за диверсификация на стопанските дейности на територията на общината, което ще даде възможност на местните жители да намерят нови възможности за работа и доход в общината.

По този начин се цели разрешаване на установените проблеми като липса на достатъчно икономически агенти на територията, които да развиват по-мощна дейност, да предложат алтернативни форми на доход и възможности за кариерно развитие. От социална гледна точка това води до напускане на предимно млади хора от територията, които не успяват да намерят работа и възможности за собствен бизнес. Местната икономика осигурява заетост на все по-малко хора, спрямо тази в областта, което подсказва за необходимост от повече инвестиции, разширяване на производството, диверсификация и създаване на алтернативни форми на заетост и доход.

Територии за спорт и атракции (Са)

Върху тези зони са планирани дейности с цел подобряване и разширяване на обществените територии за отдих и развлечение в град Полски Тръмбеш, които ще бъдат изпълнени в рамките на Мярка 4.1. „Реновиране и развитие на градската среда“ от Приоритет 4 „Благоустройство и подобряване на свързаността между населените места“. При реализирането на тези дейности в интегрирана свързаност с реализирането на дейностите по мярка 7.3. „Спортни дейности и спортна култура“ от Приоритет 7 ще бъдат подобрени условията за спорт и отдих в града, чрез рехабилитация на един вече съществуващ парк, както и ще бъдат разширени зелените площи в общинския център, посредством изграждане на две нови обществени зони за отдих. Освен това По този начин от една страна ще се даде възможност на местните жители да увеличат възможностите си

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

за социални контакти, да почиват активно, както и да спортуват на открито. В същото време от друга страна, чрез увеличаване на зелените площи в града ще се допринесе и за подобряване чистотата на въздуха, намаляване на нивата на шума.

Териториите с общо предназначение

В обхвата на тези територии и терени ще бъдат реализирани мерки и дейности, попадащи в два приоритета:

- ✓ **терени за техническа инфраструктура** – както установи проучването на територията един от сериозните проблеми, които оказват негативно въздействие, както върху качеството на живот на местното население, така и върху околната среда е състоянието на водопроводната и канализационната мрежи. Тъй като от чистата околна среда зависят и условията на живот на една територия в рамките на Стратегическа цел 2 „Подобряване на жизнената среда и популяризиране уникалността на територията“ са планирани мерки за постигане на отделен приоритет, имащ отношение към влиянието, което човешката дейност оказва върху околната среда, именно Приоритет 3 „Намаляване на щетите от човешката дейност върху околната среда“. При реализирането на тези мерки ще бъде извършено подобряване на водоснабдителната система, ремонт и реконструкция на съществуващата канализация и доизграждане на нова, както и изграждане на ПСОВ. Освен това ще бъдат реализирани няколко дейности с цел подобряване управлението на отпадъците планирани по мярка 3.2. „Повишаване на ефективността при управлението на отпадъците“, важна част от които ще бъдат реализирани чрез съвместни действия със съседната община Свищов.
- ✓ **територии за транспорт и комуникации** – важна част от мерките планирани с цел реализирането на Приоритет 4 „Благоустрояване и подобряване на свързаността между населените места“ ще бъдат извършени върху именно на терените за транспорт и комуникации, където са планирани три проекта за рехабилитация на общо 19 км. общинска пътна мрежа. Целта е да бъде подобрена свързаността и комуникацията между населените места в общината: Полски Тръмбеш-Обединение-Иванча, гр. Полски Тръмбеш-Раданово, Стефан Стамболово- Полски Сеновец и връзката им с общинския център. Това от своя страна ще допринесе за подобряване на възможността жителите на посочените села да могат да пътуват до общинския център се цел работа, като ще бъде улеснен и достъпа до административни, здравни и социални услуги.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие

Програма за развитие на туризма в община Полски Тръмбеш 2021 – 2027 г.

В член 11 от Закона за туризма (ЗТ) се посочва, че Общинският съвет определя политиката за развитие на туризма на територията на общината, като включва в програмата за реализация на общинския план за развитие самостоятелен раздел, съдържащ общинска програма за развитие на туризма.

Общинската програма за развитие на туризма трябва да бъде в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и стратегиите по чл.5, ал. 2 от ЗТ. Общинската програма за развитие на туризма трябва да предвижда конкретни проекти, включващи мероприятия за:

1. изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти;
2. изграждане и функциониране на общински туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
3. изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
4. организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
5. провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;
6. реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;
7. взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;
8. подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти;
9. благоустрояване, изграждане и поддържане на инфраструктурата - общинска собственост, в националните курорти, когато на територията на общината има такива.

Към настоящия момент община Полски Тръмбеш няма изготвена и приета актуална програма за развитие на туризма за следващия програмен период, поради което в програмата за реализация на ПИРО са планирани мерки и дейности за подготовка на стратегия/програма за развитие на туризма, както и дейности, съгласно чл.11 от Закона за туризма, така че ПИРО да съответства на нормативните изисквания.

Предвид гореизложеното и анализа на състоянието и развитието на природната среда, културното наследство, инфраструктурата, облагородяване на населените места и бизнеса

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

е необходима нова програма за развитие на туризма, която да акцентира върху съчетанието на културен и СПА туризъм. Минералните извори и богатото културно-историческо наследство на Полски Тръмбеш подчертават уникалността на територията и при добра организация и реклама може да се създаде конкурентен туристически продукт с по-висока добавена стойност към местната икономика. За тази цел са необходими инвестиции в:

- Облагородяване на населените места – улици, публични пространства, сгради, зелени площи и градска мобилност;
- Опазване на околната среда – пречиствателна станция за отпадни води в гр. Полски Тръмбеш; разделно събиране и рециклиране на битовите отпадъци;
- Проучване, социализиране, дигитализиране и популяризиране на културно-историческо и природно наследство с местно и национално значение;
- Инвестиции в инфраструктура за по-широк достъп на минералните извори до гражданите, бизнеса и възможностите, които те предлагат. Благодарение на това до 2027 г. ще се създадат условия за развитие на балнеоложки и СПА туризъм, така че в следващия програмен период да се повиши туристическото предлагане;
- Насърчаване на предприемачеството в областта на туризма, чрез предоставяне на техническа и консултантска помощ във връзка с реализация на инвестиционни проекти;
- Популяризиране на възможностите за туризъм на територията на община Полски Тръмбеш, участия на туристически борси и изложения.

Природните забележителности, облагородената инфраструктура и възможностите за туризъм трябва да бъдат така представени, че да повишават качеството на преживяването и добавят стойност към туристическия продукт.

Посочените по-горе дейности могат да бъдат осъществени в сътрудничество между община Полски Тръмбеш, други заинтересовани общини, вкл. и трансгранични, държавата, бизнеса и гражданите. Една голяма част от тях могат да бъдат финансирани от национални и европейски програми, включително и по линията на трансграничното сътрудничество.

Описание на интегрирания подход за развитие и обосновка на целите, приоритетите и мерките

При извеждането на приоритетите и мерките на ПИРО изцяло е следван интегриран подход „отдолу – нагоре“, в рамките на който се извърши социално-икономическо проучване и анализ на територията в синхрон с едновременно протичане на процеси на информиране и консултиране, провеждане на работни срещи, фокус групи и обществени обсъждания. Така от една страна проучването установи и анализира обективни данни и фактори по отношение на социално-икономическия потенциал за развитие на територията, а от друга всички предвидени срещи, обсъждания и предложени проекти дадоха представа за потребностите, намеренията и нагласите на местните жители (Приложение 4). Този синхрон осигури баланс между желаното и възможното, субективното и обективното. Благодарение на това са зачетени всички заинтересовани страни, съобразявайки се с условията и ограниченията на Методическите указания за разработване и прилагане на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

планове за интегрирано развитие (ПИРО) на община за периода 2021 – 2027 г. на МРРБ. По този начин се идентифицира най-подходящата комбинация от ресурси и мерки (проекти, инвестиции, политики), които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет.

В рамките на ПИРО Полски Тръмбеш са изведени 8 приоритета и 20 мерки за постигането на 3 стратегически цели.

Визия: „*Благоустроена територия с подобрена свързаност между населените места, известна със своята културна идентичност и уникалност, която дава възможност за развитие на разнообразен бизнес с по-висока добавена стойност, личностно развитие, здравословен начин на живот в сигурна жизнена среда*“

Стратегическа цел 1: Насърчаване към диверсификация на икономическите дейности и привличане на външни инвеститори

На територията на община Полски Тръмбеш са добре развити: 1) Селско, горско и рибно стопанство - сектор А; 2) Преработващата промишленост – сектор С; 3) Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети - сектор Г. Благодарение на тези сектори производителността на един нает в икономиката през последните години нараства, като с най-голям ръст е тази в преработващата промишленост. В сектор А, С и Г функционират 70 % от всички предприятия, работят 48 % от всички наети лица на трудово и служебно правоотношение, генерират над 86% от нетните приходи от продажби и формират над 90% от инвестициите в местната икономика за 2018 г.

Конкурентоспособността на местна икономика обаче намалява. С намаляване на нетните приходи от продажби за периода 2013 – 2018 г., освен разходите за ДМА, намалява и средносписъчния брой на наетите лица на трудово и служебно правоотношение. В същото време производителността нараства. Най-вероятно причината за това е, че наетите лица намаляват 10 пъти повече, отколкото приходите.

Икономическото развитие на община Полски Тръмбеш изглежда по-скоро добро, според субективното виждане на над 76% от анкетираните представители на заинтересованите страни (Приложение 4 към ПИРО). Доходите се оценяват като нито добри, нито лоши, а възможностите за намиране на работа са незадоволителни и лоши. Тази оценка на доходите, в комбинация с преобладаващото негативното мнение относно възможностите за намиране на работа означава, че няма достатъчно икономически агенти на територията, които да развиват по-мощна дейност, да предложат алтернативни форми на доход и кариерно развитие.

Приоритет 1: Насърчаване на предприемачеството и осигуряване на устойчива заетост

Преобладаващата част от земеделските производители са растениевъди, отглеждани предимно зърнени култури - слънчоглед, царевица, пшеница, рапица, ечемик и др., които заемат около 90 % от обработваемите земеделски територии. За разлика от тях отглеждането на зеленчуци и плодове на територията на община Полски Тръмбеш към

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

момента е неатрактивно, а при някои култури нерентабилно, въпреки че има потенциал за развитие.

Икономическата активност в рибното стопанство е доста слаба, имайки предвид ресурсите, които територията предлага, а горското стопанство по традиция се управлява от държавни структури и организации.

Преобладаващата част от икономическите агенти в търговията и услугите са физически лица и микро фирми (до 9 човека персонал), в повечето случаи семейни.

Над 90% от предприятията на територията на община Полски Тръмбеш са микропредприятия, според броя на заетите лица в тях. Няма данни за функциониращи средни предприятия, но има 25 работещи малки предприятия за 2018 г., които оказват значително влияние върху пазара на труда, заетостта и доходите.

Преработвателната промишлеността в община Полски Тръмбеш е представена от предприятия от хранително-вкусовата промишленост, технологично оборудване в селското стопанство, цехове за производство на дограма и електроуреди. Резултатите в преработващата промишленост зависят от нивото на управление и технологичност. Перспективите за развитие на промишлеността са свързани с модернизирани и разширяване на съществуващите производства към по-висока добавена стойност.

Едновременно с това сравнително малка част от населението на община Полски Тръмбеш участва във формирането на дохода на територията. Една от причините за това, е че една част от местното трудоспособно население не променя своето местожителство (Полски Тръмбеш), но намира работа и трудова заетост в предприятия на територията на Горна Оряховица и Велико Търново. Тези хора от една страна формират собствени доходи, част от които харчат в населеното място, където живеят, а от друга създават добавена стойност в икономиките на съседните две общини. В дългосрочен план обаче този начин на живот не допринася за развитие на местната икономика и може да окаже негативно влияние върху качеството на живот - облагородяване на населените места, социалните, образователните, здравните и публичните услуги.

От изложеното по-горе става ясно, че местната икономика осигурява заетост на все по-малко хора, спрямо тази в областта, което подсказва за необходимост от повече инвестиции, разширяване на производството, диверсификация и създаване на алтернативни форми на заетост и доход. Голям потенциал в това отношение има селското стопанство чрез диверсификация на дейностите и инвестиции в преработка на земеделска продукция. В дългосрочен план, ако не се насърчи предприемачеството и повиши нивото на инвестиции това може да окаже сериозна предпоставка за бъдеща трудова миграция на млади и образовани хора.

В рамките на Приоритет 1 се планира подкрепа за стартиране на собствен бизнес на млади фермери и земеделски производители, както и семеен бизнес в неземеделски дейности. Това ще стане чрез обучения, техническа, консултантска и логистична подкрепа за подготовка и управление на проекти с акцент към животновъдството, както и производството на плодове и зеленчуци, както и преработката на земеделски продукти. Освен това ще се насърчават инвестициите в неземеделски производствени дейности и услуги, вкл. ИКТ с по-висока добавена стойност. Странирането на собствен бизнес и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

подпомагане на микропредприятията ще стане с финансовата подкрепа на СВОМР на МИГ „Павликени – Полски Тръмбеш“, СПРЗСР и общинския бюджет за периода 2021 – 2027 г.. По такъв начин сътрудничеството с община Павликени ще бъде изключително полезно за провеждане и прилагане на местни икономически политики.

По-висока предприемаческа активност и осигуряването на устойчива заетост ще бъде постигнато и чрез инвестиции в кръгова икономика – енергийна и ресурсна ефективност.

Според наскоро приетия Зелен пакт (2019 г.) постигането на неутралност по отношение на климата и на кръгова икономика изисква пълна мобилизация на промишлеността, вкл. МСП. Преходът към кръгова икономика е възможност за въвеждане на устойчиви и създаващи работни места дейности в МСП, които са в полза на обществото и околната среда. Много малка част от предприемачите са информирани за възможностите и имат готовност за развиване на кръгови бизнес модели. За тази цел е нужна информация, допълнителна подкрепа и насоки за модернизация по отношение на ресурсната и енергийната ефективност, ползите от развиване на кръгови бизнес модели и подкрепа за стартиране на производство на зелени продукти и услуги.

В това отношение се планира организиране и провеждане на обучения, семинари и информационни кампании, както и техническа помощ във връзка с въвеждане на нови технологии с цел постигане на кръгова икономика, в т.ч. и повторна употреба на отпадни продукти. Едновременно с това ще се предоставят консултации и техническа помощ за подготовка и управление на проекти за прилагане на пасивни и активни мерки за енергийна ефективност в предприятията, вкл. ВЕИ. ИКТ и закупуване на ново технологично оборудване, което спестява енергия и ресурси. По този начин от една страна ще се повиши нивото на технологичност на производството и от друга, ще се започне преход към кръгова икономика в съответствие с европейските политики за опазване на околната среда и климата. За тази цел може да се привлече финансова подкрепа от програмата за Конкурентоспособност и иновации в предприятията към СВОМР на МИГ „Павликени – Полски Тръмбеш“ за периода 2021 – 2027 г. Освен това ще се търсят възможности за финансиране от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУРБ) и общинския бюджет.

Приоритет 2: Подкрепа за инвестиции в дейности с по-висока добавена стойност и алтернативни форми на доход

Предвид географското си положение, община Полски Тръмбеш посредством националната пътна инфраструктура има много добра свързаност със съседни на нея общини, областни градове от СЦР и столицата на страната. През общината преминават 5 основни трасета от републиканската пътна мрежа, както и участък от жп линията Русе-Горна Оряховица-Стара Загора. В момента се изгражда АМ „Хемус“ и се планира изграждането на магистрала „Русе-Велико Търново“. Не случайно най-голям ръст в нетните приходи от продажби за 2018 г., спрямо 2015 г. (45%) отчитат предприятията работещи в сектор Н – транспорт, складиране и пощи. Въпреки това, по настоящем, територията на община Полски Тръмбеш се възприема по-скоро като транзитна. В това отношение е налице потенциал, който към момента не е усвоен.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

През последните 3 години се наблюдава оттегляне на чуждите инвестиции от територията на община Полски Тръмбеш. Едновременно с това намаляват разходите за ДМА като цяло в местната икономика за периода 2013 – 2018 г., което се дължи основно в намалените инвестиции в селското стопанство и индустрията.

Настоящата и бъдещата национална транспортна инфраструктура дава възможност за развитие на трансграничното сътрудничество със страните по поречието на р. Дунав и Черно море, като създават потенциал за инвестиции във високотехнологични производствени зони, логистични центрове и съпътстващите ги услуги. Освен това по-бързия и лесен достъп до областните градове създава предпоставка за по-ефективно оползотворяване на минералните извори на община Полски Тръмбеш и развитие на туристически услуги с по-висока добавена стойност.

Нивото на услугите свързани с туризма на територията на община Полски Тръмбеш е сравнително добро (5 места за настаняване, 29 заведения). Това се отнася и за състоянието на природната среда. Има наличие на минерални извори с потенциал за развитие на СПА туризъм и богато културно-историческо наследство, които са предпоставка за развитие на интегриран туристически продукт. Сравнително добро е състояние на общинските пътища и условията за спорт в града.

Ресторантьорството е една от най-засегнатите от COVID-19 икономически дейности. В същото време здравната криза не оказва влияние на броя реализирани нощувки в обектите за настаняване за 2020 г. Туристическият потенциал, произтичащ от природната среда, културното наследство и минералната вода е слабо усвоен. Културно-историческото наследство на територията на община Полски Тръмбеш е слабо представено, популяризирано и дигитализирано. Град Полски Тръмбеш е позната дестинация повече сред хората, които посещават специализираната болница за продължително лечение и рехабилитация, а не толкова сред туристите. Възможностите за настаняване се характеризират не само с ограничения избор, но и с по-ниската категория на обектите. Поради тази причина се предлагат стандартни хотелиерски и ресторантьорски услуги, които съвсем не са достатъчни да привличат повече посетители с цел отдих.

Предвид гореизложеното и анализа на състоянието и развитието на природната среда, културното наследство, инфраструктурата, облагородяване на населените места и бизнеса е необходима нова програма/стратегия за развитие на туризма, която да акцентира върху съчетанието на културен и СПА туризъм. Минералните извори и богатото културно-историческо наследство на Полски Тръмбеш подчертават уникалността на територията и при добра организация и реклама може да се създаде конкурентен туристически продукт с по-висока добавена стойност към местната икономика. Природните забележителности, облагородената инфраструктура и възможностите за туризъм трябва да бъдат така представени, че да повишават качеството на преживяването и добавят стойност към туристическия продукт.

Подкрепата за инвестиции в дейности с по-висока добавена стойност и алтернативни форми на доход ще стане като се привлекат външни инвеститори и се развие туризма и логистичните услуги. В тази връзка се предвижда развитие на предприемаческата екосистема, вкл. привличане на чуждестранни инвеститори - участия на инвестиционни

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

форуми и създаване на формални и неформални партньорства, както и обособяване на зони с прилежаща инфраструктура за развитие на икономически дейности. Едновременно с това ще се подпомогнат инвестиционни проекти в областта на логистиката, транспорта и комуникациите във връзка с изграждането на АМ „Хемус“ и АМ „Русе - Велико Търново“.

Добавена стойност и алтернативни форма за доход има и в стимулиране развитието на балнеоложки и СПА туризъм. Във връзка с това ще се инвестира в инфраструктура за по-широк достъп на минералните извори до гражданите, бизнеса и възможностите, които те предлагат. Заедно с това ще се положат усилия за популяризиране и дигитализация на туристическите услуги, както и участия на туристически борси и изложения.

Развитието на туризма на територията на община Полски Тръмбеш зависи от опазването на околна среда, облагородяването на населените места и градската среда, състоянието на общинските пътища и социализацията на културно-историческото наследство. Всички те са в интегрирана свързаност и са предвидени за постигането на Стратегически цел 2 - Подобряване на жизнената среда и популяризиране уникалността на територията на ПИРО за периода 2021 – 2027 г.

Посочените по-горе дейности могат да бъдат осъществени в сътрудничество между община Полски Тръмбеш, други заинтересовани общини, вкл. и трансгранични, държавата, бизнеса и гражданите. Една голяма част от тях могат да бъдат финансирани от национални и европейски програми, включително и по линията на трансграничното сътрудничество.

Приоритетите и мерките за постигането на Стратегическа цел 1: Насърчаване към диверсификация на икономическите дейности и привличане на външни инвеститори от ПИРО Полски Тръмбеш са в съответствие и ще допринесат за изпълнение на Специфична цел 1.1: Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството, Специфична цел 1.3: Създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост и Специфична цел 1.4: Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство от Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион (ИТСР на СЦР).

Стратегическа цел 2: Подобряване на жизнената среда и популяризиране уникалността на територията

Подобряването на жизнената среда ще стане чрез интегриране на дейности свързани със съхранение и опазване на околната среда, облагородяването на населените места и тяхната свързаност. Тези дейности в комбинация със социализацията и развитието на културно-историческото наследство ще популяризират община Полски Тръмбеш като подчертаят нейната уникалност и повишат привлекателността на територията. Така ще създадат предпоставки за развитие на туризма, търговията, услугите и повиши нивото на инвестициите.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Приоритет 3: Намаляване на щетите от човешката дейност върху околната среда

Територията на община Полски Тръмбеш разполага с достатъчно повърхности води и подземни водни тела, които покриват нуждите на населението.

Основните недостатъци в качеството на водата са: наличие на нитрати в питейната вода от земеделската дейност за част от селата; наличие на утайки и мътилка във водата, отделящи се от старите водопроводи.

Водопроводна мрежа обхваща цялото население на общината. Разпределителните мрежи и сградните отклонения обаче не са в добро състояние, оборудването е остаряло, поради което се генерират големи загуби на вода.

Канализационна мрежа в селата липсва и отпадните води се заустват в индивидуални водоплътни изгребни ями. В гр. Полски Тръмбеш има изградена канализация, но голяма част от нея е амортизирана, остаряла и компрометирана. Няма ПСОВ, като отпадните води се заустват в р. Янтра.

В изпълнение на Приоритет 3 се планират дейности за подобряване на ВиК мрежата в сътрудничество с ВиК „Йовковци“. Ще се извършат рехабилитация, ремонт и/или подмяна на водопроводни мрежи както в селата, така и в общинския център. По отношение на отпадните води се предвижда реконструкция и/или ремонт на съществуващата канализация и доизграждане на нова, покриваща на 100% гр. Полски Тръмбеш, като заустването им ще става в нова градска ПСОВ.

Инвестициите в подобряване на ВиК ще се съпътстват от дейности за насърчаване към екологично земеделие, щадящо почвите и водите на територията на община Полски Тръмбеш. Това включва провеждане на информационна кампания сред земеделските производители за ползване на щадящи околната среда торове и препарати.

Промените в климата през последните години фокусират вниманието в резките изменения на валежите, които повишават риска от наводнения. В тази връзка се планират превантивни дейности за възстановяване на проводимостта на отводнителни канали в зони с повишен риск, като селата Климентово и Куцина. Това може да включва почистване от дървесина, отпадъци и укрепване на съоръженията.

Управлението на отпадъците на територията на община Полски Тръмбеш е съществена необходимост за опазване на околната среда и подобряването на жизнената среда. Системата за организирано събиране и транспортиране на отпадъците обхваща всички населени места. Дейностите се осъществяват от създадено за тази цел общинско предприятие (ОП) „Чистота“. Количеството на отпадъка през последните години на един жител намалява, но въпреки това има нужда от повече техника и оборудване за сметосъбиране.

На територията на община Полски Тръмбеш са въведени и функционират системи за разделно събиране на отпадъци, но няма достатъчни условия за по-ефективно сепариране, рециклиране и третиране на битовите, строителни и био отпадъците. Освен това ниското ниво на знанията и културата на населението по отношение на отпадъците допринасят за образуването на нерегламентирани сметища, които са сравнително много за територията (14 бр.).

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

За решаване на проблемите с отпадъците община Полски Тръмбеш ще инвестира в закупуване на сместосъбирачен камион за ОП „Чистота“, контейнеровоз за зелени и строителни отпадъци и контейнери тип „бобър“. Предвижда се и изграждане на смесена площадка за временно съхранение и третиране на отпадъци, закупуване на техника за сепариране, рециклиране и обработка на отпадъците. Една част от тези дейности ще бъдат изпълнени в сътрудничество с община Свищов. За тази цел ще бъде избрана и приложена технология за обработка на отпадъци с цел тяхното повторно използване от преработващата промишленост. В тази връзка община Полски Тръмбеш предвижда придобиване на претоварна, компостираща инсталация, съоръжение за измерване на отпадъци, дробилка и др. По този начин ще се постигне по-добро оползотворяване на отпадъците с генериране на икономическа добавена стойност.

Повишаването на знанията и културата на гражданите по отношение на отпадъците ще стане чрез разяснителни и информационни дейности относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление и събирането на отпадъци.

Публичните сгради, в които се предоставят различни по своя характер услуги на територията на община Полски Тръмбеш, са в добро общо състояние. Една част от тях обаче са стари, амортизирани и енергоемки. Това повишава разходите за тяхната поддръжка и експлоатация, особено по отношение на енергийното потребление. Такива са сградите на общинска администрация, СБПЛР „Минерални бани“, х-л „Есперанто“, Комплекс за социални услуги, Домашен социален патронаж и др. Високата енергоемкост влошава условията за работа в сградите собственост на общината и понижава качеството на предлаганите публични услуги. Повишаването на тяхната енергийна ефективност ще стане с помощта на енергийно обследване, прилагане на пасивни и активни мерки, вкл. внедряване на ВЕИ, където е приложимо.

Подобна е ситуацията с жилищните сгради. Около 82,44% от общия жилищен сграден фонд на територията на общината е построен преди повече от 50 години. Тези сгради са с ниска енергийна ефективност, остарели инсталации и др. Местното население проявява слаба инициатива за прилагането на мерки за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради. Доказателство за това е, че за последните години има само един реализиран проект, финансиран по Националната програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради. В същото време жилищната площ покрива нуждите на населението на територията, но интересът за построяване на нови жилищни сгради е почти изравнен между жителите на града и селата.

Повишаването на енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради, по подобие на публичните ще стане чрез прилагането на пасивни и активни мерки, вкл. и ВЕИ. Подобен тип проекти ще се реализират с финансовата подкрепа на държавата и НПВУРБ. Планът за възстановяване и устойчивост ще финансира и изграждане на слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване и фотоволтаични системи до 4 kW за еднофамилни жилищни сгради (къщи). Ето защо в ПИРО ще бъде заложена мярка, която ще даде възможност на повече жители да подобрят енергийните характеристики на къщите, в които живеят.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Приоритет 4: Благоустрояване и подобряване на свързаността между населените места

Градоустройството на Полски Тръмбеш е добро и отговаря на нуждите на населението и бизнеса. Част от уличната мрежа и междублоковите пространства не са в добро състояние и се нуждаят от ремонт и реконструкция: в някои квартали зелените площи са занемарени, има нужда от повече паркоместа и улично осветление, места за отдих и велоалеи.

Териториалното устройство на селата е добро. В някои от тях са реализирани подобрения на обществената среда, което повишава качеството на живот. Най-големия проблем в селата е състоянието на улиците и уличното осветление. Освен това в някои от населените места зелените площи и общите пространства са занемарени.

Подобряването на жизнената среда ще стане чрез благоустрояване на населените места, което от една страна ще направи територията по-привлекателна за посетители и гости, а от друга страна ще повиши качеството на живот на местните жители. За тази цел се предвиждат дейности за реновиране и развитие на градската среда. Това включва основен ремонт на улици и част от прилежащите съоръжения, както и подобряване и разширяване на обществените територии за отдих и развлечение в гр. Полски Тръмбеш. В допълнение ще бъде изпълнен и проект за градска мобилност, в рамките на който ще се изготви план и реализират инвестиции в алтернативни форми за придвижване: велоалеи, електрически тротинетки, зарядни станции за електроавтомобили и др. Ще се решат част от проблемите с паркирането и осветлението в града. В някои от селата ще се ремонтират и реконструират улици, вкл. и изграждане на енергоефективно улично осветление.

Свързаността между населените места на територията на община Полски Тръмбеш е добра, но общинските пътища са в лошо състояние. Някои от тях имат нужда от ремонт и рехабилитация, като: гр. Полски Тръмбеш-Обединение-Иванча; гр. Полски Тръмбеш-Раданово; Стефан Стамболово-Полски Сеновец и др. В тази връзка са планирани проекти за рехабилитация на една част от общинската пътна мрежа.

Приоритет 5: Социализация и развитие на културно-историческото наследство

Територията на община Полски Тръмбеш се характеризира с богато културно-историческо наследство - археологически обекти, паметници и развити традиции и обичаи. Във всяко едно населено място се развива читалищна дейност, въпреки че повечето сгради не са в добро състояние. Културния календар на общината е наситен с много празници, фестивали и събори, но културните дейности и събития не се популяризират достатъчно. Добре развит е общински музей с голямо разнообразие на експозиции, отразяващи културно-историческото наследство на територията, което обаче е слабо представено в публичното и дигиталното пространство. Музея все още няма интернет страница. Социализацията и популяризацията на културните паметници е слаба, а инфраструктурата за посещение е в лошо състояние. Няма достатъчно реклама и дигитализация на културно-историческото наследство на територията.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Социализацията и развитието на културно-историческото наследство ще стане посредством две мерки, които целят подобряване на културната инфраструктура, съхранение и популяризиране на културно-историческото наследство.

Планират се дейности за модернизация и енергийна ефективност на читалищата в гр. Полски Тръмбеш, с.Павел и с.Полски Сеновец. В рамките на проект за „Развитие на местните обичаи и културната дейност в с. Обединение“ ще се извършат довършителни и ремонтни дейности на летния театър в с.Обединение, където ще се провежда национален събор - надпяване и др. празници.

По проект „Местните традиции - мост между етническите групи на теорията на община Полски Тръмбеш“ се планира създаване на лятна академия с цел интегриране на малцинствата в реални условия, чрез насърчаване и стимулиране в сферата на българската народна музика и традиции. Планират се участия в културни форуми и изложения в т.ч. и международни на музейни сбирки, самодейни състави и групи от територията на община Полски Тръмбеш. Заедно с това ще се реализират дейности за дигитализиране, популяризиране и маркетинг на градския музей. Под егидата на музея ще се извърши проучване и инвентаризация на културното наследство.

Съхранението и социализацията на културата, историята, традициите и обичаите подчертава уникалността на територията и повишава нейната атрактивност, като формира такива ценности в местните жители, които допринасят за намаляване на миграцията. Популяризирането на културното наследство създава потенциал за развитие на туризма и разнообразие на съпътстващите го дейности.

Приоритетите, мерките и дейностите за успешното изпълнение на Стратегическа цел 2: Подобряване на жизнената среда и популяризиране уникалността на територията ще допринесат за изпълнението на Специфична цел 1.4: Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство от Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформации, както и цел 3.2.2: Развитие на градовете от четвърто и пето ниво на Специфична цел 3.2: Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, Специфична цел 3.3: Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура и Специфична цел 3.4: Развитие на трансграничното сътрудничество от Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност на ИТСР на СЦР.

Стратегическа цел 3: Повишаване на знанията и уменията, опазване на здравето и грижа за уязвимите групи

Повишаването на знанията и уменията, опазването на здравето и грижата за уязвимите групи са белег за цивилизованост и предпоставка за социално-икономическо развитие. Доброто образование и възпитание създават потенциал за сътрудничество между заинтересованите страни, по-добро местно управление, по-висока добавена стойност и икономически растеж.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Приоритет 6: Създаване на условия за по-добро здравеопазване и интеграция на уязвимите групи

В град Полски Тръмбеш функционира Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация (СБПЛР) „Минерални бани“, в която се предлагат балнеолечение, модерни и иновативни здравни специализирани услуги. На територията на общината работят и два медицински центъра за извън болнична помощ, спешен център, както и медико-техническа лаборатория. В някои от селата има функциониращи дентални кабинети и аптеки. Проблемите на местното здравеопазване са в ограничения достъп до някои звена за специализирана медицинска помощ и иновативни методи за лечение, както и затруднен достъп до здравни услуги за жителите на селата. Бившите здравни служби в селата не функционират и са в много лошо състояние. Спешната помощ има нужда от линейки и мобилни екипи. Местното здравеопазване изпитва трудности в кадровата политика.

Основните социални услуги са добре развити и се предлагат с добро качество. Общината е натрупала богат опит в реализирането на проекти за предоставяне на социални услуги, финансирани по различни донорски програми. В резултат на това е осигурена непрекъснатост при някои социални услуги като ДСП, въпреки че към момента социалния патронаж е с недостатъчна мобилност. Социалната инфраструктура е в сравнително добро състояние.

Социалните услуги насочени към децата в неравностойно положение не са достатъчно добре развити. Има необходимост от предоставяне на нови социални услуги, но няма достатъчно подготвен персонал с опит. В същото време няма много желаещи млади хора да работят в тази сфера. Освен това се оказва, че социалните работници имат ограничен достъп до преквалификационните курсове.

Грижата за уязвимите групи на територията на община Полски Тръмбеш ще продължи посредством разширяване на дейностите и повишаване качеството на социалните услуги. Планират се дейности за предоставяне на интегрирана социална и здравна услуга, която включва създаване на мобилни екипи, които да предложат пакет от здравни и социални услуги за уязвими групи, особено в селата. Това включва и закупуване на специализиран транспорт. Съвместно с община Свищов ще се осъществи проект „Подобряване на сътрудничеството между местните жители и социалните и здравни институциите“, който включва провеждане на обучения и супервизия на персонала, насърчаване на доброволчеството, стажуване, сътрудничество с образователни институции и други.

Интеграцията на уязвимите групи ще стане с предоставяне на социални услуги за деца, с акцент към малцинствата. Ще се създаде дневен център за работа с деца в някои от пустеещите училищни сгради. Едновременно с това ще се разкрият нови социални услуги и обхванат нови уязвими групи от територията на община Полски Тръмбеш.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Приоритет 7: Модернизация на образованието, развитие на личността и спортните дейности

Системата на образование на територията на община Полски Тръмбеш е добре изградена и отговаря на нуждите на населението. На територията функционират: 3 детски градини, 1 средно и 2 основни училища. Като цяло материално-техническата база е в добро състояние. Отоплението на една част от образователните сгради се извършва на дърва, въглища и нафта. Освен това част от оборудването и обзавеждането на училищата в селата е остаряло и амортизирано.

Основният проблем в училищата е ниската мотивация за учене и сравнително ниската степен на застъпените иновативни и интерактивни практики в образователния процес. Наблюдава се тенденция към намаляване на учениците в селата. Част от децата в предучилищното образование не знаят добре български език и имат проблеми с общуването.

За модернизацията на образованието и повишаване на мотивацията за учене се предвиждат инвестиции за обособяване на STEM среда в учебни зали с използване на интерактивни и дигитални технологии, както и закупуване на техника и оборудване за осъществяване на учебни практики в СУ „Цанко Церковски“. Заедно с това за ученици в по-голям клас на обучение и младежи завършили своето образование ще се предложат логистична подкрепа и помощ при участия в програми като Еразъм + и др. В сътрудничество с образователните институции, бизнеса и общината ще се организират дуални форми на обучение, както и обучения за придобиване на ключови компетенции и професионална преквалификация на младежи и безработни в трудоспособна възраст.

Община Полски Тръмбеш ще организира учебен стаж за младежи и студенти в общинска администрация. Ще се насърчава и подпомага развитието на млади хора в областта на културата, науката и спорта, като се осигури тяхното включване в културни и международни инициативи, вкл. и създаване на младежки организации и клубове по интереси. Тези дейности в голяма степен могат да допринесат за интегриране на малцинствени групи. По отношение на безопасността, спорта и здравето ще се проведат информационни кампании сред младите хора за движение по пътищата, здравословен начин на живот, превенция от зависимости и др.

Спортната инфраструктура е на добро ниво. На територията на община Полски Тръмбеш функционира многофункционална спортна зала и плувен комплекс „Добри Динев“. Сравнително добра развита клубна дейност за спортове като плуване, футбол, бадминтон, волейбол, баскетбол и тенис на маса. Ежегодно се провеждат състезания, което позволява провеждане на политика за масовизиране на спортните дейности.

Спортните площадки в селата не са в добро състояние и са част от образователната инфраструктура. Там където има спортни съоръжения извън футболните игрища са амортизирани и остарели. В някои от селата имат нужда от подобряване на спортните терени, за да могат да бъдат използвани по предназначение.

По отношение на спорта се предвижда изграждане на повече мултифункционални площадки и фитнес съоръжения на открито за спортуване. Едновременно с това ще се реализират дейности за популяризиране на спорта и развитие на спортна култура -

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

организиране на спортни мероприятия и събития; кампании за спорт и здравословен начин на живот, дейности за повече спорт в училище и др.

Комбинацията на мерки и дейности за образование и възпитание, личностно развитие и спорт ще допринесат за повишаване на човешкия потенциал и здравословен начин на живот.

Приоритет 8: Повишаване капацитета на управление на територията

Община Полски Тръмбеш има добре изградена структура на управление с административен капацитет и технически ресурс за обезпечаване на своите дейности. Общината много добре си сътрудничи с местни и държавни органи на управление на ниво област, СЦР и национално ниво. Общинската администрация има богат опит за управление на проекти, финансирани по различни донорски програми, въпреки това има необходимост от създаване на самостоятелно административно звено за подготовка и управление на проекти.

Бързо променящите се нормативни разпоредби и условията на финансиращите програми, изискват непрекъснато обучение на персонала и актуализиране на работните процеси. Същевременно дигитализацията на административните услуги за населението е недостатъчна. Сътрудничеството между местната администрация, бизнеса и гражданите е сравнително добро, но не много ефективно. Информацията за дейностите и услугите, които Общината предоставя е недостатъчна. Има необходимост от разширяване на трансграничното и международно сътрудничество.

Повишаване капацитета на управление на територията ще стане от една страна чрез дигитализиране на административните услуги и създаване на електронна платформа за обслужване на гражданите и от друга страна ще се проведат обучения за подобряване на знанията и уменията на персонала. Предвижда се и обособяване на звено за подготовка и управление на проекти.

По проект „Гражданско участие в местното управление“ ще се разработят и прилагат механизми за участие на гражданите и бизнеса в процеса по вземане на решения, като и се осъществяват дейности за повишаване на информираността за общинската политика и услуги.

Развитието на територията на община Полски Тръмбеш изисква добро сътрудничество с местни и държавни органи на управление на регионално и национално ниво, както и трансгранично сътрудничество за осъществяване на съвместни проекти и инициативи. В това отношение се планира: създаване на ефективни партньорства за трансфер на добри практики в областта на местното самоуправление и насърчаване развитието на регионите в т.ч. и трансграничните.

Сътрудничеството с община Павликени ще продължи да се развива. В тази връзка се планира подготовка на СВОМР на МИГ „Павликени – Полски Тръмбеш“ за периода 2021 – 2027 г., която ще разшири своето въздействие на територията чрез привличане на финансов ресурс от Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“. По този начин Стратегията ще подпомогне успешното реализиране на мярка 1.1 Стартиране на собствен бизнес и Мярка 1.2. Кръгова икономика. Оползотворяването на средствата от

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

СВОМР на МИГ „Павликени – Полски Тръмбеш“ ще подкрепи и реализацията на мерки заложиени по Приоритет 2 и 3 за облагородяване на населените места, културата, социалните дейности, образованието, спорта, туризмът и др.

Приоритетите, мерките и дейностите за постигане на Стратегическа цел 3: **Повишаване на знанията и уменията, опазване на здравето и грижа за уязвимите групи** ще допринесат за изпълнението на Специфична цел 2.1: **Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението** и Специфична цел 2.2: **Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт** от Стратегически приоритет 2: **Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж от ИТСП на СЦР**. В допълнение ще се подпомогне и изпълнение на цел 3.2.2: **Развитие на градовете от четвърто и пето ниво на Специфична цел 3.2: Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища**. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, както от Стратегически приоритет 3: **Устойчиво териториално развитие и свързаност на ИТСП на СЦР**.

Планираните мерки и дейности обхващат и засягат цялата територия на общината, но голяма част от тях са фокусирани в зоните за градско развитие на гр. Полски Тръмбеш. Тези мерки и дейности са в интегрирано взаимодействие и допринасят за това Полски Тръмбеш да стане „Община Полски Тръмбеш - благоустроена територия с подобрена свързаност между населените места, известна със своята културна идентичност и уникалност, която дава възможност за развитие на разнообразен бизнес с по-висока добавена стойност, личностно развитие, здравословен начин на живот в сигурна жизнена среда“. В подкрепа на тази визия са дейностите за енергийна ефективност на многофамилните и еднофамилните жилищни сгради, облагородяване на градската среда в жилищни зони на територията на цялата община.

№	Зона по ОУП	Мерки и дейности
1	Производствена зона (П), Предимно производствена зона (Пп)	Кръгова икономика
		Привличане на външни инвеститори
		Развитие на туризма и логистични услуги с по-висока добавена стойност
2	Територии на стопанства и животновъдни ферми (Жф)	Подпомагане на микропредприятия и стартиране на собствен бизнес
3	Територии с общо предназначение - за техническа инфраструктура	Опазване и ефективно използване на водните ресурси и предотвратяване на наводнения
		Повишаване на ефективността при управлението на отпадъците
4	Териториите с общо предназначение - за транспорт и комуникации	Развитие на туризма и логистични услуги с по-висока добавена стойност
		Общинска пътна мрежа - рехабилитация на общински пътища

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

5	Зона за спорт и атракции (Са)	Реновиране и развитие на градската среда
		Спортни дейности и спортна култура
6	община Полски Тръмбеш	Подпомагане на микропредприятия и стартиране на собствен бизнес
		Развитие на туризма и логистични услуги с по-висока добавена стойност
		Опазване и ефективно използване на водните ресурси и предотвратяване на наводнения
		Повишаване на ефективността при управлението на отпадъците
		Съхранение и популяризиране на културно-историческото наследство
		Модерно здравеопазване
		Разширяване на дейностите и повишаване качеството на социалните услуги
		Личностно развитие
		Дигитализация и общинска администрация
7	Универсална жилищна зона	Развитие на туризма и логистични услуги с по-висока добавена стойност
		Повишаване на енергийната ефективност на публичните сгради
		Реновиране и развитие на градската среда
		Населени места, улична мрежа и енергоефективно осветление
		Подобряване на културната инфраструктура
		Модерно здравеопазване
8	Жилищни зони с преобладаващо средно-етажно застрояване (Жс)	Образователна инфраструктура
		Енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради
9	Жилищна зона с преобладаващо малко етажно застрояване (Жм)	Енергийна ефективност на еднофамилни жилищни сгради
		Подобряване на културната инфраструктура

Териториалният обхват и интегрирането на икономически дейности в ПИРО най-много се вижда от позиции 6 и 7 по-горе, където са посочени мерките и дейностите, които ще бъдат приложени върху цялата територия на община Полски Тръмбеш. Това са мерки, които обхващат почти всички аспекти на социално-икономическото развитие.

Програма за реализация на ПИРО

При планирането на мерките и дейностите се взе предвид проектната готовност и необходимостта от повече време и финансови средства за подготовка на някои от

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

проектните предложения, което зависи от: 1) техническата готовност на проекта; 2) административната готовност и 3) осигуреното финансиране за реализиране на проекта.

За целите на проучването и подготовката на ПИРО са определени четири степени на проектна готовност, подробно описани в Приложение 4, както следва:

- **нулева проектна готовност** - това са проекти на идейно ниво, за които не се знае със сигурност, дали има причини и предпоставки за тяхната подготовка и изпълнение. Те обаче не бива да бъдат пренебрегвани, тъй като всеки успешно изпълнен проект започва с добра идея. При избора на идея за такъв проект е добре с по-голяма точност да се уточни проблема, който той решава, очаквания резултат и ползите от него, потенциала на изпълняващата го организацията и какви дейности ще се предприемат за неговото осъществяване във времето.
- **ниска проектна готовност** - това са проекти, които отразяват проблемите и желанията на заинтересованите страни, има основателни причини и предпоставки за тяхната подготовка. Много често за тези проекти са направени някакви предварителни разчети, но почти винаги няма изготвена проекто-сметна документация (технически чертежи, количествени сметки, оферти и др.);
- **средна проектна готовност** - средната проектна готовност означава, че за проекта има изготвена проекто-сметна документация, от където е видна стойността на инвестицията и времето, за което може да бъде реализирана;
- **висока проектна готовност** - за проекта има изготвена проекто-сметна документация, от където е видна стойността на инвестицията и времето, за което може да бъде реализирана. При проект с висока готовност е направено проучване, събрани са оферти от изпълнители и доставчици, както и в някои случаи е разработен бизнес план/финансов анализ.

Проектната готовност е важна при изготвяне на ПИРО, тъй като реализацията на проектите трябва да стане във времето до 2027 г. В тази връзка проектите, които са с висока и средна готовност ще бъдат реализирани в първите години, а тези с ниска и нулева в следващите години на програмния период.

Подробният списък от мерки, дейности и тяхната проектна готовност са включени в Приложения №1 - Програма за реализация на ПИРО на община Полски Тръмбеш и №1А - Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Полски Тръмбеш за периода 2021-2027 г.

Индикативната финансова таблица (Приложение № 2) представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на плана от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на плана включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проектни идеи. В този смисъл индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на ПИРО.

Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

През последните години стандарта на живот се повишава, което освен подобряване на качеството на човешкия живот има и своите негативни последствия върху околната среда. Натрупването на материални богатства у населението води след себе си до нарастване на автопарка и транспортния трафик, повишаване на енергийната консумация, като в същото време нарастват и количествата отделени отпадъци, както от бита, така и от различните икономически дейности. Освен това антропогенното въздействие върху околната среда (изсичането на горите, видовете обработка на почвата, корекциите на речните корита и създаването на язовирите и др.) в голяма степен оказват съществено влияние върху мащабите на някои природни бедствия (напр. свлачища, наводнения, пожари и др.).

Видно е, че в световен мащаб човешката дейност оказва съществено влияние върху околната среда, което налага развитието на цивилизацията да бъде преосмислено и реорганизирано по начин, по който **„задоволяването на нуждите на настоящето, да не застрашава възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди”**. Поради тези причини в съвременния свят устойчивото развитие се разглежда в три взаимосвързани направления: социално, икономическо и екологично. Концепцията за взаимосвързаност и неразделност на тези направления е заложена като хоризонтална политика в ЕС и е определяща при взимането на решения на всички нива – европейско, национално, регионално и местно.

Проблематиката, свързана с изменението на климата е неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие за решаването, на която е изградена нова стратегия за растеж, която в ЕС утвърждава в Европейски зелен пакт. Пакетът включва множество стратегии от различни области. Основната цел е превръщането на Европейския съюз в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, при която икономическият растеж не зависи от използването на ресурси, а отделените нетни емисии на парникови газове бъдат сведени до нула до 2050 г.. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от ООН цели за устойчиво развитие. България е ангажирана по силата на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКООНИК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.). Представената рамка поставя изисквания за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки, свързани с изменението на климата, както и адаптацията към настъпилите вече изменения. По дефиниция адаптацията не е само „предвиждане на неблагоприятните последици от изменението на климата и предприемане на подходящи действия за предотвратяване или свеждане до минимум на щетите, които те могат да

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

причинят“, но и „възползване от възможностите, които могат да възникнат“. В тази посока общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване изменението на климата** - тези мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове, като бъдат определени и необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците;
- **Мерки за адаптация към изменението на климата** - те са насочени към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация разглеждат климатичните изменения и като възможност и са свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се вследствие климатичните изменения.

На национално ниво зададената рамка от действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., е определена в Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие (НСАИКПД) с хоризонт 2030 година, приета от Министерски съвет през 2019 г. (<https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1294>.) Различните мерки, които са необходимо да бъдат взети са разпределени по отделни сектори: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Туризм“, „Транспорт“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема. Генералните стратегически цели заложи в НСАИКПД, са:

- **Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата.** Това включва укрепване на политиката и правната рамка за адаптиране и включването на съображенията за адаптация в съществуващите национални и секторни планове и програми.
- **Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата.** Това включва изграждане на експертни познания, обучение, база от знания, мониторинг и изследвания, за да се активират и подкрепят действията за адаптиране.
- **Повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата.** Това включва повишаване на образованието и осведомеността на обществеността относно въпросите, свързани с адаптиране към изменението на климата и необходимостта от действия за адаптиране, които да бъдат осъществени в България, за да се изградят обществено приемливи политики и участие в действията, свързани с адаптацията.
- **Изграждане на устойчивост към изменението на климата.** Това включва подобро управление на инфраструктурата и активите и защита на природния капитал, което обхваща инфраструктурата на водните системи, инфраструктурата за доставка на енергия и опазването и подобряването на екосистемните услуги, включително тези, предоставяни от горските ресурси.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

За постигането на тези генерални стратегически цели в НСАИКПД са определени стратегически цели за всеки сектор, които произтичат от специфичния секторен контекст и нуждите от адаптиране, разгледани в секторните доклади за оценка.

Голяма част от тези мерки са насочени намаляване на парниковия ефект благодарение, на който се отчита постепенно покачване на средногодишните температури на Земята. Изследванията, отнасящи се до климатичните промени показват, че това повишение на температурите ще доведат до трайно изменение на климата, което от своя страна пряко или непряко ще има негативни последствия, както върху флората и фауната, така и във всички сфери от социално-икономическия живот на човечеството на планетата. Причините за появата на този парников ефект са разнообразни като най-голям дял се пада на отделените т нар. парникови газове (ПГ), които могат да имат както естествен произход (напр. при избухване на вулканите), така и антропогенен характер – в следствия на различни човешки активности.

Извън чисто природните и естествени фактори, които определят климата в днешно време при наблюдението на неговото изменение основно се търси промяната в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време. В тази връзка при изследване на парниковия ефект се наблюдават онези човешки дейности, които водят до отделяне на значителни количества от различните по вид парникови газове.

Проучванията и анализите извършени на територията на България показват, че 4-ри от секторите, имат най-голям принос за общите емисии на парниковите газове са:

Сектор „Енергетика“, тъй като производството на електрическа и топлинна енергия от въглища допринася за над 90% от емитираните парникови газове в сектора.

Сектор „Транспорт“ – този сектор от човешката дейност освен с големите количества на отделените ПГ се отличава и с това, че стойността на тези количества постоянно нараства. Личните автомобили на този етап са отчетени като най-значителни източници на ПГ, като тежкотоварните са на второ място след тях. Основните мерки с цел намаляване емитирането на ПГ в сектора са разпределени в четири приоритетни оси: намаляване на емисиите от транспорта; намаляване на потреблението на горива; диверсификация на превозите; информиране и обучение на потребителите.

Сектор „Бит и услуги“, поради увеличеното енергийно потребление, което е предпоставка за нарастване на емисиите на парникови газове отделени от човешките дейности попадащи в този сектор. С цел да се намали енерго потреблението при домакинствата се предприемат пасивни и активни мерки, насочени към повишаване на енергийната ефективност и използването на ВЕИ.

Сектор „Отпадъци“ – основните направления от този сектор: емисии от депониране на отпадъци, третиране на отпадъчни води и изгаряне на отпадъци, оказват най-сериозно влияние за увеличаването на емисиите на парниковите газове в атмосферата. От тях най-голям негативен дял за увеличаване на концентрациите на ПГ има подсектора „Депониране на отпадъци“, поради което основната част от мерките за намаляване на ПГ са насочени именно в този подсектор.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

На местно ниво стратегическите цели заложи в НСАИКПД намират своето отражение на различни нива в Плана за интегрирано развитие на община Полски Тръмбеш 2021-2027г.. Основно това може да бъде отчетено в **Приоритет 3 „Намаляване на щетите от човешката дейност върху околната среда“** от стратегическата рамка на плановия документ на общината.

Мярка 3.1. „Опазване и ефективно използване на водните ресурси и предотвратяване на наводнения“ ще допринесе за: намаляване на загубите на питейна вода, намаляване замърсяването на водните ресурси на територията в т.ч. и защитената зона река „Янтра“, вследствие на изхвърлянето на непречистени отпадни води в местните реки. Освен това като част от мярката са предвидени и дейности, които водят до повишаване на знанията при местните земеделци, чрез провеждане на кампании с цел насърчаване към екологично земеделие, щадящо почвите и водите на територията на община Полски Тръмбеш. По този начин се цели и намаляване на замърсяването на водите с нитрати, което е сериозен проблем на местна почва. В приоритет 3 е заложена и **мярка 3.2. „Повишаване на ефективността при управлението на отпадъците“**, която ще доведе до правилното и екологосъобразно депониране и обработване на отпадъците от бита и стопанските дейности. По тази мярка са планирани и дейности за подобряване базата от знания и повишаване осведомеността за отпадъците, която е в интегрирана свързаност **Мярка 1.2. „Кръгова икономика“** от Приоритет 1 на ПИРО. Чрез двете мерки от една страна ще се постигне не само екологосъобразно управление на отпадъците, но и повишаване на знанията и уменията, както и прилагането на новите технологии за рециклиране и повторна употреба на отпадните продукти. Това ще повлияе положително за намаляване на отделените ПГ от сектор „Отпадъци“, както и ще намали замърсяването на водите и почвите.

Друга част от дейностите в мярката 1.2 от Приоритет 1 са насочени към инвестиции в ресурсна и енергийна ефективност в предприятията, като ефектът от тези дейности ще бъде допълнен и от мярката 3.3. **„Повишаване на енергийната ефективност на публичните сгради“**, мярката 3.4 **„Енергийната ефективност на жилищни сгради“**, както и мярката 5.1. **„Подобряване на културната инфраструктура“** от Приоритет 5, в комбинация и с дейности за модернизация и изграждане на енергоспестяващо улично осветление в населените места в община Полски Тръмбеш, планирани по мярката 4.2, от Приоритет 4 на ПИРО Полски Тръмбеш. **Благодарение на кумулативното въздействие след реализирането на тези мерки се цели намаляване на енергопотреблението, както при стопанските дейности, така и при предоставянето на разнообразни обществени услуги.** Освен това са планирани и мерки за промяна на методите на отоплението, което към момента е основно на твърдо гориво и отделя вредни вещества в атмосферата. Въвеждането на ВЕИ ще намали значително замърсяването на въздуха с FPCH_{10} и отделяните на парникови газове.

Друга съществена част от Стратегическата рамка на ПИРО Полски Тръмбеш, имаща отношение към намаляване негативния натиск върху околната среда и имаща потенциал за намаляване на емисиите на ПГ и замърсяването на въздуха в това число и до намаляване на шумозамърсеността са планираните мерки по Приоритет 4 **„Благоустрояване и подобряване на свързаността между населените места“**. Чрез

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

реализиране на дейностите по мерки 4.1, 4.2 и 4.3 от една страна ще се подобри акустичната среда и КАВ (чрез подобряване на уличната и пътната мрежи, както и разширяване на зелените площи). От друга страна по мярка 4.1 е планирано и създаване на алтернативни форми за придвижване: велоалеи, електрически тротинетки, зарядни станции за електроавтомобили, което ще допринесе до намаляване използването на личните леки автомобили, които са посочени като водещи емитери на ПГ от сектор „Транспорт“.

Прилагането на различни програми, както местни така и от национално и европейско ниво, които засягат развитието на общината в различните направления изисква високо ниво на умения и знания от страна на общинската администрация. В тази връзка в ПИРО е планиран Приоритет 8 **„Повишаване капацитета на управление на територията“** в обхвата, на който са планирани мерки, целящи подобряване на управлението на човешките ресурси, въвеждане на дигитално управление, както и повишаване нивото на сътрудничеството с местни и международни партньори. В рамките на мярка 8.1 **„Дигитализация и общинска администрация“** и мярка 8.2 **„Сътрудничество“** са планирани обучения за подобряване на знанията и уменията на персонала, обособяване на звено за подготовка и управление на проекти, както и създаване на ефективни партньорства за трансфер на добри практики в областта на местното самоуправление и насърчаване развитието на регионите, в т.ч. и трансграничните, както и прилагането на нови технологии за адаптация към изменението на климата. Освен това в рамките на мярка 8.2 са планирани дейности, които водят до повишаване информираността на местната общност за прилагането на общинската политика и услуги, както и прилагане на механизми за участие на гражданите и бизнеса в процеса по вземане на решения. Част от тези местни политики имат отношение и към мерките водещи до намаляване на натиска върху околната среда вследствие на човешката дейност в т.ч. и причините, водещи до изменението на климата, последиците от него, начините за адаптацията към тях, както и евентуалните възможности, които се предоставят от настъпилите промени. По този начин ще се допринесе за постигане на една от стратегическите цели на НСАИКПД, а именно **повишаване на осведомеността на местната общност, чрез по-висока информираност и подобряване на образованието, както и стимулиране на обществото към участие в действията, насочени за адаптация към промяната на климата.**

Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО

Предмет на наблюдение и оценка е изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО на основата на резултатите от подготовката и осъществяването на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените конкретни индикатори.

За тази цел ще бъде създадена система за управление и наблюдение, която определя организационна структура, роли, отговорности и комуникационни канали, които ще осигурят нейното ефективно функциониране. Ще бъдат изготвени правила за работа на ПИРО, които ще бъдат в съответствие със Закона за регионално развитие (ЗРР) и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

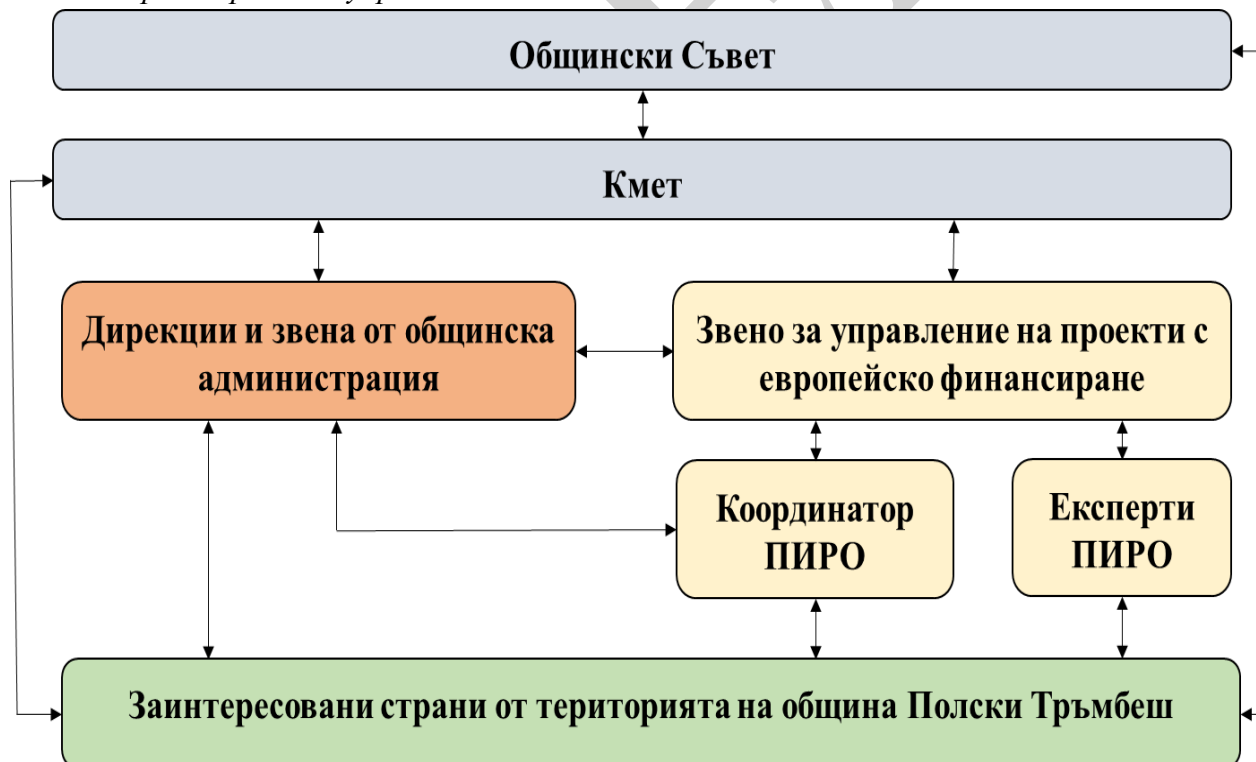
правилника за неговото прилагане. В тях ще бъде определена организацията и методите за управление и наблюдение на програмата за изпълнение на съответните органи и звена. Правилата ще бъдат утвърдени със заповед на Кмета на община Полски Тръмбеш.

Основната структура, която ще осъществява организацията по наблюдението и оценката на ПИРО е общинска администрация Полски Тръмбеш със своите дирекции и звена. Освен това като се вземе предвид и факта, че за голяма част от проектите ще бъде необходим не само финансов ресурс, но и определени вид експертиза и сериозно време за подготовка и управление на проектите е от съществено значение да бъде създадено Звено за управление на проекти с европейско финансиране към общинската администрация.

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Формата на това участие има отражение в организационната структура за управление на ПИРО, показана на диаграмата по-долу. Тази диаграма илюстрира кои са участниците, каква е йерархията, какви са отговорностите и как си взаимодействат помежду си в процеса по управление и прилагане на ПИРО.

Фиг. 30 Органограма на управление и наблюдение на ПИРО 2021-2027г

Общински съвет

Органът за наблюдение на плана за интегрирано развитие на общината е общинският съвет, съгласно чл.70 от Правилника за прилагане на ЗРР, който и одобрява по предложение на кмета на общината Годишен доклад за наблюдението на неговото

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

изпълнение. В процеса на наблюдение на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината общинският съвет осигурява участието на заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при неговото изпълнение. Това може да стане в съответствие със Закона за местното самоуправление и местната администрация, чрез осигуряване на участие на заинтересованите страни в извънредни или редовни заседания на общинския съвет, посветени на напредъка за изпълнение на ПИРО.

Кмет на Община Полски Тръмбеш

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО, съгласно чл. 72 от Правилника за прилагане на ЗРР.

За резултатите от наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината се разработва годишен доклад, който се изготвя по определен от кмета на общината ред и се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета. Докладът се изготвя и внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет до 31 март на всяка следваща година, като съдържа информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на плана. Докладът се оповестява на интернет страницата на общината и в рамките на 7-дневен срок от решението за неговото одобряване се изпраща на председателя на областния съвет.

Този доклад за наблюдението на изпълнението на ПИРО следва да съдържа информация за:

- ✓ общите условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината;
- ✓ постигнатият напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение;
- ✓ действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност, като:
 - мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
 - преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на ПИРО през съответната година, както и мерките за тяхното преодоляване;
 - мерките за осигуряване на информация и публичност и прилагане на принципа за партньорство;
 - мерките за постигане на необходимото съответствие на ПИРО със секторните политики, планове и програми на територията на общината, включително мерките за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени;
 - резултатите от извършени оценки към края на съответната година;
- ✓ изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на заложените в ПИРО цели и приоритетите, съответно с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;
- ✓ заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Координатор ПИРО

Координаторът по управление и наблюдение на ПИРО се назначава от кмета на общината и е част от Звено за управление на проекти с европейско финансиране. Той отговаря за координацията на дейностите по управление и изпълнение на плана, като:

- организира и провежда работни срещи с участието на ресорните дирекции в общинска администрация и заинтересовани страни за подготовка на проекти в изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината;
- подпомага, координира и насърчава работата по подготовка на проектите чрез консултации и логистика. По този повод комуникира с управляващи органи на оперативни програми, Регионалния съвет за развитие на СЦР, други партньори и общини, имащи интерес към реализация на проекти в рамките на ПИРО;
- наблюдава изпълнението на проектите и в случай на проблеми, информира кмета и заинтересованите страни, като прави предложения за решения;
- следи за изпълнение на заложените цели, приоритети, мерки и индикатори, като събира, обработва и анализира текуща информация и изготвя Годишен доклад за напредък, който предоставя за одобрение пред кмета на общината.
- за своята дейност координаторът по изпълнението на ПИРО се отчита ежемесечно пред кмета на общината;
- популяризира дейностите и инициативите, свързани с възможностите, които предоставя ПИРО и комуникира със заинтересованите страни;
- координаторът отговаря за изпълнението на комуникационната стратегия.

Експерти ПИРО

За успешната реализация на ПИРО е необходима външна експертиза, която се отнася от една страна към наблюдението и оценката на плана и от друга - към подготовката и реализация на мерките и дейностите. Тези експерти са външни за общината, назначават се от кмета, а тяхната работа се контролира от координатора на ПИРО. Външните експерти комуникират с ресорните дирекции като предлагат консултантска и техническа помощ при подготовката на проектите и реализация на дейностите. При възникване на проблеми с реализацията на мерките и дейности външните експерти, участващи в наблюдението и оценката на ПИРО могат да предложат решения, които да адресират към координатора на ПИРО.

Дирекции и звена в община Полски Тръмбеш

Изпълнението на програмата за реализация на ПИРО на община Полски Тръмбеш за периода 2021-2027 г. зависи от активността и оперативната работа на административните структури (дирекции и звена), отговарящи за реализация на мерките заложи в ПИРО, съгласно Приложение 1. В допълнение във връзка с изпълнението на мерките заложи в ПИРО, тези дирекции и звена имат за задача:

- активно да участват, насърчават и подпомагат работата за подготовка на проектите по мерките, за които отговарят;
- да събират и обработват информация за подготовка на проектите;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

- да организират работни срещи с участието на външни експерти и екипи, които имат отношение към подготовката на проектите и реализация на дейностите;
- да събират и подават информация за напредъка по мерките на Координатора на ПИРО, необходима за подготовката на Годишен доклад за напредъка по реализацията на плана.

Разпоредбите на Правилника за прилагане на Закона за регионално развитие (ППЗРР) ще бъдат основни нормативни правила, по които ще бъде осъществявано управлението и наблюдението на ПИРО. В изпълнение на изискванията на ЗРР не по-късно от една година след изтичането на периода на действието на ПИРО за неговото изпълнение ще се извърши последваща оценка, която включва:

- ✓ оценка на общото въздействие;
- ✓ оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- ✓ оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- ✓ изводи и препоръки относно проведената политика за регионално и местно развитие.

Индикатори за наблюдение

Целта на системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО е да отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. Индикаторите за наблюдение обхващат физическите параметри по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие. Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО е разработена и ще бъде приложена в съответствие с общите индикатори в областта на регионалната политика и на ЕС през периода 2021-2027 г.

За целите на ПИРО Полски Тръмбеш ще се използват два вида индикатори, а именно: за продукт и за резултат. Като цяло може да се обобщи, че индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат – по отношение на целите.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите индикаторите се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения и постигнатото пряко въздействие.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка по отношение на ефективността на избраната стратегия за устойчиво интегрирано местно развитие за конкретния период. Степента на въздействие се отчита с количествено измерими индикатори.

Видът и стойностите на индикаторите за наблюдение са представени в Приложение №3 – Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО Полски Тръмбеш за периода 2021 – 2027 г.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ 2021 – 2027 г.

Част VIII. Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗРР.

Предварителната оценка, ще бъде попълнена след преценката за необходимост от ОВОС на РИОСВ- Велико – Търново.

ПРОЕКТ